

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 87 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i børsloven
og verdipapirhandelloven mv.
og lov om kredittvurderingsbyråer

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 87 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i børsloven
og verdipapirhandelloven mv.
og lov om kredittvurderingsbyråer

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	7	3	Endringer i reglene om sentrale motparter (oppgjørssentraler)	32
2	Eierkontrollregler for børser og verdipapirregistre	10	3.1	Bakgrunn for lovforslaget	32
2.1	Bakgrunn	10	3.2	Høring	33
2.2	Høring	11	3.3	Høringsinstansenes generelle merknader	34
2.3	Gjeldende rett	11	3.4	Departementets vurdering	34
2.3.1	Børser og andre regulerte markeder	11	3.5	Definisjoner mv.	35
2.3.2	Verdipapirregistre	13	3.5.1	Gjeldende rett	35
2.4	Utenlandsk rett	13	3.5.2	Arbeidsgruppens utkast	35
2.4.1	EØS-rett	13	3.5.3	Høringsinstansenes syn	36
2.4.2	Gjeldende rett i enkelte andre EØS-land	15	3.5.4	Departementets vurdering	36
2.5	Formål med eierbegrensningsregler og regler om eierkontroll	17	3.6	Konsesjonsplikt	36
2.6	Behovet for endringer – overgang til et skjønnsbasert eierkontrollregelverk	18	3.6.1	Gjeldende rett	36
2.6.1	Høringsnotatet	18	3.6.2	Arbeidsgruppens forslag	36
2.6.2	Høringsinstansenes merknader	19	3.6.3	Høringsinstansenes syn	37
2.6.3	Departementets vurdering	20	3.6.4	Departementets vurdering	37
2.7	Egnethetsvurderingen	21	3.7	Organisatoriske krav	37
2.7.1	Høringsnotatet	21	3.7.1	Gjeldende rett	37
2.7.2	Høringsinstansenes merknader	21	3.7.2	Arbeidsgruppens forslag	37
2.7.3	Departementets vurdering	24	3.7.3	Høringsinstansenes syn	38
2.8	Avgjørelsesmyndighet	26	3.7.4	Departementets vurdering	38
2.8.1	Høringsnotatet	26	3.8	Soliditet og likviditet	39
2.8.2	Høringsinstansenes merknader	26	3.8.1	Gjeldende rett	39
2.8.3	Departementets vurderinger	26	3.8.2	Arbeidsgruppens forslag	39
2.9	Nærmere om gjennomføring av eierkontrollen	26	3.8.3	Høringsinstansenes syn	41
2.9.1	Erverv som utløser eierkontroll – Terskelverdier	26	3.8.4	Departementets vurdering	41
2.9.2	Søknaden og krav til opplysninger i denne	29	3.9	Virksomhetsregler	43
2.9.3	Saksbehandlingstid	29	3.9.1	Gjeldende rett	43
2.9.4	Nedsalg	30	3.9.2	Arbeidsgruppens utkast	43
2.9.5	Sanksjoner	30	3.9.3	Høringsinstansenes syn	44
2.10	Stemmerettsbegrensninger	30	3.9.4	Departementets vurdering	44
2.10.1	Høringsnotatet	30	3.10	Deltakelse	44
2.10.2	Høringsinstansenes merknader	30	3.10.1	Gjeldende rett	44
2.10.3	Departementets vurderinger	30	3.10.2	Arbeidsgruppens utkast	44
2.11	Forholdet mellom børser og andre regulerte markeder	31	3.10.3	Høringsinstansenes syn	45
2.11.1	Høringsnotatet	31	3.10.4	Departementets vurdering	45
2.11.2	Høringsinstansenes merknader	31	3.11	Tilsyn	45
2.11.3	Departementets vurderinger	31	3.11.1	Gjeldende rett	45
			3.11.2	Arbeidsgruppens utkast	46
			3.11.3	Høringsinstansenes syn	46
			3.11.4	Departementets vurdering	47
			3.12	Sanksjoner	47
			3.12.1	Gjeldende rett	47
			3.12.2	Arbeidsgruppens utkast	47
			3.12.3	Høringsinstansenes syn	47
			3.12.4	Departementets vurdering	47

4	Gjennomføring av EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3 (forordning (EF) nr. 924/2009 og forordning (EU) nr. 260/2012 om grensekryssende betalinger) ...	48	8	Endringer i finanstilsynsloven § 7	78
4.1	Bakgrunn for lovforslaget	48	8.1	Bakgrunn	78
4.2	Gjeldende rett	49	8.2	Høring	78
4.3	Nærmere om forordningenes innhold og forholdet til norsk rett	50	8.3	Gjeldende rett	79
4.3.1	Nærmere om forordning 924/2009 om betalinger på tvers av landegrensene	50	8.4	Høringsutkastet	80
4.3.2	Nærmere om forordning 260/2012 om tekniske krav til kreditt-overføringer og direkte debiteringer i euro	52	8.5	Høringsuttalelser	81
4.4	Høringsutkastet	53	8.6	Departementets vurdering	81
4.5	Høringsinstansenes syn	54	9	Lovfesting av rett til behandling av sensitive personopplysninger ifm. autorisasjonsordning for ansatte i verdipapirforetak, verdipapirfond og finans-institusjoner mv.	84
4.6	Departementets vurdering	54	9.1	Bakgrunn	84
5	Kjønnsnøytrale premier og ytelser i livsforsikringskontrakter som er private, frivillige og utenfor arbeidsforhold	56	9.2	Gjeldende rett	85
5.1	Bakgrunn	56	9.3	Høring	85
5.2	Gjeldende rett	56	9.4	Høringsinstansenes syn	86
5.3	EØS-rett	57	9.5	Departementets vurdering	87
5.4	Høring	58	10	Gjennomføring av diverse EØS-forpliktelser i verdipapirhandelloven	89
5.5	Høringsinstansenes merknader ...	60	10.1	Bakgrunn	89
5.6	Departementets vurdering	61	10.2	Gjeldende rett	89
6	Utkontraktering av virksomhet på finansområdet	64	10.3	Høring	90
6.1	Bakgrunnen for lovforslagene	64	10.4	Høringsinstansenes syn	90
6.2	Gjeldende rammer for finansinstitusjoners utkontraktering av virksomhet	65	10.5	Departementets vurdering	91
6.3	Banklovkommisjonens utkast i NOU 2011: 8 Ny finanslovgivning	67	11	Diverse endringer i revisorloven	92
6.4	Høring	69	11.1	Innledning	92
6.5	Høringsinstansenes syn	70	11.2	Høring	92
6.6	Departementets vurdering	70	11.3	Endring av innholdskravet i bestemmelsene om Revisorregisteret	92
7	Gjennomføring av EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31eb (forordning (EF) nr. 1060/2009) – Lov om kredittvurderingsbyråer	73	11.3.1	Gjeldende rett	92
7.1	Bakgrunn og gjeldende rett	73	11.3.2	Høringsutkastet	92
7.2	EØS-rett	73	11.3.3	Høringsinstansenes syn	94
7.3	Departementets vurdering	76	11.3.4	Departementets vurdering	94
			11.4	Opprydding i lover hvor det stilles krav om statsautorisert revisor	94
			11.4.1	Gjeldende rett	94
			11.4.2	Høringsutkastet	94
			11.4.3	Høringsinstansenes syn	95
			11.4.4	Departementets vurdering	95
			11.5	Lovendring om revisorers og revisjonspliktiges plikt til å sende begrunnelse for opphør av revisjonsoppdrag til Finanstilsynet	96
			11.5.1	Gjeldende rett	96
			11.5.2	EØS-rett	96
			11.5.3	Høringsutkastet	96

11.5.4	Høringsinstansenes syn	96
11.5.5	Departementets vurdering	96
12	Oppretting av inkurier og henvisningsfeil	98
12.1	Oppretting av inkurier i verdipapirhandelloven og regnskapsloven	98
12.2	Oppretting av inkurie i hvitvaskingsloven	98
13	Økonomiske og administrative konsekvenser	99
13.1	Til forslaget om nye eierkontrollregler for børser og verdipapirregistre	99
13.2	Til forslaget om endringer i reglene om sentrale motparter (oppgjørssentraler)	99
13.3	Til forslaget om gjennomføring av EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3 (forordning (EF) nr. 924/2009 og forordning (EU) nr. 260/2012 om grensekryssende betalinger)	99
13.4	Til forslaget om kjønnsnøytrale premier og ytelser i livsforsikringskontrakter som er private, frivillige og utenfor arbeidsforhold	100
13.5	Til forslaget om utkontraktering av virksomhet på finansområdet ..	101
13.6	Til forslaget om gjennomføring av EØS-avtalen vedlegg IX punkt 31eb (forordning (EF) nr. 1060/2009) – Lov om kredittvurderingsbyråer	101
13.7	Til forslaget om endring av finanstilsynsloven § 7	101
13.8	Til forslaget om rett til behandling av sensitive personopplysninger ifm. autorisasjonsordninger	101
13.9	Til forslaget om gjennomføring av diverse EØS-forpliktelser i verdipapirhandelloven	102
13.10	Til forslaget om diverse endringer i revisorloven	102

14	Merknader til de enkelte bestemmelsene	103
14.1	Til endringene i domstolloven	103
14.2	Til endringene i finanstilsynsloven	103
14.3	Til endringene i finansieringsvirksomhetsloven	104
14.4	Til endringene i aksjeloven	105
14.5	Til endringene i allmennaksjeloven	105
14.6	Til endringene i regnskapsloven ..	105
14.7	Til endringene i revisorloven	105
14.8	Til endringene i betalingssystemloven	106
14.9	Til endringene i finansavtaleloven	106
14.10	Til endringene i verdipapirregisterloven	106
14.11	Til endringene i forsikringsvirksomhetsloven	107
14.12	Til endringene i finnmarksloven ...	108
14.13	Til endringene i børsloven	108
14.14	Til endringene i verdipapirhandelloven	109
14.15	Til endringene i studentsamskipnadsloven	112
14.16	Til endringene i hvitvaskingsloven	112
14.17	Til endringene i AFP-tilskottsloven	112
14.18	Til endringene i verdipapirfondloven	112
14.19	Til ny lov om kredittvurderingsbyråer	113

Forslag til lov om endringer i børsloven og verdipapirhandelloven mv.	114
---	------------

Forslag til lov om kredittvurderingsbyråer	123
---	------------

Vedlegg

1	Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1060/2009 av 16. september 2009 om kredittvurderingsbyråer	124
---	---	-----

Prop. 87 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i børsloven og verdipapirhandelloven mv. og lov om kredittvurderingsbyråer

*Tilråding fra Finansdepartementet 9. mai 2014,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Finansdepartementet legger i denne proposisjonen blant annet fram forslag til lov om endring i lov 29. juni 2007 nr. 74 om regulerte markeder (børsloven) og lov 5. juli 2002 nr. 64 om registrering av finansielle instrumenter (verdipapirregisterloven) om nye eierkontrollregler i børser og verdipapirregistre. Forslagene til endringer er en oppfølging av EFTA-domstolens avgjørelse 16. juli 2012, der gjeldende eierbegrensningsregler for børser og verdipapirforetak ble funnet å være i strid med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

I proposisjonen foreslår departementet videre endringer i verdipapirhandellovens regler om «oppgjørssentraler» (sentrale motparter) og «oppgjørsvirksomhet» (motpartsvirksomhet). Forslaget til regelverksendringer har som formål å etablere norske regler som er likeverdige med virksomhetsreglene for sentrale motparter som følger av forordning 648/2012 om OTC derivater, sentrale motparter og transaksjonsregistre (EMIR), inntil forordningen kan innlemmes i EØS-avtalen

og gjennomføres i norsk rett. Departementet ønsker slik å bidra til å legge til rette for fortsatt adgang til EU-markedet for norske sentrale motparter.

I proposisjonen foreslår departementet også endringer i finansavtaleloven § 9 tredje ledd som gjennomfører EØS-regler som svarer til forordning 924/2009 om grensekryssende betalinger i euro og forordning 260/2012 om tekniske krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro. Forordning 924/2009 erstatter forordning 2560/2001. Forordning 924/2009 kan, på samme måte som forordning 2560/2001, utvides til også å gjelde grensekryssende betalinger i nasjonal valuta. Forordning 2560/2001 er ikke gjort gjeldende for norske kroner, og departementet foreslår heller ikke å utvide den nye forordningens virkeområde til å gjelde norske kroner. Departementet viser til at de vurderingene som ble gjort i forbindelse med innlemmelsen av forordning

2560/2001 i EØS-avtalen fortsatt gjør seg gjeldende.

Departementet foreslår også i proposisjonen å endre forsikringsvirksomhetsloven slik at det blir krav om kjønnsnøytrale premier og ytelser i private og frivillige forsikringer utenfor arbeidsforhold. EØS-regler som svarer til EUs rådsdirektiv 2004/113/EF om likestilling mellom kvinner og menn ved tilgang til varer og tjenester krever i utgangspunktet et forbud mot bruk av kjønn som faktor i forsikringer som er private, frivillige og utenfor arbeidsforhold. På grunn av en unntaksbestemmelse i direktivet har det likevel vært tillatt på visse vilkår å benytte kjønn som faktor ved beregning av premier og ytelser i slike forsikringer. Bakgrunnen for at departementet nå foreslår et krav om kjønnsnøytrale premier og ytelser i slike forsikringer, er at EU-domstolen i en avgjørelse 1. mars 2011 i den såkalte Test Achats-dommen konkluderte med at den nevnte unntaksbestemmelsen i direktivet er ugyldig. Det vises til nærmere omtale av forslaget i kapittel 5.

Finansdepartementet foreslår videre en ny bestemmelse i finansieringsvirksomhetsloven § 2-17a om grensene for finansinstitusjoners utkontraktering av virksomhet. Myndighetenes praksis innebærer at finansinstitusjoner som utgangspunkt kan utkontraktere oppgaver som ikke er kjerneoppgaver med mindre dette skjer i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som forsvarlig eller som gjør at tilsynet med den utkontrakterte virksomhet eller foretakets samlede virksomhet blir vanskeliggjort. Kjerneoppgaver vil som utgangspunkt ikke kunne utkontrakteres. Dette foreslås lovfestet.

Av hensyn til effektivt tilsyn foreslås det også en bestemmelse i finanstilsynsloven som innebærer at institusjoner under tilsyn av Finanstilsynet pålegges meldeplikt ved inngåelse av avtaler om utkontraktering, samt en hjemmel for Finanstilsynet til å sette vilkår for utkontraktering eller gi institusjonene pålegg om å ikke iverksette eller om å avslutte et utkontrakteringsoppdrag. Bestemmelsen foreslås inntatt som ny § 4c i finanstilsynsloven.

Videre fremmes forslag til endringer i lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner mv. (finansstilsynsloven) § 7. Forslaget innebærer at den eksisterende ordningen med forhåndsgodkjenning hvis et styremedlem eller tjenestemann i Finanstilsynet skal ta opp lån i en institusjon under tilsyn erstattes med en meldeplikt. Det foreslås også at finanstilsynsdirektøren og styremedlemmer skal gi melding til Finansdepartementet, og at tjenestemenn for øvrig skal gi

melding til Finanstilsynet, når de stiller kausjon for lån gitt av institusjon under tilsyn. I tillegg foreslås det en justering i reguleringen av styremedlemmer og tjenestemenns handel i aksjer eller andeler utstedt av institusjoner som er under tilsyn.

Departementet foreslår videre å innta en bestemmelse i henholdsvis verdipapirhandeloven, verdipapirfondloven og finansieringsvirksomhetsloven om at næringsorganisasjoner som gir opplæring til og autoriserer ansatte i verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond, eller tilknyttet agent til slike virksomheter, finansinstitusjon, foretak som opptre som agent eller annen formidler for finansinstitusjon, samt utenlandsk institusjoner som skal drive eller driver virksomhet som nevnt gjennom filial her i riket, gis hjemmel til å behandle sensitive personopplysninger som ledd i vurderingen av om autorisasjonen for ansatte i foretakene skal tilbakekalles. Bakgrunnen for forslaget er at autorisasjonsordningene ellers ikke vil kunne benytte opplysninger om de ansattes overtredelse av straffesanksjonert regelverk til å tilbakekalle autorisasjonen.

I proposisjonen foreslås det også endringer i lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandeloven (vphl.)) for å oppnå en mer presis og utfyllende gjennomføring av EØS-regler som svarer til henholdsvis artikkel 4(1)(8) (definisjon av «market maker»), artikkel 4(1)(31) og 10 om nære forbindelser, samt at artikkel 27 om systematisk internalisering, i direktiv 2004/39/EF (MiFID). Bakgrunnen for endringene er EFTA Surveillance Authority (ESA) i åpningsbrev til Finansdepartementet 17. april 2013 ga uttrykk for at Norge ikke i tilstrekkelig grad har gjennomført enkelte av sine EØS-forpliktelser.

Departementet fremmer videre forslag om å innta en bestemmelse i verdipapirhandeloven om taushetsplikt for Finanstilsynet om nærmere angitte tiltak og sanksjoner, dersom offentliggjøring av opplysningene kan skape alvorlig uro på finansmarkedene eller påføre de berørte parter uforholdsmessig stor skade. Forslaget gjennomfører EØS-regler som svarer til direktiv 2003/6 EF (markedsmissbruksdirektivet) artikkel 14 nr. 4.

Finansdepartementet foreslår også enkelte endringer i revisorlovgivningen. Departementet fremmer forslag om en oppdatering av kravene i innholdet i Revisorregisteret som føres av Finanstilsynet, en opprydding i regelverket hvor det stilles krav om statsautorisert revisor, samt endring i revisjonspliktiges plikt til å sende begrunnelse for opphør av revisjonsoppdrag til Finanstilsynet.

Det er oppdaget noen henvisningsfeil i revisorloven, regnskapsloven, hvitvaskingsloven og verdipapirhandelloven. Departementet foreslår å rette opp i henvisningsfeilene.

Europaparlamentets og rådsforordning (EF) nr. 1060/2009 om kredittvurderingsbyråer (CRA I) ble vedtatt i EU 16. september 2009. Forordningen inneholder nærmere regler for registrering av og tilsyn med kredittvurderingsbyråer, samt

om utøvelse av kredittvurderingsbyråenes organisasjon og virksomhet. Forordningen trådte i kraft i EU 7. desember 2009. EØS-komiteen vedtok 10. februar 2012 å innlemme forordningen i EØS avtalen. Finansdepartementet fremsetter i denne proposisjonen forslag til ny lov om kredittvurderingsbyråer for gjennomføring av EØS-regler som svarer til forordning (EF) nr. 1060/2009.

2 Eierkontrollregler for børser og verdipapirregistre

2.1 Bakgrunn

Stortinget vedtok i 2000, etter forslag fra Finansdepartementet i Ot.prp. nr. 73 (1999–2000) Om lov om børsvirksomhet m.m., at børser kunne organiseres som aksjeselskap. I 2001 vedtok Stortinget, etter forslag fra Finansdepartementet i Ot.prp. nr. 39 (2001–2002) Om lov om registrering av finansielle instrumenter, at verdipapirregistre kunne organiseres som aksjeselskap. Før dette kunne børs og verdipapirregister bare være organisert som selveiende institusjon (stiftelser). Samtidig med at det ble åpnet for eksterne eiere, det det også innført eierbegrensningsregler.

Frem til 1. juli 2009 kunne som hovedregel ingen eie aksjer som representerte mer enn 10 prosent av aksjekapitalen i en børs eller et verdipapirregister, eller mer enn 20 prosent av aksjekapitalen i en oppgjørssentral. Finansdepartementet kunne gi dispensasjon fra forbudet. Holdingselskaper kunne få tillatelse til å eie inntil 25 prosent i en børs eller et verdipapirregister som ledd i et strategisk samarbeid.

Finansdepartementet hadde i perioden fra 2002 til 2004 løpende kontakt med EFTAs overvåkingsorgan (ESA) om dette regelverket, som på dette tidspunkt hadde åpnet sak mot Norge med påstand om at de norske eierbegrensningsreglene var i strid med EØS-avtalens prinsipp om fri kapitalflyt. ESA oversendte sin begrunnede uttalelse i saken 1. juni 2004. Denne ble besvart av Finansdepartementet 1. september 2004. ESA avvirket deretter å ta endelig stilling i saken. 28. juni 2007 nedsatte Finansdepartementet en arbeidsgruppe som skulle evaluere de norske reglene om eierbegrensningsregler i børser, verdipapirregistre og i oppgjørssentraler med utgangspunkt i en videreføring av de grunnleggende hensyn bak eierbegrensningsreglene. Arbeidsgruppen overleverte sin rapport til Finansdepartementet 14. desember 2007, og ble sendt på høring samme dag. På bakgrunn av arbeidsgruppens rapport og høringsinnspillene, fremmet Finansdepartementet i Ot.prp. nr. 80 (2008–2009) forslag til endringer i eierbegrensningsregler for infrastrukturforetak på ver-

dipapirområdet (børser, verdipapirregistre og oppgjørssentraler), som Stortinget sluttet seg til, jf. lov 19. juni 2009 nr. 59 om endringer i finansieringsvirksomhetsloven, børsloven, verdipapirregisterloven, verdipapirhandelloven mv. (eierskap i finansinstitusjoner og infrastrukturforetak på verdipapirområdet). Endringene trådte i kraft 1. juli 2009.

Med lovendringene ble eierbegrensningsreglene for oppgjørssentraler erstattet med en egnethetsvurdering av eiere med vesentlig eierandeler. Videre ble taket for eierskap i børser og verdipapirregistre hevet fra 10 til 20 prosent. Samtidig ble det gitt adgang til at andre infrastrukturforetak kan få tillatelse til å eie over 20 prosent av en børs eller verdipapirregister.

ESA ga i nytt åpningsbrev 16. desember 2009 uttrykk for at de nye reglene om eierbegrensning for børser og verdipapirregistre var i strid med EØS-avtalens artikkel 31 om etableringsfrihet, samt artikkel 40 om retten til fri flyt av kapital. Finansdepartementet imøtegikk ESAs syn i brev 8. mars 2010. Etter Finansdepartementets svar 21. februar 2011 på ESAs begrunnede uttalelse 15. desember 2010, tok ESA ut sak mot Norge for EFTA-domstolen med påstand om brudd på EØS-avtalen artikkel 31 og 40.

EFTA-domstolen avsa dom i saken 16. juli 2012, sak E-9/11 EFTAs overvåkingsorgan (ESA) mot Norge.

EFTA-domstolen anerkjenner at norske eierbegrensningsregler ivaretar viktige allmenne hensyn. Hensynet til infrastrukturforetakenes uavhengighet, nøytralitet og integritet som sikkerhet for et velfungerende og effektivt finansmarked kan i prinsippet begrunne innskrenkninger i den frie etableringsretten og retten til fri flyt av kapital. Domstolen kom imidlertid til at de norske eierbegrensningsreglene går lenger enn det som anses nødvendig for å ivareta de påberopte hensynene. EFTA-domstolen fastslo at Norge har unnlatt å oppfylle sine forpliktelser etter EØS-avtalen artikkel 31 og 40 ved å opprettholde eier- og stemmebegrensningsreglene for børser og verdipapirregistre i henholdsvis børsloven § 35(1), (2) og

(3) og § 36, og verdipapirregisterloven § 5-3(1), (2) og (3), og § 5-4.

Under henvisning til EFTA-domstolens avgjørelse og til at de norske reglene om eierbegrensninger for børser og verdipapirregistre enda ikke var endret i tråd med avgjørelsen, sendte ESA nytt åpningsbrev i saken 20. februar 2013. Departementet svarte på åpningsbrevet 24. april 2013 og viste til at det var satt i gang en lovprosess for gjøre de nødvendige endringer. ESA fulgte opp saken videre i begrunnet uttalelse 26. juni 2013, som ble besvar av departementet 23. august 2013.

Børsloven og verdipapirregisterloven må endres som følge av EFTA-domstolens avgjørelse av 16. juli 2012. EFTA-domstolen har i sin praksis lagt til grunn at interessen i en umiddelbar og ensartet anvendelse av EØS-retten krever at prosessen med etterlevelse av en dom må påbegynnes umiddelbart og skal fullføres så snart som mulig.

2.2 Høring

På bakgrunn av EFTA-domstolens avgjørelse 16. juli 2012 ba Finansdepartementet Finanstilsynet om å utrede og utarbeide utkast til endringer i dagens eierbegrensningsregler for børser og verdipapirregistre. Departementet mottok Finanstilsynets høringsnotat 5. mars 2013.

Departementet sendte høringsnotatet med utkast til nye lovregler på høring 22. mars 2013 med høringsfrist 15. juni 2013. Høringsbrevet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Departementene
Banklovkommisjonen
Datatilsynet
Finanstilsynet
Folketrygdfondet
Forbrukerombudet
Konkurransetilsynet
Norges Bank
Regjeringsadvokaten
Økokrim
Aksjonærforeningen i Norge
Bedriftsforbundet
Den Norske Advokatforening
Den norske Revisorforening
Finans Norge
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes forening
Forbrukerrådet
Handelshøyskolen BI
Imarex Nos ASA
Landsorganisasjonen i Norge
Nasdaq OMX Oslo ASA

Nordic Association of Electricity Traders (NAET)
Norges Fondsmeglerforbund
Norges Handelshøyskole
Norges Rederiforbund
Norsk Kapitalforvalterforening
Norsk Tillitsmann ASA
Norsk Venture
Norsk Øko-Forum
Norske Finansanalytikerforening
NOS Clearing ASA
Næringslivets Hovedorganisasjon
Oslo Børs ASA
Oslo Clearing ASA
Sparebankforeningen i Norge
Verdipapirfondenes Forening
Verdipapirsentralen ASA

Høringsinstansene ble i høringsbrevet bedt om å vurdere om høringsdokumentene også burde forelegges underliggende etater eller tilknyttede virksomheter.

Følgende høringsinstanser har gitt merknader til forslaget:

Advokatforeningen
Finans Norge
Folketrygdfondet
Konkurransetilsynet
Næringslivets Hovedorganisasjon
Norges Fondsmeglerforbund
Norske Finansanalytikerforening
Oslo Børs VPS Holding ASA (Oslo Børs VPS)
Økokrim

2.3 Gjeldende rett

2.3.1 Børser og andre regulerte markeder

Formålet med børsloven er å «legge til rette for effektive, velordnede og tillitsvekkende markeder for finansielle instrumenter», jf. lov 29. juni 2007 nr. 74 om regulerte markeder (børsloven) § 1.

Regulerte markeder er i børsloven § 3 første ledd definert som «foretak med tillatelse etter § 4 som beslutter opptak til handel av finansielle instrumenter på markedet, og som organiserer eller driver et multilateralt system som legger til rette for regelmessig omsetning av noterte instrumenter i samsvar med lov, forskrift og objektive handelsregler fastsatt av markedet selv.»

En børs er et regulert marked med særlig tillatelse til å drive virksomhet som børs. Børser er underlagt en noe strengere regulering enn andre regulerte markeder, jf. tilleggskrav for å drive virksomhet som børs i børsloven kapittel 6.

Eierkontroll for regulerte markeder

Etter børsloven § 17 første ledd kan direkte eller indirekte erverv av betydelig eierandel i regulert marked bare gjennomføres etter at melding om dette på forhånd er sendt til Finanstilsynet. Betydelig eierandel er definert i annet ledd:

«Med betydelig eierandel menes direkte eller indirekte eierandel som representerer minst 10 prosent av aksjekapitalen eller stemmene, eller som på annen måte gjør det mulig å utøve betydelig innflytelse over forvaltningen av selskapet. Likt med vedkommende aksjeeiers egne aksjer regnes i denne sammenheng aksjer som eies av aksjeeiere som nevnt i § 18.»

Dersom en aksjeeier med betydelig eierandel ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket, kan Finanstilsynet nekte slikt erverv gjennomført innen tre måneder fra den dag melding om ervervet er mottatt, jf. tredje ledd. Det skal også gis melding til Finanstilsynet ved avhendelse av eierandel som medfører at grensen i § 17 annet ledd passerer, jf. § 17 fjerde ledd.

Konsolideringsbestemmelsen for regulerte markeder i § 18 fastsetter at likt med aksjeeiers egne aksjer regnes i forhold til eierskapsreglene i § 17, aksjer som eies eller overtas av aksjeeierens nærstående. Hvem som er aksjeeierens nærstående defineres i verdipapirhandelloven § 2-5.

Eierbegrensningsregler for børser

Etter børsloven § 35 første ledd første punktum kan ingen eier aksjer som representerer mer enn 20 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i en børs. Melding til Finanstilsynet om erverv av betydelig eierandel, jf. § 17 første ledd vil derfor i praksis kun komme til anvendelse ved erverv av aksjer som representerer mellom 10 og 20 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i foretaket. Likt med aksjer regnes erverv av rett til å bli eier av aksjer når dette må anses som et «reelt erverv», jf. § 35 første ledd annet punktum. Departementet kan gi tidsbegrenset dispensasjon fra eierbegrensningen i «særlige tilfeller», jf. første ledd tredje punktum.

Etter § 35 annet ledd er eierbegrensningen på 20 prosent ikke til hinder for at en børs eies i sin helhet av et foretak (holdingselskap) med hovedkontor i en EØS-stat. Holdingselskapet kan ikke drive annen virksomhet enn å forvalte eierinteressen i datterselskap, og datterselskapene må i det

vesentlige drive eller eie regulert marked, liknende markedsplass eller tilknyttet infrastrukturvirksomhet. For slike holdingselskap gjelder eierbegrensningsregelen i § 35 første ledd tilsvarende.

Et ytterligere unntak fra hovedregelen om 20 prosent eierskapstak i børsforetak er gitt i børsloven § 35 tredje ledd. Etter denne bestemmelsen kan departementet etter søknad gi foretak som i det vesentlige driver eller eier regulert marked, liknende markedsplass eller tilknyttet infrastrukturvirksomhet, tillatelse til å eie aksjer som representerer mer enn 20 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i en børs eller i et holdingselskap som nevnt i bestemmelsens annet ledd. Slik tillatelse kan bare gis dersom departementet finner eieren egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av børsen. I vurderingen skal det legges særlig vekt på:

- a) eierens tidligere handlemåte,
- b) eierens tilgjengelige økonomiske ressurser og hensynet til forsvarlig virksomhet,
- c) om eierskapet vil kunne føre til uønskede virkninger for finansmarkedenes virkemåte,
- d) konkurransemessige forhold på det relevante markedet,
- e) muligheten for å utøve et effektivt tilsyn, herunder om det er etablert samarbeid med tilsynsmyndighetene i eierens hjemland,
- f) om eierskapet vil kunne påvirke rettigheter og plikter for aktørene på vedkommende børs, og
- g) om den bakenforliggende eierstruktur hos eieren er i samsvar med de hensyn som ivaretas i denne bestemmelse.

Dersom eieren senere får kontroll med eierandel til eller stemmerett for mer enn 1/3, 1/2, 2/3 eller 9/10 av aksjene er det nødvendig med ny tillatelse fra departementet.

Hvis aksjer i en børs erverves i strid med reglene i børsloven § 35 første til tredje ledd, kan departementet med hjemmel i bestemmelsens fjerde ledd fastsette en frist for å bringe eierforholdet i overensstemmelse med loven. Oversittes fristen kan aksjene tvangsselges etter særskilte regler. Inntil nedsalg eller tvangssalg har funnet sted kan aksjeeieren for den del av aksjene som overstiger tillatt nivå, ikke utøve andre rettigheter i selskapet enn retten til å heve utbytte og til å utøve fortrinnsrett ved kapitalforhøyelse.

Børsloven §§ 36 og 37 regulerer hhv. stemmerettsbegrensninger og konsolidering av eierandeler i børs. Etter førstnevnte bestemmelse kan ingen stemme for mer enn 20 prosent av stem-

mene i foretaket eller for mer enn 30 prosent av stemmene som er representert på generalforsamlingen. Begrensningen i retten til å stemme på generalforsamlingen sikrer at ikke én eller flere eiere gis for stor innflytelse der ikke alle aksjonærene er representert.

Med hensyn til eierbegrensningsreglene i § 35 og stemmerettsreglene i § 36 fastsetter konsolideringsbestemmelsen i § 37 at likt med aksjeeiers egne aksjer regnes aksjer som eies eller overtas av aksjeeierens nærstående. Hvem som er aksjeeierens nærstående defineres i verdipapirhandeloven § 2-5.

2.3.2 Verdipapirregistre

Verdipapirregistre er regulert i lov 5. juli 2002 nr. 64 om verdipapirregistre (verdipapirregisterloven). Av lovens § 1-1 framgår at formålet med loven er å legge til rette for sikker, ordnet og effektiv registrering av finansielle instrumenter og rettigheter i slike instrumenter med de rettsvirkninger som er bestemt i loven.

Et verdipapirregister må ha konsesjon for registrering av finansielle instrumenter med de rettsvirkninger som omfattes av verdipapirregisterloven, jf. § 3-1. Etter § 2-1 skal aksjer og tegningsrettigheter i norske allmennaksjeselskaper og norske ihendehaverobligasjoner innføres i et verdipapirregister.

Eierbegrensningsregler for verdipapirregistre følger av verdipapirregisterloven §§ 5-2 og 5-3. Bestemmelsene er utformet på samme måte som henholdsvis børsloven § 17 og børsloven § 35. Verdipapirregisterloven § 5-4 om stemmerettsbegrensninger og § 5-5 om konsolidering av eierandeler tilsvarer på samme måte henholdsvis børsloven § 36 og § 37.

2.4 Utenlandsk rett

2.4.1 EØS-rett

2.4.1.1 Innledning

EØS-avtalen setter rammer for hvordan Norge kan utforme eierskapsregler for børser og verdipapirregistre. For det første vil de generelle prinsippene i EØS-avtalens hoveddel om blant annet fri kapitalbevegelse og fri etableringsrett sette skranker for utformingen av eierskapsregelverket. Videre er Norge forpliktet til å følge EØS-regler som svarer til EUs sekundærlovgivning, det vil si direktiver og forordninger på finansmar-

kedsområdet som vedtas i EU og innlemmes i EØS-avtalen.

2.4.1.2 Prinsippene om fri flyt av kapital og fri etableringsrett

Det følger av EØS-avtalens artikkel 40 at det ikke skal være noen restriksjoner på overføring av kapital innen EØS. Begrepet «kapitalbevegelser» omfatter både overføring av penger og direkte investeringer som nødvendiggjør overføring av penger. En direkte investering vil eksempelvis kunne være kjøp av aksjer utstedt av en børs eller et verdipapirregister.

EØS-avtalen artikkel 31 omhandler den frie etableringsretten. Det sentrale i bestemmelsen er at det ikke skal være noen restriksjoner på etableringsadgangen for personer eller selskaper fra en av EØS-avtalens medlemsstater på en annen av disse staters territorium.

Det følger av etablert rettspraksis fra EU-domstolen at restriksjoner på kapitalflyt og retten til etablering er tillatt dersom restriksjonene er relevante for å ivareta legitime allmenne interesser, og proporsjonale, dvs. at restriksjonene ikke er mer omfattende enn hva som er nødvendig for å oppfylle de aktuelle allmenne hensyn.

2.4.1.3 EUs sekundærlovgivning

Regulerte markeder

Direktiv 2004/39/EF om markeder for finansielle instrumenter (MiFID) er tatt inn i EØS-avtalen. Direktivet artikkel 38 gir regler om eierskap i regulerte markeder. Bestemmelsen gjelder blant annet prøving av egnethet for personer som kan utøve en betydelig innflytelse på forvaltningen av det regulerte markedet. Bestemmelsen lyder:

- «1. Medlemsstatene skal kreve at personer som har mulighet til direkte eller indirekte å øve betydelig innflytelse på forvaltningen av det regulerte markedet, er egnede.
2. Medlemsstatene skal kreve at operatøren av det regulerte markedet
 - a) gir vedkommende myndighet opplysninger, som skal offentliggjøres, om det regulerte markedets og/eller markedsoperatørens eierskap, og særlig om identiteten til og omfanget av interessene til eventuelle parter som har mulighet til å øve betydelig innflytelse på forvaltningen,
 - b) underretter vedkommende myndighet om, og offentliggjør, enhver overdra-

gelse av eiendomsrett som fører til endring av identiteten til personene som har betydelig innflytelse på driften av det regulerte markedet.

3. Vedkommende myndighet skal nekte å godkjenne foreslåtte endringer i de interesser som kontrollerer det regulerte markedet og/eller markedsoperatøren, dersom det foreligger objektive og påviselige grunner til å tro at de vil kunne utgjøre en fare for en sunn og fornuftig forvaltning av det regulerte markedet.»

Verdipapirregister

EUs sekundærlovgivning har i dag ingen regulering av verdipapirregistre eller eierskap i slike registre. Europakommisjonen la 7. mars 2012 fram forslag til en forordning med regulering av verdipapirregistre og tiltak med sikte på å forbedre verdipapiroppkjørene (COM(2012) 73 final). I forslaget artikkel 25 (6) oppstilles krav til eiere i verdipapirregistre. Bestemmelsen lyder i den engelske versjonen av forslaget:

«The CSD shareholders and participants who are in a position to exercise, directly or indirectly, control over the management of the CSD shall be suitable to ensure the sound and prudent management of the CSD.»

Begrepet «control» er foreslått definert i artikkel 2 (1) nr. 15 som:

«the relationship between two undertakings as defined in Article 1 of Directive 83/349/EEC.»

Dette er en henvisning til det sjuende selskapsrettsdirektivet om regnskapskonsolidering. Artikkelen 1 i dette direktivet definerer når det foreligger et mor/datter-forhold mellom to foretak med påfølgende plikt for morselskapet til å utforme konsernregnskap.

Kommisjonens forslag ligger til behandling i Europaparlamentet og i Rådet. En fremtidig forordning om verdipapirregistre antas å være EØS-relevant.

2.4.1.4 Nærmere om EFTA-domstolens avgjørelse 16. juli 2012

I sak E-9/11 – *EFTAs overvåkningsorgan mot Kongeriket Norge* kommer EFTA-domstolen til at Norge ved å ha de aktuelle eierskapsreglene har

krenket retten til fri etablering og fri kapitalflyt i EØS-avtalens artikkel 31 og 40.

Domstolen viste til at reglene i børsloven § 35 første til tredje ledd, og § 36, og verdipapirregisterloven § 5-3 første til tredje ledd, samt § 5-4, forbyr eierskap av mer enn 20 prosent av aksjene i børser eller verdipapirregistre, samt at retten til å avgi stemmer er begrenset oppad til 20 prosent av de totale stemmene eller 30 prosent av de stemmeberettigede på generalforsamlingen.

Domstolen pekte på at det norske eierbegrensningsregelverket utgjør et to-sporet system, der det oppstilles et skille på grunnlag av aksjonærenes virksomhet og risikoen for den aktuelle institusjonens uavhengighet, nøytralitet og integritet. Aksjonærer som i det vesentlige driver eller eier et regulert marked eller et verdipapirregister, kan etter en egnethetsvurdering søke om unntak fra begrensningene. Andre aksjonærer er underlagt en hovedregel om en absolutt eierskapsbegrensning, med mulighet for unntak bare i særlige tilfeller, og bare for en tidsbegrenset periode. EFTA-domstolen fant at det norske eierbegrensningsregelverket utgjør en hindring for etableringsretten og retten til fri kapitalflyt fastsatt i EØS-avtalen artikkel 31 og 40.

Domstolen viste til at både ESA og Norge hadde gjort gjeldende at de norske eierbegrensningsreglene har som formål å fremme velfungerende og effektive finansmarkeder ved å etablere virkemidler for å forhindre interessekonflikter og skjult maktmisbruk i infrastrukturforetak. I tillegg er det et formål å sikre uavhengigheten, nøytraliteten og integriteten til slike infrastrukturforetak. Domstolen mener at de angitte formålene reflekterer slike tvingende allmenne hensyn som kan rettferdiggjøre restriksjoner i EØS-avtalens grunnleggende friheter. EFTA-domstolen kom også til at eier- og stemmerettsbegrensningsreglene i prinsippet er egnet til å realisere de aktuelle formål.

EFTA-domstolen vurderte deretter om det tosporede systemet måtte anses nødvendig. Domstolen var av den oppfatning at økonomiske aktører som ikke i det vesentlige driver eller eier regulert marked, liknende markeds plass eller tilknyttet infrastrukturvirksomhet, i prinsippet er hindret fra å eie mer enn 20 prosent av aksjekapitalen i en børs. Videre er de underlagt en tilsvarende hindring på utøvelse av stemmerett på generalforsamling. Det samme gjelder for eierskap og stemmerettigheter i verdipapirregistre.

EFTA-domstolen kom til at Norge ikke i tilstrekkelig grad har vist at andre former for kontroll ikke kan nå de relevante mål på en like effek-

tiv måte. Det tosporede system går utover det som er nødvendig for å nå målet. I denne forbindelse pekte EFTA-domstolen på at eierskap av aksjer i strid med de omtvistede regler kan føre til tvangssalg.

Domstolen fant det sannsynlig at det vil være mulig å innføre andre mindre restriktive tiltak enn de gjeldende eier- og stemmerettsbegrensningsreglene, samtidig som man oppnår en like effektiv og høy grad av beskyttelse av de aktuelle hensynene. For eksempel vil et system basert på en egnethetsvurdering lik den som i dag bare gjelder for en begrenset gruppe av økonomiske aktører, tilpasset de konkrete omstendigheter i det nasjonale marked og den spesifikke virksomhet utøvd av børs- og verdipapirsentraler og de legitime offentlige interesser som skal ivaretas, være mindre restriktivt og samtidig like effektivt.

Endelig kom EFTA-domstolen til at omfanget av skjønnsmyndighet, samt den usikre rekkevidden av unntaket som gjelder for økonomiske aktører som ikke i det vesentlige er involvert i lignende infrastrukturaktiviteter, kommer i konflikt med EØS-avtalens generelle prinsipp om rettslig forutsigbarhet («legal certainty»).

Europakommisjonen anførte i sitt innlegg overfor domstolen at MiFID må anses som et fullharmoniseringsdirektiv, det vil si at EØS-landene ikke kan beholde eller innføre regler som er strengere eller lempeligere enn direktivreguleringen. Domstolen la imidlertid til grunn at det ikke foreligger harmoniserte EØS-regler om når en person kan anses egnet til å utøve betydelig innflytelse på forvaltningen av et regulert marked eller når det foreligger objektive grunner til å tro en kontrollerende interesse kan bringe i fare en trygg og forsvarlig forvaltning av selskapet. Det vil dermed ikke i seg selv være i strid med EØS-retten å gi mer detaljerte nasjonale regler som supplerer artikkel 38 i MiFID.

2.4.2 Gjeldende rett i enkelte andre EØS-land

Finanstilsynet har i høringsnotatet redegjort for eierskapsreglene i enkelte andre EØS-land.

Om de svenske eierskapsreglene skriver Finanstilsynet:

«Den svenske verdipapirhandelloven [Lag (2007:528) om värdepappersmarknaden] har felles regler for eierprøving i verdipapirforetak, børs- og oppgjørssentraler. Det er nødvendig med tillatelse fra *Finansinspektionen* for å eie mer enn 10 prosent av kapitalen eller stem-

mene i slike institusjoner. Det samme gjelder dersom eierandelen økes slik at den overstiger 20, 30 eller 50 prosent av kapitalen eller stemmene i institusjonen eller dersom institusjonen skulle bli erververens datterforetak. Ervervet skal i alle tilfeller meldes på forhånd til *Finansinspektionen*, som i utgangspunktet har 60 arbeidsdager fra den har bekreftet å ha mottatt meldingen til å protestere mot ervervet. I mangel av slikt vedtak anses ervervet som godkjent.

I vurderingen av om ervervet skal nektes, skal blant annet følgende momenter ha vekt:

- erververens anseelse
- erververens finansielle ressurser
- om ervervet vil føre til at ledelsen i foretaket har tilstrekkelig innsikt og erfaring til å delta i ledelsen av foretaket og for øvrig er egnet til vervene
- om det finnes grunn til å anta at erververen kommer til å motvirke at foretaket drives i overensstemmelse med loven og andre bestemmelser som regulerer dets virksomhet
- om det finnes grunn til å anta at ervervet har forbindelse med eller kan øke risikoen for hvitvasking eller finansiering av terrorisme.

Verdipapirregistre reguleres av den svenske loven om kontoføring av finansielle instrumenter [Lag (1998:1479) om kontoføring av finansiella instrument]. Etter loven får de fleste bestemmelsene om eierprøving i oppgjørssentraler tilsvarende anvendelse for verdipapirregistre. Dette innebærer blant annet at erverv over bestemte terskelverdier skal meldes til *Finansinspektionen*, som kan gripe inn og stoppe ervervet slik som beskrevet ovenfor.»

I Finanstilsynets høringsnotat heter det om de danske eierskapsreglene:

«Den danske verdipapirhandelloven [Lov af 17. august 2012 nr. 855 om værdipapirhandel m.v.] inneholder felles regler om eierprøving for regulerte markeder, oppgjørssentraler og verdipapirregistre. Loven pålegger den som har til hensikt å erverve en kvalifisert eierandel i slike institusjoner å søke på forhånd om *Finanstilsynets* godkjenning av ervervet. Som kvalifisert eierandel regnes en eierandel på minst ti prosent av kapitalen eller stemmene i foretaket eller en eierandel som gjør det mulig å øve en betydelig innflytelse på ledelsen av foretaket. Godkjenning er også nødvendig der-

som eierandelen økes slik at den utgjør eller overstiger 20, 33 eller 50 prosent av kapitalen eller stemmene i foretaket, eller at foretaket blir et datterforetak. Vurderingen skal ta hensyn til erververens sannsynlige innflytelse på foretaket, erververens egnethet og erververens finansielle soliditet i lys av følgende kriterier:

- erververens omdømme
- omdømmet og erfaringen til ledelsen etter ervervet
- erververens økonomiske forhold, særlig tatt i betraktning arten av foretakets virksomhet
- om foretaket kan fortsette å overholde tilsynskravene i lovgivningen, særlig om foretaket vil inngå i et konsern med en struktur som gjør det mulig å gjennomføre effektivt tilsyn og effektiv utveksling av informasjon mellom relevante myndigheter og å fordele ansvaret mellom de involverte tilsynsmyndighetene
- om det er grunn til å anta at hvitvasking eller terrorfinansiering vil skje i forbindelse med ervervet.»

I høringsnotatet til Finanstilsynet er det redegjort slik for de finske eierskapsreglene:

«Ifølge den finske loven om handel i finansielle instrumenter[Lag 748/2012 om handel med finansiella instrument] må den som har til hensikt å erverve minst ti prosent av kapitalen eller stemmene i en børs, melde fra til tilsynsmyndigheten på forhånd. Tilsvarende gjelder for eierandeler som gir betydelig innflytelse på børsens forvaltning. Melding må også gis dersom eierandelen økes til minst 20, 30 eller 50 prosent av kapitalen eller stemmene i børsen. Etter lov om *Finansinspektionen*[Lag 878/2008 om Finansinspektionen] kan tilsynsmyndigheten nekte ervervet dersom det truer børsens virksomhet i overensstemmelse med sunne og forsiktige forretningsprinsipper, eller det er grunn til å mistenke at:

- erververen ikke har tilstrekkelig god anseelse eller tilstrekkelige finansielle ressurser
- påliteligheten eller egnetheten til ledelsen i børsen eller andre vilkår for tillatelsen trues som følge av ervervet
- tilsynet med børsen eller informasjonsutveksling mellom myndigheter settes på spill som følge av ervervet

- ervervet har sammenheng med hvitvasking eller terrorfinansiering.

Ervervet kan også nektes dersom tilsynsmyndigheten ikke har mottatt opplysninger som den har bedt om å få og har krav på å få.

For verdipapirsentraler har den finske lovgivningen helt tilsvarende bestemmelser som nevnt over.»

Om tyske eierskapsregler for børser og verdipapirregistre heter det i høringsnotatet:

«Etter den tyske børsloven[Börsengesetz vom 16. juli 2007] må den som ønsker å erverve mer enn ti prosent av kapitalen eller stemmene i en børs, melde dette til tilsynsmyndigheten på forhånd. Det samme gjelder dersom eierandelen økes slik at den vil nå eller overstige 20, 33 eller 50 av stemmene eller kapitalen i børsen eller dersom erververen oppnår kontroll over børsen. Tilsynsmyndigheten kan innen én måned fra alle opplysningene foreligger i saken nekte ervervet dersom erververen ikke har godt renomme eller det foreligger andre grunner som tilsier at ervervet ikke vil være i overensstemmelse med ønsket om en sunn og forsiktig forvaltning av børsen eller det er grunn til å tro at ervervet skal finansieres ved ulovlige midler. Ervervet kan også nektes dersom virksomheten på eller utviklingen av børsen ville blitt hemmet som følge av ervervet.

Ifølge opplysninger mottatt fra den tyske tilsynsmyndigheten *Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht* reguleres eierskap til verdipapirregistre av den tyske bankloven[Kreditwesengesetz vom 10. juli 1961]. Enhver som har til hensikt direkte eller indirekte å erverve en kvalifisert eierandel, det vil si minst ti prosent av kapitalen eller stemmene i institusjonen, må melde fra til tilsynsmyndigheten på forhånd. Melding må også sendes dersom eierandelen økes slik at den vil nå eller overstige 20, 30 eller 50 prosent av kapitalen eller stemmene i institusjonen eller at institusjonen kommer under vedkommendes kontroll. Tilsynsmyndigheten har i utgangspunktet 60 arbeidsdager fra den har bekreftet at alle nødvendige opplysninger foreligger til å vurdere saken. Ervervet kan nektes dersom

- erververen ikke anses egnet eller vedkommende ikke oppfyller de nødvendige kravene for å sikre en sunn og forsvarlig ledelse av institusjonen. Det samme gjelder

- dersom det er grunn til å tro at ervervet kan bli finansiert ved en straffbelagt handling
- institusjonen ikke klarer eller vil klare å tilfredsstille tilsyns krav
 - institusjonen blir et datterselskap av et foretak med sete eller hovedkontor i et tredjeland og dette foretaket ikke er under tilsyn der eller tredjelandets myndigheter ikke er villig til å samarbeide tilfredsstillende med tyske myndigheter
 - institusjonens fremtidige ledelse ikke er pålitelig eller faglig egnet
 - det foreligger risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering
 - erververen ikke har de nødvendige finansielle ressursene eller
 - nødvendig informasjon mangler eller er uriktig.»

Britiske eierskapsregler beskrives slik i Finanstilsynets høringsnotat:

«Den britiske *Financial Services and Markets Act* pålegger den som vil skaffe seg kontroll over en børs, om å melde dette til tilsynsmyndigheten på forhånd. Som kontroll regnes innehav av 20 prosent eller mer av kapitalen eller stemmene i institusjonen eller innehav av så mye av kapitalen eller stemmene at vedkommende kan utøve en betydelig innflytelse på ledelsen av børsen. Melding er også nødvendig dersom eierandelen økes til 50 prosent eller mer av kapitalen eller stemmene i børsen eller hvis børsen blir vedkommendes datterforetak. Tilsynsmyndigheten kan nekte ervervet dersom det utgjør en trussel mot en sunn og forsiktig drift av den aktuelle børsen.

Britisk lovgivning har ikke regler om eierkontroll for verdipapirregistre i lovverket eller i retningslinjer etc. utstedt av *the Financial Services Authority*.»

2.5 Formål med eierbegrensningsregler og regler om eierkontroll

Finansdepartementet uttalte følgende om formålet med gjeldende eierbegrensningsregler i Ot.prp. nr. 80 (2008–2009) punkt 3.3.2.4.:

«Departementet vil innledningsvis understreke viktigheten av godt fungerende infrastrukturforetak i verdipapirmarkedet og dermed også i samfunnsøkonomien som sådan.

Verdipapirmarkedets hovedoppgave er å formidle kreditt og egenkapital. Dette bidrar til kapitaloppbygging i samfunnet, og til at kapitalen kanaliseres der den kaster mest av seg. Et effektivt verdipapirmarked bidrar til økt effektivitet i fordelingen av samfunnets ressurser. Verdipapirmarkedet kan bare virke etter sin hensikt hvis deltakerne har tillit til måten det fungerer på. Dette har betydning i flere retninger. For det første er det viktig med generelle handelsregler som skaper tillit til prisfastsettelsen i markedet og hensiktsmessige virksomhetsregler som sørger for at interessene til verdipapirforetakenes kunder ivaretas på en betryggende måte. Det er videre viktig med hensiktsmessige regler om organisering av markedsplasser for finansielle instrumenter (dvs. børser og regulerte markeder). Eierbegrensningsreglene er her sentrale. Disse skal sikre markedsplassens nøytralitet, uavhengighet og integritet gjennom et spredt eierskap, og dermed forhindre maktkonsentrasjon i institusjoner som har en stor samfunnsmessig betydning. Videre er det av sentral betydning for et velfungerende verdipapirmarked at investorene faktisk får levert, og har tillitt til at de får levert, de finansielle instrumentene som er ervervet på markedsplassen, og at andre ikke kan kreve rett til de samme instrumentene i ettertid. Regler om eierbegrensning for verdipapirregistre sikrer også markedsaktørenes tillit til slike foretak, på samme måte som for regulerte markeder. (...)

Departementet vil også peke på at regulerte markeder er delegert offentligrettslig myndighetsutøvelse ved at disse har kompetanse til å pålegge løpende mulkt og overtredelsesgebyrer, jf. børsloven §§ 30 og 31, og at verdipapirregistre må kunne sies å utøve en form for virksomhet, føring av rettighetsregister, som tradisjonelt har vært en oppgave for offentlige myndigheter. Dette underbygger betydningen av at foretak som driver denne type virksomhet ikke bør kunne mistenkes for utilbørlig utøvelse av sin offentligrettslige kompetanse. Også av denne grunn er det avgjørende å sikre foretakenes integritet.

Departementet vil i likhet med arbeidsgruppen og flere av høringsinstansene fremheve de grunnleggende formål bak store deler av lovgivningen på verdipapirirområdet. Det er både i børslovens, verdipapirhandellovens og verdipapirregisterlovens formålsparagrafer fremhevet at lovene er ment å sikre et effektivt, ordnet og sikkert marked for finansielle instru-

menter. I børsloven pekes det også på behovet for et tillitvekkende marked. Oppfyllelse av nevnte formål antas å være nødvendig for at verdipapirmarkedet kan fungere tilfredsstillende som kapitalkilde for næringsliv og institusjoner. I NOU 1996: 2 Verdipapirhandel uttales det blant annet om hovedformålene i verdipapirhandelloven:

«Et verdipapirmarked kan sies å fungere effektivt når prisene i markedet reflekterer den underliggende realøkonomiske verdien bak enkelte verdipapirer. Ordnet handel henspeiler blant annet på hvordan selve markedsplassen fungerer, noe som igjen påvirker hvor riktig prisene i markedet er. At handelen er sikker kan først og fremst assosieres med selve oppgjørsfunksjonen i verdipapirmarkedene.»

De nevnte hovedformål ved lovgivningen på verdipapiriområdet er igjen søkt ivaretatt gjennom oppstilling av en rekke særbestemmelser med sine bakenforliggende hensyn. Eierbegrensingsreglene, sammenholdt med reglene om stemmebegrensning og konsolidering, er eksempler på dette. Departementet er enig med arbeidsgruppen i at hovedhensyne bak eier- og stemmerettsbegrensningsregler for infrastrukturforetak er behovet for tillit fra markedsaktørene, og at foretakene for å oppnå dette må fremstå som nøytrale, uavhengig av dominerende særinteresser, og med høy integritet.»

Stortinget sluttet seg til dette i Innst. O. nr. 108 (2008–2009).

EFTA-domstolen har, som nevnt over, i sin dom 16. juli 2012 anerkjent disse hensynene som tvingende allmenne hensyn som kan begrunne innskrenkninger i EØS-avtalens grunnleggende friheter.

Børser og verdipapirregistre er viktige elementer i et velfungerende verdipapirmarked. For å sikre tillitt til slike infrastrukturforetak bør de være uavhengige og nøytrale. Regler for eierskap i infrastrukturforetak bidrar til at foretakene er uavhengige og nøytrale, og dermed til tillitt og et velfungerende verdipapirmarked som legger til rette for risikokapital for næringslivet, allokterer sparekapital til verdipapirmarkedet og bidrar til oppbygging av en kompetent finansnæring. Disse hensynene er bredt omtalt i alle faser av forarbeidene til børsloven av 2000 § 4-1, se NOU 1993: 3 og Ot.prp. nr. 73 (1999–2000). Også disse helt overordnede hensyn bør være styrende for utfor-

ming og praktisering av et nytt eierskapsregelverk for børser og verdipapirregistre.

2.6 Behovet for endringer – overgang til et skjønnsbasert eierkontrollregelverk

2.6.1 Høringsnotatet

I høringsnotatet legger Finanstilsynet til grunn at EFTA-domstolens avgjørelse nødvendiggjør en endring av dagens eierbegrensningsregler for børser og verdipapirregistre. Tilsynet er av den oppfatning at regler for eierskap bør utformes likt for børser og verdipapirregistre, og foreslår derfor at man går over til et skjønnsbasert system med terskelverdier tilsvarende det som blant annet gjelder for finansinstitusjoner.

I høringsnotatet vises det til at myndighetene i tillegg til et skjønnsbasert system også vil ha andre virkemidler til rådighet som kan bidra til å sikre at børser og verdipapirregistre opptrer nøytralt, uavhengig og med tilstrekkelig integritet. Finanstilsynet uttaler:

«(...) For øvrig vises det til børsloven § 47 andre ledd som gir Finanstilsynet rett til å pålegge at stemmerettighetene knyttet til aksjene i et regulert marked ikke kan utøves blant annet dersom en aksjeeier med betydelig eierandel ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket. Finanstilsynet legger til grunn at denne bestemmelsen kan brukes i tilfeller der en aksjeeier med betydelig eierandel misbruker sin eiermakt og dermed setter markedets tillit i fare. Tilsvarende bestemmelse finnes ikke i verdipapirregisterloven. Finanstilsynet foreslår å innta en slik regel i verdipapirregisterloven § 10-3 nytt andre ledd. Det foreslås visse mindre justeringer i begge bestemmelsene på bakgrunn av forslaget til det nye eierkontrollregimet.

Av andre virkemidler som bidrar til å sikre aktørenes tillit til verdipapirmarkedet, kan nevnes Finanstilsynets løpende tilsyn, egnethetskrav for ledelsen og lovbestemmelser som forebygger interessekonflikter mv.

I tillegg kommer muligheten til å stille vilkår i forbindelse med en tillatelse til erverv. Disse vilkårene kan tilpasses den konkrete situasjonen og ta høyde for omstendigheter som oppstår eller kan oppstå i tilknytning til den aktuelle erververen. For finansinstitusjoner er det i enkelte eierskapstillatelser inntatt som vilkår at ervervet må gjennomføres innen

en fastlagt frist, at ytterligere erverv etter fristens utløp krever ny tillatelse og at dersom eierandelen senere reduseres, kan den ikke økes igjen uten ny tillatelse.

Ved å fortsette å bruke ovennevnte virkemidler, og eventuelt intensivere bruken av dem, kan myndighetene redusere risikoen ved en skjønnsbasert eierkontroll.»

2.6.2 Høringsinstansenes merknader

Det er bred enighet blant høringsinstansene om at EFTA-domstolens avgjørelse nødvendiggjør en endring av dagens eierbegrensningsregler for børser og verdipapirregistre.

Høringsinstansene er også samlet i sitt syn på at nye eierskapsregler bør utformes på samme måte både for børser og verdipapirregistre. Det synes også for det alt vesentlig å være enighet om at en overgang til et skjønnsbasert system basert på en egnethetsvurdering av erverver er en hensiktsmessig reguleringsform for å kunne bringe det norske eierskapsregelverket i tråd med EØS-avtalens forpliktelser.

Norges Fondsmeglerforbund (nå Verdipapirforetakanes Forbund) peker imidlertid på at de forestående lovendringer ikke bør gå lenger enn det som er strengt nødvendig for å etterkomme EFTA-domstolens avgjørelse. Det foreslås derfor at dagens eierbegrensningsregler opprettholdes for erververe fra utenfor EØS-området. *Fondsmeglerforbundet* uttaler:

«Vi kan ikke se at det er noen til hinder for å opprettholde dagens eierbegrensningsregler i forhold til ikke-EØS borgere/foretak. Vi vil peke om at det ikke er usannsynlig at foretak utenom EØS-området kan være potensielle kjøpere av Oslo Børs. Vi vil minne om at Dubaibørsen også la inn bud på Stockholm OMX da Nasdaq fremsatte sitt oppkjøpstilbud i 2006. Denne budkampen endte med at Investment Corp. of Dubai ble største aksjonær i Nasdaq OMX.

Dersom man opprettholder dagens eierbegrensningsregler for ikke EØS-borgere/foretak må det etter vår oppfatning være mulig å skjære gjennom i forhold til foretak som er etablert innen EØS, men som er eid av foretak fra utenom EØS-området. Det bør ikke være så enkelt at foretak fra utenom EØS-området kan opprette selskap uten egen virksomhet i Europa, for så å slippe unna eierbegrensningsreglene som gjelder for eksempel for Oslo Børs. Det avgjørende bør være hvor beslutningsmyndigheten reelt sett ligger, i selskapet

etablert i EØS eller utenfor. På samme måte som Finanstilsynet foreslår at man ved egnethetsvurdering kan gå til bakenforliggende eiere, må man kunne gjøre det samme ved eierbegrensningsregler.»

Oslo Børs har knyttet enkelte kommentarer til Finanstilsynets omtale av de virkemidler som antas å kunne supplere en egnethetstest og dermed kunne bidra til å ivareta de hensyn en eierskapsregulering skal sikre. Om myndighetenes adgang til å nedlegge forbud for aksjeeier mot å benytte sin stemmerettighet i foretaket uttales:

«En egnethetsvurdering vil utføres på ervervstidspunktet, og det vil kunne være vanskelig å forutse den aktuelle erververens hensikter og intensjoner med hensyn til den videre forvaltningen av foretaket. Etter gjeldende forslag vil også senere eierskifter i erverver være utenfor myndighetens kontroll. Riktignok kan Finanstilsynet etter børsloven § 47 andre ledd og forslaget til tilsvarende regel i verdipapirregisterloven forby aksjeeier som eier betydelig eierandel å benytte stemmerettighetene dersom vedkommende aksjeeier ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket. Dette fremstår imidlertid som et tvangsmiddel ved misbruk av eiermakt, og det antas at terskelen for et slikt inngrep vil være relativ høy. Dette fremstår heller ikke som et aktuelt virkemiddel dersom vedkommende eier med myndighetenes tillatelse har ervervet 100 prosent av foretakets aksjer.»

Om myndighetenes bruk av vilkår uttaler Oslo Børs:

«(...) Videre gjentas og presiseres viktigheten av bruk av vilkår som et virkemiddel for å redusere risikoen ved en skjønnsbasert eierkontroll. Slike vilkår kan tilpasses den konkrete situasjon og dessuten ta høyde for omstendigheter som kan oppstå i tilknytningen til den aktuelle erververen. Det kan for eksempel stilles som vilkår at ytterligere erverv krever ny tillatelse uavhengig av om erverver passerer en ny terskel.»

Advokatforeningen har også kommentert Finanstilsynets redegjørelse for myndighetenes supplerende virkemidler. Advokatforeningen uttaler:

«Advokatforeningen er videre positiv til Finanstilsynets forslag om at børsloven § 47

annet ledd kan benyttes som skranke mot uegnet stemmerettsutøvelse i børser, samt at tilsvarende regel inntas i verdipapirregisterloven. Advokatforeningen bemerker imidlertid at for eiere som har fått tillatelse til å inneha relevant eierandel, bør egnethetsvurderingen som et klart utgangspunkt foretas på søknadstidspunktet. Det bør derfor være rent unntaksvis at stemmeretten begrenses i etterkant som følge av at eieren anses uegnet. Advokatforeningen mener derfor at det bør innføres en kvalitativ begrensning i adgangen til etterfølgende stemmeretsbegrensning som bør fremgå klart av ordlyden, herunder at eieren har opptrådt eller har til hensikt å opptre på en måte som anses i strid med kriteriene for egnethetsvurderingen i henholdsvis børsloven § 35 og verdipapirregisterloven § 5-3, eller for øvrig har opptrådt på en måte som er i strid med vilkårene for tillatelsen.»

2.6.3 Departementets vurdering

Departementet er på samme måte som Finanstilsynet og høringsinstansene av den oppfatning at EFTA-domstolens avgjørelse nødvendiggjør endringer i dagens eierbegrensningsregler for børser og verdipapirregistre. Vi har ikke de samme forpliktelser overfor eventuelle erververe fra land utenfor EØS som overfor erververe i EØS-området. Departementet foreslår likevel at reglene gjøres generelle, og at det ikke skilles mellom erverv fra hhv. innenfor og utenfor EØS-området.

Gjeldende eierbegrensningsregler for børser og for verdipapirregistre er tilnærmet identiske. Hensynene bak reguleringen av institusjonene, som samfunnsviktige institusjoner, er de samme. Begge har en helt sentral rolle i den finansielle infrastrukturen på verdipapirområdet. Et velfungerende verdipapirmarked forutsetter at markedsaktorne har tillit til at både børser og verdipapirregistre opptrer uavhengig av særinteresser, er nøytrale og med høy integritet. Etter departementets syn er det derfor fortsatt viktig med en regulering som i tilstrekkelig grad ivaretar de hensynene som eierskapsreglene er ment å ivareta, og det er i utgangspunktet liten grunn til å utforme eierskapsregler for børser og verdipapirregistre som skiller seg vesentlig fra hverandre.

Som redegjort for over under punkt 2.4.1 følger det av våre EØS-forpliktelser at gjeldende eierbegrensningsregler for børser og verdipapirregistre må endres. Samtidig gir EUs sekundærlovgivning – MiFID artikkel 38 – en anvisning på at

nasjonale regler som et minimum må inneholde krav om vurdering av egnethet av eiere med kvalifiserte eierandeler i regulerte markeder. I Europakommisjonens forslag til nytt EU-regelverk om verdipapirregistre, som nå ligger til behandling i Rådet og i Europaparlamentet, er det foreslått tilsvarende regler om eierkontroll ved kvalifiserte eierandeler i verdipapirregistre, men slik at dette er foreslått som fullharmoniseringsregler.

Et nytt eierkontrollregime kunne tenkes å opprettholde dagens forbudsbaserte eierbegrensninger med absolutte eierskapstak, men der for eksempel taket for tillatt eierskap oppjusteres og unntakene utvides. I forhold til gjeldende rett vil en slik liberalisering av regelverket innebære en mindre omfattende restriksjon på den frie flyten av kapital og på retten til fritt å kunne etablere seg i hele EØS-området. ESA og EFTA-domstolen har bare kommet til at gjeldende regler er i strid med EØS-avtalen, og har ikke uttalt seg om tilsvarende regler med høyere grenser. EFTA-domstolen har imidlertid pekt på skjønnsbaserte eierkontrollregler som et eksempel på en regulering som vil kunne være i overensstemmelse med forpliktelsene etter EØS-avtalen. Vi har allerede slike regler for regulerte markeder som ikke er børs, jf. børsloven § 17. Også en rekke andre EØS-land har innrettet sin eierskapsregulering av infrastrukturforetak i verdipapirmarkedet på denne måten. Departementet foreslår derfor nye eierkontrollregler for norske børser og verdipapirregistre.

Finanstilsynet har i høringsnotatet redegjort for flere supplerende virkemidler som står til myndighetenes disposisjon, og som vil kunne bidra til å sikre de hensyn et eierkontrollregelverk skal ivareta, herunder bruk av vilkår for tillatelse til erverv og påbud om at stemmerettigheter knyttet til aksjer i gitte situasjoner ikke kan utøves. Departementet slutter seg til at bruken av slike virkemidler etter forholdene vil kunne være et viktig supplement til eierkontrollregelverket, og er av den oppfatning at slike virkemidler bør benyttes i de tilfeller der regelverket ikke anses tilstrekkelig egnet til å ivareta de hensyn det er ment å skulle sikre. Departementet slutter seg til Finanstilsynets forslag om at det inntas en ny regel i verdipapirregisterloven § 10-3 etter modell fra børsloven § 47 annet ledd, som åpner for at Finanstilsynet kan gi pålegg om at stemmerettighetene knyttet til aksjene i et verdipapirregister ikke kan utøves dersom en aksjeeier med betydelig eierandel ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket. Departementet viser til at bestemmelsen er en hjemmel for Finanstilsynet til

å gripe inn der forutsetningen for det forutgående ervervet midlertidig eller permanent ikke lengre er til stede. Selv om departementet ikke foreslår en kvalitativ begrensning i Finanstilsynets adgang i tråd med innspillet fra Advokatforeningen, er departementet enig i at et eventuelt inngrep vil kunne få betydelige konsekvenser for den det gjelder, og departementet legger til grunn at hjemmelen kun vil bli benyttet der særlige hensyn gjør seg gjeldende.

2.7 Egnethetsvurderingen

2.7.1 Høringsnotatet

Finanstilsynet har i høringsnotatet foreslått at myndighetenes kontroll med eierskap i børser og verdipapirregistre skal baseres på en egnethetstest av den som tar sikte på å erverve en betydelig eierandel i et slikt foretak. Bare den som etter en slik test anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket skal kunne få tilatelse til erverv. Finanstilsynet foreslår at det i loven stilles opp et sett med skjønnsmessige kriterier som myndighetene særlig skal ta hensyn til i egnethetsvurderingen. En liste med vurderingskriterier vil etter Finanstilsynets oppfatning gi bedre forutberegnelighet for mulige erververe. I høringsnotatet er det foreslått at kriteriene i børsloven § 35 tredje ledd og verdipapirregisterloven § 5-3 tredje ledd videreføres med noen unntak, blant annet foreslår Finanstilsynet å fjerne kriteriet om vurdering av konkurransemessige forhold. Tilsynets forslag om å videreføre gjeldende kriterier vil bety at myndighetene ved vurderingen av erververs egnethet også skal legge vekt på erververens tidligere handlemåte, og videre at det skal legges vekt på erververens tilgjengelige økonomiske ressurser og hensynet til forsvarlig virksomhet. I sin vurdering skal myndighetene videre se hen til mulighetene for å utøve et effektivt tilsyn, herunder om det er etablert samarbeid med tilsynsmyndighetene i erververens hjemland. Myndighetene skal også legge vekt på om den bakenforliggende eierstrukturen hos erverver er i samsvar med de hensyn som ivaretas gjennom reglene om eierkontroll, og om eierskapet vil kunne påvirke rettigheter og plikter for aktørene i vedkommende infrastrukturforetak. En videreføring av gjeldende kriterier innebærer at myndighetenes vurdering av erverver vil gå lenger enn en ren kontroll med erververens egnethet, da det også skal legges vekt på den innvirkning ervervet vil kunne få for finansmarkedets virkemåte.

I tillegg til de videreførte kriteriene foreslår tilsynet at myndighetene i egnethetsvurderingen også skal legge særlig vekt på om det er grunn til å anta at det i forbindelse med ervervet foregår eller vil bli gjort forsøk på hvitvasking eller terrorfinansiering, jf. utkastet til børsloven § 35 annet ledd bokstav g og verdipapirregisterloven § 5-2 tredje ledd bokstav g. Tilsynet viser til at et slikt kriterium gjelder ved eierkontrollen i finansinstitusjoner, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-4 tredje ledd bokstav g, og at også andre land legger vekt på dette hensynet i sine vurderinger.

I høringsnotatet er det vist til at børslovens og verdipapirregisterlovens regler om konsesjonstildeling ikke direkte oppstiller krav til eiere i det foretak som gis konsesjon som regulert marked eller verdipapirregister. Det pekes imidlertid på at sammenhengen i regelverket tilsier at det stilles tilsvarende krav til slike eiere ved en konsesjonstildeling som til senere erververe. Det foreslås derfor at det i børsloven § 5 første ledd og i verdipapirregisterloven § 3-1 første ledd presiseres at konsesjon som regulert marked, børs eller verdipapirregister kun kan gis dersom eiere av betydelig eierandel ville vært egnet til å erverve slike eierandeler etter henholdsvis børsloven §§ 17 eller 35, og verdipapirregisterloven § 5-2.

2.7.2 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene er i all hovedsak enige i at en egnethetstest med lovfestede kriterier for testen vil være et hensiktsmessig verktøy for myndighetene som vil kunne bidra til å sikre at eierskap i institusjonene er i tråd med de hensyn som eierkontrollreglene er satt til å ivareta. Flere av høringsinstansene peker imidlertid på at Finanstilsynets foreslåtte liste over kriterier som skal inngå i egnethetstesten ikke må anses uttømmende. Det er særlig vist til at erververens evne til å bidra til å opprettholde og videreutvikle det norske kapitalmarkedets egenart også bør inngå i en egnethetstest. Høringsinstansene knytter i hovedsak sine konkrete merknader til eierkontrollregelverket for børs, men understreker at tilsvarende synspunkter også vil gjelde for reguleringen av verdipapirregister.

Advokatforeningen støtter forslaget om å fjerne dagens kriterium om vektlegging av konkurransemessige forhold. Det vises videre til at øvrige kriterier må være i tråd med EØS-retten. Det uttales i den forbindelse:

«Advokatforeningen ser at det kan være rom for diskusjon rundt dette. Blant annet bør

momentene knyttes til objektive, ikke-diskriminerende og uttømmende kriterier for avslag. I så måte kan det vurderes om momentene skal omskrives til uttømmende grunner til avslag og i enkelte tilfeller objektiviseres. For eksempel er kriteriene i bokstav c) og e) ikke direkte utformet slik at de fremstår som egnethetskriterium der vurderingstema er objektive grunner knyttet til erverver, men omfatter bredere skjønnsmessig tema.»

Finans Norge uttaler:

«Som regulert markedsplass spiller Oslo Børs en meget viktig rolle for utviklingen av norsk økonomi. Børsen inngår naturlig i en næringsklynge med banker og andre finansinstitusjoner som sammen bidrar til å fremme innovasjon og konkurranseevne i norsk økonomi. Det er viktig med lokalt forankrede aktører innenfor finansiell infrastruktur som kjenner det lokale næringsliv. Oslo Børs' spisskompetanse innenfor energi/offshore, skipsfart og sjømat må ivaretas. Slike hensyn bør være relevante ved en vurdering av om nye eiere anses å være egnede.»

Finans Norge slutter seg for øvrig til de skjønnspregede momentene som foreslås i høringsnotatet og peker på at angivelse av slike kriterier som i seg selv er skjønnsmessige sikrer større forutberegnelighet og rettssikkerhet i saksbehandlingen. Videre vises det til at den foreslåtte lovreguleringen av eierkontroll er på linje med den som gjelder for forsikringsselskaper, andre finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond. En slik likeartet regulering av finansvirksomhet anses i seg selv å være fordelaktig.

Folketrygdfondet er også av den oppfatning at forslaget til lovfestede vurderingskriterier bør suppleres med enkelte andre kriterier:

«En egnethetstest etter børs- og verdipapirregisterloven, bør etter Folketrygdfondets oppfatning vektlegge flere forhold enn dem som fremkommer i forslagene til ny børslov § 35 andre ledd og verdipapirregisterlov § 5-2 tredje ledd. Gitt at både børsen og VPS har sterke og sentrale posisjoner både i og for utviklingen av det norske kapitalmarkedet bør det være relevant også om en ny eier vil kunne bidra til en videre utvikling av det norske kapitalmarkedet.

I høringsnotatet påpekes at hensynet til et velfungerende og effektivt verdipapirmarked, er sentralt. I forslagene til hvilke vurderingskriterier som skal vektlegges er det vanskelig å se at de disse hensynene er nevnt eksplisitt. Videre mener Folketrygdfondet at det også bør inntas i bestemmelsen at hensynet til videreutviklingen av det norske kapitalmarkedet også bør være et element i egnethetstesten.»

Konkurransetilsynet har begrenset sin høringsmerknad til forslaget om ikke å videreføre vektleggingen av konkurransemessige forhold i den foreslåtte egnethetstesten. Det uttales:

«Konkurransetilsynet er positiv til Finanstilsynets forslag om å ikke videreføre vektleggingen av konkurransemessige forhold i egnethetsvurderingen, da Konkurransetilsynet er av den oppfatning at det er konkurransemyndighetene som er nærmest til å vurdere de konkurransemessige virkningene av endringer i eierskap. Finanstilsynets forslag vil videre tydeliggjøre kompetansefordelingen mellom konkurransemyndighetene og Finansdepartementet, i de tilfeller hvor eierkontrollreglene for børser eller verdipapirregistre og konkurranselovgivningen benyttes parallelt.»

NHO uttaler blant annet følgende om Finanstilsynets forslag til lovfestede vurderingskriterier:

«Når det gjelder hvilke hensyn myndighetene kan legge vekt på ved vurderingen av egnethet, mener NHO at de eksisterende momenter ved dagens egnethetsvurdering i børslovens § 35 bør videreføres, også momentet «konkurransemessige forhold». Konkurransemessige forhold må også vurderes av konkurransetilsynet etter konkurranseretten, men NHO mener at det er ønskelig at det også synliggjøres i loven at dette er et hensyn av betydning i egnethetsvurderingen.

Videre mener NHO at hensynet til det norske kapitalmarkedet og muligheten for tilgang på kapital for norskbaserte virksomheter er vesentlig. En videreføring av dagens § 35, bokstav c ; « om eierskapet vil kunne føre til uønskede virkninger for finansmarkedenes virkemåte », er etter vår oppfatning *vesentlig*. En mulig endring av børsens rolle som kapitalbase for hele næringslivet – ikke bare de aller største foretakene men også de mindre og unge – i Norge, vil etter vår oppfatning være en slik uønsket.

sket virkning som bør tillegges vekt i forbindelse med en egnethetsvurdering.»

Norges Fondsmeglerforbund uttaler:

«Etter vårt syn er det viktig at egnethetstesting må kunne gå ut over de kriterier som er listet opp i Finanstilsynets forslag til lovbestemmelse, gitt at ervervet helt eller delvis er ledd i oppkjøp av Oslo Børs. For eksempel må det kunne stilles krav til at markedsmodellen på børsen ivaretar hensynet til næringsstrukturen i Norge og for øvrig bidrar til å legge forholdene best mulig til rette for at små og mellomstore bedrifter kan hente kapital i «børsmarkedet». Videre må det kunne stilles krav til utførelse av kontrolloppgaver som er hensiktsmessig at børsen utfører.»

Norske Finansanalytikeres Forening uttaler:

«Norske Finansanalytikeres Forening mener forslaget om å erstatte dagens eierkontrollregler med en egnethetstest synes fornuftig. Vi ønsker imidlertid å understreke Oslo Børs og VPS sentrale betydning for det norske finansmarkedet. I en egnethetstest er det således viktig også å hensynta at nye eiere kan bidra til å opprettholde og videreutvikle Oslo Børs og VPS sterke posisjon i det norske finansmarked.»

Oslo Børs og VPS har i sin felles høringsuttalelse redegjort for noen relevante utviklingstrekk i det internasjonale børsmarkedet de siste årene. Denne utviklingen preges særlig av en betydelig konsolidering mellom børsene i Vest-Europa. Som et resultat av denne utviklingen er det svært få selvstendige børser i Vest-Europa, og innslaget av amerikansk eierskap er betydelig. Oslo Børs er den eneste selvstendige og ikke-amerikanskeide børsen i Nord-Europa. Oslo Børs og VPS redegjør slik for virkningene av konsolideringen:

«Erfaringene fra andre europeiske land viser at konsolidering av store internasjonale børsgrupper har ført til en endring i de enkelte børsmarkedene. Største børs i gruppen har blitt sentral, og viktige børsfunksjoner flyttet dit, hvorved markedsaktivitetene etter hvert har lokalisert seg rundt denne. Dette synes å ha medført en svekkelse av de mindre børsene ved at funksjoner og kompetanse har blitt flyttet til hovedmarkedet. Markedene fremstår som betydelig redusert med hensyn til interna-

sjonal synlighet og aktivitet, til ugunst for spesielt mindre lokale selskaper og finansnæringen i de respektive land. Kapitalinnhenting for små og mellomstore lokale bedrifter fremstår som vanskeliggjort, og antall nynoteringer har gått ned.»

Oslo Børs og VPS redegjør videre for sitt syn på viktigheten av et effektivt norsk kapitalmarked for små og mellomstore bedrifter og innenfor særskilte sektorer. Det understrekes at en ny ordning med eierprøving må utformes slik at den tar hensyn til det norske kapitalmarkedet og den virksomhet som Oslo Børs og VPS utfører som del av et aktivt kapitalmarked. I høringsuttalelsen pekes det videre på at et særtrekk ved det norske verdipapirmarkedet er det store omfanget av offentligrettslige oppgaver som regulerte markeder utfører. Disse oppgavene stiller særlige krav til uavhengighet og nøytralitet. Det vises også til at oppgavene til Oslo Børs og VPS innen finansiell infrastruktur er vesentlige i forhold til påvirkning av samfunnsmessige forhold. Det er derfor viktig at det stilles krav til egnethet hos eierne og forventet utvikling av foretakene som er tilpasset norske behov. Oslo Børs og VPS fremmer to konkrete forslag til nye kriterier som etter deres oppfatning bør inngå i en egnethetstest. Det uttales om dette:

«Som det fremgår ovenfor vil norsk børs og verdipapirregister i de aller fleste sammenhenger fremstå som et lite og kanskje det minste markedet i en konsolidering. Med de erfaringer man kan trekke fra andre mindre markeder er en risiko for en svekkelse av tilbudet til norsk næringsliv derfor klart til stede. Etter Oslo Børs og VPS' oppfatning er dette forhold som må vektlegges i en prøving av eiers egnethet. Det er neppe noe i veien for å hensynta dette allerede slik børsloven § 35 foreslås å lyde. Viktigheten tilsier likevel at det tas inn et særskilt punkt i bestemmelsen hvor det eksplisitt fremkommer at eiers evne til å ivareta markedsaktørenes interesser knyttet til vekst, synlighet og kapitalinnhenting vil være gjenstand for prøving.

Forslag til nytt punkt i børsloven § 35 (2):

«Om erververen vil kunne bidra til å opprettholde og videreutvikle børsens bidrag til utstedernes vekst, synlighet og kapitalinnhenting i det globale kapitalmarkedet, samt ivareta særlige lokale hensyn gitt spesielle næringsstrukturer mv.»

For verdipapirregisterloven § 5-2 foreslås:

«Om erververen vil kunne bidra til et sikkert og effektivt verdipapirregister, samt bidra til et effektivt oppgjør av handel i finansielle instrumenter, herunder ivareta de krav til allmennhetens innsyn i eierskapet som aksjelovene legger opp til og de krav som stilles etter ligningsloven mht. rapportering til norske skattemyndigheter.»»

Økokrim peker på at flere av kriteriene i Finanstilsynets forslag bør klargjøres: Det uttales:

«Til de enkeltkriteriene «det skal særlig legges vekt på», bemerkes at flere er relativt rundt og vagt formulert gitt den helt sentrale funksjonen de nå vil få. Det er etter vårt syn grunn til bedre avklaring av f.eks. hva som nærmere ligger i ikke minst «tidligere handlemåte» og «forsvarlig virksomhet» og «uønskede virkninger for finansmarkedenes virkemåte». Vi forstår kriteriene slik at de åpner for å legge vekt på eiers evne til (og tidligere håndtering av) ivaretagelse av norske utstederforetaks behov for kapitalinnhenting, vekst og synlighet, jf. punkt 1 ovenfor. Men dette kunne vært formulert mer eksplisitt, og bør i det minste presiseres i de videre lovforarbeidene. Er derimot en slik forståelse feil, er vi tilbake til spørsmålet om en er i ferd med å gå lenger enn det som er nødvendig.

Tilsvarende forstår vi «hensynet til forsvarlig virksomhet» slik at det kan legges vekt på ivaretagelsen av slike tilsyns- og kontrolloppgaver som er nevnt i punkt 2 ovenfor.

Også i andre henseende bør kriteriene etter vårt syn søkes klargjort ytterligere. Det bør også vurderes å supplere med ytterligere kriterier for å ivareta de hensyn som ligger til grunn for dagens eierskapsbegrensninger og som er nevnt ovenfor.»

2.7.3 Departementets vurdering

Departementet viser til høringsinstansenes synspunkter om at Oslo Børs har en særlig viktig funksjon som kapitalkilde for norsk næringsliv. Departementet er enig i at Oslo Børs er en viktig formidler av kapital til norsk næringsliv. Et erverv av en betydelig eierandel i børsen bør ikke bidra til å svekke børsens rolle og funksjon i det norske kapitalmarkedet. En overordnet målsetning med finansmarksreguleringen er å bidra til velfungerende og effektive markeder. Krav til spredning i eierskapet for å sikre nøytrale og uavhengige institusjoner bidrar til dette, og departementet er

enig med høringsinstansene i at myndighetene også bør kunne ta i betraktning andre forhold ved ervervet som vil kunne ha innvirkning på hvordan kapitalmarkedet fungerer. Dette er forhold som det allerede etter gjeldende lovgiving er relevant å legge vekt på, jf. vurderingskriteriet «om eierskap vil kunne føre til uønskede virkninger for finansmarkedets virkemåte». Etter departementets syn må det herunder kunne være relevant å se på hvilke konsekvenser et erverv potensielt vil få for institusjonens evne til å betjene det kapitalmarkedet som det opererer innenfor, med de karakteristika som til enhver tid gjør seg gjeldende for det aktuelle markedet. Oslo Børs har i dag en særskilt sterk posisjon innen shipping, energi og fisk. Dette vil imidlertid kunne forandre seg over tid, og eventuelle andre børser vil ha sine styrker innenfor andre sektorer. Et særtrekk ved norsk næringsliv er imidlertid at det i stor grad er preget av små og mellomstore virksomheter som er særlig avhengig av å kunne reise kapital i det lokale kapitalmarkedet. Som viktig kapitalkilde for norsk næringsliv er det derfor viktig at børsen er innrettet mot og evner å betjene SMB-markedet på en måte som gjør det mulig for selskapene å være synlige blant investorer og andre markedsaktører, slik at de kan kapitalisere seg og iverksette planer for utvikling og naturlig vekst. Etter departementets oppfatning er det derfor relevant og viktig å vurdere hvorvidt et erverv av kvalifisert eierandel i børsen vil kunne innebære en svekkelse av børsens evne til å betjene det norske kapitalmarkedet. Departementet foreslår at dette kommer klare uttrykk i de nye eierkontrollreglene.

Departementet viser til at også Verdipapirregisteret har en viktig samfunnsøkonomisk rolle som rettighetsregister. Funksjonene som aksjeeierregister og som bindeledd til offentlige registre i forbindelse med skatterapportering, er andre viktige oppgaver. Særlig viktig er det imidlertid å sikre ivaretagelse av et effektivt og pålitelig rettighetsregister. Dette hensynet bør også særlig ivaretas i de nye eierkontrollreglene.

Generelt om egnethetsvurderingen

Departementet slutter seg til Finanstilsynets forslag om at myndighetenes eierkontroll i børser og verdipapirregistre skal ta utgangspunkt i erververens egnethet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket. Dette sammenfaller med det som i dag gjelder ved vurderingen av eierkontroll i regulerte markeder som ikke er børs, jf. børsloven § 17, og ved vurderingen av om det kan gjøres unntak fra gjeldende eierbegrensningsregler for

andre infrastrukturforetak som ønsker å erverve kvalifiserte eierandeler i børser og verdipapirregistre, jf. børsloven § 35 tredje ledd og verdipapirregisterloven § 5-3 tredje ledd. Også myndighetenes kontroll med erverv av kvalifiserte eierandeler i finansinstitusjoner har som utgangspunkt at erververen må være egnet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-2.

Erververens egnethet som kriterium for om et omsøkt erverv skal tillates må antas å være i tråd med relevant EØS-rett. Både MiFID artikkel 38 og Europakommisjonens forslag om eierkontroll i verdipapirregistre krever egnethetskontroll av erverver. For øvrig gir EØS-retten lite konkret veiledning når det gjelder hvilke kriterier som skal eller kan legges til grunn ved utøvelsen av forvaltningsskjønnet. Norske myndigheter vil derfor etter departementets oppfatning ha et visst handlingsrom med hensyn til hvilke momenter det særlig bør legges vekt på ved en slik egnethetsvurdering. Departementet viser blant annet til at EFTA-domstolen i sin avgjørelse 16. juli 2012 premiss 97, eksplisitt har gitt uttrykk for at en kriterieliste som inntatt i børsloven § 35 tredje ledd, tilpasset blant annet de konkrete omstendigheter i det nasjonale markedet, kan være et alternativ til gjeldende eierbegrensningsregler.

Departementet slutter seg videre til forslaget om å lovfeste særlige vurderingskriterier som myndighetene må ta i betraktning ved vurdering av erverv av kvalifiserte eierandeler i børser eller verdipapirregistre. En slik liste med vurderingskriterier er etter departementets syn i tråd med gjeldende EØS-regler, jf. MiFID artikkel 38.

En lovfesting av sentrale vurderingskriterier for myndighetens skjønnsutøvelse vil også etter departementets syn gi aktørene større forutberegnelighet og sikkerhet for likebehandling enn et system hvor det ikke fremgår hvilke forhold myndighetene særlig vil legge vekt på ved vurderingen av en søknad. EFTA-domstolen har i avgjørelsen 16. juli 2012 særlig trukket frem behovet for rettslig forutberegnelighet, jf. premiss 99 og 100.

Det vil alltid måtte bero på en konkret vurdering i den enkelte sak om tillatelse skal gis, og det er vanskelig på forhånd å ta høyde for alle mulige forhold som vil kunne være relevante i forbindelse med et gitt erverv. Departementet mener derfor at den foreslåtte kriterielisten ikke kan anses som uttømmende, og at myndighetene i en gitt situasjon vil ha adgang til også å legge vekt på andre momenter enn de lovpålagte.

Nærmere om de enkelte skjønnskriteriene

Finanstilsynets utkast til lovfestede skjønnskriterier er som nevnt over gitt med utgangspunkt i de skjønnsmessige kriteriene som etter gjeldende rett skal legges vekt på ved vurderingen av om det skal gis unntak fra eierbegrensningsreglene, jf. børsloven § 35 tredje ledd og verdipapirregisterloven § 5-3 tredje ledd. Fra dette utgangspunktet foreslår Finanstilsynet to justeringer.

For det første foreslås det at kriteriet i gjeldende bokstav (d) om vektlegging av konkurransemessige forhold på det relevante markedet, tas ut. Departementet kan etter en nærmere vurdering slutte seg til dette. EFTA-domstolen har i sin dom 16. juli 2012 riktignok ikke særskilt omtalt konkurransemessige forhold som problematisk for våre EØS-forpliktelser, men ESA har i prosessen som ledet frem til domstolsbehandlingen fremholdt at dette kriteriet i seg selv strider mot EØS-avtalens artikler 31 og 40 da konkurransehensyn ikke kan begrunne innskrenkninger i EØS-avtalen fire friheter. Videre anser departementet at konkurransehensyn i en egnethetsvurdering vil måtte anses som et virkemiddel eller avledet mål. Når konkurranse likevel har stått oppført som et selvstendig kriterium gjenspeiler det at svak konkurranse assosieres med lav kvalitet, høy pris eller redusert tilgang på de produkter eller de tjenester som produseres. Dersom konkurransemessige virkninger tas ut av listen vil det ikke ha som nødvendig konsekvens at de forhold som antas påvirket av konkurransen, ikke fortsatt kan vurderes og vektlegges, jf. at listen ikke er uttømmende. Videre må behovet for konkurransehensyn som et selvstendig kriterium vurderes ut fra at Konkurransetilsynet har hjemler som kan forhindre overtakelser som svekker konkurransen. For å sikre norsk overensstemmelse med EØS-avtalens regler foreslår departementet derfor at nevnte kriterium tas ut.

Departementet slutter seg videre til Finanstilsynets forslag om at det i listen over skjønnskriterier tas inn et moment knyttet til om det er grunn til å anta at det i forbindelse med ervervet foregår eller vil bli gjort forsøk på hvitvasking av penger eller finansiering av terrorvirksomhet, og viser til at tilsvarende kriterium gjelder ved myndighetenes vurdering av eierskap i finansinstitusjoner, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-4 tredje ledd bokstav g. Det vises også til at et slikt kriterium gjennomgående oppstilles i eierskapsreguleringen i en rekke andre EØS-land.

Departementet foreslår i samsvar med Finanstilsynets utkast lovfesting av kriterier for egnethet

hetsvurdering. Disse kriteriene vil i hovedsak måtte forstås og anvendes på samme måte som under gjeldende rett. En omtale av de lovfestede skjønnskriteriene under gjeldende rett er gitt av departementet i Ot.prp. nr. 80 (2008–2009) punkt 3.5.3.4. Departementet finner likevel grunn til å påpeke at vurderingskriteriene nå vil kunne bli anvendt også på erververe som ikke selv er infrastrukturforetak, og at dette vil kunne ha betydning for intensiteten i prøvingen av ervervet. Selv om det nå åpnes opp for at også andre typer foretak enn infrastrukturforetak i prinsippet skal kunne erverve mer enn 20 prosent av aksjekapitalen i en børs eller i et verdipapirregister, er departementet fortsatt av den oppfatning at det er en vesentlig forskjell på erververe som er infrastrukturforetak hvis eneste interesse er å drive børs- eller annen infrastrukturvirksomhet, og andre foretak som også kan tenkes å være brukere av infrastrukturforetakets tjenester. For sistnevnte gruppe foretak vil høy eierandel og potensielle interessemotsetninger kunne bidra til å svekke børsens eller verdipapirregisterets nøytralitet og integritet. Det er derfor fortsatt grunn til å legge betydelig vekt på spredt eierskap som virkemiddel for å sikre børsens eller verdipapirregisterets objektivitet, nøytralitet og uavhengighet.

2.8 Avgjørelsesmyndighet

2.8.1 Høringsnotatet

Finanstilsynet viser til at det under gjeldende eierbegrensningsregler både for børser og verdipapirregistre gjelder en delt kompetanse mellom Finanstilsynet og Finansdepartementet til å nekte/tillate erverv. Det foreslås å videreføre en slik kompetansedeling ved at det lovfestes at Finanstilsynet tar stilling til saker som gjelder eierandeler mellom 10 og 20 prosent, mens andre saker avgjøres av departementet. Finanstilsynet skal være saksforberedende organ i de sakene som skal avgjøres av departementet.

2.8.2 Høringsinstansenes merknader

Oslo Børs og *VPS* har ingen innsigelser til kompetansedelingen som er foreslått mellom Finanstilsynet og departementet, men understreker betydningen av lik og forutberegnelig saksbehandling for søkerne.

Andre høringsinstanser har ikke hatt merknader.

2.8.3 Departementets vurderinger

Finansdepartementet viser til at det er Finanstilsynet som etter gjeldende rett skal foreta egnethetsvurdering ved erverv av betydelige eierandeler i regulerte markeder, jf. børsloven § 17, mens departementet er gitt kompetanse til å dispensere fra forbudet mot å eie mer enn 20 prosent av aksjekapitalen i børser, jf. børsloven § 35. Finanstilsynet har i høringsnotatet ikke foreslått endringer i Finanstilsynets kompetanse til å vurdere egnetheten ved erverv av betydelige eierandeler i regulerte markeder som ikke er børs. Finansdepartementet er enig i dette, og mener det er hensiktsmessig at Finanstilsynet vurderer egnetheten til erververe av betydelige eierandeler i regulerte markeder som ikke er børs.

I foretak med stor eierspredning vil faktisk kontroll med selskapet kunne tenkes oppnådd allerede ved 10 prosent eierandel. I viktige institusjoner som børs og verdipapirregistre mener Finansdepartementet derfor at erverv av betydelige eierandeler kan ha en så stor faktisk og prinsipiell betydning at dette bør vurderes av departementet etter tilrådning fra Finanstilsynet. Departementet foreslår derfor ikke å følge opp Finanstilsynets forslag om at Finanstilsynet vurderer egnetheten av betydelige eierandeler opp til 20 prosent i børser og verdipapirregistre, men foreslår at alle erverv av betydelige eierandeler i børser og verdipapirregistre vurderes av departementet.

2.9 Nærmere om gjennomføring av eierkontrollen

2.9.1 Erverv som utløser eierkontroll – Terskelverdier

2.9.1.1 Høringsnotatet

Etter Finanstilsynets utkast vil et erverv av en *betydelig eierandel* i børs eller verdipapirregister utløse krav om tillatelse. Med *betydelig eierandel* menes, i tråd med gjeldende regelverk, en direkte eller indirekte eierandel som representerer minst 10 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i foretaket.

Finanstilsynet foreslår at det i tillegg innføres nye terskler som utløser en fornyet vurdering av erververens egnethet. Finanstilsynet foreslår at tersklene settes til eierandeler som representerer 20, 30 og 50 prosent av kapitalen eller stemmene i foretaket. Tilsynet er av den oppfatning at MiFID ikke begrenser adgangen til å innføre slike ter-

skler, og peker på at flere EØS-land oppstiller slike i sitt eierskapsregelverk. Tilsynet viser til at flere terskler presumptivt vil bedre myndighetenes kontroll med eierne. Videre vises det til at det har en viss egenverdi at eierkontrollreglene på finansområdet så langt som mulig er like. De foreslåtte tersklene samsvarer med det som gjelder for eierskap i finansinstitusjoner.

Finanstilsynet foreslår ikke en videreføring av gjeldende terskler i børsloven § 35 tredje ledd og verdipapirregisterloven § 5-3 trede ledd på 2/3 og 9/10 av kapitalen eller stemmene i foretaket. Om dette uttaler Finanstilsynet:

«De sistnevnte terskelverdiene har sammenheng med at slike eierandeler gir eieren særlige rettigheter etter allmennaksjeloven. Både regulerte markeder og verdipapirregistre skal organiseres som allmennaksjeselskap, se børsloven § 9 og verdipapirregisterloven § 3-1 andre ledd. Etter allmennaksjeloven § 5-18 krever vedtektsendringer i foretaket tilslutning fra minst to tredeler av de avgitte stemmene og av den aksjekapitalen som er representert på generalforsamlingen. En aksjonær som har mer enn 2/3 av kapitalen eller stemmene i foretaket, kan dermed alene endre vedtektene i foretaket. Vedtektsendringer i børs og verdipapirregistre skal godkjennes av departementet etter henholdsvis børsloven § 33 andre ledd og verdipapirregisterloven § 4-3. I kraft av disse bestemmelsene har tilsynsmyndighetene kontroll med den muligheten som en eier av 2/3 av kapitalen eller stemmene i foretaket har, til å endre vedtektene. En terskelverdi på 2/3 av kapitalen eller stemmene i foretaket i forbindelse med eierkontrollreglene skulle derfor ikke være nødvendig.

Eier av 9/10 eller mer av aksjene i et allmennaksjeselskap kan med grunnlag i allmennaksjeloven § 4-25 kreve tvungen innløsning av de øvrige aksjonærene. Videre har eiere av aksjer som utgjør mer enn 9/10 av den aksjekapitalen som er representert på generalforsamlingen, enkelte særlige beføyelser etter allmennaksjeloven § 5-19. Det gjelder blant annet i forbindelse med visse former for reduksjon av aksjeeiernes rett til utbytte eller til selskapets formue og visse beslutninger om innskrenkning av aksjenes frie omsettelighet og om forkjøpsrett for øvrige aksjonærer ved salg av aksjer. Dessuten er beslutningsprosessen i forbindelse med fusjon noe annerledes i forhold til andre situasjoner dersom et allmennaksjeselskap eier 9/10 eller mer av aksjene i et

annet allmennaksjeselskap eller aksjeselskap, jf. allmennaksjeloven § 13-5 andre ledd.

Ingen av disse reglene ser ut til å berøre allmenne interesser i en så stor grad at det er påkrevd med en særskilt eierkontroll ved erverv som gir en eier 9/10 eller mer av aksjene eller stemmene i en børs eller et verdipapirregister.»

Finanstilsynet viser til at børsloven § 37 og verdipapirregisterloven § 5-5 i dag inneholder regler om konsolidering av eierandeler slik at likt med erververens egne aksjer ved beregning av eierandel regnes aksjer som eies eller overtas av aksjeeierens nærstående, jf. verdipapirhandeloven § 2-5. Tilsynet foreslår at konsolideringsreglene videreføres ved en skjønnsbasert eierkontroll.

Videre foreslår tilsynet å videreføre regelen i børsloven § 35 første ledd andre punktum om at likestilt med aksjeeier regnes erverv av rett til å bli eier av aksjer når dette må anses som reelt erverv av aksjene. En lik regel foreslås inntatt i verdipapirregisterloven § 5-2 første ledd fjerde punktum.

2.9.1.2 Høringsinstansenes merknader

Ingen av høringsinstansene har avgitt særskilte merknader knyttet til valget av terskelverdier for eierprøving som er foreslått i høringsnotatet.

Oslo Børs VPS understreker imidlertid viktigheten av prøving allerede ved 10 prosent eierandel, da stor grad av kontroll allerede vil kunne oppnås på dette nivået med en spredd eierstruktur. Videre viser Oslo Børs VPS til at det fremkommer av børsloven § 35 annet ledd bokstav f at bakenforliggende eierstruktur hos erverver skal være i samsvar med de hensyn som ivaretas i bestemmelsen når det gjelder egnethet. Oslo Børs VPS uttaler videre:

«Viktigheten av at indirekte eierskap hensyntas i en egnethetsprøving understrekes, da reell kontroll og innflytelse gjerne kan ligge hos et eller flere overordnede selskaper eller personer, snarere enn i det selskapet hvor eierposten faktisk er plassert. I Sverige krever Finansinspektionen særskilt søknad fra alle som direkte eller indirekte blir eiere av mer enn 10 prosent i selskaper underlagt eierprøving. Dersom selskap A for eksempel erverver 22 prosent av aksjene i en børs, og selskap A er eid 100 prosent av selskap B, vil det således ikke være tilstrekkelig at selskap A søker og vurderes i forbindelse med eierkontrollen. Selskap B må også godtgjøre sin egnethet ved

særskilt søknad og prøving. Det foreslås at det eksplisitt bør fremkomme i lovteksten at hvert ledd i en eierkjede eller tilsvarende som medfører kontroll over terskelverdiene skal være gjenstand for særskilt søknad og prøving.»

Det er i høringsrunden ikke innkommet merknader til tilsynets forslag om å videreføre gjeldende konsolideringsbestemmelser i børsloven § 37 og verdipapirregisterloven § 5-5. Det er heller ikke innkommet merknader til forslaget om videreføring av børsloven § 35 første ledd fjerde punktum som likestiller rett til å bli eier av aksjer med aksjeeie.

2.9.1.3 Departementets vurderinger

MiFID art. 38 krever at eiere som vil kunne ha betydelig innflytelse på forvaltningen av et regulert marked skal underlegges en egnethetstest. Begrepet «betydelig innflytelse» er ikke definert i direktivet. I Kommisjonens forslag til eierskapsregulering av verdipapirregistre er det gitt bestemmelse om at eiere i et verdipapirregister som kan utøve direkte eller indirekte «kontroll» med forvaltningen av verdipapirregistre skal være egnet til sikre en sunn og fornuftig forvaltning av registeret. Kontroll vil blant annet foreligge ved en eierandel over 50 prosent.

Departementet slutter seg til å videreføre krav til egnethetsvurdering ved erverv av betydelig eierandel i børs eller verdipapirregister. Som betydelig eierandel anses direkte eller indirekte eierandel som representerer minst 10 prosent av aksjekapitalen eller stemmene, eller som på annen måte gjør det mulig å utøve betydelig innflytelse over forvaltningen av selskapet, se børsloven § 17, annet ledd.

Departementet slutter seg videre til forslaget om at erververs egnethet skal vurderes ved passering av 20, 30 og 50 prosent eierskap i infrastrukturforetaket, og viser blant annet til at dette i hovedsak tilsvare tersklene som gjelder for vurdering av eierskap i norske finansinstitusjoner, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-2. Departementet legger til grunn at et regelverk med flere eierskapsstærker vil gi myndighetene en bedre kontroll med at eierne både over tid og i forhold til den innflytelse eieren til enhver tid vil kunne ha på foretakets beslutninger, er egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket.

Til vurderingen av om det bør opprettholdes en terskel på 2/3, som tilsvare den alminnelige aksjeselskapslovgivningens flertallskrav for vedtaksendringer, viser departementet til at vedtaks-

flertall normalt vil kunne oppnås ved lavere eierandel enn 2/3 dersom ikke alle aksjonærer er representert på generalforsamlingen. Departementet antar at det som regel må kunne legges til grunn at erverver reelt sett vil kunne oppnå kontroll over foretaket ved erverv av 50 prosent av aksjene eller stemmene. Ved en egnethetsvurdering ved passering av 50 prosentterskelen må det derfor tas høyde for at erverver i realiteten får full kontroll med selskapet, og at innflytelsen ikke vil endre seg i betydelig ved ytterligere erverv.

Departementet finner i likhet med tilsynet ikke grunn til å videreføre tersklene på 2/3 og 9/10 av kapitalen eller stemmene i foretaket slik som angitt i børsloven § 35 tredje ledd og verdipapirregisterloven § 5-3 tredje ledd. Det vises til tilsynets begrunnelse som departementet i hovedsak kan slutte seg til.

Departementet foreslår også i tråd med høringsutkastet at konsolideringsbestemmelsene i børsloven § 37 og verdipapirregisterloven § 5-5 videreføres som i dag. Uten konsolideringsregler ville det være enkelt å omgå kravet til egnethetsvurdering. Departementet foreslår også å videreføre gjeldende regler i børsloven § 35 første ledd om at erverv av rett til å bli eier av aksjer likestilles med aksjeeie når dette må anses som et reelt erverv av aksjer, og at en tilsvarende bestemmelse tas inn i verdipapirregisterloven § 5-2 første ledd femte punktum. Departementet legger til grunn at spørsmålet om en rett til å bli eier av aksjer er å likestille med aksjeerverv må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Etter gjeldende børslov § 35, tredje ledd og verdipapirregisterlov § 5-3, tredje ledd skal det etter bokstav g legges vekt på «om den bakenforliggende eierstruktur hos eieren er i samsvar med de hensyn som ivaretas i denne bestemmelsen». Dette innebærer at det også må legges vekt på den bakenforliggende eierstruktur hos erverver, uten at bakenforliggende eiere direkte blir underlagt en egnethetstest. Dersom for eksempel en norsk børs kjøpes av et utenlandsk børsforetak som igjen eies av en aktør i finansmarkedet som er stor bruker av børsens tjenester, kan det bakenforliggende eierskapet bidra til å svekke tilliten til den norske børsen. Kriteriet klargjør at slike forhold knyttet til det bakenforliggende eierskapet også er relevant ved egnethetsvurderingen av erververen. Skifte av kontroll i eierskapet kan imidlertid også påvirke egnethetsvurderingen. Departementet foreslår derfor at det inntas i henholdsvis børsloven § 17 annet ledd og børsloven § 35 tredje ledd, samt verdipapirregisterloven 5-2 tredje ledd, en bestemmelse som eksplisitt krever

at erverv som direkte eller indirekte medfører kontroll over terskelverdiene skal være gjenstand for særskilt søknad og prøving. Dersom ny bakenforliggende eier vil bli ansett uegnet, antar departementet at Finanstilsynets hjemmel om tvangssalg av aksjer eller innføring av stemmerettsbegrensning kan være aktuelle tiltak dersom nedsalg ikke skjer frivillig.

2.9.2 Søknaden og krav til opplysninger i denne

2.9.2.1 Høringsnotatet

Finanstilsynet har som redegjort for under punkt 2.7.1 ovenfor foreslått en kompetansefordeling mellom departementet og tilsynet ved behandling av eierskapssøknader. I tråd med alminnelig praksis vil tilsynet forberede alle saker som skal avgjøres av departementet, og det er derfor foreslått at alle søknader bør fremmes for Finanstilsynet.

Finanstilsynet har videre foreslått at regler om søknadens innhold kan gis i forskrift. Tilsynets utkast til forskriftstekst var vedlagt notatet som har vært på høring.

2.9.2.2 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har hatt merknader til Finanstilsynets forslag på dette punkt.

2.9.2.3 Departementets vurderinger

Departementet slutter seg til forslaget om at alle søknader skal fremmes for Finanstilsynet uavhengig av den omsøkte eierandelens størrelse. Gitt at Finanstilsynet alltid vil være saksforberedende organ i alle saker som skal avgjøres av departementet, legger departementet til grunn at en slik søknadsprosedyre vil bidra til at myndighetenes samlede søknadsbehandling kan gjennomføres så raskt og effektivt som mulig.

Verken MiFID eller foreliggende EU-forslag om regulering av eierskap i verdipapirregistre inneholder nærmere regler om krav til innholdet i søknaden. I tråd med høringsutkastet foreslår departementet at nærmere regler om søknadens innhold skal kunne gis i forskrift. Det vises til de foreslåtte endringene i forskriftshjemlene i børsloven § 35 femte ledd og verdipapirregisterloven § 5-2 sjette ledd.

2.9.3 Saksbehandlingstid

2.9.3.1 Høringsnotatet

Finanstilsynet foreslår at det skal gjelde en frist på tre måneder for myndighetenes behandling av søknader om erverv. Dersom søknaden ikke er avgjort innen fristen skal tillatelse til erverv anses gitt. For å avhjelpe myndighetenes behov for eventuelle ytterligere opplysninger enn de som framgår av søknaden, foreslår tilsynet at fristen starter å løpe først fra det tidspunkt myndighetene har mottatt all nødvendig informasjon. Tilsynet viser til at det gjelder tilsvarende frister i andre land det er naturlig å sammenligne seg med, og at det for behandling av søknader om erverv i finansinstitusjoner gjelder en frist på 60 arbeidsdager, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-3 tredje ledd.

2.9.3.2 Høringsinstansenes merknader

Advokatforeningen uttrykker forståelse for at det kan være vanskelig å fastsette en absolutt frist, spesielt der det må innhentes opplysninger fra utenlandske tilsynsmyndigheter. I den grad Finanstilsynet har behov for ytterligere opplysninger, blant annet der saksbehandlingen avdekker behov for å innhente ytterligere dokumentasjon m.v., kan saksbehandlingen bli uforholdsmessig lang. Advokatforeningen foreslår at det innføres krav om at Finanstilsynet innen en måned etter mottak av melding om erverv må fremsette krav om ytterligere opplysninger/dokumentasjon dersom de har behov for dokumentasjon m.v. som ikke fremgår av kravene til meldingen.

2.9.3.3 Departementets vurderinger

Børsloven § 17 tredje ledd og verdipapirregisterloven 5-2 tredje ledd oppstiller i dag en tremåneders-frist for Finanstilsynets behandling av søknader om erverv av betydelige eierandeler. For departements behandling av søknad om unntak etter børsloven § 35 og verdipapirregisterloven § 5-3 er det ikke fastsatt noen lovbestemt frist. Om dette uttalte departementet på side 47 i Ot.prp. nr. 80 (2008–2009):

«Næringslivets Hovedorganisasjon har i sin høringsuttalelse påpekt at det bør gjelde en særlig saksbehandlingsfrist for departement ved behandlingen av søknad om unntak fra eierbegrensingsreglen, og viser til fristen på tre måneder som oppstilles i børsloven § 17. Departementet har i likhet med arbeidsgruppen ikke funnet grunn til å lovfeste en særskilt

saksbehandlingsfrist for slike søknader. Departementet vil vise til at slikt erverv vil kunne ha meget stor betydning for det norske verdipapirmarkedet. Det er derfor etter departementets syn viktig at myndighetene har tilstrekkelig med tid til å kunne innhente all relevant og nødvendig informasjon, for deretter ha tid til å foreta en forsvarlig vurdering av ervervet.»

Departementet kan ikke se at de hensyn som er omtalt i Ot.prp. nr. 80 (2008–2009) har endret seg vesentlig siden de forrige lovendringene ble vedtatt i 2009. Innhenting av nødvendig informasjon hos erverver og/eller bakenforliggende eiere vil kunne være tidkrevende, i tillegg til at det kan være krevende å vurdere den konkrete egnetheten og hvordan ervervet vil kunne ha innvirkning på finansmarkedenes virkemåte, herunder børsens evne til å betjene det norske kapitalmarkedet eller verdipapirregisterets funksjon som rettighetsregister. Departementet foreslår derfor ikke å følge opp Finanstilsynets forslag om tre måneders saksbehandlingstid for denne type saker. Departementet viser imidlertid til at forvaltningslovens regler om forsvarlig sakbehandlingstid også gjelder i disse sakene.

2.9.4 Nedsalg

Finanstilsynet viser til at krav om melding ved nedsalg som passerer dagens terskelverdier, gjelder allerede etter børsloven § 17 fjerde ledd og § 35 tredje ledd siste punktum, og verdipapirregisterloven § 5-2 fjerde ledd og § 5-3 tredje ledd siste punktum. Disse reglene foreslås videreført.

Ingen av høringsinstansene har hatt merknader til Finanstilsynets forslag på dette punkt.

Departementet slutter seg til tilsynets forslag.

2.9.5 Sanksjoner

Finanstilsynet foreslår å videreføre dagens regler i børsloven § 35 fjerde og femte ledd og verdipapirregisterloven § 5-3 femte og sjette ledd om hvilke sanksjoner som kan iverksettes fra myndighetenes side dersom en aksjeeier besitter aksjer i strid med regelverket.

Ingen av høringsinstansene har hatt merknader til Finanstilsynets forslag.

Departementet slutter seg til tilsynets forslag.

2.10 Stemmerettsbegrensninger

2.10.1 Høringsnotatet

Finanstilsynet foreslår at stemmerettsbegrensningsreglene i børsloven § 36 og verdipapirregisterloven § 5-4 oppheves. Det vises til at EFTA-domstolen har konkludert med at også disse reglene strider mot EØS-retten. Tilsynet viser videre til at liknende stemmerettsbegrensninger gjaldt for finansinstitusjoner etter finansieringsvirksomhetsloven § 2-4 før det skjønnsbaserte systemet for disse institusjonene ble innført i 2004. Med det nye systemet ble disse begrensningene opphevet. Finanstilsynet siterer følgende fra departementets begrunnelse gitt i Ot.prp. nr. 50 (2002–2003):

«Etter forslaget til nytt skjønnsbasert system vil det kunne gis tillatelse til å inneha en eierandel som gir rett til på en generalforsamling å stemme for eksempelvis 30 prosent av aksjene i en finansinstitusjon. For at innholdet i en slik tillatelse skal gi tilstrekkelig mening, bør ikke den innflytelsen eierandelen representerer, begrenses av stemmerettsreglene i § 2-4. Departementet legger til grunn at de særskilte stemmerettsbegrensninger for finansinstitusjoner som er inntatt i finansieringsvirksomhetsloven § 2-4 ikke har noen plass ved siden av de nye regler om eierforholdet som er inntatt i denne lovproposisjonen. Det foreslås derfor å oppheve de særskilte stemmerettsbegrensninger for finansinstitusjoner i finansieringsvirksomhetsloven § 2-4 og § 2-5. De hensyn gjeldende stemmerettsregler skal ivareta (se ovenfor) vil imidlertid kunne ivaretas i den alminnelige egnethetsvurderingen, ved at en i den forbindelse vurderer egnethet i lys av den reelle innflytelse som vil kunne utøves.»

Tilsynet antar at tilsvarende vil gjelde ved en overgang til et skjønnsbasert system for børser og verdipapirregistre.

2.10.2 Høringsinstansenes merknader

Ingen av høringsinstansene har kommentert Finanstilsynets forslag på dette punkt.

2.10.3 Departementets vurderinger

Stemmerettsbegrensingsregler i børsloven § 36 og i verdipapirregisterloven § 5-4 må ses i sammenheng med gjeldende eierbegrensningsregler.

I en situasjon med lavt fremmøte på generalforsamlingen ville ellers en enkelt eier likevel kunne få stor innflytelse. Slik potensiell uforholdsmessig innflytelse fra en enkelt eier vil kunne være egnet til å svekke markedsaktørenes tillit til infrastrukturforetakets uavhengighet, nøytralitet og integritet.

EFTA-domstolen har i sin avgjørelse konkludert med at gjeldende stemmerettsbegrensningsregler strider mot EØS-retten. Opprettholdelse av absolutte grenser for stemmegivning på generalforsamling ville heller ikke være i samsvar med en tillatelse til å eie en kvalifisert eierandel i foretaket.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å oppheve de særskilte stemmerettsbegrensningene i børsloven § 36 og verdipapirregisterloven § 5-4. De hensyn gjeldende stemmerettsbegrensningsregler skal ivareta må ivaretas ved at myndighetene vurderer egnetheten i lys av den innflytelse som erverver får ved ervervet. Departementet viser også til at Finanstilsynet kan gi pålegg om at stemmerettighetene knyttet til aksjer ikke kan utøves, jf. forslag til ny § 47 annet ledd i børsloven og forslag til § 10-3 nytt annet ledd i verdipapirregisterloven. Departementet legger til grunn at disse bestemmelsene i gitte situasjoner vil kunne avverge at eier med betydelig eierandel utnytter sin eierposisjon på en måte ikke sikrer en god og fornuftig forvaltning av selskapet.

2.11 Forholdet mellom børser og andre regulerte markeder

2.11.1 Høringsnotatet

Finanstilsynet foreslår ikke å innføre et detaljert skjønnsbasert eierkontrollsystem også for regulerte markeder som ikke er børs. Tilsynet viser til at man ikke har negative erfaringer med dagens regler. For å unngå at eierkontroll i børser reguleres i to ulike bestemmelser, foreslår det i høringsnotatet at børsloven § 17 endres slik at den bare gjelder andre regulerte markeder enn børser, mens § 35 vil gjelder for børser.

2.11.2 Høringsinstansenes merknader

Advokatforeningen har i sin høringsmerknad knyttet en særskilt kommentar til forslaget om ikke å innføre et detaljert skjønnsbasert eierkontrollsystem

for regulerte markeder som ikke er børser. Advokatforeningen er av den oppfatning at de foreslåtte kriteriene som skal gjelde for vurderingen etter børsloven § 35 (2) bokstav a til g også bør gjøres gjeldende for vurderingen etter børsloven § 17. Advokatforeningen uttaler:

«Det vises i denne forbindelse til at innholdet i meldingen som skal gis etter børsloven § 17 og § 35 er den samme, jf. forslaget til regulering i børsforskriften § 28a, herunder blant annet informasjon med betydning for egnethetsvurderingen. Det vises videre til at regulerte markeder i Norge for alle praktiske formål fremstår som likeverdige tilbud til børser for noterte selskaper og investorer, slik at hensynet til markedets tillit er tilsvarende til stede også i denne sammenhengen. Videre tilsier hensynet til forutberegnelighet at eiere av regulerte markeder i forkant er kjent med hvilke kriterier som vil bli vektlagt i forbindelse med en eventuell egnethetsvurdering.»

2.11.3 Departementets vurderinger

Departementet er enig i at det ikke er avdekket konkrete behov som tilsier en endring av gjeldende regelverk knyttet til egnethetsvurderingen ved erverk av betydelige eierandeler i regulerte markeder som ikke er børs. Departementet viser imidlertid til at det nå er samme prinsipielle vurdering som skal gjøres både ved erverk av betydelige eierandeler i børser og i regulerte markeder som ikke er børs. Det vil derfor være naturlig at det legges vekt på mange av de samme vurderingskriteriene ved erverk i begge typer institusjoner. Samtidig viser departementet til at loven skiller mellom børser og regulerte markeder som ikke er børs. Dette skillet er ikke foreslått opphevet. Departementet ønsker derfor ikke nå å foreslå noen større endringer i regelverket knyttet til egnethetsvurderingen av regulerte markeder etter børsloven § 17, men viser til at det på et tidspunkt kan bli aktuelt å vurdere hensiktsmessigheten av å opprettholde de særlige reglene for børser, jf. også Advokatforeningens uttalelser om dette.

I forlengelsen av dette vil departementet i svar med høringsutkastet foreslå å endre børsloven § 17 på en slik måte at eierskap i børser uttømmende reguleres i børsloven § 35.

3 Endringer i reglene om sentrale motparter (oppgjørssentraler)

3.1 Bakgrunn for lovforslaget

På bakgrunn av erfaringene med markedet for OTC-derivater under den internasjonale finanskrisen høsten 2008 kom G20-lederne til at det var behov for å styrke rammene for handelen med slike finansielle instrumenter. I sin uttalelse etter toppmøtet i Pittsburgh 25. september 2009 heter det bl.a.:

«Improving over-the-counter derivatives markets: All standardized OTC derivative contracts should be traded on exchanges or electronic trading platforms, where appropriate, and cleared through central counterparties by end-2012 at the latest. OTC derivative contracts should be reported to trade repositories. Non-centrally cleared contracts should be subject to higher capital requirements. We ask the FSB and its relevant members to assess regularly implementation and whether it is sufficient to improve transparency in the derivatives markets, mitigate systemic risk, and protect against market abuse.»

G20 uttalelsen fra Pittsburgh har blitt fulgt opp med regelverk bl.a. i EU. Europaparlaments- og rådsforordning (EU) No 648/2012 om OTC-derivater, sentrale motparter og transaksjonsregistre (Europeisk markedsinfrastruktur – EMIR), ble vedtatt 4. juli 2012 og trådte ikraft 16. august 2012. Forordningen innebærer at det må benyttes sentral motpart som er godkjent i henhold til forordningen ved alle handler med nærmere bestemte klasser av OTC-derivater. Forordningen inneholder også krav til og virksomhetsregler for sentrale motparter. Disse kravene gjelder uavhengig av hva slags finansielle instrumenter de utøver motpartsvirksomhet for.

Vi har i norsk rett definert «oppgjørsvirksomhet (clearing)» som yrkesmessig virksomhet som består i å tre inn som part eller på annen måte garantere for oppfyllelse av avtaler som gjelder handel med finansielle instrumenter som nevnt i

§ 2-2 og forpliktelser vedrørende lån av finansielle instrumenter, jf. verdipapirhandeloven § 2-6. Det er regler om oppgjørssentraler (clearingsentraler) i verdipapirhandeloven kapittel 13. Innholdet i definisjonen i verdipapirhandeloven § 2-2 innebærer at reglene i verdipapirhandeloven kapittel 13 gjelder for foretak som går inn som sentral motpart ved handel med finansielle instrumenter. Det er imidlertid ikke plikt etter norsk rett til å bruke sentral motpart ved handel med OTC-derivater.

EMIR-forordningen regnes som EØS-relevant. Finansdepartementet ga derfor i august 2012 Finanstilsynet i oppdrag å nedsette og lede en arbeidsgruppe som skulle vurdere, og komme med forslag til regler for, gjennomføringen av forventede EØS-regler som svarer til EMIR i norsk rett. Arbeidsgruppen fikk følgende mandat:

Mandat:

«Arbeidsgruppen skal:

1. Redegjøre for Europaparlaments- og rådsforordning 648/2012 om OTC-derivater, sentrale motparter og transaksjonsregistre (EMIR), herunder virkningene av gjennomføring av EMIR i norsk rett og hvilke handlingsalternativer som foreligger.
2. Foreslå bestemmelser til inkorporasjon av EMIR i norsk rett, herunder nødvendige forskriftshjemler.
3. Vurdere behovet for og foreslå de endringer som er nødvendige i gjeldende lovgivning, herunder annen lovgivning enn den som er direkte berørt av EMIR, som følge av gjennomføring av EMIR i norsk rett.
4. Beskrive EU-kommisjonens utfyllende EU-regler til EMIR og foreslå forskriftsbestemmelser til gjennomføring av disse i norsk rett. Hvis EU-kommisjonen ikke har fastsatt utfyllende regler, skal ESMAs forslag til utfyllende regler legges til grunn.
5. Vurdere behovet for og foreslå de endringer som er nødvendige i gjeldende for-

skriftsregelverk som følge av gjennomføring av EMIR og utfyllende regler til EMIR i norsk rett.

Arbeidsgruppen skal legge til grunn at EMIR tas inn i EØS-avtalen og at det i den forbindelse tas nødvendige forbehold knyttet til ESMA's rolle overfor Finanstilsynet og norske institusjoner. Det skal legges til grunn at tilsynsmessig samarbeid, herunder rapporteringsrutiner, ikke forutsetter slike forbehold.

Arbeidsgruppen skal legge opp til et samarbeid med Utenriksdepartementets oversettelsesenheter, som muliggjør at en omforent oversettelse av EU-regelverket kan vedlegges gruppens rapporter.

Arbeidsgruppen skal avgi en delrapport I til Finanstilsynet som dekker punkt 1 til 3, dvs de lovmessige avklaringene innen 1. februar 2013. Delrapport II som dekker de forskriftsmessige avklaringene som nevnt i punkt 4 og 5 skal avgis innen 1. juni 2013.»

EU etablerte med virkning fra 1. januar 2011 en ny overnasjonal finanstilsynsstruktur. Det er foreløpig ikke utviklet en EØS-løsning på den overdragelse av nasjonal kompetanse til overnasjonale organer som er gjennomført i EU og hvordan de nye EU-tilsynsmyndighetene på finansområdet (EBA, EIOPA og ESMA) skal håndteres i EØS-sammenheng. Saken reiser bl.a. konstitusjonelle spørsmål for Norge. EMIR legger tilsyns- og autorisasjonskompetanse til The European Securities and Markets Authority (ESMA). Tidlig i 2013 ble det klart at det ville kunne ta mer tid enn tidligere antatt å innlemme EMIR i EØS-avtalen. På den bakgrunn tok Finanstilsynet kontakt med Finansdepartementet for å vurdere et mulig tilleggsopdrag til arbeidsgruppen om å utrede endringer i verdipapirhandelloven som vil kunne gjøre det lettere for sentrale motparter å søke om anerkjennelse etter EMIR, og å videreføre sine tjenester overfor utenlandske aktører, og således redusere risikoen for at utenlandske aktører velger bort handel på norske markedsplasser. På bakgrunn av Finansdepartementets tilbakemelding til Finanstilsynet, fikk arbeidsgruppen 30. januar 2013 et tilleggsopdrag om snarest mulig å fremlegge et særskilt lovforslag om gjennomføring av regler for sentral motparter i verdipapirhandelloven som tilsvaret det som ville ha vært gjeldende for disse institusjonene dersom EMIR var tatt inn i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett. Tilleggsopdraget omfattet ikke EMIRs regler for plikt til å benytte sentral motpart ved handel i OTC-deriva-

ter. Arbeidsgruppen avga 22. mars 2013 en delrapport som svar på tilleggsopdraget. I denne delrapporten legger arbeidsgruppen til grunn at tilleggsopdraget best løses ved at den nåværende reguleringen av oppgjørssentraler i verdipapirhandelloven kapittel 13 omarbeides til en ramme-lovgivning for sentrale motparter, og at utfyllende regler gis i forskrift. Arbeidsgruppen viser til at den har hatt begrenset tid til rådighet for tilleggsopdraget, og at det er ønskelig med en fleksibel løsning som gir norske myndigheter mulighet til å hensynta den internasjonale utviklingen på området. Arbeidsgruppen forutsetter derfor at lovutkastet som foreslås i delrapporten utfylles med nødvendige forskriftsregler som gir et norsk regelverk for sentrale motparter som er likeverdig med EMIR.

I tillegg til de mer spesifikke bestemmelsene som omtales nærmere i rapporten, foreslår arbeidsgruppen at departementet får en generell hjemmel til å fastsette forskrifter til utfylling av bestemmelsene i verdipapirhandelloven, dersom dette finnes nødvendig av hensyn til at virksomheten skal skje på en sikker, ordnet og effektiv måte. Generelt viser arbeidsgruppen til at hjemmelen vil kunne benyttes dersom den internasjonale utviklingen tilsier at det bør oppstilles ytterligere krav til sentrale motparter eller til deltakerne. Mer konkret viser arbeidsgruppen til at hjemmelen vil kunne benyttes for eksempel om det viser seg å være behov for nærmere regler om varslingsplikt ved deltakeres mislighold, samt for utfyllende regler om segregering og portering, som ikke dekkes av andre forskriftshjemler.

3.2 Høring

Finansdepartementet sendte arbeidsgruppens delrapport på høring 24. april 2013 med høringsfrist 26. juli 2013 til følgende høringsinstanser:

Fiskeri- og kystdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Olje- og energidepartementet

Finanstilsynet
Konkurransetilsynet
Norges Bank
Skattedirektoratet

Den Norske Advokatforening
Den norske Revisorforening
Energi Norge
Finans Norge

Folketrygdfondet
 Imarex NOS ASA
 Landsorganisasjonen i Norge
 NASDAQ OMX Oslo ASA
 Nordic Association of Electricity Traders (NAET)
 Nordisk Energimeglerforbund (NEBA)
 Norges Fondsmeglerforbund
 Norges Rederiforbund
 Norsk Kapitalforvalterforening
 NOS Clearing ASA
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Oljeindustriens Landsforening
 Oslo Børs ASA
 Oslo Clearing ASA
 The Nordic Association of Marine Insurers
 (Cefor)
 Verdipapirfondenes Forening

Følgende instanser har avgitt høringsuttalelse med merknader:

Finanstilsynet
 Norges Bank
 Finans Norge
 Folketrygdfondet
 NASDAQ OMX Oslo ASA
 Oslo Børs ASA
 Oslo Clearing ASA
 Verdipapirsentralen ASA

3.3 Høringsinstansenes generelle merknader

Høringsinstansene som har uttalt seg stiller seg i all hovedsak positive til arbeidsgruppens forslag. De fleste av disse høringsinstansene understreker betydningen av at det i Norge fastsettes regler som er harmonisert med internasjonale regler på området. Som arbeidsgruppen viser høringsinstansene særlig til EMIR.

Finanstilsynet støtter hovedtrekkene i arbeidsgruppens forslag. Finanstilsynet viser imidlertid til at regelverket Sveits har innført for at dets sentrale motparter skal kunne anerkjennes av ESMA, er relativt overordnet. Dersom EU-kommisjonen vurderer dette regelverket som ekvivalent med EMIR, vil det etter Finanstilsynets oppfatning neppe være behov for fullt så utfyllende regler som arbeidsgruppen har lagt opp til. Finanstilsynet viser videre til at de lovreglene som foreslås vil bli erstattet av nye EØS-regler som svarer til EMIR på det tidspunktet forordningen er innlemmet i EØS-avtalen, og foreslår derfor at det med utgangspunkt i gjeldende regler, nå bare gjøres de endringer som vil være nødvendig for at

norske sentrale motparter skal kunne drive oppgjørsvirksomhet knyttet til deltakere og markedsplasser etablert i EU.

Finanstilsynet legger for øvrig til grunn at departementet, i lys av øvrige forskriftshjemler som er foreslått, vurderer om det er behov for den generelle forskriftshjemmelen som arbeidsgruppen har foreslått.

Oslo Clearing er tilfreds med at Finansdepartementet har etablert en løsning ift. EMIR, inntil denne trer i kraft i norsk rett. Oslo Clearing har ingen merknader til forslaget som foreligger, men ber om at det i tillegg til endringene arbeidsgruppen har foreslått, gis regler om overgangsordninger, prosess for fornyet godkjenning mv.

I høringsuttalelsen til NASDAQ OMX heter det bl.a.:

«I Såväl Europa som globalt har under en längre tid pågått en utveckling som medfört en betydande ökning av konkurrensen på finansmarknaden. Denna ökade internationella konkurrens har bl a lett till att det har blivit allt viktigare att de nationella regler som påverkar finansmarknaden är tydliga. En gränsöverskridande marknad som finansmarknaden ställer även höga krav på rättssäkerhet. Detta tydliggjordes inte minst under finanskrisen vilken visade på betydelsen av ett klart och tydligt rättssystem som dessutom kraven på förutsebarhet. Detta är av särskilt stor betydelse för mindre marknader såsom den norska, inte minst för att underlätta bedömningen av konsekvenserna av norsk rätt för båda inhemska och utländska aktörer.»

3.4 Departementets vurdering

EMIR er som nevnt over hittil ikke innlemmet i EØS-avtalen. Dette innebærer at det ikke foreligger EØS-regler som nå må gjennomføres i norsk rett. Bakgrunnen for tilleggsoppdraget til arbeidsgruppen var et ønske om å legge til rette for fortsatt adgang til EU-markedet for norske sentrale motparter. Høringsinstansenes merknader viser etter departementets oppfatning at det bør etableres et norsk regelverk for sentrale motparter som er likeverdig med EMIR i påvente av at EMIR kan innlemmes i EØS-avtalen og gjennomføres i norsk rett. Det er likevel etter departementets vurdering usikkert i hvilken grad norske sentrale motparter vil kunne tilby tjenester på EU-markedet uten at EMIR er tatt inn i EØS-avtalen.

Departementet er i hovedsak enig i arbeidsgruppens utkast til utforming av regelverket. Departementet mener imidlertid i likhet med Finanstilsynet at loven i større utstrekning enn det arbeidsgruppen har foreslått, bør inneholde materielle bestemmelser, og ikke bare forskriftshjemler.

Departementet mener det bør fastsettes en generell forskriftshjemmel, som foreslått av arbeidsgruppen. En slik hjemmel vil gi en generell mulighet til å supplere lovreglene med forskriftsbestemmelser, uavhengig av hva som dekkes av de mer spesifikke hjemlene arbeidsgruppen har foreslått. Det vil kunne være behov for å kunne fastsette nærmere regler om varslingsplikt ved deltakeres mislighold, samt for utfyllende regler om segregering og portering.

Departementet legger opp til å vurdere spørsmålet om overgangsregler samt ev. regler for fornyet godkjenning i forbindelse med lovens ikrafttredelse, jf. den foreslåtte hjemmelen til å gi overgangsregler.

3.5 Definisjoner mv.

3.5.1 Gjeldende rett

Det er vanlig å skille mellom hhv. motpart og motpartsvirksomhet, avregning og avregningssentral, og oppgjør og oppgjørssystem. Avregning kalles i noen sammenhenger også «clearing», og sentrale motparter kalles i noen sammenhenger «clearingsentral» eller «CCP». Selve oppgjøret av for eksempel pengetransaksjoner eller transaksjoner med finansielle instrumenter skal gi finalitet og rettsvern for transaksjonene.

I betalingssystemloven § 1-2 er «verdipapir-oppgjørssystem» definert som «systemer basert på felles regler for avregning, oppgjør eller overføring av finansielle instrumenter som nevnt i verdipapirhandeloven § 2-2.» Betalingssystemloven § 1-3 inneholder bl.a. følgende definisjoner:

«Med deltaker menes avregningssentral, oppgjørsbank, sentral motpart, operatør for annet system og annen institusjon eller foretak som deltar i et interbanksystem eller verdipapir-oppgjørssystem.

Med avregningssentral menes foretak som foretar avregning.

Med oppgjørsbank menes kontobank for deltakere i et interbanksystem eller verdipapir-oppgjørssystem.

Med sentral motpart menes institusjon som trer inn som part eller på annen måte garante-

rer for at andre deltakere oppfyller sine forpliktelser.

Med avregning menes omregning av ordrer mellom to eller flere deltakere til en samlet nettoforpliktelse eller nettofordring.

Med oppgjør menes endelig overføring av penger eller finansielle instrumenter mellom deltakere i interbanksystemer eller verdipapir-oppgjørssystemer.»

Verdipapirhandeloven § 13-1 fastsetter at «oppgjørsvirksomhet» bare kan drives av «oppgjørs-sentral» (clearingsentral). Samtidig er «oppgjørsvirksomhet» definert som «yrkesmessig virksomhet som består i å tre inn som part eller på annen måte garantere for oppfyllelse av avtaler som gjelder handel med finansielle instrumenter og forpliktelser vedrørende lån av finansielle instrumenter». Dette svarer til definisjonen av sentral motpart i betalingssystemloven. Definisjonen av oppgjørsvirksomhet og oppgjørssentral i verdipapirhandeloven innebærer at regelverket gjelder for sentrale motparter og virksomhet som sentral motpart for handel med finansielle instrumenter. Virksomhet som «oppgjørssentral» for finansielle instrumenter krever tillatelse fra departementet. Verdipapirhandeloven kapittel 13 gir videre regler om bl.a. deltakelse i «oppgjørsordning» og om deltakelse i utenlandske «oppgjørssystemer».

3.5.2 Arbeidsgruppens utkast

Arbeidsgruppen viser til at EMIR definerer sentral motpart som en juridisk person som trer inn mellom partene i en handel og således blir kjøper overfor selger og selger overfor kjøper. Arbeidsgruppen foreslår at begrepet «sentral motpart» benyttes i verdipapirhandeloven kapittel 13 i stedet for begrepet «oppgjørssentral». Arbeidsgruppen viser til at sentrale motparter har en annen rolle i verdipapirkjeden enn oppgjørssystemer, og mener at begrepet «sentral motpart» bedre reflekterer virksomheten som søkes regulert. Arbeidsgruppen viser videre til at begrepet «sentral motpart» benyttes i annen lovgivning, herunder i lov om betalingssystemer.

Arbeidsgruppen foreslår at definisjonen av oppgjørsvirksomhet i verdipapirhandeloven § 2-6 endres slik at alternativet «eller på annen måte garantere» bortfaller. Arbeidsgruppen begrunner dette med at det ikke bør skapes usikkerhet om norske sentrale motparter forretningsmodell, noe som ellers ville kunne være til hinder for anerkjennelse etter eksempelvis EMIR, jf. nevnte defi-

nisjon av sentral motpart i EMIR. Arbeidsgruppen viser videre til at en i Sverige har gjort en tilsvarende endring av definisjonen av oppgjørsvirksomhet. Arbeidsgruppen foreslår at departementet gis hjemmel til å fastsette forskrift om at sentrale motparter kan drive tilknyttet virksomhet uten hinder av verdipapirhandeloven eller annen lov, herunder garantistillelse som nevnt. Det vil i følge arbeidsgruppen være nødvendig å fastsette slik forskrift for at Oslo Clearing skal kunne fortsette å garantere for verdipapirlån.

3.5.3 Høringsinstansenes syn

Verdipapirsentralen mener det ville vært en fordel om lovgiver benyttet anledningen til å endre begrepsbruken i verdipapirhandeloven for å skape et tydeligere skille mellom virksomhet som sentral motpart og virksomhet som verdipapiroppgjørssystem etter betalingssystemloven. VPS viser til at behovet for en slik klargjøring tidligere er påpekt av både Norges Bank, Oslo Clearing og VPS i høringsuttalelser vedrørende endringer i betalingssystemloven.

3.5.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag til å bruke begrepet «sentral motpart» i verdipapirhandeloven kapittel 13. For ytterligere å tydeliggjøre skillet mellom verdipapiroppgjør og clearing, foreslår departementet at begrepet «motpartsvirksomhet» benyttes i verdipapirhandeloven § 2-6, og at begrepet «oppgjørssystem» erstattes av begrepet «motpartsordning» i verdipapirhandeloven kapittel 13. Departementet legger til grunn at begrepet «oppgjørssystem» i gjeldende § 13-6 annet ledd ikke har noe selvstendig innhold utover innholdet i begrepet «oppgjørssystem», og foreslår derfor videre, at man også her benytter begrepet «motpartsordning», jf. forslaget til § 13-5 annet ledd.

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag om at det bør gis hjemmel til å fastsette forskrift om at sentrale motparter kan drive tilknyttet virksomhet uten hinder av annen lovgivning. Det foreslås at bestemmelsen inntas i tilknytning til reglene om tilknyttet virksomhet, som nytt § 13-3 fjerde ledd første punktum.

3.6 Konesjonsplikt

3.6.1 Gjeldende rett

Verdipapirhandeloven § 13-1 første ledd sammenholdt med definisjonen av «oppgjørsvirksomhet» innebærer at virksomhet som sentral motpart krever tillatelse fra departementet. Av bestemmelsens sjette ledd følger at departementet kan gi utenlandske foretak som er gitt tillatelse til å drive clearingvirksomhet og er under betryggende tilsyn i hjemstaten, tillatelse til å drive virksomhet som sentral motpart i Norge. Departementet kan i tilfelle gjøre unntak fra kravet i 13-1 annet og femte ledd. I verdipapirhandeloven § 13-6 er departementet videre gitt hjemmel til å gi forskrift med nærmere regler om norske verdipapirforetaks og regulerte markeders adgang til utenlandske «oppgjørssystemer». Slik forskrift er foreløpig ikke fastsatt.

3.6.2 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen mener det ikke er behov for vesentlige endringer i verdipapirhandelovens bestemmelser om tildeling av tillatelse til sentrale motparter etablert i Norge. Etter forslaget skal således tillatelse fortsatt gis av departementet, men arbeidsgruppen foreslår at det presiseres at kravene til sentrale motparter må være oppfylt både på søknadstidspunktet og senere.

Arbeidsgruppen legger til grunn at motpartsvirksomhet for norske markedsplasser krever norsk tillatelse. I tilfelle behov, foreslår arbeidsgruppen imidlertid hjemmel for departementet til å gi nærmere regler i forskrift om stedlig virkeområde for konsesjonsplikten.

Etter arbeidsgruppens vurdering bør det åpnes for at utenlandske sentrale motparter kan få adgang til å yte motpartstjenester i Norge uten krav om norsk tillatelse. Dette forutsetter en anerkjennelse fra norske myndigheter, der utgangspunktet bør være at det anerkjente foretaket kan drive virksomhet i Norge basert på hjemlandets rett. Forutsetningen skal være at hjemstatens regulering vurderes som likeverdig med den norske, og at det er etablert et tilfredsstillende tilsynssamarbeid. Arbeidsgruppen foreslår på den bakgrunn en forskriftshjemmel som gir departementet adgang til å innføre en anerkjennelsesordning. Arbeidsgruppen viser til at en lignende anerkjennelsesordning har vært vanlig i flere andre europeiske land, bl.a. i Danmark, Sverige og Storbritannia, og at en slik anerkjennelsesordning er gitt i EMIR artikkel 25.

3.6.3 Høringsinstansenes syn

Finanstilsynet mener at departementets gjeldende adgang til å gi tillatelse til utenlandske sentrale motparter, vil dekke adgangen arbeidsgruppen har foreslått til å anerkjenne utenlandske sentrale motparter. Finanstilsynet foreslår derfor at hjemmelen som arbeidsgruppen har foreslått til å gi en anerkjennelsesordning ikke innføres, men at departementet gis hjemmel til å unnta utenlandske sentrale motparter fra verdipapirhandelovens regler.

Finanstilsynet mener det gjelder krav om tillatelse etter verdipapirhandeloven ved clearing for norske markedsplasser. Finanstilsynet ber om at departementet klargjør dette i lovproposisjonen.

3.6.4 Departementets vurdering

Departementet er i hovedsak enig i arbeidsgruppens vurderinger, og slutter seg til forslaget om at kravet til tillatelse etter § 13-1 bør videreføres. Departementet er enig med arbeidsgruppen og Finanstilsynet om at gjeldende bestemmelse hjemler krav til tillatelse ved motpartsvirksomhet for norsk markedsplass for finansielle instrumenter. Departementet legger til grunn at det etter bestemmelsen fortsatt vil gjelde krav om tillatelse ved slik virksomhet, og anser det derfor ikke som nødvendig å innføre hjemmelen som arbeidsgruppen har foreslått til å fastsette ytterligere regler i forskrift om lovens stedlige virkeområde.

I likhet med Finanstilsynet mener departementet for øvrig at en ordning hvor utenlandske sentrale motparter på nærmere bestemte vilkår kan gis anledning til å drive virksomhet i Norge på grunnlag av tillatelse fra en kvalifisert hjemstat etter en forenklet søknadsprosedyre (en «passporting»-ordning), for eksempel ved at det sendes melding til norske tilsynsmyndigheter, dekkes av gjeldende adgang til å gi utenlandske sentrale motparter tillatelse til å drive virksomhet i Norge, og det er derfor ikke behov for en presisering av dette i loven, slik arbeidsgruppen har foreslått. Departementet slutter seg videre til Finanstilsynets forslag om å gi hjemmel til å unnta utenlandske sentrale motparter fra verdipapirhandelovens regler. For å klargjøre at hjemmelen også gir anledning til å innføre en «passporting»-ordning, foreslår departementet at det presiseres at unntak kan gis ved forskrift eller enkeltvedtak.

3.7 Organisatoriske krav

3.7.1 Gjeldende rett

Av verdipapirhandeloven § 13-1 annet ledd følger at en «oppgjørssentral» (sentral motpart) skal være organisert som allmennaksjeselskap, men at departementet kan gjøre unntak fra dette kravet.

Det følger av § 13-1 tredje ledd at den som faktisk leder clearingvirksomheten skal ha relevant erfaring og ha ført en hederlig vandel. Det stilles videre egnethetskrav til aksjeeiere med betydelig eierandel i en sentral motpart, jf. verdipapirhandeloven § 13-1 fjerde ledd. Ved erverv av betydelig eierandel kommer verdipapirhandeloven § 9-10 til anvendelse, jf. § 13-1 fjerde ledd. Blant annet skal erverv av direkte eller indirekte eierandel på minst 10 % av aksjekapitalen eller stemmene i den sentrale motparten meldes til Finanstilsynet, som kan nekte ervervet dersom erververen ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av selskapet. Det skal også sendes melding ved andre nærmere angitte endringer i aksjeeierstrukturen. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om egnethetsvurderingen av aksjeeiere. Forskriftshjemmelen er ikke benyttet.

Av verdipapirhandeloven § 13-1 femte ledd følger at sentral motpart skal ha en kontrollkomité valgt av generalforsamlingen, og med hjemmel i finanstilsynsloven er sentral motpart pålagt å ha internrevisjon, jf. internkontrollforskriften § 9 første ledd.

3.7.2 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen har ikke foreslått at kravet til organisasjonsform videreføres, men har forutsatt at krav til organisasjonsform kan videreføres i forskrift, jf. omtalen av forslaget til hjemmel nedenfor.

Arbeidsgruppen viser til at det etter gjeldende rett ikke er krav om egnethetsvurdering av andre enn den som faktisk leder virksomheten. Arbeidsgruppen mener at det bør stilles krav til erfaring og vandel også for andre faktiske ledere, samt for styret. Arbeidsgruppen viser til at det også kan være hensiktsmessig å stille krav om opprettelse andre selskapsorganer med særlig ansvar for risikostyring og «compliance», eksempelvis risikokomité. Arbeidsgruppen viser til at slike krav i stor grad vil være av teknisk karakter, samt at den nasjonale og internasjonale utviklingen dessuten kan medføre behov for tilpasninger som bør gjennomføres relativt raskt. Arbeidsgruppen mener på

den bakgrunn at det vil være mest hensiktsmessig at departementet gir organisatoriske regler i forskrift, og foreslår derfor en forskriftshjemmel i verdipapirhandelloven § 13-1. Arbeidsgruppen viser for øvrig til at den internasjonale utviklingen, og den økte bruken av sentrale motparter i Norge, kan tilsa at det bør stilles ytterligere organisatoriske krav til sentrale motparter, utover dem som følger av gjeldende regelverk.

Arbeidsgruppen mener at egnethetskravet til betydelige eiere bør videreføres, men mener at det bør gjøres visse tilpasninger med sikte på harmonisering med internasjonalt regelverk. Arbeidsgruppen foreslår på den bakgrunn at hovedprinsippet gis i loven, og at utfyllende regler gis ved forskrift.

Arbeidsgruppen mener videre at det kan være hensiktsmessig at organisatoriske krav knyttet til internkontroll, herunder eksempelvis IKT og risikostyring, kan gis av departementet i forskrift gitt med hjemmel i verdipapirhandelloven. Arbeidsgruppen viser til at det da vil være mulig å samle slikt regelverk i forskrifter gitt med hjemmel i verdipapirhandelloven.

Etter arbeidsgruppens vurdering kan det oppstå behov for å kreve at sentrale motparter har et verdipapiroppgjørssystem godkjent etter lov om betalingssystemer. Arbeidsgruppen viser til at det etter EMIR gjelder krav om at sentrale motparter skal ha et godkjent verdipapiroppgjørssystem. Arbeidsgruppen foreslår at gjeldende regelverk om adgang for sentrale motparter til å søke om slik godkjenning videreføres, men legger til grunn at krav om et godkjent verdipapiroppgjørssystem ev. kan stilles med hjemmel i den foreslåtte forskriftshjemmelen i verdipapirhandelloven § 13-1 første ledd.

Arbeidsgruppen foreslår at kravet om at sentrale motparter skal ha kontrollkomité oppheves. Arbeidsgruppen viser til at Banklovkommisjonen i NOU 2011: 8 har foreslått å fjerne kravet til kontrollkomité for banker og forsikringsselskaper med den begrunnelse at det er «en ordning som neppe virker tilfredsstillende under dagens forhold i finansnæringen». Arbeidsgruppen mener at dette gjelder tilsvarende for sentrale motparter.

3.7.3 Høringsinstansenes syn

Finanstilsynet foreslår at kravet til kontrollkomité erstattes med et krav om risikokomité. *Finanstilsynet* viser til at de nærmere reglene om risikoko-

miteens sammensetning og oppgaver bør gis i forskrift. *Finanstilsynet* foreslår videre at det inntas egnethetskrav til styremedlemmer og ledende ansatte ved en henvisning til verdipapirhandelloven § 9-9.

3.7.4 Departementets vurdering

Departementet er i hovedsak enig i arbeidsgruppens vurderinger. Departementet mener imidlertid at kravet til organisasjonsform bør videreføres i loven. Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag om at egnethetskravet bør gjelde for styret og andre faktiske ledere i virksomheten. Departementet mener at regelen bør framgå direkte av bestemmelsen, istedenfor ved en henvisning til § 9-9, slik *Finanstilsynet* har foreslått. Dette klargjør at egnethetskravet knytter seg til erfaring som er relevant for motpartsvirksomhet, og at det ikke nødvendigvis kan forutsettes at erfaring som anses tilstrekkelig etter § 9-9, vil oppfylle egnethetskravet etter § 13-1.

Departementet er enig med arbeidsgruppen og *Finanstilsynet* i at det bør gjelde et egnethetskrav for aksjeeiere med betydelig eierandel. Det foreslås at gjeldende adgang til å nekte tillatelse etter § 13-1 fjerde ledd erstattes med et slikt krav til egnethet.

Departementet er enig i at kravet til kontrollkomité kan bortfalle. Det vises til Banklovkommisjonens vurdering av at ordningen neppe virker tilfredsstillende under dagens forhold i finansnæringen. Departementet deler Banklovkommisjonens vurdering på dette punktet. Departementet mener at vurderingen gjør seg gjeldende også for sentrale motparter.

Departementet er også enig i at det bør innføres et krav om risikokomité. En ordning med risikokomité vil kunne bidra til å styrke arbeidet med risikostyring i sentrale motparter. Organisering av arbeid med risikostyring i sentrale motparter i en risikokomité anses internasjonalt for god bransjepraksis. Departementet viser dessuten til at det stilles krav om risikokomité etter EMIR. Departementet mener i likhet med *Finanstilsynet* at hovedregelen om krav til risikokomité bør gis ved lov, mens utfyllende regler om risikokomiteens sammensetning og oppgaver, kan gis i forskrift. Departementet foreslår derfor at kravet til risikokomité oppstilles i verdipapirhandelloven § 13-1 femte ledd istedenfor gjeldende krav om kontrollkomité.

3.8 Soliditet og likviditet

3.8.1 Gjeldende rett

3.8.1.1 Kapital og likviditet

Det følger av verdipapirhandeloven § 13-2 at en «oppgjørssentral» (sentral motpart) skal ha en ansvarlig kapital som er forsvarlig i forhold til den virksomhet som drives, men minst 50 millioner kroner. Departementet har fastsatt hva som skal anses som ansvarlig kapital i forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital. Departementet har etter verdipapirhandeloven § 13-2 fjerde ledd hjemmel til å gjøre unntak fra reglene om ansvarlig kapital for sentral motpart som driver begrenset virksomhet. I § 13-2 tredje ledd stilles det krav til likviditet. Et beløp tilsvarende minst halvparten av foretakets ansvarlige kapital skal til enhver tid bestå av innskudd eller ubenyttede trekkrettigheter i kredittinstitusjon. I § 13-2 femte ledd er det satt begrensninger på adgangen til å eie underliggende finansielle instrumenter eller finansielle instrumenter den driver motpartsvirksomhet knyttet til, med mindre dette er påkrevet for organiseringen av oppjøret. Begrensningen gjelder ikke for statsobligasjoner utstedt av EØS-stat.

3.8.1.2 Sikkerhet

Av verdipapirhandeloven § 13-4 første ledd følger det at «oppgjørssentralen» (den sentrale motparten) skal påse at den har tilstrekkelig sikkerhet for oppfyllelse av de avtaler den trer inn i som part eller på annen måte garanterer for oppfyllelse av. Det stilles videre krav om at den sentrale motparten løpende skal beregne og kreve slik sikkerhet. I tillegg kan departementet når det anses påkrevet fordi den sentrale motparten ikke anses å ha tilstrekkelig sikkerhet til oppfyllelse av sine forpliktelser, pålegge sentrale motparter å kreve ytterligere sikkerhet. Det kan oppstilles krav til hvem sikkerheten skal stilles av, jf. § 13-4 annet ledd.

3.8.1.3 Beskyttelse ved mislighold mv.

Det er gitt flere lovbestemmelser som bidrar til å sikre sentrale motparter ved deltakers eller samvirkende motparter konkurs. Det er i verdipapirhandeloven § 14-2 fastsatt at skriftlig avtale mellom to parter om at deres forpliktelser etter derivatavtaler til enhver tid skal motregnes til markedskurs løpende eller ved mislighold, kan gjøres

gjeldende uten hinder av reglene om motregning og om konkursboets rett til å velge hvilke av konkursdebitors avtaler det vil tre inn i, jf. dekningsloven §§ 7-3 og 8-1. Videre følger det av § 14-3 at sikkerhet for derivatavtaler som er stilt overfor en sentral motpart i samsvar med de regler som gjelder for den sentrale motparten, ikke kan omstøtes etter dekningsloven § 5-7. Departementet kan i forskrift bestemme at verdipapirhandeloven §§ 14-2 og 14-3 også skal gjelde andre finansielle instrumenter enn derivater. Slik forskrift er ikke gitt. Det er i lov om finansiell sikkerhetsstillelse bl.a. gitt bestemmelser om bruksrett til sikkerhet, sikkerhetsstillelse i form av overføring av eiendomsrett, vern for sluttavregning, realisasjon av sikkerhet og lovvalg. Loven gjelder avtaler om finansiell sikkerhetsstillelse inngått mellom nærmere angitte institusjoner, herunder sentrale motparter.

3.8.2 Arbeidsgruppens forslag

3.8.2.1 Kapital

Arbeidsgruppen viser til at det etter EMIR oppstilles et krav til en startkapital på minst 7,5 millioner euro. Det er også gitt krav om andre økonomiske midler. Arbeidsgruppen viser til at EMIR krever at de andre økonomiske midlene skal være forhåndsfinansierte, og at de skal dekke mulige tap som overstiger den sentrale motpartens margin-sikkerheter og misligholdsfond. Arbeidsgruppen mener at norske sentrale motparter i utgangspunktet bør ha like rammevilkår som andre sentrale motparter i Europa, og at kravet til «ansvarlig kapital» derfor bør erstattes med et krav til «kapital», som både kan dekke krav om startkapital og om andre økonomiske midler. Arbeidsgruppen mener at de mer detaljerte kravene til kapital bør gis i forskrift, og foreslår for dette formål at det gjøres enkelte tilpasninger i gjeldende forskriftshjemmel, slik at det ved behov kan fastsettes utfyllende regler som svarer til EMIR.

Når det gjelder det beløpsmessige minstekravet på 50 millioner kroner, jf. gjeldende § 13-2 annet ledd i verdipapirhandeloven, viser arbeidsgruppen til at det sannsynligvis ikke er noe praktisk problem for aktørene å oppfylle dette, da de per i dag uansett overoppfyller kravet. Arbeidsgruppen foreslår derfor at minimumsbeløpet på 50 millioner kroner videreføres, men da som et minstekrav til «kapital».

3.8.2.2 Sikkerhet, andre finansielle ressurser og likviditet

Når det gjelder kravet til sikkerhet etter § 13-4, viser arbeidsgruppen til at bestemmelsen i første rekke tar sikte på å kreve at det skal innhentes marginsikkerhet. Arbeidsgruppen viser til at marginsikkerhet etter EMIR kun er et av elementene i forsvarsverket til en sentral motpart. Arbeidsgruppen foreslår derfor at det istedenfor gjeldende krav til innhenting av sikkerhet, innføres et generelt krav om at sentrale motparten skal være i stand til å møte sine forpliktelser. Arbeidsgruppen foreslår at kravet utformes slik at en sentral motpart skal påse at den til enhver tid har tilstrekkelig sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet til å møte sine forpliktelser. Arbeidsgruppen viser til at krav til kvaliteten på sikkerheten som sentrale motparter innehar, har sentral betydning for å sikre finansiell stabilitet, og arbeidsgruppen mener at det på dette området ikke bør gjelde mindre strenge regler i Norge enn det som følger av EMIR.

Arbeidsgruppen foreslår videre at det gis hjemmel til i forskrift å operasjonalisere det generelle kravet til sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet. Slike forskriftsregler bør etter arbeidsgruppens vurdering omfatte regulering av hva sikkerheter skal dekke, hvor ofte sikkerheter skal kalles inn, krav til misligholdsfond og krav til likviditetskontroll.

Verdipapirhandelloven § 13-2 tredje ledd stiller krav om at 50 % av ansvarlig kapital til enhver tid skal bestå av innskudd eller ubetinget trekkrettighet i kredittinstitusjon. Arbeidsgruppen viser til at dette skiller seg fra EMIR, hvor regelverket er utformet slik at det gjelder begrensninger knyttet til størrelsen på bankinnskudd og krav til kvalitet på investeringene. Hensynet til sentrale motparter soliditet tilsier etter arbeidsgruppens vurdering at det også i Norge innføres begrensninger i størrelsen på bankinnskudd og kvaliteten på investeringer, særlig når det gjelder plasseringer hos den sentrale motpartens medlemmer. Arbeidsgruppen foreslår på den bakgrunn at gjeldende krav om innskudd/trekkrettighet oppheves.

Arbeidsgruppen foreslår også å oppheve § 13-2 femte ledd der det er gitt regler om begrensninger i den sentrale motpartens mulighet til å eie underliggende eller finansielle instrumenter som har tilknytning til motpartsvirksomheten. Arbeidsgruppen viser til at tilsvarende regulering ikke er gitt i EMIR, der investeringsmulighetene til en sentral motpart vil følge av dens investeringspolicy. Hen-

synet til norske sentrale motparter konkurranse-situasjon tilsier etter arbeidsgruppens oppfatning at det ikke fastsettes strengere regler i Norge enn det som følger av EMIR. Arbeidsgruppen viser til at tilsvarende regler som de som følger av EMIR ev. vil kunne fastsettes med hjemmel i arbeidsgruppens forslag til § 13-3 femte ledd.

3.8.2.3 Modeller

Arbeidsgruppen mener at det også bør fremgå av forskriftshjemmel at departementet kan stille krav om uavhengig vurdering og myndighetsgodkjenning av modeller for fastsettelse av marginkrav, risikohåndtering, stresstesting mv., krav til testing av slike modeller og også krav til godkjenning ved endring av modeller. Arbeidsgruppen viser til at slike krav følger av EMIR.

3.8.2.4 Beskyttelse ved mislighold mv.

Arbeidsgruppen mener som nevnt at det bør kunne stilles krav om at sentrale motparter har et verdipapiroppgjørssystem som er godkjent etter lov om betalingssystemer. Arbeidsgruppen viser til at oppdrag lagt inn i verdipapiroppgjørssystemet, samt avregningen av disse, vil være beskyttet etter lov om betalingssystemer kapittel 4. Arbeidsgruppen viser for øvrig til at den i lys av sitt begrensede mandat, ikke har analysert om det er behov for endringer i dette regelverket, herunder ev. styrking av konkursvernet for sentrale motparter.

Arbeidsgruppen drøfter særskilt spørsmålet om regulering av samvirkingsavtaler (interoperabilitet) mellom sentrale motparter. Arbeidsgruppen viser til at det i EMIR stilles særlige krav til sentrale motparter ved inngåelse av samvirkingsavtaler. EMIR fastsetter blant annet at en sentral motpart skal skille eiendeler og posisjoner som den holder på vegne av sentrale motparter som den har inngått en samvirkingsavtale med, fra andre eiendeler og posisjoner (segregering). Arbeidsgruppen mener at det bør åpnes for at tilsvarende krav kan innføres i Norge. Arbeidsgruppen viser bl.a. til en antagelse om at norske sentrale motparter vil måtte oppfylle disse kravene for å kunne inngå samvirkingsavtaler med europeiske motparter. Arbeidsgruppen legger til grunn at bestemmelsen den har foreslått i verdipapirhandelloven § 13-1 om hjemmel for departementet til å gi bestemmelser om sentrale motparter virksomhet, vil kunne benyttes til å oppstille slike krav.

Arbeidsgruppen viser videre til at det følger av EMIR artikkel 53 nr. 5 at ved mislighold fra en sentral motpart, skal sikkerhet den har mottatt som følge av en samvirkingsavtale snarest returneres til den sentrale motparten som har stilt sikkerheten. Som et ledd i å sikre dette, er det i EMIR artikkel 87 fastsatt endring i Finalitetsdirektivet artikkel 9 nr. 1 som innebærer at retten til den sentrale motparten som har stilt sikkerheten (den sikkerhetsstillende systemoperatørens) ikke skal berøres av mottakende sentral motparts konkurs. Arbeidsgruppen foreslår at endringen gjennomføres i norsk rett ved at det innføres et nytt annet ledd i betalingssystemloven § 4-4.

3.8.3 Høringsinstansenes syn

Finanstilsynet mener det ikke er nødvendig å følge opp arbeidsgruppens forslag om å erstatte gjeldende krav til «ansvarlig kapital» med et krav til «kapital». *Finanstilsynet* viser til at kapitalelementene som kreves etter EMIR, vil kunne ivaretas ved at departementet kan fastsette nærmere regler om hva som skal anses for ansvarlig kapital. *Finanstilsynet* legger for øvrig til grunn at gjeldende forskrift om beregning av ansvarlig kapital, videreføres. *Finanstilsynet* mener videre at kravet om en ansvarlig kapital på minst 50 millioner kroner bør økes til et beløp minst tilsvarende 7,5 millioner euro, da dette er minstekravet til den startkapitalen som kreves etter EMIR. *Finanstilsynet* støtter arbeidsgruppens forslag om å oppheve verdipapirhandelloven § 13-2 tredje til femte ledd.

Finanstilsynet foreslår at gjeldende regler om innkreving av sikkerhet mv. i verdipapirhandelloven § 13-4 videreføres. *Finanstilsynet* legger imidlertid til grunn at sikkerhet må forstås så vidt at bestemmelsen også dekker forsvarsverkene som EMIR oppstiller. *Finanstilsynet* viser til at bestemmelsen i så fall vil åpne for at det i forskrift kan stilles krav tilsvarende det som i EMIR omtales som krav om marginsikkerhet, misligholdsfond, generelle likviditetskrav, sikkerhetsstillelse mellom sentrale motparter mv.

NASDAQ OMX viser til at EMIR åpner for at deltakelse kan organiseres gjennom en såkalt «agentmodell» eller gjennom en såkalt «prinsipalmodell». Ved en agentmodell vil medlemmer innbetale bidrag til misligholdsfond på vegne av sine klienter, mens ved en prinsipalmodell står klientene direkte ansvarlige overfor den sentrale motparten til å sørge for at slike bidrag innbetales. *NASDAQ OMX* viser til at svensk lovgivning forhindrer enkelte aktører fra å stille bidrag til misligholdsfondet, herunder kommuner, landsting og

visse fondsforvaltere. *NASDAQ* viser videre til at det er blitt foreslått for det svenske Finansdepartementet å utrede regelverksendringer som vil åpne for de motpartsordninger som forutsettes av EMIR. *NASDAQ OMX* foreslår at det gjennomføres en tilsvarende utredning i Norge.

Når det gjelder krav om å holde bestemte midler eller posisjoner adskilt (segregering) og regler for overføring av posisjoner hos misligholdene medlemmer til andre medlemmer (portering), viser *NASDAQ OMX* viser til at kravene i EMIR på disse områdene er de mest grunnleggende tiltakene å minske de negative konsekvensene av et motpartsmedlems konkurs. *NASDAQ OMX* anser at det bør undersøkes og sikres at det etter norsk rett er mulig å oppfylle forordningens krav til segregering og portering, samt gjennom en analyse av dette i forarbeidene, å vise at forordningens krav er forenlige med norsk lovgivning. Videre er det *NASDAQ OMX*' erfaring at utenlandske markedsaktører generelt sett har liten tilitt til uttalelser i forarbeider, og *NASDAQ OMX* mener derfor at det ville være av stor verdi for tilliten til det norske finansmarkedet og regelverket, om det ble innført uttrykkelige bestemmelser om segregering og portering direkte i loven.

Norges Bank mener at hjemmelen til å gi regler i forskrift om bidrag til misligholdsfondet, bør tydeliggjøres. *Norges Bank* mener videre at hjemmelen til å gi forskrift om uavhengig vurdering og myndighetsgodkjenning av modeller, bør tydeliggjøres.

3.8.4 Departementets vurdering

3.8.4.1 Sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet

Departementet er i det vesentlige enig i arbeidsgruppens vurderinger. Det bør, slik arbeidsgruppen har foreslått, stilles krav om at sentrale motparter har tilstrekkelig sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet til å møte sine forpliktelser. Kravet innebærer at sentrale motparter vil måtte ha tilstrekkelig kapital, andre økonomiske midler, marginsikkerheter, misligholdsfond mv. samt likviditet til å oppfylle sine forpliktelser, hvilket vil si at alle forsvarsverkene som det oppstilles krav om etter EMIR, etter omstendighetene kan være omfattet. Departementet foreslår at det overordnede kravet gis i verdipapirhandelloven § 13-2 første ledd. Departementet foreslår videre at det gis hjemmel til å stille nærmere krav til sentrale motparter sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet i § 13-2 fjerde ledd første punktum.

Departementet foreslår at Finanstilsynets forslag om at det beholdes et minstekrav til ansvarlig kapital, følges opp ved at verdipapirhandelloven § 13-2 annet ledd videreføres, men mener i likhet med Finanstilsynet at det er hensiktsmessig å endre beløpet fra minst 50 millioner kroner til et beløp som minst svarer til 7,5 millioner euro, slik det kreves etter EMIR.

Departementet foreslår videre at kravet om at sentrale motparter løpende skal beregne og kreve tilstrekkelig sikkerhet for oppfyllelse av de avtaler foretaket trer inn i som part, eller på annen måte garanterer for oppfyllelse av, videreføres som nytt tredje ledd i § 13-2. Departementet legger til grunn at det etter bestemmelsen siktes til innkreving av marginsikkerhet, men viser til at det vil kunne oppstilles krav om at sentrale motparter skal innhente andre former for sikkerhet, for eksempel misligholdsfond, i medhold av forskriftshjemmelen som er foreslått i bestemmelsens fjerde ledd.

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag om å oppheve gjeldende § 13-2 tredje og fjerde ledd.

Begrensningen i sentrale motparters adgang til å eie underliggende eller finansielle instrumenter som motpartsvirksomheten omfatter etter § 13-2 femte ledd er gitt av hensyn til å begrense risiko ved mulig samvariasjon mellom en sentrale motparts eksponeringer og kapitalplasseringer som skal sikre eksponeringene, eksempelvis slik at en sentral motparts forpliktelser øker proporsjonalt med fall i verdien av dens plasseringer. Departementet mener at det fortsatt må legges avgjørende vekt på at sentrale motparter til enhver tid kan møte sine forpliktelser. Departementet viser imidlertid til at det vil variere om underliggende eller finansielle instrumenter øker eller reduserer risikoen som motpartsvirksomheten til enhver tid innebærer. Departementet er på den bakgrunn enig med arbeidsgruppen i at det ikke vil være hensiktsmessig å videreføre forbudet. Hensynene som begrunnet forbudet vil være tilstrekkelig ivaretatt gjennom det generelle kravet om at sentrale motparter skal ha tilstrekkelig sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet etter forslaget til § 13-2 første ledd, samt forslaget om at sentrale motparter skal ha betryggende systemer for håndtering av risiko forbundet med virksomheten. Ved behov vil ytterligere krav ev. kunne stilles i forskrift eller ved enkeltvedtak, jf. forslaget til forskriftshjemmel i § 13-2 fjerde ledd.

Departementet er enig med arbeidsgruppen i at det bør kunne stilles krav om uavhengig vurdering og myndighetsgodkjennelse av modeller,

krav til testing av slike modeller, samt om krav til godkjennelse ved endring av modeller. På bakgrunn av Norges Banks merknader, foreslår departementet at det inntas eksplisitt hjemmel for dette i § 13-2 fjerde ledd annet punktum.

3.8.4.2 Beskyttelse ved mislighold mv.

Departementet slutter seg i det vesentlige til arbeidsgruppens vurderinger, herunder at det foreløpig ikke stilles krav om at sentrale motparter skal ha verdipapiroppgjørssystem som er godkjent etter lov om betalingssystemer. Ved behov vil det ev. kunne stilles krav om slikt verdipapiroppgjørssystem i forskrift.

Departementet deler arbeidsgruppens vurdering av at det bør kunne gis nærmere regler om samvirkingsavtaler. Nærmere regler om segregering av midler og posisjoner som holdes for samvirkende sentrale motparter vil kunne gis med hjemmel i bestemmelsen departementet foreslår i § 13-3 fjerde ledd. Andre regler om samvirkingsavtaler vil kunne gis med hjemmel i departementets forslag til § 13-6. Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag om at det inntas nytt annet ledd i betalingssystemloven § 4-4. Dette er nødvendig for å sikre at sikkerhetsstillende sentrale motparts (den sikkerhetsstillende systemoperatørens) rett til stilt sikkerhet ikke skal berøres av konkurs hos mottakende sentral motpart.

NASDAQ OMX tar opp spørsmålet om annen lovgivning stenger for at enkelte sluttbrukere av tjenestene til en sentral motpart vil være forhindret fra å skyte inn midler i et misligholdsfond dersom en sentral motpart har organisert virksomheten sin etter en såkalt «prinsipalmodell». NASDAQ OMX viser bl.a. til at EMIR åpner for at sentrale motparter kan organisere sin virksomhet i enten en «prinsipalmodell» eller i en «agentmodell».

Departementet oppfatter en «prinsipalmodell» å innebære at hver av partene i en transaksjon inngår bilaterale avtaler direkte med den sentrale motparten, mens en «agentmodell» vil innebære at hver av partene i en transaksjon benytter «agenter» som er medlemmer hos den sentrale motparten som mellommenn. Slik departementet har forstått det vil medlemmene i en «agentmodell» innbetale bidrag til den sentrale motpartens misligholdsfond som er proporsjonale med sine og sine kunders samlede eksponeringer, mens klientene selv eller en tredjepart, for eksempel en clearingadministrator, vil innbetale bidrag for sine egne eksponeringer ved en «prinsipalmodell».

Departementet konstaterer at verdipapirhandellovens bestemmelser ikke krever noen bestemt organisering av virksomheten til en sentral motpart i dette henseendet. De sentrale motpartene står med andre ord fritt til å velge en «agentmodell», en «prinsipalmodell» eller en kombinasjon. Verdipapirhandelloven sikrer derfor etter departementets syn like rammebetingelser for norske sentrale motparter, som det andre sentrale motparter har etter EMIR på dette området. Departementet ser ikke på det nåværende tidspunkt behov for å avklare om enkelte potensielle sluttbrukere av tjenestene til sentrale motparter etter annen lovgivning, for eksempel kommuneloven, vil kunne være forhindret fra å stille midler som sikkerhet for posisjoner hos en sentral motpart. Aktørene vil selv måtte vurdere om de har anledning til å benytte tjenestene til en sentral motpart. For øvrig bemerker departementet at valg av modell for virksomheten til en sentral motpart er en forretningsmessig vurdering, og at det må være i de sentrale motpartenes egen interesse å tilby tjenester som potensielle kunder har anledning til å benytte seg av.

Når det gjelder NASDAQ OMX' merknader til spørsmålet om stillingen til segregerte midler og posisjoner etter norsk rett, samt mulighetene til å gjennomføre portering ved et motpartsmedlems konkurs, viser departementet til at norsk lovgivning, sett i lys av lovendringene som arbeidsgruppen har foreslått, neppe er til hinder for at det kan avtales ordninger for segregering og portering som svarer til EMIR. Det vises til arbeidsgruppens vurdering, som departementet deler, av at oppdrag lagt inn i verdipapiroppgjørssystemet, samt avregningen av disse, vil være beskyttet etter lov om betalingssystemer kapittel 4. Det vises videre til ovennevnte endring i betalingssystemloven § 4-4, som gjennomfører endringene i Finalitetsdirektivet artikkel 9 nr. 1 fastsatt i EMIR artikkel 87. Videre vises det til bestemmelsene i verdipapirhandelloven kapittel 14 som gjør unntak fra regler i dekningsloven for avtaler om motregning og for sikkerhet stilt overfor sentrale motparter. Ved behov åpner de foreslåtte forskriftshjemlene også for at det kan gis mer eksplisitte regler om segregering og portering på et senere tidspunkt, og herunder fastsettes ev. ytterligere unntak fra konkurs- og/eller dekningsloven.

3.9 Virksomhetsregler

3.9.1 Gjeldende rett

Av verdipapirhandelloven § 13-3 første ledd følger at en «oppgjørssentral» (sentral motpart) skal organisere oppjøret mellom partene.

En sentral motpart kan bare drive virksomhet som har naturlig sammenheng med utøvelsen av motpartsvirksomheten, jf. verdipapirhandelloven § 13-3 tredje ledd. Finanstilsynet kan dessuten pålegge sentrale motparter å holde tilknyttet virksomhet atskilt fra motpartsvirksomheten. Slikt pålegg er hittil ikke gitt.

Etter verdipapirhandelloven § 13-3 annet ledd kreves at sentrale motparter skal ha klare, ikke-diskriminerende og objektive regler for deltakelse, og § 13-3 fjerde ledd presiserer at deltakere fra annen EØS-stat ikke kan diskrimineres. Den sentrale motparten har imidlertid på kommersielt grunnlag rett til å nekte å gjøre tjenester tilgjengelige, jf. 13-3 femte ledd.

Det følger av verdipapirhandelloven § 13-5 første ledd at ansatte, tillitsmenn og andre personer med bestemmende innflytelse hos en sentral motpart har taushetsplikt om det de under sin virksomhet får kjennskap til om andres personlige eller forretningsmessige forhold. Taushetsplikten er ikke til hinder for utlevering av opplysninger til regulert marked for at slikt marked skal kunne oppfylle sine lovpålagte plikter etter børsloven § 27, jf. verdipapirhandelloven 13-5 annet ledd. Finansdepartementet kan gi nærmere regler om utleveringsplikten, jf. verdipapirhandelloven § 13-5 tredje ledd.

3.9.2 Arbeidsgruppens utkast

Arbeidsgruppen har foreslått at gjeldende § 13-3 første ledd oppheves med henvisning til at bestemmelsen må anses for overflødig.

Arbeidsgruppen legger til grunn at verdipapirhandelloven § 13-3 annet ledd tilsvarer EMIRs krav om at en sentral motpart skal ha åpne og objektive kriterier for medlemskap som ikke innebærer forskjellsbehandling. Arbeidsgruppen mener derfor at bestemmelsen bør videreføres. EMIR stiller også krav om at deltakerkriteriene skal sikre at deltakerne har tilstrekkelige økonomiske midler og tilstrekkelig driftskapasitet til å overholde forpliktelsene som følge av deltakelsen. Arbeidsgruppen viser til at tilsvarende krav til sentrale motparter følger av gjeldende regelverk, men viser til at forskriftshjemmelen som er foreslått i utkastet til § 13-3 femte ledd, åpner for at

departementet ev. kan formalisere og presisere disse kravene nærmere ved behov.

Arbeidsgruppen foreslår også at verdipapirhandeloven § 13-3 fjerde og femte ledd oppheves siden innholdet i disse bestemmelsene dekkes av andre bestemmelser.

For øvrig har arbeidsgruppen foreslått at det i § 13-3 inntas krav om betryggende systemer for risikohåndtering, at krav om sikkerhet, finansielle ressurser mv. inntas i denne bestemmelsen, og at det gis hjemmel til å gi nærmere regler om segregering samt internkontroll og utkontraktering i forskrift.

Arbeidsgruppen viser til at EMIR ikke har bestemmelser om taushetsplikt som svarer til verdipapirhandeloven § 13-5. Arbeidsgruppen mener imidlertid at det fortsatt bør gjelde regler om sentrale motparters mv. taushetsplikt, og foreslår derfor at bestemmelsen videreføres. Etter arbeidsgruppens vurdering vil EMIR ikke være til hinder for at også medlemsstatene i EU fastsetter nasjonale regler om sentrale motparters mv. taushetsplikt.

Arbeidsgruppen mener at det bør stilles krav om at sentrale motparter offentliggjør opplysninger om sentrale forhold ved sin virksomhet. Dette vil bidra til å sikre åpenheten i derivatmarkedet. Også etter EMIR gjelder det krav om at sentrale motparter må offentliggjøre opplysninger om en rekke forhold knyttet til virksomheten. Arbeidsgruppen foreslår at regler om offentliggjøring fastsettes av departementet i forskrift, og viser til forslaget til forskriftshjemmelen som arbeidsgruppen har foreslått i utkastet til § 13-1 første ledd.

3.9.3 Høringsinstansenes syn

Finanstilsynet støtter arbeidsgruppens forslag om å oppheve verdipapirhandeloven § 13-3 første ledd, da bestemmelsen, i lys av endringene i verdipapirhandeloven § 2-6, må anses for overflødig.

Finanstilsynet legger til grunn at § 13-3 femte ledd kan videreføres, men at de sentrale motpartenes mulighet til å nekte å levere tjenester må utøves på en ikke-diskriminerende og objektiv måte.

Verdipapirsentralen mener at det bør vurderes å innta en hjemmel for departementet til i forskrift å fastsette unntak fra taushetsplikten. Verdipapirsentralen viser til at en slik hjemmel vil gjøre det mulig med raskere regelverkstilpasninger dersom det senere skulle vise seg å være behov for slike unntak.

3.9.4 Departementets vurdering

Departementet er i hovedsak enig i arbeidsgruppens vurderinger, men foreslår at § 13-3 gis en noe annen utforming enn foreslått av arbeidsgruppen. Departementet viser til at kravet om sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet er foreslått innført i § 13-2 om soliditet og likviditet. Departementet viser videre til at kravet om betryggende systemer for risikohåndtering bør framheves, og foreslår at dette inntas i bestemmelsens første ledd.

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag om å videreføre reglene om taushetsplikt i ny § 13-4 første og annet ledd. Departementet foreslår imidlertid enkelte justeringer i forskriftshjemmelen i § 13-5 tredje ledd, jf. departementets utkast til § 13-4 nytt tredje ledd, slik at det i forskrift kan oppstilles plikt til utlevering av opplysninger, og gis regler om sentrale motparters plikt til å offentliggjøre opplysninger. Departementet slutter seg til forslaget fra Verdipapirsentralen om at det også bør gis hjemmel til å gjøre unntak fra taushetsplikten ved ev. behov.

3.10 Deltakelse

3.10.1 Gjeldende rett

Av verdipapirhandeloven § 13-6 følger at det kun er verdipapirforetak, kredittinstitusjon, eller andre som driver virksomhet som omfattes av verdipapirhandeloven § 2-1, som kan være deltaker i «oppgjørsordning» på vegne av kunder.

Etter verdipapirhandeloven § 13-6 annet ledd kan departementet i forskrift fastsette nærmere regler om norske verdipapirforetak og regulerte markeders adgang til utenlandske «oppgjørssystemer». Det er foreløpig ikke fastsatt slik forskrift.

Det følger av verdipapirhandeloven § 10-6 første ledd at verdipapirforetak ved formidling av handler i derivater skal påse at det har betryggende sikkerhet for oppfyllelse av sine forpliktelser. Verdipapirhandeloven § 10-6 annet ledd stiller krav om at verdipapirforetak, ved handel i derivater som foretas under medvirkning av «oppgjørssentral», skal påse at kunden stiller minst den samme sikkerheten som den «oppgjørssentralen» krever.

3.10.2 Arbeidsgruppens utkast

Arbeidsgruppen viser til at EMIR ikke har regler om hvem som kan delta i motpartsordninger på

vegne av kunder som svarer til verdipapirhandelloven § 13-6 første ledd. Arbeidsgruppen viser imidlertid til at EMIR stiller krav om at deltakere som deltar på vegne av kunder skal ha økonomiske midler og operasjonell kapasitet som er tilstrekkelig til å drive slik virksomhet. Arbeidsgruppen viser videre til at EU-baserte sentrale motparter må ha et godkjent verdipapiroppgjørssystem, og at en rekke land har innført begrensninger som innebærer at kun kredittinstitusjoner og verdipapirforetak kan delta i slike systemer. Dette innebærer slik arbeidsgruppen ser det at en tilsvarende regel som § 13-6 reelt sett vil gjelde i store deler av EU. Arbeidsgruppen viser for øvrig til at hovedformålet med verdipapirhandelloven § 13-6 første ledd ikke er å regulere deltakerkretsen til sentrale motparter, men å regulere hvilke foretak som har anledning til tilby motpartstjenester til kunder. Arbeidsgruppen mener derfor at det ved vurderingen av bestemmelsen særlig bør legges vekt på hensynet til forbrukervern. Arbeidsgruppen foreslår på den bakgrunn at verdipapirhandelloven § 13-6 første ledd videreføres. Arbeidsgruppen presiserer at den mener bestemmelsen ikke er til hinder for inngåelse av samvirkingsavtaler med andre sentrale motparter.

Arbeidsgruppen foreslår at verdipapirhandelloven § 10-6 annet ledd oppheves. Arbeidsgruppen viser til at kravet er ment å sikre at verdipapirforetaket har tilstrekkelig sikkerhet for den eksponering det har overfor sin kunde ved å representere kunden i clearing. Bestemmelsen forutsetter imidlertid at det er et en-til-en forhold mellom størrelsen på sikkerhetskravet som kundens posisjon genererer og kravet til sikkerhet deltakeren må stille. Ved tidspunkt for innføring av clearing i det norske markedet, var det vanlig at sluttkunden (kunden til deltakeren) hadde et avtaleforhold med den sentrale motparten, og at clearing skjedde på sluttkundenivå med deltakeren som solidarisk representant for sluttkunden. Arbeidsgruppen viser til at dette ikke er i tråd med dagens praksis.

Arbeidsgruppen viser videre til at EMIR forutsetter at slutt kunder skal kunne velge mellom segregering av sine posisjoner i individuelle kundekonti eller i såkalte «omnibuskonti». Ved valg av «omnibuskonti» vil sikkerhetskravet som et verdipapirforetak blir presentert for være det samlede nettokravet for de aktuelle kundenes posisjoner. Nettokravet vil kunne avvike betydelig fra det som ville vært sikkerhetskravet dersom man summerte sikkerhetskravene som ville vært resultatet av kundenes individuelle eksponeringer. Ved en «omnibus»-løsning kan det heller ikke legges til

grunn at sikkerhetskravet beregnet av den sentrale motparten, i alle tilfeller kan relateres til den enkelte kundes eksponering. Arbeidsgruppen foreslår på den bakgrunn at verdipapirhandelloven § 10-6 annet ledd oppheves. Arbeidsgruppen bemerker at verdipapirhandelloven § 10-6 første ledd uansett pålegger verdipapirforetakene å påse at de har tilstrekkelig sikkerhet for oppfyllelse av sine forpliktelser.

3.10.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har gitt merknader til denne delen av arbeidsgruppens forslag, men *Finanstilsynet* har i sitt alternative forslag til forskriftshjemmel, foreslått at det gis adgang til å fastsette vilkår for deltakelse i motpartsordning.

3.10.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag, men foreslår som nevnt at det inntas en legaldefinisjon av begrepet «motpartsordning» i § 13-5 første ledd annet punktum. Departementet foreslår videre at det i tillegg til forskriftshjemmelen arbeidsgruppen har foreslått til å gi regler om behandling av kundemidler hos deltakere, gis hjemmel til å stille nærmere vilkår for deltakelse i motpartsordning.

3.11 Tilsyn

3.11.1 Gjeldende rett

Det følger av verdipapirhandelloven § 15-1 annet ledd, jf. lov av 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner m.v. (finanstilsynsloven) § 1 første ledd nr. 14 og § 2, at Finanstilsynet skal føre tilsyn med «oppgjørssentralers» (sentrale motparter) virksomhet. Finanstilsynet skal se til at de institusjoner det har tilsyn med virker på en hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov samt med den hensikt som ligger til grunn for institusjonens opprettelse, dens formål og vedtekter, jf. finanstilsynsloven § 3.

Sentrale motparter har opplysningsplikt overfor Finanstilsynet i henhold til verdipapirhandelloven § 15-2 første ledd og finanstilsynsloven § 3 annet ledd, og skal varsle Finanstilsynet dersom det inntreffer forhold som kan innebære risiko for at den sentrale motparten ikke vil kunne overholde fastsatte kapitalkrav, jf. verdipapirhandelloven § 15-2 annet ledd.

Etter finanstilsynsloven § 4 kan Finanstilsynet pålegge sentrale motparter å innrette internkontroll og bruken av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) etter bestemmelser fastsatt av Finanstilsynet, å ha høyere kapital enn de lovbestemte minstekrav og å endre sammensetning til kontrollkomiteen. Med hjemmel i finanstilsynslovens § 4, er internkontrollforskriften og IKT-forskriften gjort gjeldende for sentrale motparter. Førstnevnte forskrift gir nærmere regler om styret og daglig leders ansvar for risikostyring og internkontroll, hva risikostyring innebærer og hvordan foretaket skal gjennomføre internkontrollen. Det stilles krav til dokumentasjon og rapportering, samt at ansvaret foretaket har ved utkontraktering presiseres. IKT-forskriften gir nærmere regler om sentrale motparter bruk av IKT, herunder nærmere regler om adgangen til utkontraktering og krav til katastrofeberedskap.

Finanstilsynet kan gi sentrale motparter pålegg om retting dersom de opptrer i strid med lov eller forskrift gitt med hjemmel i lov, jf. verdipapirhandelloven § 15-7. Videre følger det av finanstilsynsloven § 4 a at Finanstilsynet kan gi pålegg om stans av ulovlig virksomhet.

3.11.2 Arbeidsgruppens utkast

Arbeidsgruppen mener at gjeldende regelverk gir Finanstilsynet de nødvendige hjemler for å føre tilsyn med sentrale motparter på en effektiv og hensiktsmessig måte. Arbeidsgruppen foreslår imidlertid enkelte mindre tilpasninger som følge av andre foreslåtte endringer i regelverket for sentrale motparter.

Arbeidsgruppen foreslår at det i verdipapirhandelloven § 15-2 annet ledd annet punktum innføres en plikt for sentrale motparter til å varsle Finanstilsynet dersom det skjer vesentlige endringer av betydning for tillatsen. Arbeidsgruppen viser til at det gjelder en slik plikt for sentrale motparter i EU, jf. EMIR artikkel 14 nr. 4.

Arbeidsgruppen har vurdert om sentrale motparter bør ha plikt til å varsle Finanstilsynet før de erklærer at en deltaker er i mislighold, jf. EMIR artikkel 48 nr. 3. Arbeidsgruppen legger til grunn at Finanstilsynet vil ha behov for slikt varsel i de tilfellene der misligholdet vil kunne medføre risiko for at den sentrale motparten ikke vil kunne oppfylle de fastsatte kapitalkrav, eller det oppstår andre forhold som kan innebære stor risiko knyttet til driften. Arbeidsgruppen mener imidlertid at den sentrale motparten allerede vil ha en varslingsplikt etter verdipapirhandelloven § 15-2 annet

ledd første punktum. Videre viser arbeidsgruppen til at verdipapirforetaket som risikerer å bli erklært for å være i mislighold normalt også vil ha en varslingsplikt i henhold til samme bestemmelse. Arbeidsgruppen foreslår derfor ikke endringer i regelverket på dette punktet. Arbeidsgruppen viser imidlertid til at en generell varslingsplikt ved deltakers mislighold eventuelt vil kunne innføres med hjemmel i arbeidsgruppens forslag til § 13-6.

Dersom norske sentrale motparter anerkjennes av ESMA, forutsetter EMIR artikkel 25 nr. 7 at det, i forbindelse med prosessen for tredje landsanerkjennelse, inngås en samarbeidsavtale mellom Finanstilsynet og ESMA. Samarbeidsavtalen skal blant annet regulere informasjonsutveksling, og skal gi ESMA tilgang til all informasjon ESMA krever om den aktuelle sentrale motparten. Videre skal avtalen blant annet regulere mekanismer for å sikre rask melding til ESMA hvor tredjelandets myndighet anser at den sentrale motparten er i brudd med vilkårene for tillatelse eller annen lov. Avtalen skal også regulere prosedyrene for å koordinere tilsynsaktiviteter, herunder også stedlig tilsyn i den grad dette anses hensiktsmessig.

Arbeidsgruppen legger til grunn at utlevering av institusjonsspesifikk informasjon til ESMA kan skje uten brudd på Finanstilsynets taushetsplikt etter finanstilsynsloven § 7 og forvaltningsloven. Arbeidsgruppen viser i den forbindelse til Finansdepartementets høringsbrev datert 6. februar 2013 om «forslag til endring av taushetspliktbestemmelsene i finanstilsynsloven, sentralbankloven og folketrygdfondloven», hvor det i høringsnotatet punkt 5 er gitt uttrykk for at departementet vurderer utleveringshjemmelen i finanstilsynsloven § 7 som tilstrekkelig. Dersom norske myndigheter inngår slik samarbeidsavtale, bør det etter arbeidsgruppens vurdering presiseres i samarbeidsavtalen at opplysningene bare kan brukes til å utføre tilsynsoppgaver, at opplysningene skal være underlagt taushetsplikt hos ESMA og at videreformidling av opplysningene fra ESMA forutsetter samtykke fra Finanstilsynet. Arbeidsgruppen legger til grunn at dette følges opp av Finansdepartementet og Finanstilsynet, og ser derfor ikke behov for at det oppstilles særlige krav til samarbeidsavtaler i lovgivningen.

3.11.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har hatt merknader til denne delen av arbeidsgruppens forslag.

3.11.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens vurderinger og forslag på dette punktet. Når det gjelder adgangen til utlevering av institusjonsspesifikk informasjon til ESMA, vises det til at departementet i Prop. 188 L (2012–2013) opprettholdt vurderingen i høringsbrevet av 6. februar 2013, som det er vist til ovenfor.

3.12 Sanksjoner

3.12.1 Gjeldende rett

Av verdipapirhandeloven § 17-3 annet ledd nr. 1 følger at det å drive «oppgjørsvirksomhet» i Norge uten nødvendig tillatelse, samt brudd på taushetsplikten etter verdipapirhandeloven 13-5, kan straffes med bøter eller fengsel i inntil ett år. Skyldkravet er forsett eller uaktsomhet.

Det er ikke gitt bestemmelser om overtredelsesgebyr for brudd på bestemmelsene som gjelder sentrale motparter eller deres ansatte og tilitsvalgte.

Det følger av verdipapirhandeloven § 15-7 første ledd at Finanstilsynet kan gi sentrale motparter pålegg om retting dersom de opptre i strid med lov eller forskrift gitt med hjemmel i lov, eller dersom den som faktisk leder dens oppgjørsvirksomhet ikke oppfyller kravene til erfaring og hederligandel. Videre kan Finanstilsynet gi pålegg om at stemmerettigheter ikke skal utøves, eller om at aksjene avhendes, dersom aksjeeier med betydelig eierandel ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket, jf. § 15-7 fjerde ledd. Det følger av verdipapirhandeloven § 15-7 sjette ledd at dersom Finanstilsynet har grunn til å anta at noen handler i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av verdipapirhandeloven, kan Finanstilsynet pålegge vedkommende å bringe handlingen til opphør. Slike pålegg kan omfatte ethvert tiltak som er nødvendig for å bringe overtredelsen til opphør. Finanstilsynet er også gitt hjemmel til å gi pålegg om retting eller stans av virksomhet i finanstilsynsloven §§ 4 og 4 a.

Dersom Finanstilsynets pålegg gitt med hjemmel i bestemmelse gitt i eller i medhold av lov ikke blir etterkommet, kan departementet bestemme at de personer eller den institusjon, institusjonenes morselskap eller morselskapet i det konsern som institusjonen er en del av, som skal oppfylle pålegget, skal betale en daglig

løpende mulkt til forholdet er rettet, jf. finanstilsynsloven § 10 annet ledd. Departementets kompetanse etter denne bestemmelsen er delegert til Finanstilsynet. Uaktsom eller forsettlig overtredelse av finanstilsynsloven kan straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år eller begge deler, med mindre forholdet går inn under en strengere straffebestemmelse, jf. finanstilsynsloven § 10 første ledd.

3.12.2 Arbeidsgruppens utkast

Arbeidsgruppen foreslår at man i Norge gir tilsvarende regler som etter EMIR artikkel 20 og 25 om tilbakekall av tillatelse eller anerkjennelse til å drive motpartsvirksomhet. Arbeidsgruppen foreslår at dette gjennomføres ved at det inntas en forskriftshjemmel som gir departementet mulighet til å fastsette nærmere bestemmelser om slikt tilbakekall av tillatelse og anerkjennelse, jf. arbeidsgruppens utkast til ny § 13-1 femte ledd i verdipapirhandeloven.

Det følger av EMIR artikkel 22 nr. 3 at medlemsstatene skal kunne ilegge passende administrative tiltak ved manglende overholdelse av reglene for sentrale motparter. Disse tiltakene kan inkludere krav om korrigerende tiltak innen en fastsatt frist. Det sies ikke noe i forordningen om hvilke konkrete former for administrative tiltak som skal kunne ilegges. Forordningen forutsetter imidlertid at tiltakene skal være effektive, stå i rimelig forhold til overtredelsen og ha en avskrekkende effekt.

Arbeidsgruppens mener at gjeldende regelverk fungerer godt i praksis og at det gir norske myndigheter de nødvendige midler for å sikre at bestemmelsene om sentrale motparter etterleves. Arbeidsgruppen foreslår derfor ikke endringer i straffebestemmelsene, utover oppdaterte paragrafhenvisninger. Arbeidsgruppen foreslår videre oppdatering av paragrafhenvisningene i verdipapirhandeloven § 15-7.

3.12.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har hatt merknader til denne delen av arbeidsgruppens forslag

3.12.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens vurderinger og forslag på dette punktet.

4 Gjennomføring av EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3 (forordning (EF) nr. 924/2009 og forordning (EU) nr. 260/2012 om grensekryssende betalinger)

4.1 Bakgrunn for lovforslaget

EUs forordning 2560/2001 om grensekryssende betalinger i euro ble tatt inn i EØS-avtalen 7. november 2003 og er gjennomført i norsk rett ved inkorporasjon. EU vedtok 16. september 2009 å erstatte forordning 2560/2001 med en ny forordning om betalinger på tvers av landegrensene. Formålet med forordningen er å bidra til at det indre markedet fungerer tilfredsstillende, samt styrke tilliten til euroen.

EØS-komiteen vedtok ved beslutning nr. 86/2013 av 3. mai 2013 å innlemme Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 924/2009 om betalinger på tvers av landegrensene i fellesskapet i EØS-avtalen og å oppheve forordning 2560/2001, samt å innlemme Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 260/2012 om tekniske krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro. Stortinget samtykket 19. desember 2013, jf. Innst. 95 S (2013–2014) etter forslag fra departementet i Prop. 2 S (2013–2014), til at de to nye forordningene ble innlemmet i EØS-avtalen.

Gjennomføring av forordningene i norsk rett krever lovendring. Et høringsnotat fra Finanstilsynet med forslag til nødvendige lovendringer ble sendt på høring ved departementets brev 19. august 2013. Høringsfristen ble satt til 30. september 2013.

Høringsbrevet ble sendt til følgende instanser:

Fornyings-, administrasjons- og
kirkedepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet
Banklovkommisjonen
Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
Finansmarkedsfondet
Finanstilsynet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet

Handelshøyskolen i Bodø
Høyskolen i Sogn og Fjordane
Konkurransetilsynet
Norges Bank
Norges Forskningsråd
Norges Handelshøyskole
Regjeringsadvokaten
Riksadvokaten
Riksrevisjonen
Skattedirektoratet
Statens Pensjonskasse
Statistisk sentralbyrå
Stortingets ombudsmann for forvaltningen
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Tromsø
ØKOKRIM
Den Norske Advokatforening
Den norske Revisorforening
EVERY
Finans Norge
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes forening
Handelshøyskolen BI
Nets Norway AS
Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
Norges Eiendomsmeglerforbund
Norges Fondsmeglerforbund
Norges Juristforbund
Norges Rederiforbund
Næringslivets Hovedorganisasjon
Pensjonskasseforeningen
Sparebankforeningen i Norge

Følgende høringsinstanser har kommet med merknader til høringen:

Justis- og beredskapsdepartementet
Norges Bank
Statistisk Sentralbyrå
Advokatforeningen
Finans Norge
Pensjonskasseforeningen

Følgende høringsinstanser har opplyst at de ikke har merknader til høringen:

Fornyings-, administrasjons- og
kirkedepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Utenriksdepartementet
Brønnøysundregistrene
Konkurransetilsynet
Finanstilsynet

4.2 Gjeldende rett

Finansavtaleloven § 9 tredje ledd fastsetter at EØS-regler som svarer til forordning 2560/2001 om grensekryssende betalinger i euro skal gjelde som lov, med de tilpasninger som følger av vedlegg XII og protokoll 1 til EØS-avtalen. Finansavtaleloven gir departementet fullmakt til å fastsette at forordningen også skal gjelde for grensekryssende betaling i annen valuta.

Forordning 2560/2001 stiller krav om at gebyrene for grensekryssende betalinger på inntil 50 000 euro som er omfattet av forordningen, skal være lik gebyrene for nasjonale (innenlandske) betalinger. Formålet med forordning er å sikre at det indre marked fungerer tilfredsstillende, samt styrke tilliten til valutaen euro. Forordningen får anvendelse på grensekryssende betalinger i form av kredittransaksjoner (betalingsoverføringer initiert av betaleren), elektroniske betalinger (herunder korttransaksjoner) og minibankuttak. Forordningen gjelder ikke for betalinger som er initiert av betalingsmottakeren i henhold til forhåndslagt samtykke (direkte debiteringer – avtalegiro). Forordningen regulerer ikke vekslingsgebyrer i forbindelse med overføringen.

Forordning 2560/2001 artikkel 9 åpner for at avtaleparter utenfor eurosonen kan beslutte å utvide forordningens anvendelsesområde til også å gjelde for den nasjonale valuta. Per i dag er det bare Sverige og Romania som har meddelt at forordningens bestemmelser også skal gjelde deres nasjonale valuta. Etter finansavtaleloven § 9 tredje ledd annet punktum kan departementet ved forskrift fastsette at forordningen også skal gjelde for annen valuta.

I forbindelse med at EØS-regler som svarer til forordning 2560/2001 ble inkorporert i norsk rett, ble det vurdert om forordningens bestemmelser også skulle gjøres gjeldende for norske kroner, jf. Ot.prp. nr. 52 (2003–2004) kapittel 2.7. På side 13

(kapittel 2.7.3) uttalte departementet følgende om dette:

«Departementet er av den oppfatning at forordningen ikke bør utvides til også å omfatte norske kroner. Departementet viser i denne sammenheng til prinsippet om at kunden skal betale for faktiske kostnader. Dette er et viktig prinsipp for å hindre krysssubsidiering. Grensekryssende betalinger i norske kroner må antas å være mer ressurskrevende og dermed noe dyrere enn innenlands transaksjoner i norske kroner. Et krav om likt gebyr for de to tjenestene kan derfor medføre at bankene ikke kan ta priser som gjenspeiler de faktiske kostnadene. Ettersom de ulike bankene kan ha ulike mengde grensekryssende betalinger, vil dette igjen kunne føre til konkurransemessige uheldige effekter.

Et av formålene med forordningen er å bidra til reduserte priser på grensekryssende betalinger i euro. Den europeiske banknæringsen etablerer nå et system som skal gi en mer effektiv gjennomføring av slike grensekryssende transaksjoner i euro. Systemet vil videre redusere kostnadene ved overføringene. Med hensyn til grensekryssende betalinger i norske kroner, finnes det ikke noe tilsvarende system. Selv om vi skulle la forordningen få virkning også for norske kroner, kan det på kort sikt ikke forventes mer effektive og billigere grensekryssende betalinger i norske kroner, rett og slett fordi det ikke finnes en infrastruktur som gjør dette mulig. På den annen side er det viktig å skape økonomiske incentiver som frembringer endringer i gjeldende infrastruktur.

Under henvisning til ovennevnte, mener departementet at det er lite hensiktsmessig i denne omgang å gjøre forordningen gjeldende for grensekryssende betalinger i norske kroner. Effekten av å gjøre forordningen gjeldende for norske kroner er for usikker til at dette bør gjøres på det nåværende tidspunkt. Departementet vil imidlertid følge med i utviklingen i de aktuelle gebyrer, og vurdere tiltak – herunder å gjøre forordningen gjeldende for norske kroner – dersom en ikke får en klar reduksjon i gebyrene innen rimelig tid.»

Stortinget sluttet seg enstemmig til departementets vurderinger og forslag, jf. Innst. O. nr. 69 (2003–2004) kapittel 2.2 og Besl. O. nr. 76 (2003–2004).

4.3 Nærmere om forordningenes innhold og forholdet til norsk rett

4.3.1 Nærmere om forordning 924/2009 om betalinger på tvers av landegrensene

Forordning 924/2009 trådte i kraft i EU 1. november 2009. Forordningen er senere noe endret ved forordning 260/2012. I det følgende omtales innholdet i de enkelte artiklene i forordning 924/2009, slik de lyder etter endringene gjort i forordning 260/2012.

Forordning 924/2009 viderefører formålet og bestemmelsene i forordning 2560/2001, men utvider virkeområde for forordningen, slik at den også gjelder for direkte debiteringer. Dette innebærer at forordningen gjelder alle former for grensekryssende betalinger. Direkte debiteringer er betalinger initiert av betalingsmottakeren i tråd med et samtykke fra betaleren som er lagret hos betalingsinstitusjonen (banken) til enten betaler eller betalingsmottaker. Den norske tjenesten avtalegiro er et eksempel på en direkte debiteringstjeneste. Forordningen skal også gjelde uavhengig av størrelsen på betalinger, i motsetning til forordning 2560/2001 som kun gjaldt betalinger på inntil 50 000 euro.

I tillegg til at virkeområdet til forordningen utvides, styrkes tilsynsmyndighetenes rolle, og det stilles krav om at landene har etablert et system for utenomrettslig klageordning for slike transaksjoner. Forordning 924/2009 inneholder også bestemmelser om informasjonsplikt knyttet til gebyr for innenlandske og grensekryssende betalinger. Land som ikke har euro som nasjonal valuta kan, som i forordning 2560/2001, velge om forordningen også skal gjelde for grensekryssende betalinger i sin nasjonale valuta.

Artikkel 1 inneholder regler om formål og virkeområde for forordningen. Formålet med forordningen er å sikre at gebyrene for betalinger på tvers av landegrensene i EU/EØS-området er de samme som for betalinger i samme valuta innenfor en medlemsstat. Forordningen gjelder for betalinger på tvers av landegrensene som utføres i euro eller i den nasjonale valutaen til de medlemsstater som etter artikkel 14 har utvidet anvendelsen av denne forordning til også å gjelde sin nasjonale valuta. Forordningen får ikke anvendelse på betalinger som betalingstjenesteytere utfører for egen regning eller på vegne av andre betalingstjenesteytere, jf. nr. 3. Formålet og virkeområdet for forordningen er det samme som for forordning 2560/2001. Etter artikkel 1 nr. 4 (som er ny sammenlignet med forordning 2560/2001) inneholder

forordningen artikkel 6, 7 og 8 regler om direkte debiteringer (avtalegiro).

I artikkel 2 defineres sentrale begreper som brukes i forordningen. Listen over definisjoner er tilpasset betalingstjenestedirektivet (direktiv 2007/64/EF), og er derfor endret sammenlignet med artikkel 2 om definisjoner i forordning 2560/2001. Artikkel 2 nr. 12 gjelder definisjonen av svært små foretak, og henviser til en kommisjonsrekommendasjon som ikke er tatt inn i EØS-avtalen. Denne definisjonen ble derfor endret i EØS-reglene som svarer til forordningen, jf. EØS-komiteens beslutning nr. 86/2013, ved at teksten fra rekommendasjonen ble tatt direkte inn i definisjonen. Nr. 12 i EØS-reglene som svarer til forordningen lyder som følger:

«'svært lite foretak' et foretak som på tidspunktet for inngåelsen av betalingstjenestekontrakten er et foretak som uavhengig av juridisk form utøver økonomisk virksomhet. Dette omfatter særlig selvstendig næringsdrivende og familieforetak som utøver håndverksvirksomhet eller annen virksomhet samt partnerskap eller foreninger som regelmessig utøver økonomisk virksomhet. Kategorien svært små foretak og små og mellomstore bedrifter (SMB) omfatter foretak som sysselsetter færre enn 250 personer og som har en årsomsetning som ikke overstiger 50 millioner euro, og/eller en samlet årsbalanse som ikke overstiger 43 millioner euro. Innenfor kategorien små og mellomstore bedrifter defineres et svært lite foretak som et foretak som sysselsetter færre enn ti personer og som har en årsomsetning og/eller årsbalanse som ikke overstiger 2 millioner euro.»

I artikkel 2 nr. 14 er betalingstjenesten «direkte debitering» definert som «en betalingstjeneste for debitering av en betalers betalingskonto, der en betalingstransaksjon blir initiert av betalingsmottakeren på grunnlag av betalerens samtykke gitt til betalingsmottakeren, til betalingsmottakerens betalingstjenesteyter eller til betalerens egen betalingstjenesteyter». Avtalegiro regnes etter definisjonen som en direkte debiteringstjeneste.

Artikkel 3 inneholder forordningens hovedregel om at gebyrer for betalinger på tvers av landegrensene skal være de samme som denne for tilsvarende nasjonale betalinger på samme beløp og i samme valuta. Etter artikkel 3 nr. 4 gjelder forordningen ikke gebyrer for valutaomregning. Artikkel 3 gjelder alle grensekryssende betalinger. Dette innebærer at også direkte debiterings-

tjenester (herunder avtalegiro) er omfattet av forordning 924/2009. Dett er nytt sammenlignet med artikkel 3 i forordning 2560/2001, som kun gjaldt kredittransaksjoner, elektroniske betalinger og minibankuttak og kun betalinger på inntil 50 000 euro.

Artikkel 4 inneholder regler om tiltak for å lette automatiseringen av betalinger, herunder krav om at betalingstjenestetilbydere (i hovedsak banker) når det er relevant skal opplyse brukere av betalingstjenesten (kunden) om dennes IBAN og BIC (internasjonale kontonummer). Det skal være kostnadsfritt å få disse opplysningene fra banken. Etter *artikkel 4 nr. 3* kan betalingsyteren, dersom kunden ikke opplyser om mottakers IBAN-nummer og mottakende institusjons BIC-nummer, kreve ekstragebyr for transaksjonen. Slikt ekstragebyr skal institusjonen opplyse om i tråd med kravene i nr. 3. *Nr. 4* gjelder for leverandører av varer eller tjenester og som aksepterer betalinger som er omfattet av forordningen. Ved faktureringen skal disse opplyse kundene om sitt IBAN-nummer og bankens BIC-nummeret til sin institusjon. Bestemmelsen svarer til artikkel 5 i forordning 2560/2001.

Artikkel 5 fastslår at medlemsstatene med virkning fra 1. januar 2010 skal avskaffe oppgjørsbasert nasjonal plikt for betalingstjenesteytere til å rapportere betalingsbalansestatistikk over sine kunders betalingstransaksjoner for beløp på opptil 50 000 euro. Artikkelen er ikke til hinder for at medlemsstatene fortsatt kan samle inn aggregerte data eller andre relevante og lett tilgjengelige opplysninger, forutsatt at slik innsamling ikke påvirker den automatiske betalingsbehandlingen. Fra 1. februar 2016 gjelderplikten også betalinger over 50 000 euro, jf. forordning 260/2012 artikkel 17 nr. 4. Artikkelen viderefører artikkel 6 i forordning 2560/2001 som gjaldt betalinger opp til 12 500 euro.

Artikkel 6 og 7 inneholder overgangsregler for multilaterale formidlingsgebyr for direkte debiteringer i euro som skal lette lanseringen av SEPA-ordningen for direkte debitering, ved å fastsette en øvre grense per transaksjon for det multilaterale formidlingsgebyret i en overgangsperiode. Dette skal bidra til å skape en felles forretningsmodell og en større juridisk klarhet om multilaterale formidlingsgebyrer, jf. fortalen punkt 11. Overgangsregelen i artikkel 6 om grensekryssende direkte debiteringer utløp 1. november 2012, mens overgangsregelen for nasjonale direkte debiteringer i euro gjelder frem til 1. februar 2017, jf. forordning 260/2012 artikkel 17 nr. 5. Etter utløpet av overgangsperiodene innfø-

res et forbud mot multilaterale formidlingsgebyr for direkte debiteringer, jf. forordning 260/2012 artikkel 8, jf. artikkel 6 nr. 3.

Artikkel 8 er opphevet, jf. forordning 260/2012 artikkel 17 nr. 6.

Artikkel 9 fastslår at medlemsstatene skal utpeke hvilken myndighet som skal ha ansvaret for å sikre overholdelsen av forordningen.

Artikkel 10 fastsetter at det skal finnes fremgangsmåter som gjør det mulig for betalingstjenestebukere og andre berørte parter å inngi klage til vedkommende myndigheter ved påståtte overtredelser av denne forordning begått av betalingstjenesteytere.

Artikkel 11 stiller krav om at det skal finnes egnede og effektive framgangsmåter for behandling av klager og tvister med sikte på å løse tvister om rettigheter og forpliktelser i henhold til denne forordning mellom betalingstjenestebukere og betalingstjenesteytere. Etter artikkel 11 nr. 3 kan medlemsstatene beslutte at det bare er forbrukere og svært små bedrifter, jf. definisjonen i artikkel 2, som skal kunne benytte den utenrettslige klageordningen.

Artikkel 12 fastsetter krav om at myndighetene og klageorgan som er utpekt etter artikkel 9 og 11 skal samarbeide aktivt med tilsvarende myndigheter i andre land om å finne en rask løsning på tvister på tvers av landegrensene.

Artikkel 13 stiller krav om virkningsfulle sanksjoner som står i forhold til overtredelsen. Artikkelen svarer til artikkel 7 i forordning 2560/2001.

Artikkel 14 fastsetter at en medlemsstat som ikke har euro som valuta, kan beslutte å utvide anvendelsen av denne forordning til sin nasjonale valuta ved å sende melding til Kommisjonen. 14 dager etter at slik melding er sendt til Kommisjonen, utvides forordningens anvendelsesområde til å gjelde grensekryssende betalinger i denne valutaen på samme måte som for euro. Bestemmelsen svarer til artikkel 9 annet ledd i forordning 2560/2001.

Artikkel 15 fastsetter at Kommisjonen skal gjennomgå forordningen innen 31. oktober 2011 legge frem en rapport om hensiktsmessigheten av å avskaffe oppgjørsbasert nasjonal rapporteringsplikt, og innen 31. oktober 2012 legge frem en rapport om anvendelsen av forordningen. En tilsvarende revisjonsbestemmelse fulgte av artikkel 8 i forordning 2560/2001.

Artikkel 16 fastsetter at forordning 2560/2001 oppheves med virkning fra 1. november 2009, og *artikkel 17* fastsetter at forordning 924/2001 får anvendelse fra samme dato.

4.3.2 Nærmere om forordning 260/2012 om tekniske krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro

Forordning 260/2012 fastsetter tekniske krav for kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro, samt sluttdato for når overgangen til et felles system for eurobetalinger – SEPA («Single European Payment Area») skal være sluttført for henholdsvis kredittoverføringer og direkte debiteringer. Uttrykket kredittoverføring er definert i forordningen som en bestemt type betalingstransaksjon, og er brukt for å markere at det kun er den typen overføringer som er nevnt i definisjonen som er omfattet av forordningen, jf. artikkel 2 nr. 1. Andre betalingstjenester enn kredittoverføringer eller direkte debiteringer, herunder korttransaksjoner og minibankuttak, omfattes ikke av forordningens virkeområde. Bakgrunnen for dette er at de felles SEPA-reglene for korttransaksjoner ikke var ferdig utarbeidet da forordningen ble vedtatt, jf. fortalet punkt 6.

I henhold til forordningen skal overgangen til SEPA være sluttført senest 1. februar 2014, jf. artikkel 6 nr. 1 og 2 (EU vedtok 18. februar 2014 en endringsforordning som utsatte fristen med 6 måneder, til 1. august 2014). Forordningen gjelder eurobetalinger, både nasjonale og grensekryssende, innad i unionen. Betalinger i andre valutaer enn euro, omfattes ikke av forordningens virkeområde, og det er ikke adgang til å utvide forordningen til å gjelde andre valutaer enn euro. Dette skyldes at SEPA-systemet kun gjelder eurobetalinger.

Forordning 260/2012 inneholder også et forbud mot multilaterale formidlingsgebyr («multilateral interchange fee») for direkte debiteringer som omfattes av forordningen, jf. artikkel 8 nr. 1. Dette forbudet gjelder fra 1. november 2012 for grenseoverskridende betalinger, og fra 1. februar 2017 for innenlandske betalinger i euro, jf. artikkel 6 nr. 3.

Forordning 260/2012 gjør som nevnt over også enkelte endringer i forordning 924/2009.

I det følgende omtales hver enkelt artikkel i forordningen.

Artikkel 1 i forordning 260/2012 fastsetter forordningens virkeområde. Det følger av artikkel 1 nr. 1 at forordningen kun gjelder kredittoverføringer, det vil si betalinger initiert av betaleren (for eksempel betalinger i nettbank), og direkte debiteringer, det vil si betalinger initiert av betalingsmottakeren i henhold til et forhåndslagret samtykke fra betaleren (for eksempel avtalegiro), i euro. Forordningen gjelder alle slike transaksjo-

ner der både betalers og betalingsmottakers betalingstjenesteyter (i hovedsak banker, men kan også være betalingsforetak eller e-pengeforetak) er etablert i unionen. Artikkel 1 nr. 2 fastsetter unntak fra virkeområdet for visse typer transaksjoner, blant annet for interbankbetalinger (bokstav a) store betalinger som avvikles med egne systemer (bokstav b), korttransaksjoner (bokstav c), betalinger igangsatt med telekommunikasjonsutstyr eller andre digitale innretninger (bokstav d), pengeoverføringstransaksjoner (bokstav e) og e-pengetransaksjoner (bokstav f). Forordningen gjelder likevel betalinger som nevnt i bokstav f dersom betalingskontoene er identifisert med BBAN- eller IBAN-nummer.

I *artikkel 2* defineres sentrale begreper som brukes i forordningen. På samme måte som i artikkel 2 i forordning 924/2009 inneholder artikkel 2 nr. 23 en definisjon av «svært lite foretak» som henviser til en kommisjonsrekommendasjon som ikke er tatt inn i EØS-avtalen. Denne definisjonen ble derfor endret i EØS-reglene som svarer til forordningen, jf. EØS-komiteens beslutning nr. 86/2013, ved at teksten fra rekommendasjonen ble tatt direkte inn i definisjonen. Nr. 23 i EØS-reglene som svarer til forordningen lyder som følger:

«'svært lite foretak' et foretak som på tidspunktet for inngåelsen av betalingstjenestekontrakten er et foretak som uavhengig av juridisk form utøver økonomisk virksomhet. Dette omfatter særlig selvstendig næringsdrivende og familieforetak som utøver håndverksvirksomhet eller annen virksomhet samt partnerskap eller foreninger som regelmessig utøver økonomisk virksomhet. Kategorien svært små foretak og små og mellomstore bedrifter (SMB) omfatter foretak som sysselsetter færre enn 250 personer og som har en årsomsetning som ikke overstiger 50 millioner euro, og/eller en samlet årsbalanse som ikke overstiger 43 millioner euro. Innenfor kategorien små og mellomstore bedrifter defineres et svært lite foretak som et foretak som sysselsetter færre enn ti personer og som har en årsomsetning og/eller årsbalanse som ikke overstiger 2 millioner euro.»

Artikkel 3 til 5, samt vedlegg til forordningen, stiller krav til tilgjengelighet og samvirkningsevne, samt tekniske krav, for SEPA-baserte kredittoverføringer og direkte debiteringer. *Artikkel 6 nr. 1 og 2* fastsetter at overgang til SEPA-baserte kredittoverføringer og direkte debiteringer skal være

gjennomført innen 1. februar 2014. *Artikkel 7* fastsetter at fullmakter til å iverksette direkte debiteringer som er gitt etter et gammelt betalingssystem fortsatt skal være gyldige etter overgang til SEPA-betalinger.

Etter *artikkel 8 nr. 1* skal det ikke være multilaterale formidlingsgebyrer på direkte debiteringstjenester. Forbudet trer i kraft fra 1. november 2012 for grensekryssende betalinger og 1. februar 2017 for nasjonale betalinger, jf. *artikkel 6 nr. 3*. Forbudet i artikkel 8 nr. 1 gjelder ikke, på vilkår som nevnt i *artikkel 8 nr. 2*, transaksjoner som ikke kan gjennomføres på riktig måte eller som vil føre til unntaksbehandling, på grunn av for eksempel manglende midler, tilbakekalling, feil beløp eller feil dato, manglende fullmakt eller feil eller lukket konto.

Artikkel 9 fastsetter at en betaler eller betalingsmottaker som skal utføre betalinger som er omfattet av forordningen, ikke skal måtte opplyse om i hvilken medlemsstat denne kontoen befinner seg i.

Artikkel 10 fastslår at medlemsstatene skal utpeke hvilken myndighet som skal ha ansvaret for å sikre overholdelsen av forordningen.

Artikkel 11 stiller krav om virkningsfulle sanksjoner som står i forhold til overtredelsen.

Artikkel 12 stiller krav om at det skal finnes egnede og effektive fremgangsmåter for behandling av klager og tvister med sikte på å løse tvister om rettigheter og forpliktelser i henhold til forordningen mellom betalingstjenestebrukere og betalingstjenesteytere. Etter artikkel 12 nr. 3 kan medlemsstatene beslutte at det bare er forbrukere og svært små bedrifter, jf. definisjonen i artikkel 2, som skal kunne benytte den utenrettslige klageordningen.

Artikkel 13 og 14 gjelder kommisjonens adgang til å vedta delegerte rettsakter for å ta hensyn til tekniske fremskritt og markedsutviklingen.

Artikkel 15 fastsetter at Kommisjonen skal legge frem en rapport om anvendelsen av forordningen innen 1. februar 2017.

Artikkel 16 åpner for at medlemsstatene kan fastsette overgangsregler.

Artikkel 17 gjør endringer i forordning 924/2009. Disse endringene er omtalt i kapittel 4.3.1 om forordning 924/2009 ovenfor.

Artikkel 18 fastsetter at forordningen trådte i kraft dagen etter at den ble kunngjort i Den europeiske unions tidende og at den kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

4.4 Høringsutkastet

Finansdepartementet sendte notat med forslag til lovendring på høring 19. august 2013. I høringsnotatet som var utarbeidet av Finanstilsynet, ble det foreslått å gjennomføre EØS-regler som svarer til forordning 924/2009 og forordning 260/2012 ved inkorporasjon i finansavtaleloven § 9 tredje ledd, og at någjeldende § 9 tredje ledd om inkorporasjon av forordning 2560/2001 oppheves.

I høringsnotatet ble det også foreslått at forordning 924/2009 ikke gis anvendelse for norske kroner. Begrunnelsen for dette var at de vurderingene som ble gjort i forbindelse med inkorporasjonen av forordning 2560/2001 fortsatt var relevante.

I høringsnotatet ble det foreslått at Finanstilsynet utpekes som vedkommende myndighet etter forordning 924/2009 artikkel 9 og forordning 260/2012 artikkel 10, som antas å være i tråd med arbeidsdelingen mellom Norges Bank og Finanstilsynet. Finanstilsynet la videre til grunn at forvaltningsloven og finanstilsynsloven tilfredsstiller kravene i forordning 924/2009 artikkel 10 om at det skal innføres fremgangsmåter som gjør det mulig for betalingstjenestebrukere å inngi klage til ansvarlig myndighet. Finanstilsynet la for øvrig til grunn at finanstilsynslovens sanksjonsregler tilfredsstiller forordningenes krav til sanksjoner, jf. forordning 924/2009 artikkel 13 og forordning 260/2012 artikkel 12.

Finanstilsynet antok videre i høringsnotatet at kravet i forordning 924/2009 artikkel 11 om egnede og effektive fremgangsmåter for utenrettslig klage- og tvistebehandling i forholdet mellom betalingstjenestebrukere og betalingstjenesteytere kan oppfylles gjennom en utvidelse av Finansklagenemdas virkeområde, dog slik at den utenrettslige klage- og tvistebehandlingen begrenses til forbrukere og eventuelt svært små bedrifter, jfr. forordning 924/2009 artikkel 11 nr. 3 og forordning 260/2012 artikkel 12 nr. 3, jf. utkastet til forskriftshjemmel i finansavtaleloven § 9 for eventuell nærmere regulering av den utenrettslige klage- og tvistebehandlingen.

Finanstilsynet la til grunn at artikkel 5 nr. 1 om plikt til å oppheve betalingstjenesteyters eventuelle nasjonale forpliktelser til å utarbeide rapporter til bruk i oppgjørsbaserte betalingsbalansestatistikker ikke medfører behov for endringer i norsk rett. Finanstilsynet la herunder til grunn at valutaregisterlovens rapporteringsplikt ikke omfattes av forbudet artikkel 5 nr. 1. Finanstilsynet la også til grunn at det ikke er behov for over-

gangsregler etter forordning 260/2012 artikkel 16.

Departementet viste i høringsbrevet til at medlemslandene også kan gjøre forordning 924/2009 gjeldende for transaksjoner i nasjonal valuta. Norske kroner brukes i liten utstrekning til grensekryssende overføringer. Departementet la til grunn at en utvidelse av forordningens virkeområde til også å gjelde norske kroner ville kunne føre til uheldig kryssubsidiering mellom innenlandske og utenlandske betalingstjenester i norske kroner, ettersom bankene har forskjellige kostnader for disse transaksjonene.

Finansdepartementet opplyste også at foretak som yter betalingstjenester skal være medlem av klagenemnd som nevnt i finansavtaleloven § 4 for behandling av tvister om betalingstjenester, jf. forskrift 1. juli 2010 nr. 1049 om betalingsforetak § 1 femte ledd. Finansdepartementet la på denne bakgrunn til grunn at kravet i forordning 924/2009 artikkel 11 om at medlemsstatene skal innføre egnede og effektive framgangsmåter for behandling av klager og tvister mellom betalingstjenestebrukere og betalingstjenesteytere allerede trolig kan anses oppfylt.

4.5 Høringsinstansenes syn

Norges Bank og *Pensjonskasseforeningen* støtter forslaget til gjennomføring av forordningene. *Også Finans Norge (FNO)* er positiv til at forordningene gjennomføres i norsk rett, og viser til at dette vil gi norske banker mulighet til å delta i det indre markedet for betalingstjenester på lik linje med andre europeiske banker. Finans Norge slutter seg videre til departementets vurdering om at forordning 924/2009 ikke bør gjøres gjeldende for norske kroner, og viser til de vurderinger som tidligere er gjort om dette. I brev til Finanstilsynet 31. mai 2010 viste FNO til at en utvidelse av forordningen til å gjelde overføringer i norske kroner ikke vil ha noen virkninger på effektiviteten eller kostnadene for grenseoverskridende transaksjoner i norske kroner, men at det vil kunne bidra til samfunnsmessig uheldig kryssubsidiering. FNO har videre kommet med enkelte tekniske kommentarer til ordlyden i Finanstilsynets forslag. FNO foreslår at de to ulike forordningene gjennomføres i hvert sitt ledd i finansavtaleloven § 9 (henholdsvis tredje og fjerde ledd). FNO påpeker også at adgangen til å gjøre forordningen gjeldende for norske kroner kun gjelder forordning 924/2009, og foreslår at dette presiseres i forskriftshjemmelen.

Statistisk Sentralbyrå (SSB) viser til at forordning 260/2012 blant annet inneholder et forbud mot å opprettholde nasjonale forpliktelser for betalingstjenestetilbyderne til å utarbeide rapporter til bruk i oppgjørsbaserte betalingsbalansestatistikker, og påpeker at betalingsbalansestatistikk basert på bankens formidling av utenlandsbetalinger opphørte i 2004. Den nye forordningen vil derfor ikke ha betydning for norsk statistikk på dette område. SSB uttaler videre at forordningene kan gi grunnlag for å utvide statistikk for priser på betalinger som produseres i dag med priser på tjenester som forordningene har fokus på. SSB har for øvrig ingen merknader til anbefalingene i høringen.

Advokatforeningen er enig med departementet i at forordning 924/2009 ikke bør gjøres gjeldende for norske kroner og slutter seg til departementets begrunnelse. Advokatforeningen legger videre til grunn at eksisterende klagenemnd, jf. forskrift om betalingsforetak § 1 femte ledd, vil tilfredsstille kravene som fremgår av artikkel 12 i forordningen, men mener det likevel kan være grunn til å vurdere en forskriftsbestemmelse i lovforslaget slik Finanstilsynet foreslår. Advokatforeningen påpeker videre at finansavtaleloven er en forbrukerrettet lov og mener det derfor at det bør søkes gitt en tilgjengelig utforming av lovteksten. På denne bakgrunn foreslår Advokatforeningen å dele opp bestemmelsen med en del for hver forordning. Advokatforeningen påpeker videre at forskriftshjemmelen bør knyttes til norske kroner og ikke til «andre valutaer».

Justisdepartementet antar at det i lys av forskrift 1. juli 2010 nr. 1049 om betalingsforetak § 1 femte ledd kan være grunn til å foreta en nærmere vurdering av behovet for forskriftshjemmelen om utenrettslig klagebehandling og tvisteløsning som Finanstilsynet har foreslått.

4.6 Departementets vurdering

Departementet er enig med Finanstilsynet i at de to nye forordningene bør gjennomføres på samme måte som den forrige forordningen, dvs. ved inkorporasjon i finansavtaleloven § 9 tredje ledd. Etter departementets syn bør forordningene, i tråd med Finanstilsynets forslag, gjennomføres i ett enkelt ledd i finansavtaleloven § 9, slik at det ikke blir nødvendig å omnummerere de etterfølgende leddene i paragrafen.

En utvidelse av forordningen til også å gjelde norske kroner vil innebære at kostnadene ved grensekryssende betalinger i norske kroner ikke

kan være høyere enn kostnadene ved innenlandske betalinger i norske kroner. Norske kroner brukes i liten utstrekning til grensekryssende overføringer. Forordningen regulerer uansett ikke eventuelle vekslingsgebyrer. Departementet er enig med Finanstilsynet og høringsinstansene i at en utvidelse av forordningens virkeområde til også å gjelde norske kroner ville kunne føre til uheldig kryssubsidiering mellom innenlandske og utenlandske betalingstjenester i norske kroner, ettersom bankene har forskjellige kostnader for disse transaksjonene. Resultatet av en slik utvidelse vil derfor kunne være økt pris på innenlandske betalinger i norske kroner. Departementet vil, i tråd med høringsutkastet og merknadene fra høringsinstansene, ikke foreslå at forordningen gjøres gjeldende for norske kroner.

Norges Bank har i tråd med departementets uttalelser i Ot.prp. nr. 52 (2003–2004) fulgt med på bankenes priser for grensekryssende overføringer i norske kroner. Etter 2005 har Norges Bank i «Årsrapport om betalingssystem» gitt oversikt over slike priser. Oversiktene viser at prisen på slike overføringer har gått ned. Departementet legger til grunn at tilsvarende utvikling bør kunne forventes for grensekryssende direkte debiteringstjenester i norske kroner.

Advokatforeningen har i sin høringsuttalelse påpekt at forskriftshjemmelen i finansavtaleloven § 9 tredje ledd bør gi adgang til å gjøre forordningen gjeldende for norske kroner og ikke for «andre valutaer» slik Finanstilsynet foreslår. Departementet bemerker imidlertid at andre land kan velge å gjøre forordningen gjeldende for sine valutaer, og at det eventuelt vil være nødvendig å fastsette dette i forskrift for at det skal få virkning i norsk rett. Sverige og Romania har varslet Kommisjonen at forordningen skal gjøres gjeldende for sine nasjonale valutaer. Utvidelsen av forordningen til svenske kroner og rumenske lei, samt eventuelle andre kommende utvidelser til nasjonale valutaer, må gjennomføres i norsk rett for at det skal få virkning i Norge. Departementet følger derfor opp Finanstilsynets høringsforslag om en forskriftshjemmel for å kunne gjennomføre slike utvidelser av forordningens virkeområde til andre valutaer. Departementet er enig med Finans Norge i at det kun er forordning 924/2009 som kan gjøres gjeldende for andre valutaer, og foreslår å presisere dette i forskriftshjemmelen.

Departementet slutter seg til Finanstilsynets vurdering i høringsnotatet av at det er naturlig at Finanstilsynet utpekes som vedkommende myndighet etter forordning 924/2009 artikkel 9 og for-

ordning 260/2012 artikkel 10, og er videre enig i at forvaltningsloven og finanstilsynsloven tilfredsstiller kravene i forordning 924/2009 artikkel 10 om at det skal innføres fremgangsmåter som gjør det mulig for betalingstjenestebrukere å inngi klage til ansvarlig myndighet. Departementet slutter seg videre til Finanstilsynets vurdering om at finanstilsynslovens sanksjonsregler tilfredsstiller forordningenes krav til sanksjoner, jf. forordning 924/2009 artikkel 13 og forordning 260/2012 artikkel 12.

Departementet er enig med Finanstilsynet og SSB i at forbudet i forordning 924/2009 artikkel 5, jf. forordning 260/2012 artikkel 17 nr. 4, mot å opprettholde nasjonale forpliktelser for betalingstjenestetilbyderne til å utarbeide rapporter til bruk i oppgjørsbaserte betalingsbalansestatistikker, ikke vil ha betydning for norsk statistikk på dette område eller for rapporteringsplikten etter valutaregistreringsloven.

Som nevnt i høringsbrevet legger Finansdepartementet til grunn at foretak som yter betalingstjenester etter gjeldende rett, skal være medlem av klagenemnd som nevnt i finansavtaleloven § 4 for behandling av tvister om betalingstjenester, jf. forskrift 1. juli 2010 nr. 1049 om betalingsforetak § 1 femte ledd. Det er derfor etter departementets syn ikke behov for å utvide Finansklagenemndas virkeområde. Også Advokatforeningen legger dette til grunn. Advokatforeningen støtter Finanstilsynets forslag om forskriftshjemmel for klage- og tvistebehandling, mens Justisdepartementet påpeker at det kan være grunn til å vurdere behovet for en slik forskriftshjemmel under henvisning til at alle foretakene likevel er omfattet av klageordningen, jf. forskriften om betalingsforetak § 1 femte ledd. Departementet er enig med Finanstilsynet og Advokatforeningen i at det kan være hensiktsmessig med en forskriftshjemmel om klage- og tvistebehandling selv om alle foretakene allerede er omfattet av en tvisteløsningsordning. Departementet viser blant annet til at forordning 924/2009 artikkel 12 fastsetter krav om samarbeid med andre lands myndigheter, og at det kan bestemmes at den utenrettslige tvisteløsningsmekanismen kun skal kunne benyttes av forbrukere og svært små foretak. Departementet foreslår på denne bakgrunn en hjemmel i finansavtaleloven § 9 som gir adgang til nærmere regulering av den utenrettslige klage og tvistebehandlingen i forskrift.

Forordning (EF) nr. 924/2009 og forordning (EU) nr. 260/2012 følger som uttrykt vedlegg.

5 Kjønnsnøytrale premier og ytelser i livsforsikringskontrakter som er private, frivillige og utenfor arbeidsforhold

5.1 Bakgrunn

Etter norsk rett kan forsikringsselskaper ta hensyn til kjønn ved beregning av premier og ytelser i livsforsikring dersom kjønn er en bestemmende faktor for risikoen. EØS-regler som svarer til EUs Rådskdirektiv 2004/113/EF om likestilling mellom kvinner og menn ved tilgang til varer og tjenester krever i utgangspunktet et forbud i nasjonal rett mot bruk av kjønn som faktor i forsikringer som er private, frivillige og utenfor arbeidsforhold. På grunn av en unntaksbestemmelse i direktivet har det likevel vært tillatt på visse vilkår å benytte kjønn som faktor ved beregning av premier og ytelser i slike forsikringer. I en avgjørelse av EU-domstolen 1. mars 2011 i den såkalte Test Achatsdommen konkluderte domstolen med at denne unntaksbestemmelsen i direktivet er ugyldig. Departementet foreslår på denne bakgrunn å endre forsikringsvirksomhetsloven slik at det blir krav om kjønnsnøytrale premier og ytelser i private og frivillige forsikringer utenfor arbeidsforhold.

5.2 Gjeldende rett

Etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-3 skal livsforsikringsselskapene påse at selskapets premier står i rimelig forhold til den risiko som selskapet overtar. Kravet om sammenheng mellom premie og risiko betyr at selskapet ved beregningen av premien ikke kan se bort fra faktorer som har vesentlig betydning for risikoen. Foreligger det aktuarmessige og statistiske data som viser at risikoen er vesentlig forskjellig for kvinner og menn, vil forsikringsvirksomhetsloven kreve at kjønn benyttes som faktor ved beregning av premien i livsforsikring. Premien for pensjonsforsikring for kvinner er for eksempel høyere enn den er for menn, fordi kvinner har lengre forventet levetid enn menn og dermed vil få mer pensjon utbetalt i

sum. Premien for uføreforsikringer er også høyere for kvinner enn for menn fordi det statistisk sett er flere kvinner enn menn som blir uføre. Premien for dødsrisikoforsikringer er høyere for menn enn for kvinner fordi det er flere utbetalinger under disse forsikringene for menns dødsfall enn for kvinners dødsfall.

Formålet med forsikringsvirksomhetsloven § 9-3 er dels å sikre at premiene er tilstrekkelige til at forsikringsselskapene kan oppfylle sine forpliktelser, dels å motvirke at noen forsikringstakere, eller grupper av forsikringstakere, betaler for høy premie i forhold til risikoen og at andre betaler for lav premie.

Likestillingsombudet har ved flere anledninger vurdert forsikringsselskapers bruk av kjønn som faktor ved beregning av forsikringspremier i forhold til likestillingsloven. I et vedtak fra Likestillingsombudet av november 2000 konkluderte ombudet med at bruk av kjønn som faktor ved beregning av forsikringspremier innen livsforsikring ikke er i strid med likestillingsloven. Forutsetningene er at det er statistisk grunnlag for differensieringen og at det tas hensyn til kjønnsforskjeller konsekvent, slik at ulikheter ved for eksempel levealder og uførhet gir seg utslag både når det er til ulempe og gunst for vedkommende.

Likestillingsombudet fattet den 25. mars 2003 vedtak om at bruk av kjønn som faktor ved beregning av premie i skade- og sykeforsikring er i strid med forbudet mot direkte diskriminering i likestillingslovens § 3. Ombudets avgjørelse ble innklaget til Klagenemnda for likestilling av Finansnæringens Hovedorganisasjon og av flere forsikringsselskaper. Klagenemnda vedtok den 21. januar 2004 å avvise klagen, og påla samtidig FNH og forsikringsselskapene å bringe den diskriminerende praksis til opphør innen to år fra Klagenemndas vedtak. På denne bakgrunn har det fra 2006 ikke vært adgang til å benytte kjønn som faktor ved beregning av premier og ytelser i skade- og sykeforsikring.

5.3 EØS-rett

EUs Rådskdirektiv 2004/113/EF om likestilling mellom kvinner og menn ved tilgang til varer og tjenester er et likestillingsdirektiv som gjelder utenfor arbeidslivets område. Direktivet krever et forbud i nasjonal rett mot diskriminering på grunn av kjønn ved tilgang til varer og tjenester, og kommer til anvendelse på alle som leverer varer og tjenester som er tilgjengelige for offentligheten. Direktivet kommer bare til anvendelse på forsikringer og pensjoner som er private og frivillige og uavhengig av ansettelsesforhold. Tjenestepensjonsordninger i offentlig og privat sektor omfattes dermed ikke av direktivet. Direktivet er inntatt i EØS-avtalen, jf. EØS-komiteens beslutning nr. 147/2009 av 4. desember 2009 om innlemmelse i EØS-avtalen av rådskdirektiv 2004/113/EF om likebehandling av kvinner og menn ved tilgang til varer og tjenester. Stortinget samtykket til dette 20. april 2010.

Direktivets artikkel 5 omhandler bruk av kjønn som faktor ved beregning av premier og ytelser i forbindelse med forsikring og lignende finansielle ytelser. Etter artikkel 5 nr. 1 skal medlemsstatene sørge for at bruken av kjønn som faktor ved beregning av premier og ytelser, ikke fører til forskjeller i enkeltpersoners premier og ytelser. Bestemmelsen gjelder etter direktivet alle «nye kontrakter» som er inngått etter den 21. desember 2007. I EØS-tilpasningen ble denne datoen endret til 30. juni 2010. Artikkel 5 nr. 2 oppstiller imidlertid et unntak fra hovedregelen i nr. 1. Etter artikkel 5 nr. 2 kan medlemsstatene på visse vilkår likevel tillate forskjeller i premier og ytelser til enkeltpersoner, dersom det kan dokumenteres ved relevante og nøyaktige aktuarbeslutninger og statistiske data at kjønn er en bestemmende faktor ved vurderingen av forsikringsrisikoen.

Ved gjennomføringen av direktivet ble norsk rett antatt å være i samsvar med kravene i unntaksbestemmelsen i direktivets artikkel 5 nr. 2. Det ble i Prop. 72 S (2009–2010) om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 147/2009 om innlemmelse i EØS-avtalen av rådskdirektiv 2004/113/EF om likebehandling av kvinner og menn ved tilgang til varer og tjenester, vist til forsikringsvirksomhetsloven § 9-3 femte ledd der det fremgår at livsforsikringsselskapene skal sørge for at selskapets premier står i rimelig forhold til den risiko som overtas. For at det ikke skulle være tvil om at bruk av kjønn som faktor ved beregning av premier og ytelser fortsatt

skulle være tillatt etter norsk rett, ble adgangen til å benytte kjønn som beregningsfaktor i livsforsikring presisert i en ny § 9-3 a, som ble tilføyd ved lov av 4. juni 2010 nr. 20, jf. Prop. 84 L (2009–2010) og Innst. 247 L (2009–2010).

I en avgjørelse av EU-domstolen 1. mars 2011 – den såkalte Test Achats-dommen – konkluderte domstolen med at unntaksbestemmelsen i direktivets artikkel 5 nr. 2 skulle anses som ugyldig etter en overgangsperiode som ble fastsatt til å vare frem til 21. desember 2012. Domstolen fant at et tidsbegrenset unntak fra hovedregelen i artikkel 5 var i strid med målsetningen i direktivet om likebehandling av menn og kvinner i forbindelse med beregning av premier og ytelser i forsikring, og således i strid med artikkel 21 og 23 om ikke-diskriminering og likebehandling mellom kjønnene i EUs charter om grunnleggende rettigheter.

EU-kommisjonen har utarbeidet retningslinjer for hvordan medlemslandene skal forholde seg til Test Achats-dommen for å sikre likeartet gjennomføring i alle land. Kommisjonen viser til at fra og med 21. desember 2012 må regelen om kjønnsnøytralitet i direktivets artikkel 5 nr. 1 anvendes uten unntak ved beregningen av premier og ytelser i nye kontrakter. Retningslinjene gir blant annet anvisning på hva som skal anses som «nye kontrakter» hvor direktivet stiller krav om kjønnsnøytrale premier og ytelser i henhold til direktivets artikkel 5 nr. 1. Kommisjonen legger til grunn at det vil foreligge en «ny kontrakt» i alle tilfeller der det forutsettes samtykke fra samtlige avtaleparter, herunder ved endringer av en eksisterende kontrakt. Forlengelser av løpende kontrakter som forutsetter aktiv medvirkning fra forsikrede, og som ellers ville utløpt, anser Kommisjonen også som «ny kontrakt».

Følgende situasjoner vil etter EU-kommisjonens retningslinjer ikke bli ansett som et nytt kontraktsforhold:

- automatisk forlengelse av eksisterende kontrakt, hvis den ikke sies opp innenfor angitt frist i henhold til kontrakten,
- tilpasninger av enkelte deler av en eksisterende kontrakt, for eksempel premieendringer på grunnlag av på forhånd definerte parametere som ikke krever forsikringstakers samtykke,
- at forsikringstaker tegner tilleggsdekninger under eksisterende kontrakt eller forlenger eksisterende kontrakt etter ensidig beslutning,
- overføring av forsikringsportefølje fra ett forsikringsselskap til et annet, som ikke endrer status for de kontrakter som inngår i porteføljen.

Det følger videre av retningslinjene at kjønn fortsatt kan hensyntas i de underliggende risikoberegningene i forsikringsselskapene, både for beregning av avsetninger, for intern prissetting og for å beregne pris på gjenforsikring, så lenge selve premien er kjønnsnøytral.

EU-domstolens avgjørelser er ikke formelt bindende for Norge. Dette betyr at Norge ikke er forpliktet til å innrette seg etter EU-domstolens avgjørelse. Departementet viser til at direktivet, som omhandler likebehandling av kvinner og menn, ble ansett EØS-relevant og tatt inn i EØS-avtalen. EU-domstolens tolkning av et direktiv som er tatt inn i EØS-avtalen, og som forutsetningsvis skal tolkes likt i EU og EØS-området, vil være retningsgivende også for vår tolkning av direktivet. Departementet har derfor etter en helhetsvurdering lagt til grunn at norsk rett på dette området bør endres som følge av EU-domstolens avgjørelse.

5.4 Høring

Finansdepartementet ba i brev 15. juni 2012 Finanstilsynet om å utarbeide forslag til nødvendige lov- og forskriftsendringer slik at livsforsikringsselskapene pålegges å benytte kjønnsnøytrale premier og ytelser for individuelle, private livsforsikringskontrakter utenfor arbeidsforhold, i tråd med EU-domstolens avgjørelse og EU-kommisjonens retningslinjer til dommen. Finanstilsynets høringsnotat ble sendt på høring ved departementets brev 24. april 2013, med høringsfrist 15. august 2013.

I høringsnotatet har Finanstilsynet foreslått at forsikringsvirksomhetsloven endres slik at det ved avtaler om private og frivillige forsikringer utenfor arbeidsforhold, ikke kan anvendes kjønn ved beregningen som fører til forskjeller i forsikringstakernes premier og ytelser. Finanstilsynet viser til at direktivet bare gjelder avtaler som er frivillige, private og uavhengige av arbeidsforhold. Dette betyr at kollektive tjenstepensjonsordninger i offentlig og privat sektor ikke omfattes av direktivet. Finanstilsynet legger til grunn at fripoliser, som utgår fra kollektive pensjonsordninger med foretakspensjon, må anses som forsikringsavtale innenfor arbeidsforhold. Uansett er fripoliser fullt betalte forsikringer, slik at et krav om kjønnsnøytrale premier ikke vil være relevant for disse. Tilsvarende vil etter Finanstilsynets vurdering gjelde for fripoliser med investeringsvalg, selv om kunden her må betale vederlag for administrasjon og forvaltning. Finanstilsynet legger

videre til grunn at også fortsettelsesforsikringer, som er en adgang til å videreføre et kollektivt forsikringsforhold, vil falle utenfor direktivets virkeområde.

Lovforslaget vil etter Finanstilsynets vurdering omfatte individuelle livsforsikringskontrakter innenfor hovedgruppene kapitalforsikringer, som gir engangsutbetaling ved død eller uførhet, og rente- og pensjonsforsikringer, som utbetales så lenge forsikringstaker lever eller til et avtalt opphørstidspunkt. Innenfor gruppen kapitalforsikringer vil etter Finanstilsynets vurdering også inngå gruppelivsforsikringer, herunder foreningsgruppeliv der arbeidstaker selv bestemmer om han eller hun vil slutte seg til avtalen og selv betaler premien.

Finanstilsynet har også vurdert hvilke kontrakter som skal anses som «nye kontrakter», og som derved omfattes av kravet om kjønnsnøytrale premier i direktivets artikkel 5 nr. 1. Helt nye avtaler vil utvilsomt omfattes. Finanstilsynet foreslår at kravet til kjønnsnøytrale premier og ytelser skal gjelde for nye avtaler som inngås fra datoen for ikrafttredelse av lovendringen. For eksisterende avtaler må det bl.a. vurderes om en fornyelse av avtalen reelt sett innebærer at man står overfor en ny avtale eller om det utelukkende er en videreføring. Finanstilsynet viser til at livsforsikringskontrakter normalt «forny» automatisk for ett år om gangen om avtalen ikke sies opp. Denne «fornyelsen» innebærer etter Finanstilsynets vurdering ikke noen ny avtale. Dette gjelder selv om det foretas justeringer av ytelser og premier i henhold til for eksempel indekser, dersom dette er forhåndsavtalt. Det forhold at forsikringsselskapet endrer sine pristariffer i en eksisterende avtale innebærer heller ikke at det inngås noen ny avtale.

Flytting av individuelle forsikringsavtaler innebærer at kunden overfører midlene under avtalen til et annet forsikringsselskap. Finanstilsynet viser i høringsnotatet til at flytting skjer etter forsikringstakerens eget initiativ, det inngås avtale med ny pensjonsinnretning (ny kontraktsmotpart), og endring av forsikringsgiver og forvalter av midlene under pensjonsavtalen innebærer en ikke ubetydelig endring av avtalen. Finanstilsynet mener derfor at flytting av kontrakter innebærer at en «ny avtale» inngås, som vil utløse krav om kjønnsnøytrale premier og ytelser. Finanstilsynet viser til at dette muligens vil kunne få seleksjonseffekter i selskapene, idet for eksempel det ene kjønn bevisst vil kunne benytte flytting til å utløse krav om kjønnsnøytrale premier, som i praksis betyr lavere premier.

Finanstilsynet har i høringsnotatet redegjort for hvor mange forsikringer som vil omfattes av forslaget til lovendring, og hvordan et krav om kjønnsnøytrale premier vil påvirke premiene for hhv. menn og kvinner i de ulike typer forsikringer som vil omfattes av forslaget. Det vises til nærmere omtale av dette under kapittel 13.4.

Høringsnotatet ble sendt på høring til følgende høringsinstanser:

Alle departementene
 Akademikerne
 Aksjonærforeningen i Norge
 AktuarKonsulenters Forum
 Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Bedriftsforbundet
 Brønnøysundregistrene
 Coop Norge SA
 Datatilsynet
 Den Norske Advokatforening
 Den Norske Aktuarforening
 Den norske Revisorforening
 Econa
 Eiendomsmeglerforetakenes Forening
 Finansforbundet
 Finansieringsselskapenes forening
 Finans Norge
 Finanstilsynet
 Forbrukerombudet
 Forbrukerrådet
 Handelshøyskolen BI
 Handelshøyskolen i Bodø
 Hovedorganisasjonen Virke
 Konkurransetilsynet
 KS
 Landsorganisasjonen i Norge
 Likestillings- og diskrimineringsombudet
 Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
 Norges Bank
 Norges Bondelag
 Norges Eiendomsmeglerforbund
 Norges Fondsmeglerforbund
 Norges Handelshøyskole
 Norges Ingeniørorganisasjon
 Norges Interne Revisorers Forening (NIRF)
 Norges Juristforbund
 Norges Kommunerevisorforening
 Norges Rederiforbund
 Norges Skogeierforbund
 Norsk Kapitalforvalterforening
 Norsk Landbrukssamvirke
 Norsk Sjøoffisersforbund
 Norsk Tillitsmann ASA
 Norske Finansanalytikerens Forening
 Norske Forsikringsmegleres Forening

NTL-Skatt
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Norsk olje og gass
 Oslo Børs
 Pensjonskasseforeningen
 Regjeringsadvokaten
 Skattebetalerforeningen
 Skattedirektoratet
 Skatterevisorenes Forening
 Småbedriftsforbundet
 Sparebankforeningen i Norge
 Statens Pensjonskasse
 Statistisk sentralbyrå
 Unio
 Universitetet i Agder
 Universitetet i Bergen
 Universitetet i Oslo
 Universitetet i Tromsø
 Verdipapirfondenes Forening
 Verdipapirsentralen
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
 Økonomiforbundet

Følgende høringsinstanser har hatt merknader:

Den Norske Aktuarforening
 Finans Norge
 Likestillings- og diskrimineringsombudet
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Pensjonskasseforeningen
 Hovedorganisasjonen Virke

Følgende høringsinstanser har opplyst at de ikke har merknader:

Arbeidsdepartementet
 Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Barne-, likestillings- og diskrimineringsdepartementet
 Brønnøysundregistrene
 Datatilsynet
 Fiskeri- og kystdepartementet
 Fornying-, administrasjons- og kirke departementet
 Helse- og omsorgsdepartementet
 Justis- og beredskapsdepartementet
 Kunnskapsdepartementet
 Landbruks- og matdepartementet
 LO
 Norges Bank
 Norges Eiendomsmeglerforbund
 Nærings- og handelsdepartementet
 Regjeringsadvokaten
 SSB
 Utenriksdepartementet
 Økonomiforbundet

5.5 Høringsinstansenes merknader

Finans Norge, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) og Pensjonskasseforeningen uttaler at de støtter hovedtrekkene i forslaget i høringsnotatet. *Den Norske Aktuarforening (Aktuarforeningen)* viser til at innføring av kjønnsnøytrale tariffer vil ha størst betydning for individuelle rente- og kapitalforsikringer som er inngått etter at nye virksomhetsregler trådte i kraft 1. januar 2008. For eldre kontrakter vil det ikke være anledning til å endre pristarifene. Videre viser Aktuarforeningen til at innføring av kjønnsnøytrale tariffer vil gi store avvik for menn og kvinner i forhold til dagens tariffer, og at dette får stor betydning dersom eksisterende portefølje skal tilpasses nye bestemmelser. Usikkerhet knyttet til kjønnsfordeling og til hvilke kunder som vil fortsette forsikringsforholdet etter nye tariffer vil medføre større krav til sikkerhetsmarginer i tarifferingen. Et liknende syn gir også *Finans Norge* uttrykk for. Aktuarforeningen mener derfor at man i en overgangsperiode må kunne godta at det er forskjellige tariffer for nye kontrakter og eksisterende kontrakter, slik at det kan skje en trinnvis tilnærming fra eksisterende premienivå til ønsket premienivå for hver kunde.

Dersom kjønn bortfaller som risikofaktor ved premiefastsettelsen, mener Aktuarforeningen at andre faktorer må kunne benyttes for å prise risikoen «riktig» og at Finanstilsynet bør akseptere nye tariffingskriterier uten at disse må begrunnes «tungt».

Aktuarforeningen legger videre til grunn at innføring av kjønnsnøytrale tariffer vil utløse informasjonsplikt etter forsikringsavtaleloven § 11-3. Etter Aktuarforeningens syn vil det være tilstrekkelig med informasjon til kunden i forbindelse med fornyelse av forsikringen i de tilfeller hvor selskapet kan endre tariffene, og viser til at informasjon fire måneder i forkant av hovedforfall, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-4, vil ha liten verdi.

Aktuarforeningen har ingen spesielle kommentarer til forslagene til hvilke produkter og dekninger som er omfattet av forslaget. Foreningen legger til grunn at selskapene kan endre tariffen dersom vilkårene gir rett til årlig endring av tariffen uten særskilt tillatelse fra Finanstilsynet utover ordinær produktmelding. For å hindre uønskede økonomiske utslag av økonomiske utslag av kundeadfærd som kan gi antiseleksjon i gammel og ny bestand må det gis tilstrekkelige frihetsgrader ved innføring av nye tariffer.

Finans Norge slutter seg til Finanstilsynets vurdering av hvilke avtaler som anses som «private, frivillige og utenfor arbeidsforhold» og som derfor omfattes av forslaget. *Finans Norge* er videre enig i at fripoliser, med eller uten investeringsvalg, heller ikke omfattes av forslaget.

Finans Norge slutter seg til Finanstilsynets vurdering av at avtaler som inngås etter at lovendringen har trådt i kraft, anses som nye forsikringsavtaler som omfattes av forslaget. *Finans Norge* slutter seg også til at forsikringsavtaler som fornyes, ikke er å anse som nye avtaler. Dette gjelder også prisendringer. *Finans Norge* er ikke enig i at et krav om kjønnsnøytrale tariffer bør gjelde ved flytting av kontrakter. *Finans Norge* mener at flytting av individuelle pensjonsavtaler må ses på som en videreføring av kontrakten med en ny forsikringsgiver. *Finans Norge* peker på at dersom dette anses som en ny kontrakt, vil det innebære at kvinner får høyere pensjon ved flytting, mens menn vil få redusert pensjon, gitt samme premiereserve:

«Kvinner vil ønske å flytte, menn vil ikke ønske det, og selskapene vil ikke ønske å ta i mot kvinner som flytter. Selskapene vil neppe lage nye, kjønnsnøytrale tariffer for tradisjonelle produkter som ikke har vært i salg i en årrekke. Konsekvensen blir at flyttemarkedet for tradisjonelle individuelle pensjonsprodukter stopper opp. Ved flytting av pensjonsavtaler har kunden små muligheter til å endre avtalen. Kunden kan ikke ta ut pengene, og kontrakten må fortsette på samme vilkår i det nye selskapet.»

Finans Norge er enig i at nye regler bør tre i kraft ved et årsskifte, men ber om at selskapene gis tilstrekkelig med tid til å tilpasse seg nye regler. *Pensjonskasseforeningen* gir også uttrykk for at pensjonsinnretningene må gis tilstrekkelig med tid til å tilpasse seg.

Likestillings- og diskrimineringsombudet støtter forslaget og viser til at det vil være i tråd med det grunnleggende prinsippet i likestillingsloven om likebehandling av kvinner og menn, og i samsvar med EU-retten på området. Likestillings- og diskrimineringsombudet oppfordrer dessuten til å utrede innføring av kjønnsnøytrale premietariffer, premier og ytelser også for forsikringer som springer ut av arbeidsforhold. Likestillings- og diskrimineringsombudet viser i den forbindelse bl.a. til at Norge ikke er forpliktet til å benytte den adgangen EU-direktivene gir til å tillate kjønnsdifferensierte tariffer, premier og ytelser i forsikrin-

ger i arbeidsforhold. Ombudet viser også til at EU-kommisjonen baserte bestemmelsene om kjønnsnøytrale tariffer, premier og ytelser i direktiv 2004/113/EF på flere undersøkelser som viste at andre forhold enn kjønn hadde større betydning for forsikringsrisiko.

NHO støtter forslaget til endring av forsikringsvirksomhetsloven. NHO mener at det er helt sentralt at den foreslåtte bestemmelsen avgrenses mot forsikringsavtaler i arbeidsforhold, herunder fripoliser og andre forsikringsavtaler som er utgått fra eller er et resultat av tilknytning til forsikringsavtaler innenfor arbeidsforhold.

Pensjonskasseforeningen støtter i det vesentlige forslaget til endring i forsikringsvirksomhetsloven, og mener at det er hensiktsmessig at ordlyden presiserer at virkeområdet er avgrenset til forsikringer utenfor arbeidsforhold. Pensjonskasseforeningen viser til at Finanstilsynet har lagt til grunn at kjønn fortsatt kan benyttes som faktor ved beregninger på aggregert nivå, og at dette er viktig for at premietariffen skal kunne ha den «påkrevede kvalitet». Etter Pensjonskasseforeningens syn vil ikke forslaget medføre noen åpenbar samfunnsøkonomisk gevinst, og viser til at forslaget kan ha noe uklare økonomiske konsekvenser. Forsikringspremiene vil kunne endres i betydelig grad og det er etter foreningens syn ikke enkelt å forutse hvordan kundene vil tilpasse seg. Virke peker også på de mulige følgene forslaget kan ha, og som Finanstilsynet har redegjort for i høringsnotatet.

5.6 Departementets vurdering

Som nevnt under kapittel 5.3, legger departementet til grunn at norsk rett bør endres i samsvar med EU-domstolens avgjørelse. Departementet slutter seg til Finanstilsynets forslag om at forsikringsvirksomhetsloven endres slik at det ved avtaler om private og frivillige forsikringer utenfor arbeidsforhold, ikke kan anvendes kjønn ved beregningen som fører til forskjeller i forsikringstakernes premier og ytelser. Dette betyr at premier og ytelser knyttet til samme type forsikringsavtale ikke kan være forskjellige mellom to individer bare på grunnlag av ulikt kjønn. I tråd med retningslinjene fra EU-kommisjonen legger departementet til grunn at kjønn fortsatt kan hensyntas i de underliggende risikoberegningene i forsikringsselskapene, både for beregning av avsetninger, for intern prissetting og for å beregne pris på gjenforsikring, så lenge selve premien er kjønnsnøytral.

Departementet foreslår i tråd med Finanstilsynets utkast at lovforslaget skal gjelde for «private og frivillige forsikringer utenfor arbeidsforhold». Departementet slutter seg også til Finanstilsynets vurdering av hvilke avtaler som må anses som private, frivillige og utenfor arbeidsforhold, og som derfor vil omfattes av forslaget. Høringsinstansene har heller ikke hatt merknader på dette punktet. Lovforslaget vil dermed omfatte individuelle livsforsikringskontrakter innenfor hovedgruppene kapitalforsikringer og rente- og pensjonsforsikringer. Kapitalforsikringer er forsikringer som gir engangsutbetaling ved død eller uførhet. Rente- og pensjonsforsikringer er forsikringer som utbetales så lenge forsikringstaker lever eller til et avtalt opphørstidspunkt. Gruppen kapitalforsikringer omfatter også gruppelivsforsikringer, herunder foreningsgruppeliv der arbeidstaker selv bestemmer om han eller hun vil slutte seg til avtalen og selv betaler premien. Departementet slutter seg videre til Finanstilsynets vurdering av at fripoliser – både tradisjonelle fripoliser og fripoliser med investeringsvalg – samt fortsettelsesforsikringer faller utenfor lovforslagets virkeområde, da de må anses som avtaler med tilknytning til arbeidsforhold.

Kravet om kjønnsnøytrale premier og ytelser etter EØS-regler som svarer til direktivets art. 5 nr. 1, skal gjelde for «nye kontrakter». Departementet slutter seg til Finanstilsynets vurdering av at kravet skal gjelde for nye avtaler som inngås fra datoen for ikrafttreddelsen av lovendringen. Departementet slutter seg også til Finanstilsynets vurdering av at det for eksisterende avtaler må vurderes om en fornyelse av avtalen reelt sett innebærer at man står overfor en ny avtale eller om det utelukkende er en videreføring. I tråd med EU-kommisjonens retningslinjer må det etter departementets syn legges til grunn at det vil foreligge en ny avtale i alle tilfeller der det forutsettes samtykke fra samtlige avtaleparter. Etter forsikringsavtaleloven løper livsforsikringsavtaler normalt til de sies opp, noe som innebærer at de fornyes automatisk for ett år om gangen dersom avtalen ikke sies opp. Departementet slutter seg til Finanstilsynets vurdering av at en slik fornyelse ikke innebærer noen ny avtale, da dette ikke forutsetter noe aktivt samtykke fra forsikringstakers side.

Flytting av en forsikringsavtale innebærer at avtalen sies opp og midlene overføres til en tilsvarende avtale i et annet forsikringsselskap. Spørsmålet om hvorvidt flytting skal anses som inngåelse av ny avtale, er ikke særskilt vurdert av Kommisjonen. Finanstilsynet har i høringsutkastet foreslått at flytting skal anses som inngåelse av en

ny avtale med selskapet som det flyttes til. Departementet viser til at flytting rettslig sett innebærer en oppsigelse av det eksisterende avtaleforholdet i det forsikringsselskapet som en flytter fra, og inngåelse av en ny forsikringsavtale med det forsikringsselskapet en flytter til. Departementet er enig med Finanstilsynet i at det er best i samsvar med EU-kommisjonens retningslinjer å anse flytting som inngåelse av en ny avtale.

Flytting vil hovedsakelig være aktuelt for individuelle spare- og pensjonsavtaler. Dette omfatter spare- og pensjonsavtaler med garanterte ytelser og overskuddsdeling, som IPA og livrenter. Dette er produkter som ikke lenger tilbys av selskapene, og hvor det derfor ikke er nyttegning av avtaler. Flytting vil også være aktuelt for spare- og pensjonsavtaler med investeringsvalg. Denne typen kontrakter nyttegnes i dag.

Finans Norge har som nevnt over påpekt at et krav om at flytting skal utløse kjønnsnøytrale tariffen i det selskapet en flytter til, vil føre til at flyttemarkedet for de tradisjonelle, garanterte kontraktene som IPA og livrenter stopper opp. I og med at det ikke er nyttegning av slike kontrakter, legger departementet til grunn at det bare vil være de kontrakter selskapet mottar ved flytting som i tilfelle må over på kjønnsnøytral tariff. I en bestand hvor det er jevn fordeling av kvinner og menn, vil kvinner ha en fordel av at det innføres en kjønnsnøytral tariff for denne typen kontrakter, fordi dette gir lavere premie for kvinner, mens menn vil måtte betale en høyere premie. Det vil derfor kun være kvinner som vil ønske å flytte for å komme over på en kjønnsnøytral tariff. Dersom det bare er kvinner som flytter, vil imidlertid selskapet som mottar de tilflyttede kontraktene, måtte legge den kjønnsnøytrale tariffen på eller nært opptil den premien kvinner betaler etter gjeldende kjønnsdifferensierte tariffen. Kvinner vil dermed ikke oppnå noen lavere premie av betydning, og menn vil heller ikke ønske å flytte over til en slik tariff. For menn vil derfor et krav om at flytting skal utløse kjønnsnøytrale tariffen kunne gi en inne-låsningseffekt.

Departementet legger etter dette til grunn at flytting i utgangspunktet skal anses som inngåelse av en ny avtale, og dermed utløse krav om kjønnsnøytrale tariffen i det selskapet en flytter til. For den særskilte gruppen av kontrakter som består av spare- og pensjonsavtaler med garanterte ytelser og overskuddsdeling, er det grunn til å anta at et krav om at flytting skal innebære at det selskapet det flyttes til må bruke kjønnsnøytrale tariffen, vil innebære at flytting av denne type kontrakter i praksis stopper opp. For å bidra til et fun-

gerende flyttemarked for de tradisjonelle spare- og pensjonsavtalene med garanterte ytelser og overskuddsdeling, anser departementet at flytting av slike kontrakter ikke skal anses som inngåelse av ny avtale. Departementet legger til grunn at det vil være rom for en slik tilpasning innenfor relevant regelverk og retningslinjer.

Likestillings- og diskrimineringsombudet har oppfordret til utredning av kjønnsnøytrale premier og ytelser også for kollektive forsikringer (forsikringer i arbeidsforhold). Departementet viser til at spørsmålet om kjønnsnøytrale premier i private kollektive tjenstepensjonsordninger ble drøftet i forbindelse med fremleggelsen av forslag til ny tjenstepensjonslov, jf. Prop. 199 L (2012–2013), se særlig kapittel 4.9.5. Etter en gjennomgang av de foreliggende forslag til hvordan kvinners og menns ulike forventede levealder kunne håndteres ved premieberegningen, fremmet departementet forslag om at premier i den nye tjenstepensjonsordningen fortsatt skulle være kjønnsdifferensierte, for å ta hensyn til ulik forventet levealder for kvinner og menn. Dette forslaget var en videreføring av gjeldende rett på området. Stortinget sluttet seg til forslaget, jf. Innst. 35 L (2013–2014). Departementet uttalte i kapittel 1.1 følgende om det videre arbeidet med å vurdere kjønnsnøytralitet i private tjenstepensjonsordninger:

«Konsekvensene av reglene om at det betales inn høyere pensjonsinnskudd og bygges opp en større pensjonsbeholdning for kvinner enn for menn skal utredes som del av en videre vurdering av de økonomiske og administrative virkningene av å tilpasse de private tjenstepensjonsordningene til pensjonsreformen. Det skal bl.a vurderes om et skille mellom innskuddene i pensjonsplanen og premieinnbetalinger kan bidra til større pensjonsmessig likebehandling mellom kvinner og menn. De likestillingsmessige aspektene ved regelverket skal vurderes opp mot våre internasjonale forpliktelser på dette området.»

Likestillings- og diskrimineringsombudet har i tilknytning til sin merknad om bruk av kjønnsdifferensierte premier og ytelser i kollektive tjenstepensjonsforsikringer, vist til at også andre faktorer enn kjønn kan være relevante som risikofaktorer. Departementet viser til at det her er viktige forskjeller mellom kollektive tjenstepensjonsordninger og individuelle forsikringer. I individuelle forsikringer kan forsikringsselskapene kreve helseattest av forsikringssøker før avtale inngås. Dette gir mulighet for selskapene til å hensynta indivi-

duelle risikofaktorer ved premiefastsettingen. I kollektiv tjenestepensjonsforsikring inngås en kontrakt på kollektivt nivå, og det foretas ikke individuelle helsevurderinger av de ansatte. Dette ville i så fall øke kostnadene ved inngåelse av slike kontrakter vesentlig.

Faktorer som bosted, utdanning, yrkesbakgrunn og inntekt er blant de risikofaktorer som nevnes som mulige alternativer til bruk av alder og kjønn ved premiefastsetting. Selv om en klarer å utvikle tilstrekkelige statistiske grunnlag for bruk av slike risikofaktorer, kan slike faktorer endre seg over tid. I individuelle forsikringer vil det være mulig å hensynta dette, men i kollektiv tjenestepensjonsforsikring vil det være svært vanskelig å nyttiggjøre seg slik informasjon i tarifferingen, jf. departementets omtale av dette i Prop. 199 L (2012–2013) kapittel 4.9.5. Et krav om at bruk av kjønn som premieberegningssfaktor ikke lenger skal kunne føre til forskjeller i premier for menn og kvinner, er derfor langt vanskeligere å få

til i kollektiv tjenestepensjonsforsikring enn i individuell forsikring.

Departementet foreslår at kravet til kjønnsnøytrale premier og ytelser i private og frivillige forsikringer utenfor arbeidsforhold tas inn som nytt annet punktum i forsikringsvirksomhetsloven § 9-3 a. Departementet foreslår at lovendringen skal tre i kraft 1. januar 2015, og skal gjelde for nye avtaler som inngås etter ikrafttredelsen, se lovforslaget del XIX om ikrafttredelse og overgangsbestemmelser. Det forutsettes at begrepet «nye avtaler» må forstås i samsvar med de vurderinger som er lagt til grunn i kapitlet her, og som bygger på EU-kommisjonens retningslinjer for hva som skal anses som nye avtaler. Det foreslås presisert at flytting av en avtale skal anses som inngåelse av en ny avtale, med unntak av flytting av spare- og pensjonsavtaler med garanterte ytelser og overskuddsdeling.

Det vises til forslaget til forsikringsvirksomhetsloven § 9-3 a nytt annet punktum.

6 Utkontraktering av virksomhet på finansområdet

6.1 Bakgrunnen for lovforslagene

Banklovkommisjonen foreslo i NOU 2001: 23 *Finansforetakenes virksomhet*, avgitt til Finansdepartementet 29. juni 2001, lovregler om utkontraktering. Det ble i utkastet § 10-3 blant annet foreslått at et finansforetak skulle kunne gi et annet foretak i oppdrag å utføre enkelte avgrensede deler av den virksomhet det driver på grunnlag av konsesjon, samt at finansforetaket ikke må bruke oppdragstakere i et omfang eller på felter som innebærer at det overlater utførelsen av vesentlige deler av konsesjonspliktig virksomhet til andre, og heller ikke på en slik måte at tilsynet med dets samlede virksomhet blir vanskeliggjort. Det ble også foreslått en plikt for finansforetak til å gi Finanstilsynet melding om avtale om bruk av oppdragstaker samt en adgang for tilsynet til å på nærmere vilkår gi pålegg om oppsigelse av avtalen. NOU 2001: 23 *Finansforetakenes virksomhet* ble sendt på høring 5. juli 2001 med høringsfrist 5. november 2001.

Deler av NOU 2001: 23 har blitt fulgt opp i Ot.prp. nr. 104 (2001–2002) Om lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (verdipapirisering og obligasjoner med særskilt sikkerhet) og i Ot.prp. nr. 44 (2005–2006) Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover.

I brev 3. juni 2010 ba Finansdepartementet Finanstilsynet om å redegjøre for rammeverket for utkontraktering av virksomhet under Finanstilsynets tilsyn og tilsynets myndighet i forbindelse med slik utkontraktering, og gi en vurdering av om det var behov for endringer eller utvidelse av tilsynets kompetanse på området.

I brev 30. september 2010 svarte Finanstilsynet at de var positive til en generell lovregulering av utkontraktering, og til at det ble etablert et klart rettslig grunnlag for at tilsynet kunne gripe inn overfor uønsket utkontraktering i tråd med

forslaget fremsatt av Banklovkommisjonen i NOU 2001: 23. Finanstilsynet skrev videre at det burde vurderes å lovfeste overordnede regler for andre virksomheter som er under tilsyn av Finanstilsynet. Finanstilsynet foreslo også lovfesting av en generell meldeplikt for utkontraktering av virksomhet som er virksomhetskritisk, samt et klart rettslig grunnlag for at Finanstilsynet kan kreve at utkontraktering bringes til opphør innen en fastsatt frist.

Banklovkommisjonen avga 27. mai 2011 utredningen NOU 2011: 8 *Ny finanslovgivning* til Finansdepartementet. I utredningen kapittel 10.2.5 drøfter kommisjonen finansforetakenes bruk av oppdragstakere ved utførelse av arbeidsoppgaver (utkontraktering), og foreslår i sitt utkast til ny finansforetakslov § 2-24 en bestemmelse om finansforetakenes utkontraktering av virksomhet. Banklovkommisjonen viste videre til at det ikke burde være noe i veien for at det inntas en generell inngrepshjemmel om utkontraktering i finanstilsynsloven som kan supplere de regler som følger av utkastet til ny finansforetakslov.

I brev 26. april 2013 ba Finansdepartementet Finanstilsynet om å vurdere beredskap for hendelser i den finansielle infrastrukturen, herunder behovet for regelverksendringer. Finanstilsynet ga slik vurdering i brev 19. juni 2013 til Finansdepartementet. Med henvisning til Finanstilsynets brev 30. september 2010 og Banklovkommisjonens utkast i NOU 2011: 8 uttalte Finanstilsynet at bruk av oppdragstakere burde lovreguleres, og videre at det burde innføres en generell meldeplikt ved utkontraktering av IKT-virksomhet som er av vesentlig betydning for foretaket selv og/eller markedet.

I brev 3. oktober 2013 til Finansdepartementet har Finanstilsynet foreslått regler i finanstilsynsloven som kan bidra til å effektivisere tilsyn med og presisere Finanstilsynets adgang til å gripe inn ovenfor utkontraktering av virksomhet i institusjoner under tilsyn. Finanstilsynet foreslår 1) en bestemmelse med krav om meldeplikt for institusjoner under tilsyn av Finanstilsynet ved inngåelse av avtale om utkontraktering av virksomhet og 2) en hjemmel for Finanstilsynet til å sette vilkår for

utkontraktering, eller gi foretaket pålegg om å ikke iverksette eller om å avslutte et utkontrakteringsoppdrag. Bakgrunnen for forslaget er behovet for en klar generell hjemmel for Finanstilsynet til å gripe inn overfor utkontraktering som er i strid med regelverket på finansmarkedsområdet eller som er lite betryggende ut fra de hensyn dette regelverket skal ivareta, i lys av en økende tendens til at foretak under Finanstilsynets tilsyn utkontrakterer sin virksomhet.

6.2 Gjeldende rammer for finansinstitusjoners utkontraktering av virksomhet

Finansinstitusjoner har en viktig rolle i moderne samfunn. Det er krav om konsesjon for å drive virksomhet som finansinstitusjon, og finansinstitusjoner har enerett til visse typer virksomhet. Finansinstitusjonene er særskilt regulert med krav til blant annet hvordan virksomheten utføres samt minstekrav til kapital og likviditet. De er også underlagt tilsyn, og det er begrensninger på hva finansinstitusjoner kan drive med av annen virksomhet enn det de har fått tillatelse til.

I NOU 2011: 8 *Ny finanslovgivning* viser Banklovkommisjonen til at det ikke er generelle lovregler om finansinstitusjoners adgang til å utkontraktere deler av sin virksomhet. Med begrepet utkontraktering menes i denne sammenheng å benytte oppdragstakere til å få utført arbeidsoppgaver som alternativt kunne vært utført av finansinstitusjonen selv. Begrepet oppdragstakere omfatter andre juridiske personer enn finansinstitusjonen, også andre foretak som direkte eller indirekte har samme eier.

Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 annet ledd at en finansinstitusjon skal organiseres og drives på en forsvarlig måte. Både konsesjonskravene og kravene om forsvarlig organisering og drift legger føringer for hvordan blant annet utkontraktering kan og bør organiseres. Etter dagens konsesjonspraksis på finansområdet skal normalt kjerneoppgaver, dvs. oppgaver som er nødvendig og integrert del av den konsesjonsbelagte virksomhet, beholdes i foretaket. Videre vil det ofte være stilt eksplisitte vilkår knyttet til tillatelser til å drive virksomhet på finansområdet som begrenser adgangen til å utkontraktere, og vilkår om at utkontraktering av oppgaver eller deler av virksomheten som ikke er kjerneoppgaver, i tilfelle bare kan gjennomføres på en måte som ikke svekker muligheten for forsvarlig tilsyn.

På enkelte områder er det gitt lovregler som eksplisitt tillater utkontraktering av virksomhet. Pensjonskasser kan i medhold av forsikringsvirksomhetsloven § 7-7 tredje og fjerde ledd utkontraktere sentrale deler av sin virksomhet. Utkontraktering av virksomhet i verdipapirforetak er regulert i verdipapirhandeloven § 9-11 annet ledd.

Forskrift 21. mai 2008 nr. 630 om bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT-forskriften) § 12 fastsetter at foretak har ansvar for at IKT-virksomheten oppfyller alle krav som følger av forskriften, også i de tilfeller der hele eller deler av IKT-virksomheten er utkontraktert. Utkontrakteringsavtalen mellom foretaket og oppdragstakeren skal sikre at Finanstilsynet gis tilgang til opplysninger fra, og tilsyn hos IKT-leverandøren når Finanstilsynet anser at slikt tilsyn er nødvendig som en del av tilsynet med foretaket. Tilsvarende bestemmelse finnes i forskrift 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll (internkontrollforskriften) § 5, som angir at foretak har ansvar for risikostyring og internkontroll også der deler av virksomheten er utkontraktert. Utkontrakteringsavtalen mellom foretaket og oppdragstakeren «skal sikre at Finanstilsynet gis tilgang til opplysninger fra og tilsyn med virksomheten der Finanstilsynet finner det nødvendig». I Finanstilsynets rundskriv 14/2010 datert 31. mai 2010 presiseres at IKT-oppgaver ikke kan utkontrakteres til landområder med høy risiko.

Et viktig generelt prinsipp ved finansinstitusjoners virksomhet er at opplysninger om kunder er konfidensielle. Personopplysningsloven setter grenser for behandling og lagring av slike personopplysninger. Personopplysningsloven pålegger den behandlingsansvarlige en rekke plikter i forbindelse med behandling av personopplysninger. I gjeldende finanslovgivning er det gitt regler om taushetsplikt i forretningsbankloven § 18, sparebankloven § 21, forsikringsvirksomhetsloven § 1-3, finansieringsvirksomhetsloven §§ 2a-13 og 3-14. Disse reglene går foran personopplysningslovens regler om utlevering av personopplysninger, jf. personopplysningsloven § 5, slik at personopplysninger ikke kan utleveres dersom dette er i strid med taushetspliktsbestemmelsene. Forretningsbankloven § 18 og sparebankloven § 21 pålegger taushetsplikt om «bankkundens forhold». Forsikringsvirksomhetsloven § 1-3 og finansieringsvirksomhetsloven § 3-14 pålegger taushetsplikt om «andres forretningsmessige eller private forhold».

Det framgår av lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner mv. (finansstilsynsloven) § 3 første ledd, at Finansstilsynet skal «se til at de institusjoner det har tilsyn med, virker på hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov samt med den hensikt som ligger til grunn for institusjonens opprettelse, dens formål og vedtekter». Dette innebærer at Finansstilsynet blant annet skal håndheve de krav som stilles til institusjonen under tilsyn, herunder begrensningene i utkontraktering av virksomhet. Videre fremgår det av finansstilsynsloven § 4, som regulerer tilsynets adgang til å gi pålegg overfor institusjoner under tilsyn, i første ledd nr. 7 at Finansstilsynet har adgang til å pålegge de institusjoner det har tilsyn med «å rette på forholdet dersom en institusjons organer ikke har overholdt sine plikter i henhold til bestemmelser gitt i eller eller [sic] i medhold av lov, eller handlet i strid med konsesjonsvilkår. Det samme gjelder dersom institusjonens organer ikke har overholdt vedtekter eller interne retningslinjer fastsatt etter bestemmelser gitt i eller i medhold av lov». Disse bestemmelsene vil etter omstendighetene kunne gi Finansstilsynet adgang til å gripe inn overfor utkontraktering av virksomhet som anses i strid med lov, forskrift eller konsesjonsvedtak. Finansstilsynsloven inneholder imidlertid ingen særskilt hjemmel for Finansstilsynet til å gripe inn ved utkontraktering av virksomhet, ut over de mer generelle inngrepshjemlene som tilsynet har. I medhold av finansstilsynsloven § 3 annet ledd annet punktum har Finansstilsynet hjemmel til å kreve utlevering av alle dokumenter som er nødvendig for å utføre tilsynet.

Bankene er en svært viktig del av vår samfunnsøkonomiske infrastruktur, blant annet for oppbevaring av sparemidler og utføring av betalingstransaksjoner, herunder å motta kontantinnskudd og å utbetale kontanter. Banker har enerett til å ta imot innskudd fra publikum. Dette er en kjerneoppgave for bankene, og kan derfor i utgangspunktet ikke utkontrakteres. Det er av stor betydning at publikum har tilgang til bankinnskudd og betalingstjenester på en hensiktsmessig måte. Kunder må også ha adgang til å ta ut igjen sine innskudd. En bankkunde vil normalt ta kontakt med sin bank for å sette inn penger på konto, ta ut kontanter, betale regninger og få kontoinformasjon. Noen banker har over lang tid tilbudt en tjeneste kalt «bank i butikk». Denne tjenesten kan gi inntrykk av at bankene der overdrar oppgaven med å ta imot innskudd fra allmennheten og andre oppgaver for kunden til dagligvarebutikker. Ved en slik tjeneste er det viktig at forholdet til

bankenes innskuddsmonopol, hvem som på ethvert tidspunkt er ansvarlig for innskuddet etter at det er foretatt i butikken, jf. også finansavtaleloven § 27, og forholdet til taushetspliktregler og reglene om hvitvasking, avklares og håndteres etter gjeldende regelverk. Spørsmålet om kontant-håndtering i bankene kan også bli berørt. Etter det Finansdepartementet er kjent med, behandler bankene de aktuelle butikkene som agenter. Begrepet agent er ikke entydig definert, og kan ha flere betydninger, reelt og formelt. Etter gjeldende rett må bruk av en «agent» i dette tilfellet, for at det ikke skal ha skjedd en urettmessig utkontraktering, innebære at kunden får godskrevet sitt innskudd på samme måte som kunden ville ha fått hvis kunden hadde henvendt seg direkte i en av bankens filialer, og dette uansett om innskudd skjer kontant eller ved overføring fra en konto til en annen. Bruk av agent vil for øvrig ikke på noen måte endre bankenes enerett til å ta imot innskudd og andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten, samt bankenes enerett og plikt til håndteringen av kontanter. Denne type agentvirksomhet reiser også flere andre problemstillinger, blant annet spørsmål om håndtering av personopplysninger og hvitvasking.

Virksomhet som ikke er kjerneoppgaver, kan i noen tilfelle på nærmere vilkår utkontrakteres. Denne typen utkontraktering reiser en rekke problemstillinger, blant annet spørsmål knyttet til vern av personopplysninger, sikring av IKT-systemer og annen finansiell infrastruktur, beredskap og håndtering av hendelser på en trygg og effektiv måte og mulighet for tilsyn med den utkontrakterte virksomheten.

Oppmerksomheten om behovet for vern av konfidensielle personopplysninger har økt de siste årene, samtidig som omfanget av digital informasjon om den enkelte har økt. Misbruk av slik informasjon kan ta mange former, både i form av kriminell virksomhet og identitetstyveri, men også i form av misbruk gjennom kobling av personinformasjon til kommersielle formål. Vernet av konfidensiell informasjon ved utkontraktering er blitt et mer viktig område både for myndigheter og for institusjonene under tilsyn.

Ved utkontraktering av oppgaver til foretak i andre jurisdiksjoner kan problemstillingene nevnt i foregående avsnitt i enda større grad aktualiseres. Det vil derfor kunne ha betydning for vurderingen av om utkontrakteringen er i tråd med regelverket, om utkontrakteringen skjer til et foretak i en annen jurisdiksjon, herunder om utkontraktering skjer til et foretak i en jurisdiksjon innenfor eller utenfor EØS.

Utkontraktering av for eksempel IKT-oppgaver til foretak i andre jurisdiksjoner vil kunne innebære at personopplysninger og andre data sendes over landegrensene. Dette reiser spørsmål om hvilken jurisdiksjon som faktisk regulerer håndteringen av dataene og om regelverket som gjelder er betryggende tatt i betraktning de hensyn som norsk lovgivning på området skal ivareta, for eksempel knyttet til personvern, taushetsplikt og tilsynsmyndigheters adgang til opplysninger. Hvorvidt Finanstilsynet vil være sikret adgang til å få utlevert informasjon hos oppdragstakeren vil derfor være et relevant moment ved vurderingen av risiko forbundet med utkontraktering og eventuelle begrensninger som eventuelt må fastsettes.

6.3 Banklovkommisjonens utkast i NOU 2011: 8 Ny finanslovgivning

Banklovkommisjonen viser i NOU 2011: 8 *Ny finanslovgivning* til at spørsmålet om finansforetaks adgang til å benytte oppdragstakere til å få utført arbeidsoppgaver som ellers omfattes av deres konsesjon og vanlige virksomhet, ikke har vært gjenstand for alminnelig lovregulering.

Banklovkommisjonen fremholder at finansforetakenes bruk av oppdragstakere etter hvert er blitt så omfattende og mangeartet at foretakenes adgang til å overlate arbeidsoppgaver som inngår i virksomheten til oppdragstakere, bør avklares ved bestemmelser i den nye finanslovgivningen:

«Det naturlige utgangspunkt for en lovregulering er at finansforetakene, særlig ut fra kostnads- og effektiviseringshensyn, bør ha en ganske vid adgang til å gjøre bruk av oppdragstakere i sin virksomhet. Banklovkommisjonen viser til at finansforetakenes behov for å kunne sette bort arbeidsoppgaver til ulike typer av oppdragstakere i hovedsak kan tilbakeføres til forhold og utviklingstendenser av vesentlig og økende betydning for næringsvirksomhet i sin alminnelighet, både nasjonalt og internasjonalt.»

Om bakgrunnen for utkontraktering av virksomhet i finansnæringen uttaler Banklovkommisjonen blant annet:

«Bruk av oppdragstakere kan være nødvendig for å få tilgang til spesialkompetanse som ikke vil være tilgjengelig eller kan bygges opp innenfor egen organisasjon, eller for å oppnå tilgang til markeder eller distribusjonskanaler

for egne produkter som ellers er utenfor rekkevidde. Hovedårsaken vil imidlertid gjennomgående ha sammenheng med foretakets konkurranseforhold og det kontinuerlige behov for kostnadsreduksjon og effektivisering av foretakenes virksomhet generelt sett. I så måte står de ulike deler av finansnæringen ikke i noen særstilling.»

Banklovkommisjonen viser blant annet til følgende som eksempler på oppgaver som i praksis utkontrakteres:

«De ulike finansforetaks bruk av oppdragstakere varierer en god del. Vanlige oppdrag vil gjelde arbeidsoppgaver knyttet til personal- og administrasjonsfunksjoner, økonomi- og kapitalforvaltning, aktuar tjenester mv., men for eksempel for mindre pensjonskasser er det ikke uvanlig at det aller meste av virksomheten – unntatt det overordnede ansvar – bortsettes til andre, se Utredning nr. 12, NOU 2004: 24 Pensjonskasselovgivningen. Konsolidert forsikringslov side 95 til 96 om såkalte «nøkkelferdige pensjonskasser». Omvendt kan det dreie seg om spesialiserte oppdrag, for eksempel hvis en bank eller annet finansforetak overlater til et inkassoforetak å foreta innkreving av forfalte eller misligholdte lån, se Banklovkommisjonens Utredning nr. 5, NOU 1999: 31 Oppkjøp og inndrivning av fordringer, avsnitt 4.5.3.»

Etter Banklovkommisjonen vurdering gjør det seg gjeldende særlige hensyn som tilsier at finansforetakenes adgang til å benytte oppdragstakere i sin virksomhet likevel må undergis visse begrensninger:

«Det er etter *Banklovkommisjonens* oppfatning flere forhold som medfører at bruk av oppdragstakere reiser særlige spørsmål på finansområdet. For det første, et finansforetak driver konsesjonspliktig virksomhet. Konsesjon meddeles etter en vurdering fra konsesjonsmyndighetens side av det enkelte foretaks forutsetninger for å drive den virksomhet som omfattes av den enkelte konsesjon på en forsvarlig måte i samsvar med de hensyn finanslovgivningen skal ivareta. Det er derfor selvsagt at et finansforetak ikke har adgang til å overlate til et annet foretak å forestå utførelsen av hele den virksomhet som kan drives i henhold til foretakets konsesjon. Også bruk av oppdragstakere for å få utført sentrale deler av konsesjonspliktig virksomhet reiser særlige problemer, enten

fordi oppdragstakere ikke har tilsvarende konsesjon eller – dersom dette er tilfellet – fordi det dreier seg om en form for samarbeid mellom ellers uavhengige finansforetak. Dessuten kreves det i lovgivningen at finansforetak skal organisere og drive sin virksomhet på forsvarlig måte innenfor betryggende styrings- og kontrollsystemer som omfatter den samlede virksomhet, jf. lovutkastet kapittel 13.

Omfattende bruk av oppdragstakere kan representere en betydelig utfordring i denne sammenheng, blant annet fordi det kan vanskeliggjøre så vel foretakets egen overordnede styring av virksomheten som det offentlige tilsyn med finansforetaket og dets virksomhet. Omfanget og arten av de arbeidsoppgaver som overlates til én eller flere oppdragstakere og forholdet mellom utsatte arbeidsoppgaver og den samlede virksomhet i et finansforetak, vil da være relevante forhold ved vurderingen. Det samme gjelder omfanget og arten av kundeopplysninger undergitt taushetsplikt som oppdragstakeren vil trenge for å utføre oppdraget, samt tiltakene fra finansforetakets side for å påse at oppdragstakeren overholder taushetsplikten etter lovutkastet § 9-7. Om oppdragstakeren selv er et finansforetak undergitt tilsyn i Norge eller i annen EU/EØS stat, vil også kunne ha betydning. Det samme vil for øvrig også gjelde størrelsen av finansforetaket. Hensynet til rasjonell drift i mindre foretak setter således i praksis grenser for i hvilken utstrekning det enkelte foretak kan bygge opp slik egen kapasitet og kompetanse på en rekke områder som trengs for at foretaket skal kunne hevde seg på finansmarkedet i konkurranse med foretak innenfor ulike finansgrupperinger.

På bakgrunn av disse forhold mener *Banklovkommissjonen* at grenser for finansforetaks adgang til å bruke oppdragstakere vanskelig kan fastsettes i konkrete regler. Variasjonsbredden er stor med til dels betydelige forskjeller mellom de ulike tilfelle som kan oppstå i praksis. Samtidig er det prinsipielt viktig at det av loven fremgår at finansforetakenes adgang til å bruke oppdragstakere, må undergis begrensninger når dette er nødvendig for at de vesentlig offentligrettslige hensyn som ligger til grunn for finanslovgivningen skal sikres gjennomslag. Det er derfor behov for et vesentlig unntak fra hovedregelen om at finansforetak kan gjøre bruk av oppdragstakere i sin virksomhet.»

Etter Banklovkommissjonens oppfatning bør det generelt kreves av finansforetak at oppdragstakere ikke blir benyttet i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som betryggende i forhold til de krav som stilles til styring av finansforetakets samlede virksomhet. Det vises videre til at vurdering av enkelttilfelle for øvrig vil være en oppgave for tilsynsmyndighetene, jf. den påleggshjemmel for Finanstilsynet som foreslås i utkastets § 2-24 første ledd annet punktum.

Banklovkommissjonen viser til at kommisjonen har lagt stor vekt på reglene om utkontraktering («outsourcing») i Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/138/EF av 25. november 2009 om adgang til å starte og utøve forsikrings- og gjenforsikringsvirksomhet (Solvens II) (heretter forsikringsdirektivet) ved utformingen av utkastet til § 2-24 i ny finansforetakslov. Bestemmelsene om utkontraktering i forsikringsdirektivet følger to hovedspor. For det første, i direktivets fortale punkt 37 og i artikkel 38 legges hovedvekten på å sikre at den utkontrakterte virksomhet forblir fullt ut undergitt offentlig tilsyn. Medlemsstatene plikter å stille de vilkår for utkontrakteringen og i forhold til oppdragstakeren som trengs for at tilsynet ikke vanskeliggjøres. Formålet er å sikre at oppdragstakeren samarbeider med tilsynsmyndigheten og gir tilgang til opplysninger og adgang til stedlig tilsyn. For det annet inneholder direktivet artikkel 49 regler som setter vilkår for et forsikringsforetaks adgang til utkontraktering av deler av virksomheten. Det fastsettes generelt at foretaket fortsatt skal ha det fulle ansvar for at dets plikter i henhold til direktivet vil bli oppfylt. Dessuten setter artikkel 49 nr. 2 forbud mot at «critical or important operational functions or activities» blir utkontraktert på en måte som vil:

«[...]»

- materially impairing the quality of the system of governance of the undertaking»
- unduly increasing the operational risk,
- impairing the ability of the supervisory authorities to monitor compliance of the undertaking with its obligations,
- undermining the continuous and satisfactory services to policy holders.»»

I direktivet artikkel 49 fremgår det at utkontraktering av «critical or important operational functions or activities» ikke skal kunne gå på bekostning av ulike styrings-, risiko-, tilsyns- og kundehensyn knyttet til det forsikringsforetak som utkontrakterer deler av sin virksomhet. Videre fremgår det av direktivet artikkel 39 at utkontraktert virksomhet

fortsatt skal være undergitt betryggende tilsyn og kontroll fra tilsynsmyndigheter og revisorer.

Banklovkommisjonen gir uttrykk for at dette er viktige elementer som bør gjelde for finansforetak generelt. Banklovkommisjonen viser i denne sammenhengen til at selv om kredittinstitusjonsdirektivet (direktiv 2000/12/EF) ikke inneholder tilsvarende bestemmelser om utkontraktering som forsikringsdirektivet, så inneholder imidlertid direktivets artikkel 22 et alminnelig krav til kredittinstitusjonenes «system of governance» som omfatter de samme forhold som forsikringsdirektivet artikkel 41. Dette gir etter kommisjonens syn et visst grunnlag for å anta at bestemmelsen vil bli anvendt i det store og hele på en måte som er i samsvar med forsikringsdirektivet artikkel 49.

6.4 Høring

Banklovkommisjonens Utredning nr. 24, NOU 2011: 8 *Ny finanslovgivning* ble sendt på høring 31. mai med høringsfrist 30. september 2011.

Høringen ble sendt til følgende instanser:

Alle departementene
Akademikerne
Aksjonærforeningen i Norge
AktuarKonsulenters Forum
Arbeids- og velferdsdirektoratet
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Banklovkommisjonen
Brønnøysundregistrene
Coop Norge SA
Datatilsynet
Den Norske Advokatforening
Den Norske Aktuarforening
Den norske Revisorforening
Econa
Eiendomsmeglerforetakenes Forening
Energibedriftenes Landsforening
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes forening
Finansnæringens Arbeidsgiverforening
Finans Norge (da Finansnæringens Fellesorganisasjon)
Finanstilsynet
Folketrygdfondet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Handelshøyskolen BI
Handelshøyskolen i Bodø
Havtrygd Gjensidig Forsikring
HSH
Huseiernes Landsforbund

Høyskolen i Sogn og Fjordane
Imarex Nos ASA
Konkurransetilsynet
KS
Landsforeningen for trafikkskadde
Landsorganisasjonen i Norge
Likestillingsombudet
Lotteri- og stiftelsestilsynet
Nord Pool ASA
Nordic Association of Energy Traders (NAET)
Nordisk Energimeglerforbund (NEBA)
Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
Norges Bank
Norges Bondelag
Norges Eiendomsmeglerforbund
Norges Fondsmeglerforbund
Norges Handelshøyskole
Norges Ingeniørorganisasjon
Norges Juristforbund
Norges Kommunerevisorforening
Norges Rederiforbund
Norges Røde Kors
Norges Skogeierforbund
Norsk Bedriftsforbund
Norsk Kapitalforvalterforening
Norsk Sjøoffisersforbund
Norsk Tillitsmann ASA
Norsk Venture
Norsk Øko-Forum
Norske Boligbyggelags Landsforbund
Norske Finansanalytikerens Forening
Norske Forsikringsmegleres Forening
Norske Kredittopplysningsbyråers Forening
NOS Clearing ASA
NTL-Skatt
Næringslivets Hovedorganisasjon
Oljeindustriens Landsforening
Oslo Børs
Pensjonskasseforeningen
Regjeringsadvokaten
Revisjonssjefkretsen
Riksadvokaten
Riksrevisjonen
Skattebetalerforeningen
Skattedirektoratet
Skatterevisorenes Forening
Småbedriftsforbundet
Sparebankforeningen i Norge
Statens Pensjonskasse
Statistisk sentralbyrå
Stortingets ombudsmann for forvaltningen
The Nordic Association of Marine Insurers (Cefor)
Tilsynsrådet for Advokatvirksomhet
Unio

Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Tromsø
Verdipapirfondenes Forening
Verdipapirsentralen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
Økokrim
Økonomiforbundet

Ingen av høringsinstansene har gått i mot forslaget i høringen. Finans Norge og Forbrukerombudet har opplyst at de har merknader til utkastet til regulering av utkontraktering.

6.5 Høringsinstansenes syn

Finans Norge støtter i hovedsak Banklovkommisjonens vurdering og forslag til regler om markedsadgang og konsesjoner i utkastet kapittel 2 og 4. I tilknytning til utkastet § 13-1 om krav til forsvarlig virksomhet uttaler Finans Norge bl.a. at det bør vurderes «om det er behov for bestemmelser om egnethet for ansatte i nøkkelposisjoner (fit and proper) og utkontraktering (outsourcing)».

Forbrukerombudet viser til at Forbrukerombudet i forskrift om kredittavtaler § 16 er gitt tilsyn med finansavtalelovens bestemmelser om markedsføring av kredittavtaler, og uttaler videre:

«Jeg er i forskrift med om [sic] kredittavtaler § 16 gitt tilsyn med finansavtalelovens bestemmelser om markedsføring av kredittavtaler. Gjennom dette tilsynsarbeidet ser jeg flere eksempler på bruk av oppdragstakere i forbindelse med markedsføring av kreditt. Foruten markedsføring fra tradisjonelle låneagenter har jeg de siste årene møtt visse utfordringer knyttet til internettbaserte kredittformidlingsider. Dette er gjerne websider, både norske og utenlandske, som presenterer annonser for ulike kredittyttere. Jeg opplever det tidvis utfordrende å avdekke hvem som står bak websidene, det kan også være vanskelig å oppnå kontakt med disse, og det kan være utfordrende å få dem til å iverksette nødvendige endringer. Websidene markedsfører seg på lik linje med andre lånetilbydere og får på den måten forbrukere til å oppsøke siden. På annonsørens web-side får forbrukerne presentert ulike annonser for kreditt og ved å klikke på annonsene blir man ledet til kredittytters hjemmeside, gjerne direkte til et søknadsskjema. Websiden får presumptivt en økonomisk kompensasjon for den

trafikk de genererer videre til de enkelte kredittytterne.

Jeg opplever at det i denne gruppen av annonsører er flere aktører som har vanskelig med å etterleve finansavtalelovens bestemmelser. Dette gjelder i særlig grad markedsføring for egen nettside, men også når det gjelder informasjon knyttet til de ulike tilbud man finner på den aktuelle siden. Gjennom å benytte slike samarbeidspartnere kan finansforetakene potensielt oppnå et økt kundetilfang som følge av en pågående, villedende og utilstrekkelig informativ markedsføring.

Bestemmelsen som er foreslått i § 2-24 tredje ledd bør kunne tjene som en hjemmel for å holde foretak ansvarlig i tilfeller hvor oppdragstakere eksempelvis bryter markedsføringsloven eller finansavtaleloven. Dette bør etter mitt syn også gjelde dersom oppdraget utføres gjennom flere ledd, eksempelvis ved at oppdragstaker benytter ulike samarbeidspartnere. Det avgjørende bør etter mitt syn være at foretaket må være ansvarlig for hvordan dets tjenester presenteres for potensielle kunder. Om nødvendig bes det om at dette presiseres i kommentarene til § 2-24.»

6.6 Departementets vurdering

Banklovkommisjonen viser som nevnt over til at finansforetakenes bruk av oppdragstakere etter hvert er blitt så omfattende og mangeartet at foretakenes adgang til å overlate arbeidsoppgaver til en tredjepart bør avklares ved bestemmelser i finanslovgivningen. Departementet er enig i at det er flere forhold som medfører at bruk av oppdragstakere reiser særlige spørsmål på finansområdet.

Departementet slutter seg også til at det er naturlig å se hen til hvordan utkontraktering skal håndteres etter nytt EU-regelverk. Kreditinstitusjonsdirektivet er etter at Banklovkommisjonen avga sin utredning erstattet av direktiv 2013/36/EU (CRD IV-direktivet), som foreløpig ikke er tatt inn i EØS-avtalen. Bestemmelsen i kreditinstitusjonsdirektivet artikkel 22 synes her i stor grad videreført i artikkel 74. Departementet anser, som Banklovkommisjonen, at det uavhengig av dette neppe er noe til hinder for at nasjonale lovregler om utkontraktering generelt utformes med utgangspunkt i forsikringsdirektivet artiklene 38 og 49.

Utkontraktering har flere fordeler, både for finansinstitusjonene selv og for finansmarkedet som helhet. Institusjonene vil kunne skaffe den

nødvendige ekspertise til en lavere kostnad, og derved øke sin konkurranseevne. Utkontraktering vil også kunne gi bedre og mer driftssikre tjenester ved å gi foretaket tilgang til et profesjonelt miljø av en viss kritisk størrelse. Slike større miljøer kan blant annet gi foretaket bedre tilgang til spisskompetanse og redusere dets avhengighet til nøkkelpersonell.

Utkontraktering kan imidlertid medføre utfordringer både for foretakene selv, andre markedssaktører og for tilsynsmyndighetene. Overføring av en funksjon til andre vil kunne svekke institusjonens kontroll med funksjonen og dens utførelse, og vil kunne skape et avhengighetsforhold til utenforstående. Valg av en tjenesteleverandør som ikke har den nødvendige kvaliteten kan lede til feil og forsinkelser som i verste fall kan medføre systemrisiko for markedet som helhet. I tillegg kan tilsynsmyndighetens tilgang til informasjon om institusjonenes virksomhet reelt sett kunne forsinkes eller reduseres.

Ved vurderingen av hvilken risiko som er forbundet med en utkontrakteringsavtale vil det være av stor betydning hvem utkontraktingen skjer til, herunder om utkontraktingen skjer eksternt eller til annet foretak i konsernet. Utkontrakting innenfor konsernet kan gi opphav til andre interessekonflikter enn ved utkontrakting til eksterne leverandører, det kan blant annet være uklart om tjenestene leveres på alminnelige forretningsmessige vilkår.

En finansinstitusjon kan i utgangspunktet ikke overlate til et annet foretak å forestå utførelsen av hele den virksomhet som kan drives i henhold til foretakets konsesjon. Adgangen til å utkontraktere avgrensede deler av virksomheten bør avhenge av hvor sentral oppgaven er i forhold til de oppgavene som omfattes av foretakets konsesjon. Oppgaver eller funksjoner som ikke er nødvendig for den konsesjonsbelagte virksomheten bør kunne tillates utkontraktert i noen utstrekning. Det bør også ha betydning om oppdragstaker er et foretak som har konsesjon og er underlagt tilsyn eller ikke, og hva slags relasjon det er mellom det foretaket som utkontrakterer virksomhet og oppdragstakeren.

Departementet legger opp til at lovreguleringen av utkontrakting på finansmarkedsområdet bør følge to hovedspor. For det første bør det være bestemmelser som regulerer adgangen til å utkontraktere virksomhet for de ulike kategorier foretak på finansmarkedsområdet. Departementet foreslår at finansinstitusjoners adgang til utkontrakting reguleres i en ny bestemmelse i finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 a. For det annet

bør det være bestemmelser i finanstillsynsloven som pålegger institusjonene under tilsyn meldepikt ved utkontrakting og som gir Finanstillsynet adgang til på nærmere vilkår å gripe inn i utkontrakting av virksomhet i institusjoner under tilsyn, jf. forslaget til finanstillsynslov ny § 4 c første og annet ledd.

Departementet foreslår, i tråd med det som nå følger av praksis, å lovfeste at oppgaver som er eller må anses som en nødvendig og integrert del av den konsesjonsbelagte virksomhet som utgangspunkt ikke skal kunne utkontrakteres. Dette innebærer at den konsesjonsbelagte virksomheten i utgangspunktet skal drives i foretaket som har konsesjon til å drive denne virksomheten. Et eksempel på konsesjonsbelagt virksomhet er å ta imot innskudd fra allmennheten.

Eksempler på oppgaver som må anses som en nødvendig og integrert del av den konsesjonsbelagte virksomheten er utbetaling av kontanter og bankenes kredittvurderinger. Utbetaling av kontanter kan likevel gjennomføres på flere måter, for eksempel gjennom uttak i forbindelse med kortbetaling. At bankenes kredittvurderinger i utgangspunktet ikke kan utkontrakteres, er likevel ikke til hinder for at bankene kan innhente kredittopplysninger fra eksterne tilbydere, eller for at bankene bruker eksternt utviklede systemer for kredittanalyser. Det sentrale er at bankene selv må ha kompetanse til å forstå risikoen, og foreta den endelige kredittvurderingen.

Som Banklovkommisjonen peker på, er variasjonsbredden når det gjelder utkontrakting stor med til dels betydelige forskjeller mellom de ulike tilfelle som kan oppstå i praksis. Dette tilsier at man vanskelig kan regulere grensene for utkontrakting uttømmende i lovtekst. Det vil derfor fortsatt blant annet være behov for nærmere regulering av tillatt omfang av utkontrakting i konsesjonspraksis, dvs. at det kan oppstilles begrensninger i adgangen til å utkontraktere som vilkår for å få konsesjon til virksomhet på finansmarkedsområdet. Av samme grunn bør også departementet gis adgang til å gi nærmere regler i forskrift, herunder gjøre unntak fra forbudet mot utkontrakting.

Utkontrakting av virksomheten eller deler av virksomheten som ikke er kjerneoppgaver, foreslås bare tillatt hvis den gjennomføres på en måte og innenfor rammer som sikrer at de hensyn som ligger til grunn for konsesjonsreglene ikke blir dårligere ivaretatt som følge av utkontraktingen, og at muligheten for forsvarlig tilsyn ikke svekkes.

Finansinstitusjonen som foretar utkontrakting av oppgaver må selv inneha den nødven-

dige kompetanse til å vurdere utførelsen av de utkontrakterte oppgavene. Det er et viktig prinsipp at utkontraktering ikke fratar finansinstitusjonen for det juridiske ansvaret for virksomheten som utkontrakteres. Det vises til skranker for utkontraktering av slik virksomhet i forslaget til ny § 2-17 a første ledd første punktum.

Finansinstitusjonen må derfor blant annet sørge for at det i avtaleforhold med oppdragstakere sikres nødvendig grunnlag for at Finanstilsynet gis tilgang til opplysninger og mulighet for tilsyn hos oppdragstakeren, tilsvarende som om institusjonen selv hadde drevet den utkontrakterte virksomheten. Oppdragstaker skal ha tilstrekkelig kunnskap om og holde seg innenfor de lover, forskrifter og retningslinjer som gjelder for den utkontrakterte oppgaven. I avtaler om utkontraktering bør oppdragstakerens rettigheter og juridiske ansvar komme klart frem slik at oppdragstakeren forstår de sikkerhetsrutiner og tiltak som skal komme til anvendelse ved uønskede hendelser. Videre skal avtalen regulere oppdragstakerens adgang til selv å utkontraktere den aktuelle oppgaven (såkalt under-utkontraktering). Det skal gjennomføres risiko- og sårbarhetsanalyse for det som utkontrakteres, herunder analyse av konsekvensene for sikkerhet og personvern. Departementet legger stor vekt på at personvern hensyn blir ivarettatt på en trygg og god måte.

Det vises til forslaget til ny § 2-17 a i finansieringsvirksomhetsloven.

For at Finanstilsynet lettere skal kunne følge opp utkontraktering, bør tilsynet også ha en eksplisitt hjemmel for å gripe inn. Tilsynets kompetanse i en inngrepshjemmel bør formuleres vidt nok til å omfatte alle deler av virksomheten som har betydning for et foretaks risiko, slik at tilsynet i slike tilfeller kan gi pålegg om endringer eller oppsigelse av utkontrakteringsavtaler. Kompetansen må omfatte de deler av virksomheten som det kan være aktuelt å utkontraktere, og som Finanstilsynet mener det er viktig å føre kontroll med. Særlig gjelder dette tekniske tjenester, som gjerne har avgjørende betydning for om foretakene kan utføre sin virksomhet. Finanstilsynets myndighet til å gi pålegg mv. bør derfor omfatte alle funksjoner av vesentlig betydning for virksomhetens risiko. På denne måten klargjøres det at blant annet IKT-funksjoner og systemmessige forhold i foretaket som regel vil være omfattet. Tilsvarende vurderinger er lagt til grunn for Banklovkommisjonens forslag til utkontraktering, jf. merknader til forslag til § 2-24 i utkastet til ny samlet finanslovgivning.

For å legge til rette for kontroll med utkontraktering, bør det videre etter departementets vurde-

ring innføres en generell meldeplikt for utkontraktering av virksomhet.

Meldingen bør inneholde opplysninger om hvem som er avtaleparter, og angi avtalens art, omfang, varighet og hvordan risiko er håndtert. Normalt vil det ikke være nødvendig for Finanstilsynet å se avtalen som regulerer utkontraktingen mellom oppdragstaker og oppdragsgiver. En generell regel om at avtalene skal være vedlagt meldingen synes derfor unødig ressurskrevende for tilsynet og byrdefullt for foretakene. Finanstilsynet vil imidlertid ha adgang til å be om avtalen der tilsynet finner grunn til det.

Et av formålene med en meldeplikt vil være at Finanstilsynet skal kunne kontrollere utkontraktingen, og gripe inn dersom institusjonen setter bort oppgaver i strid med lov, eller på en måte som ikke er betryggende. Av kontrollhensyn er det derfor viktig at meldeplikten inntreffer før utkontraktingen gjennomføres og at melding sendes i rimelig tid forut for gjennomføringen, slik at Finanstilsynet har mulighet til å gjennomføre en reell vurdering av forholdet.

Det bør tas høyde for at meldingen i enkelte tilfelle ikke er tilstrekkelig grunnlag for Finanstilsynet til å vurdere om foretaket har forstått risikoene og vil håndtere disse på forsvarlig måte. Det bør derfor være en adgang for Finanstilsynet å be om en redegjørelse for risikoen som er forbundet med utkontraktingen.

I tillegg til meldeplikt bør det også etableres et klart rettslig grunnlag for at Finanstilsynet kan kreve at utkontrakting bringes til opphør innen en fastsatt frist dersom foretaket setter bort oppgaver som er av vesentlig betydning for foretaket selv og/eller er av samfunnskritisk betydning i strid med lov eller på en måte som ikke er betryggende.

Etter departementets vurdering vil en generell inngrepshjemmel for utkontrakting i finansstilsynsloven være et naturlig motstykke til de materielle reglene om utkontrakting som finnes i det virksomhetsspesifikke regelverket. Plassering i finansstilsynsloven vil også sikre at inngrepshjemmelen ved behov kan gis anvendelse på hele området for Finanstilsynets virksomhet. Departementet ser i tillegg at det kan være tvil om en adgang for Finanstilsynet etter gjeldende rett til å gi pålegg om at en utkontrakteringsavtale skal avsluttes, har tilstrekkelig forankring i eksisterende finansstilsynslov § 4 nr. 7. Departementet foreslår derfor at en kompetanse til å gi pålegg om å avslutte en utkontrakteringsavtale bør tydeliggjøres i en egen inngrepshjemmel. Det vises til forslaget til finansstilsynsloven § 4 c annet ledd.

7 Gjennomføring av EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31eb (forordning (EF) nr. 1060/2009) – Lov om kredittvurderingsbyråer

7.1 Bakgrunn og gjeldende rett

Kredittvurderingsbyråer tilbyr blant annet vurderinger av kredittverdigheten til foretak og stater, og kredittrisikoen ved å investere i en rekke typer finansielle instrumenter.

Kredittvurderingsvirksomhet er ikke særskilt regulert i norsk rett. Det stilles ikke krav om tillatelse for å tilby denne type tjenester, og det føres ikke tilsyn med tilbydere av kredittvurderingstjenester. Etter det Finansdepartementet er kjent med er det ikke etablert kredittvurderingsbyråer i Norge. Den sterke veksten i det norske foretaksobligasjonsmarkedet de siste årene, blant annet innenfor viktige næringer som olje oljeservice og shipping, kan imidlertid på sikt tilsi at det vil kunne være aktører som ønsker å etablere slik virksomhet også i Norge.

Det er regler om finansinstitusjoners bruk av kredittvurderinger, jf. blant annet forskrift 14. desember 2006 nr. 1506 om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond mv. (kapitalkravsforskriften) § 7-1. I henhold til bestemmelsen kan kredittvurderinger benyttes til å fastsette risikovekter for et engasjement bare når Finanstilsynet har godkjent bruken etter en forutgående vurdering av byråets metodologi og resulterende ratinger.

7.2 EØS-rett

I etterkant av finanskrisen i 2008 ble kredittvurderingsbyråene kritisert for å ha undervurdert risikoen i en rekke strukturerte instrumenter basert på bl.a. amerikanske subprime-lån. Videre ble det anført at forholdet mellom kredittvurderingsbyråene og utstedere av ulike typer finansielle instrumenter var preget av interessekonflikter, noe som medførte at kredittvurderingsbyråenes analyser og vurderinger av foretakene eller de finansielle

instrumentene ikke var uavhengige, og at gode kredittrater ble opprettholdt lenge etter at de markedsmessige omstendighetene tilsa nedjusteringer.

På denne bakgrunn ble Europaparlamentets og rådsforordning (EF) nr. 1060/2009 om kredittvurderingsbyråer (CRA I) vedtatt i EU 16. september 2009. Forordningen trådte i kraft i EU 7. desember 2009, med unntak av artikkel 4 (1) som trådte i kraft 7. desember 2010, og artikkel 4 (3) bokstav f, g og h som trådte i kraft 7. juni 2011. Formålet med forordningen er å redusere interessekonflikter, forbedre kvaliteten på kredittvurderingene, øke gjennomsiktigheten samt å etablere et effektivt rammeverk for registrering og tilsyn med kredittvurderingsbyråene, samt å hindre regelverksarbitrasje. Forordningen inneholder nærmere regler for registrering av og tilsyn med kredittvurderingsbyråer, om organisering og utøvelse av kredittvurderingsbyråenes virksomhet og om bruk av kredittvurderinger for såkalte regulatoriske formål («regulatory purposes»).

EØS-komiteen vedtok 10. februar 2012 å innlemme forordningen i EØS-avtalen. Etter tilråding i Prop. 144 S (2011–2012) besluttet Stortinget den 18. desember 2012 å gi sin tilslutning til dette.

I tillegg til de generelle tilpasningene i EØS-avtalen protokoll 1, er det ikke gjort ytterligere tilpasninger. Forordning (EF) nr. 1060/2009 i uoffisiell norsk oversettelse følger som trykt vedlegg til proposisjonen.

I EU gjelder forordninger direkte, og de skal ikke gjennomføres i nasjonal rett. Norge må for å oppfylle EØS-forpliktelser som følger av forordninger tatt inn i EØS-avtalen, gjennomføre disse gjennom henvisning i nasjonal rett. Nedenfor følger en nærmere redegjørelse for EØS-reglene som svarer til forordningen. Forordningen slik den gjelder i EU, er senere endret ved to nye forordninger. Disse to nye forordningene er ikke tatt inn i EØS-avtalen. Rettstilstanden i EU er derfor annerledes enn den vil bli i Norge etter gjennom-

føring av forordningen i tråd med lovforslaget i denne proposisjonen.

Saklig virkeområde

Kredittvurdering defineres i forordningen artikkel 3 (1) bokstav a som vurderingen av kredittverdigheiten til en enhet, en gjeldsforpliktelse eller finansiell forpliktelse, obligasjon, preferanseaksje eller andre finansielle instrumenter, eller til en utsteder av en slik gjeldsforpliktelse eller finansiell forpliktelse, obligasjon, preferanseaksje eller et slikt finansielt instrument, og som avgis ved hjelp av et etablert og definert klassifiseringssystem med kredittvurderingskategorier.

I henhold til EØS-regler som svarer til artikkel 2 i forordningen gjelder forordningen kredittvurderinger som er utstedt av kredittvurderingsbyråer registrert i EØS-området, og som gjøres offentlig tilgjengelig eller distribueres gjennom abonnementsordning. Kredittvurderinger som avgis etter bestilling og som ikke skal spres til en større krets, klassifiseringer avgitt ved bruk av kredittscore og kredittscoringssystemer vedrørende forpliktelser i kunde- og forretningsforhold, kredittvurderinger som avgis av eksportkredittfirma, samt av sentralbanker (når nærmere bestemte vilkår er oppfylt), faller utenfor forordningens virkeområde.

Bruk av kredittvurderinger til regulatoriske formål

I henhold til EØS-regler som svarer til forordningen artikkel 4, kan foretak som er underlagt tilsyn på finansområdet (kreditlinstusjoner, verdipapirforetak, forsikringsselskap, mv), kun benytte kredittvurderinger for regulatoriske formål dersom kredittvurderingene er avgitt av kredittvurderingsbyråer registrert i henhold til forordningen, og som er etablert innenfor EØS-området. Med «regulatoriske formål» menes bruk av kredittvurderinger for spesielle formål i den hensikt å oppfylle regulatoriske krav etter EØS-lovgivningen, se artikkel 3 (1) bokstav g.

Kredittvurderinger avgitt av kredittvurderingsbyråer som er etablert i tredjeland, kan benyttes for regulatoriske formål etter egen sertifisering i EU. Sertifisering forutsetter blant annet at Kommisjonen har vurdert at tredjelandets tilsyns- og lovgivningsmessige rammer er ekvivalente, at byråets virksomhet ikke har systemisk betydning for finansmarkedenes stabilitet eller integritet i en eller flere medlemsstater og at det er etablert et samarbeid mellom tilsynsmyndighetene i medlemsstaten og i tredjelandet. Alternativt

kan et byrå registrert i EØS-området på nærmere angitte vilkår «godkjenne» en rating avgitt av et kredittvurderingsbyrå etablert i tredjeland.

Registrering og tilsyn

Etter forordningens artikkel 14 flg. skal kredittvurderingsbyråer sende søknad om registrering til Committee of European Securities Regulators (CESR). CESR skal så påse at søknaden er fullstendig og dessuten informere alle medlemsland om søknaden. CESR skal videre sørge for opprettelsen av et tilsynskollegie, bestående av hjemlandets tilsynsmyndighet og andre relevante medlemslands tilsynsmyndigheter. Medlemmene i tilsynsgruppen skal i fellesskap vurdere om søknaden skal innvilges ikke. Om det ikke oppnås enighet, skal hjemlandsmyndigheten avslå søknaden. Om søknaden om registrering innvilges, vil registreringen automatisk ha virkning i hele EØS-området.

Hjemlandets tilsynsmyndighet skal føre tilsyn med de registrerte kredittvurderingsbyråene og håndheve regelverket som kredittvurderingsbyråene er underlagt. Tilsynsmyndigheten skal ha myndighet til utføre stedlige og papirbaserte tilsyn og ha tilgang til den informasjon som er nødvendig for å utøve tilsynet. Tilsynsmyndigheten skal videre ha kompetanse til å sanksjonere brudd på forordningens bestemmelser, herunder kompetanse til deregistrering og å nedlegge midlertidig forbud mot at kredittvurderinger fra et bestemt kredittvurderingsbyrå benyttes for regulatoriske formål. Hjemlandets tilsynsmyndighet skal konferere med tilsynskollegiet før det iverksettes sanksjoner, men den endelige avgjørelsesmyndigheten ligger hos hjemlandets myndighet.

Disse bestemmelsene om registrering og tilsyn er senere endret for EU gjennom nye forordninger, jf omtale av CRA II og CRA III nedenfor.

Organisatoriske og operasjonelle krav

I forordningen artikkel 6 og 7 og avsnitt A, B og C i vedlegg 1, oppstilles det detaljerte krav til organisasjon og virksomhetsutøvelse som skal bidra til å sikre kredittvurderingsbyråers uavhengighet. Hjemlandets myndigheter kan i nærmere angitte tilfeller gjøre unntak fra enkelte krav dersom kravene anses å være uproposjonale hensett til det aktuelle kredittvurderingsbyråets størrelse og virksomheten for øvrig.

Blant annet skal kredittvurderingsbyråene ha et styre eller et administrativt organ med ansvar for å ivareta kredittvurderingsbyråets uavhengig-

het og å sørge for at potensielle interessekonflikter blir avdekket og håndtert. Minst en tredjedel og ikke mindre enn to av medlemmene skal være uavhengige i den forstand at de ikke er involvert i kredittvurderingsaktiviteten eller mottar avlønning som er knyttet til foretakets resultat. Det oppstilles videre krav om at samtlige styremedlemmer skal ha tilstrekkelig kunnskap til finansmarkedene, og minst ett av de uavhengige medlemmene må ha inngående kunnskap om verdipapirisering og strukturerte produkter.

Kredittvurderingsbyråer skal videre ha gode administrative rutiner og regnskapsrutiner, samt effektive systemer for internkontroll, risikohåndtering og databehandling. Forordningen oppstiller også krav om at det etableres en egen compliance-avdeling med ansvar for å følge opp, rådgi og rapportere om foretakets gjennomføring av regelverket i forordningen. Det skal utpekes en complianceansvarlig som ikke er involvert i kredittvurderingsaktiviteten, og hvis avlønning er uavhengig av foretakets resultat. Det skal videre etableres en funksjon med ansvar for å gjennomgå og revidere metodologi, modeller og de grunnleggende antakelser som benyttes i og ligger til grunn for kredittvurderingene.

Det oppstilles videre krav om at kredittvurderingsbyråer offentliggjør navn på de enheter som er ratet av kredittvurderingsbyrået, i de tilfeller hvor inntekten fra den aktuelle enheten utgjør mer enn fem prosent av byråets årlige inntekter. Kredittvurderingsbyråer skal ikke avgi kredittvurderinger når byrået eller personer som er involvert i kredittvurderingsaktiviteten, direkte eller indirekte eier finansielle instrumenter utstedt av eller har andre eierinteresser i den enheten som skal kredittvurderes, eller i tilknyttede enheter. Det gjøres unntak for eierandeler i kollektive investeringsordninger, herunder forvaltede midler som pensjonsfond og livsforsikring. Kredittvurderingsbyråene kan ikke yte konsulent- eller rådgivningstjenester til en klient som blir ratet.

Analytikere og andre ansatte skal ha tilstrekkelig fagkunnskap, og det skal etableres en rotationsordning slik at ansatte ikke er involvert i kredittvurderingen av en bestemt enhet eller tilknyttede enheter utover en periode på fem år. Fastsettelsen av godtgjørelsen til analytikere og andre som er involvert i kredittvurderingsaktivitet, skal skje uavhengig av honorarene som mottas fra den vurderte eller tilknyttede enheten. Videre skal ansatte som er involvert i kredittvurderingsvirksomheten, ikke delta i forhandlinger om honorarer fra de enheter som vurderes. Forordningen

inneholder også restriksjoner med hensyn til hvilken adgang ansatte og andre personer som er involvert i kredittvurderingsvirksomheten, skal ha til å handle i finansielle instrumenter som er utstedt av eller garantert av en enhet som er ratet av kredittvurderingsbyrået. Personer som er involvert i kredittvurderingsaktiviteten, skal heller ikke motta penger, gaver eller tjenester fra noen av byråets kunder.

Krav relatert til avgivelse av kredittvurderinger

I henhold til artikkel 8 og avsnitt D i vedlegg 1 skal kredittvurderingsbyråene offentliggjøre metodene, modellene og grunnleggende antakelser som benyttes i og ligger til grunn for kredittvurderingene. Avgitte kredittvurderinger, så vel som metoder, modeller og grunnleggende antakelser, skal løpende følges opp og revurderes minst en gang i året og ellers når det inntreffer forhold som kan påvirke utfallet av en kredittvurdering. Når et kredittvurderingsbyrå endrer sine metoder, modeller eller grunnleggende antakelser, skal det umiddelbart offentliggjøre omfanget av de kredittvurderinger som forventes å bli påvirket. De antatt berørte vurderingene skal gjennomgås senest innen seks måneder og så snart som mulig revurderes i de tilfeller hvor gjennomgangen viser at utfallet av kredittvurderingen vil bli påvirket.

Kredittvurderingsbyråer skal offentliggjøre alle kredittvurderinger, inkludert de som distribueres til abonnenter. Beslutninger om å trekke tilbake en kredittvurdering skal også offentliggjøres og dessuten begrunnes. Det oppstilles videre krav til hvilken informasjon som skal følge med en kredittvurdering når den offentliggjøres. Blant annet skal navnet på sjefanalytikeren og personen med hovedansvaret for å godkjenne kredittvurderingen, gjøres kjent. Vesentlige kilder, metode og metodegrunnlag som er benyttet, samt betydningen av de ulike vurderingskategorier og eventuelle passende advarsler om risiko skal også fremgå. Spesielle forhold eller begrensninger som er knyttet til vurderingen, skal fremheves.

Ved fremleggelsen av kredittvurderinger som gjelder strukturerte finansielle instrumenter, gjelder det flere tilleggskrav. Blant annet skal alle opplysninger om de tap- og kontantstrømanalyser byrået har utført eller støtter seg til, samt eventuelle forventede endringer av kredittvurderingen oppgis. Kredittvurderinger for strukturerte finansielle produkter skal videre merkes med et eget symbol slik at de klart kan skilles fra de vurde-

ringskategoriene som benyttes på andre enheter og finansielle instrumenter.

Ved avgivelse av egeninitierte kredittvurderinger skal kredittvurderingsbyråer gjøre kjent hvilke retningslinjer og fremgangsmåter som har vært benyttet. Det skal særlig gis opplysninger om hvorvidt enheten eller den tilknyttede enheten har vært involvert, og om kredittvurderingsbyrået har hatt regnskapsdokumenter og andre relevante dokumenter tilgjengelig ved utarbeidelsen av kredittvurderingen.

Øvrige krav – offentliggjøring og meddelelse av informasjon

I forordningens artikkel 11 og 12, samt i avsnitt D i vedlegg 1, oppstilles det ytterligere krav til offentliggjøring av informasjon. Blant annet skal kredittvurderingsbyråene løpende offentliggjøre oppdatert informasjon om eventuelle faktiske eller mulige interessekonflikter og dessuten hvilke tilleggstjenester som ytes av byrået. Byråets retningslinjer med hensyn til offentliggjøring av kredittvurderinger, metoder og beskrivelser av modeller og grunnleggende antakelser som benyttes i kredittvurderingsvirksomheten, samt eventuelle vesentlige endringer av byråets systemer, ressurser eller framgangsmåter skal også gjøres kjent.

Opplysninger om kredittvurderingsbyråers tidligere resultater, herunder opplysninger om tidligere avgitte kredittvurderinger og endringer av dem, skal gjøres tilgjengelig i et sentralt register hos CESR. Videre skal hjemlandetets tilsynsmyndigheter og CESR årlig opplyses om navnet på de 20 største kundene etter inntekt og dessuten navnet på kunder som har bidratt til en inntektsvekst som overstiger nærmere angitte terskler.

Hvert år skal kredittvurderingsbyråene offentliggjøre en innsynsrapport hvor det blant annet redegjøres for kredittvurderingsbyråets juridiske struktur og eierskap, interkontrollordninger, overholdelse av forordningens bestemmelser, beskrivelse av dokumentasjonspraksis, finansielle opplysninger med videre.

Kort om Europaparlamentets og rådsforordning (EU) nr. 513/2011 (CRA II) og 462/2013 (CRA III)

Da forordningen CRA I trådte i kraft i EU i desember 2009, var det allerede fremmet forslag til vesentlige endringer i forordningens bestemmelser om godkjenning og tilsyn med kredittvurderingsbyråenes virksomhet. Parallelt med forslaget

om å etablere ny overnasjonal finanstillsynsmyndighetsstruktur i EU ble det foreslått en ny forordning som innebar at både godkjennelsesmyndighet og tilsyn med kredittvurderingsvirksomhet skulle overføres fra nasjonale tilsynsmyndigheter til den foreslåtte nye European Securities and Markets Authority (ESMA). ESMA og de andre finanstillsynsmyndighetene i EU ble etablert med virkning fra 1. januar 2011. Europaparlamentets og rådsforordning (EU) nr. 513/2011 om kredittvurderingsbyråer (CRA II) ble vedtatt 11. mai 2011. CRA I artikkel 14 følgende om registrering og tilsyn ble da endret slik at kompetansen til å gi konsesjoner, føre tilsyn med og til å sanksjonere kredittvurderingsbyråene i EU, ble overført fra nasjonale tilsynsmyndigheter til ESMA.

En tredje forordning om kredittvurderingsbyråer, Europaparlamentets og rådsforordning nr. 462/2013 (CRA III), ble vedtatt 21. mai 2013. I CRA III innføres nye begrensninger på bruk av kredittvurderinger for regulatoriske formål, definisjonen av kredittvurderinger utvides noe, og det innføres obligatorisk krav om to uavhengige vurderinger av strukturerte produkter. Det innføres videre eierbegrensningsregler og nye krav til vurdering av statsgjeld. Forordningen gir også regler om kredittvurderingsbyråers erstatningsansvar overfor brukere av kredittvurderinger, og det innføres nye regler om offentliggjøring av kredittvurderinger på en egen ESMA-plattform. Det gjøres også enkelte endringer i bestemmelser som berører ESMAs overnasjonale kompetanse, herunder i ESMAs adgang til å innkreve tilsynsgebyr og i ESMAs bøtekompetanse. Verken CRA II eller CRA III er hittil innlemmet i EØS-avtalen fordi spørsmålet om hvordan tilsynsbyråenes overnasjonale kompetanse skal håndteres i EØS-sammenheng, foreløpig ikke er løst.

7.3 Departementets vurdering

Beslutningen i EØS-komiteen om å innlemme CRA I i EØS-avtalen innebærer at denne rettsakten bør gjennomføres i norsk rett. EUs senere vedtak av to nye rettsakter som endrer CRA I, og, som nevnt over, ikke er tatt inn i EØS-avtalen, innebærer at gjennomføring i norsk rett av CRA I ikke vil bringe norsk rett i samsvar med regelverket i EU. Departementet legger mest vekt på de formelle sidene i saken, at Norge gjennom EØS-avtalen og EØS-komiteens beslutning er forpliktet til å gjennomføre EØS-regler som svarer til CRA I, og foreslår at EØS-avtalen vedlegg IX punkt 31eb (forordning (EF) nr. 1060/2009) om kredittvurde-

ringsbyråer 16. september 2009) gjennomføres i norsk rett ved inkorporasjon. Departementet har også lagt vekt på at det etter det som er opplyst, ikke er noen norske kredittvurderingsbyråer.

Forslaget innebærer at regler som svarer til CRA I blir norsk rett, men det vil ikke etablere samme regelverk for kredittvurderingsvirksomhet i Norge som i EU. Forslaget innebærer i praksis at eventuelle kredittvurderingsbyråer som ønsker å etablere seg i Norge, underlegges en registreringsplikt, uten at det eksisterer et regime som legger til rette for registrering. Det vises til at CRA I blant annet krever søknad om registrering til Committee of European Securities Regulators (CESR) og at CESR skal påse at søknaden er fullstendige og informere alle medlemsland om søknaden. CESR var en EU-komite som 1. januar 2011 ble avløst av ESMA, og ESMA har nå overtatt autorisasjon og tilsyn fra nasjonale myndigheter med hjemmel i blant annet CRA II. Etter at lovforslaget er vedtatt blir det neppe mulig å etablere kredittvurderingsbyråer i Norge, slik disse er definert i CRA I, før også CRA II er innlemmet i EØS-avtalen, og det er gjennomført EØS-regler som svarer til forordningen i norsk rett. Den sterke veksten i det norske foretaksobligasjonsmarkedet de siste årene tilsier at enkelte aktører vil kunne ha et ønske om å etablere kredittvurderingsvirksomhet i Norge. Norske myndigheter arbeider med Island, Liechtenstein og EU-siden

med å få på plass tilpasningstekster som gjør det mulig å innlemme i EØS-avtalen rettsakter som gir EUs tilsynsmyndigheter overnasjonal kompetanse. Dette vil på noe sikt muliggjøre gjennomføring av et norsk regel- og rammeverk for etablering kredittvurderingsvirksomhet tilsvarende det som er etablert i EU.

Regulering av kredittvurderingsbyråer og kredittvurderingsvirksomhet hører etter Finansdepartementets vurdering ikke naturlig inn under de gjeldende lovene på finansmarkedsområdet. Departementet foreslår derfor at EØS-reglene som svarer til CRA I gjennomføres i en egen ny lov om kredittvurderingsbyråer. Det foreslås at det fastsettes i loven at EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31eb (forordning (EF) nr. 1060/2009 om kredittvurderingsbyråer) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig. I tillegg foreslås det at departementet får hjemmel til å fastsette nærmere regler til gjennomføring av loven. Forskriftshjemmelen vil kunne benyttes til å gjennomføre utfyllende regelverk til CRA I.

Utkastet til lovforslaget har ikke vært på høring. Stortinget har imidlertid, som nevnt under kapittel 7.2, tidligere sluttet seg til innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen, og innlemmelse av forordning gjøres som nevnt over ved henvisning.

8 Endringer i finanstilsynsloven § 7

8.1 Bakgrunn

Finanstilsynet har ved brev 9. mars 2011 bedt om at Finansdepartementet fremmer forslag om å endre enkelte deler av finanstilsynsloven § 7. Bestemmelsen gir en rekke plikter og forbud for Finanstilsynets styremedlemmer og tjenestemenn. Formål med bestemmelsen er å sikre at styremedlemmer og tjenestemenn i Finanstilsynet er uavhengig av institusjoner som er under tilsyn av Finanstilsynet. Bakgrunnen for forslaget er et ønske om forenkling og oppdatering. Finanstilsynet ber i brevet om at dagens krav i finanstilsynsloven § 7 tredje ledd om forhåndsgodkjenning for lån til tjenestemenn og styremedlem erstattes av en meldeplikt. Videre ber Finanstilsynet om at forbudet mot finansinstitusjoner kan gi lån mot endossement eller kausjon av styremedlem eller tjenestemenn i tilsynet oppheves. Finanstilsynets styre vedtok 26. oktober 2010 nye etiske retningslinjer. Virksomhetsområdet for retningslinjene begrensninger på handel med finansielle instrumenter ble utvidet til å omfatte derivater og andre rettigheter til slike instrumenter. Finanstilsynet ber om at lovreglene om styremedlemmers og tjenestemenns handel med finansielle instrumenter utvides tilsvarende.

8.2 Høring

Finansdepartementet sendte 3. november 2011 brevet fra Finanstilsynet med forslag til endringer i finanstilsynsloven § 7 på høring med frist 1. februar 2012. Høringsbrev med vedlagt høringsnotat ble sendt følgende instanser:

Alle departementene
 Akademikerne
 Aksjonærforeningen i Norge
 AktuarKonsulenter Forum
 Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Banklovkommisjonen
 Brønnøysundregistrene
 Coop Norge SA
 Datatilsynet

Den Norske Advokatforening
 Den Norske Aktuarforening
 Den norske Revisorforening
 Econa
 Eiendomsmeglerforetakenes Forening
 Energi Norge
 Finansforbundet
 Finansieringsselskapenes forening
 Finansnæringens Arbeidsgiverforening
 Finansnæringens Fellesorganisasjon
 Finanstilsynet
 Folketrygdfondet
 Forbrukerombudet
 Forbrukerrådet
 Handelshøyskolen BI
 Handelshøyskolen i Bodø
 Havtrygd Gjensidig Forsikring
 Hovedorganisasjonen Virke
 Huseiernes Landsforbund
 Høyskolen i Sogn og Fjordane
 Imarex Nos ASA
 Konkurransetilsynet
 KS
 Landsforeningen for trafikkskadde
 Landsorganisasjonen i Norge
 Likestillingsombudet
 Lotteri- og stiftelsestilsynet
 Nasdaq OMX Oslo ASA
 Nordic Association of Energy Traders (NAET)
 Nordisk Energimeglerforbund (NEBA)
 Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
 Norges Bank
 Norges Bondelag
 Norges Eiendomsmeglerforbund
 Norges Fondsmeglerforbund
 Norges Handelshøyskole
 Norges Ingeniørorganisasjon
 Norges Juristforbund
 Norges Kommunerevisorforening
 Norges Rederiforbund
 Norges Røde Kors
 Norges Skogeierforbund
 Norsk Bedriftsforbund
 Norsk Kapitalforvalterforening
 Norsk Landbrukssamvirke
 Norsk Sjøoffisersforbund

Norsk Tillitsmann ASA
 Norsk Venture
 Norsk Øko-Forum
 Norske Boligbyggelags Landsforbund
 Norske Finansanalytikerens Forening
 Norske Forsikringsmeglerens Forening
 Norske Kredittopplysningsbyråers Forening
 NOS Clearing ASA
 NTL-Skatt
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Oljeindustriens Landsforening
 Oslo Børs
 Pensjonsskasseforeningen
 Regjeringsadvokaten
 Revisjonssjefkretsen
 Riksadvokaten
 Riksrevisjonen
 Skattebetalerforeningen
 Skattedirektoratet
 Skatterevisorenes Forening
 Småbedriftsforbundet
 Sparebankforeningen i Norge
 Statens Pensjonsskasse
 Statistisk sentralbyrå
 Stortingets ombudsmann for forvaltningen
 The Nordic Association of Marine Insurers
 (Cefor)
 Tilsynsrådet for Advokatvirksomhet
 Unio
 Universitetet i Agder
 Universitetet i Bergen
 Universitetet i Oslo
 Universitetet i Tromsø
 Verdipapirfondenes Forening
 Verdipapirsentralen
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
 ØKOKRIM
 Økonomiforbundet

Følgende høringsinstans har kommet med merknader:

Finans Norge (daværende Finansnæringenes hovedorganisasjon)

Følgende høringsinstanser har opplyst at de ikke har merknader til høringen:

Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Arbeidsdepartementet
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
 Brønnøysundregistrene
 Datatilsynet
 Direktoratet for økonomistyring

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
 Justisdepartementet
 Konkurransetilsynet
 Kunnskapsdepartementet
 Landbruks- og matdepartementet
 Landorganisasjonen i Norge
 Miljøverndepartementet
 Norges Bank
 Norges Fondsmeglerforbund
 Nærings- og handelsdepartementet
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Pensjonsskasseforeningen
 Skattedirektoratet
 Statistisk Sentralbyrå
 Utenriksdepartementet

Ingen av høringsinstansene har gått imot utkastet.

8.3 Gjeldende rett

Finanstilsynsloven § 7 gir en rekke plikter og forbud for Finanstilsynets styremedlemmer og tjenestemenn. Bestemmelsen gjelder tilsvarende for styrets varamedlemmer, observatører og observatørers stedfortreder, jf. bestemmelsens siste ledd. Formålet med bestemmelsen er å sikre at styremedlemmer og tjenestemenn i Finanstilsynet er uavhengig av de institusjoner som er under tilsyn av Finanstilsynet. Uavhengighet er viktig for å sikre tilliten til Finanstilsynet, og for å sikre et mest mulig effektivt og velfungerende tilsyn.

Finanstilsynsloven § 7 annet ledd regulerer blant annet styremedlemmer og tjenestemenn i Finanstilsynets adgang til å være ansatt eller ha lønnet arbeid i institusjon under tilsyn og lyder:

«Tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn må ikke være ansatt eller ha lønnet arbeid i eller være med i styre, representantskap eller tilsvarende organ i noen institusjon som er under tilsyn.»

Finanstilsynsloven § 7 tredje ledd regulerer låne- og kausjonsadgang for tjenestemenn og styremedlemmer i tilsynet og lyder:

«Disse institusjoner skal ikke gi lån mot endosement eller annen kausjon av styremedlem eller tjenestemann i tilsynet eller av et selskap som han er ansvarlig medlem av. De skal heller ikke gi lån til tilsynets tjenestemenn eller styremedlem uten samtykke i hvert enkelt tilfelle av vedkommende departement når det gjelder lån

til tilsynets styremedlemmer eller direktører eller av direktøren for Finanstilsynet når det gjelder lån til andre tjenestemenn. Styremedlemmene, varamedlemmene og tilsynets direktører skal etter nærmere regler gitt av Kongen, gi opplysninger om egen handel i finansielle instrumenter og om de kundeforhold de inngår med institusjoner som er underlagt tilsynet.»

Finanstilsynsloven § 7 fjerde og femte ledd regulerer handel i finansielle instrumenter og lyder:

«Tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn kan ikke eie aksjer i eller andeler utstedt av institusjoner som er under tilsyn. Departementet kan dispensere fra forbudet.

Kongen kan i forskrift fastsette forbud mot eller andre begrensninger i adgangen for tilsynets tjenestemenn til å erverve eller avhende aksjer eller andre egenkapitalinstrumenter notert på norsk børs eller autorisert markedsplass, eller derivater eller andre rettigheter til slike. Bestemmelsene kan også gjelde handler i fremmed navn og regning. Det kan også gis bestemmelser om ansattes plikt til rapportering av transaksjoner i finansielle instrumenter til Finanstilsynet eller departementet, herunder om erverv og avhendelser hos personlige nærstående som nevnt i aksjeloven § 1-5 annet ledd. Rapporteringsplikt knyttet til personlige nærstående kan også omfatte finansielle instrumenter utstedt av institusjoner under tilsyn, eller derivater til slike.»

8.4 Høringsutkastet

Finansdepartementet sendte et høringsnotat med utkast til lovendring på høring 3. november 2011. Høringsnotatet var utarbeidet av Finanstilsynet. Etter Finanstilsynets syn bør kravet om forhåndsgodkjenning av lån som følger av § 7 tredje ledd erstattes med en meldeplikt. Etter Finanstilsynets vurdering bør meldeplikten gjelde for styremedlemmer, varamedlemmer, tilsynsdirektøren og alle ansatte i tilsynet. Finanstilsynet har foreslått at ansattes melding om låneopptak bør gis til administrasjonsavdelingen og ikke til tilsynsdirektøren. På denne bakgrunn har Finanstilsynet foreslått en generell bestemmelse om at ansatte i Finanstilsynet skal gi Finanstilsynet melding om innvilgelse av lån fra institusjon under tilsyn.

Finanstilsynet har videre foreslått at styremedlemmer, varamedlemmer og finanstilsynsdirektøren skal gi departementet melding om innvilgelse

av lån fra institusjoner under tilsyn. Finanstilsynet har lagt til grunn at det ikke er behov for at områdedirektørene gir melding til departementet. For å klargjøre at de skal rapportere til Finanstilsynet som andre ansatte, mener Finanstilsynet at «eller direktører» bør tas ut av lovteksten. Finanstilsynet har for øvrig foreslått en presisering av at meldeplikten også gjelder lån fra filialer av utenlandske institusjoner.

Etter Finanstilsynets syn bør forbudet mot å stille kausjon i loven § 7 tredje ledd oppheves. Finanstilsynet mener forbudet ikke er praktiskbælt i og med at det er rettet mot finansinstitusjonene. Dersom loven endres i tråd med forslaget, har Finanstilsynet lagt opp til at det presiseres i Finanstilsynets etiske retningslinjer at kausjon kan være i strid med retningslinjene.

Finanstilsynet har på bakgrunn av ovennevnte foreslått at finanstilsynsloven § 7 tredje ledd første og annet punktum får følgende ordlyd:

«Tilsynets styremedlemmer og finanstilsynsdirektøren skal gi melding til departementet om lån som er innvilget av institusjon under tilsyn, herunder filialer av utenlandske institusjoner. Tilsynets ansatte skal gi slik melding til Finanstilsynet.»

Etter finanstilsynsloven § 7 fjerde ledd kan Finanstilsynets styremedlemmer og tjenestemenn ikke eie aksjer i eller andeler utstedt av institusjoner som er under tilsyn. Departementet kan dispensere fra forbudet.

Finanstilsynet har lagt til grunn at forbudet mot handel i instrumenter utstedt av tilsynsenheter under tilsyn bør omfatte derivater og andre rettigheter til slike instrumenter. Finanstilsynet viser til at det er tatt inn en slik begrensning i tilsynets etiske regler og retningslinjer punkt 4.4 annet ledd. Finanstilsynet mener det er hensiktsmessig om lovbestemmelsen endres på samme måte på dette punktet.

Det følger av finanstilsynsloven § 7 femte ledd at Kongen i forskrift kan fastsette forbud mot eller andre begrensninger i adgangen for tilsynets tjenestemenn til å erverve eller avhende aksjer eller andre egenkapitalinstrumenter notert på norsk børs eller autorisert markedsplass, eller derivater eller andre rettigheter til slike. Av forskrift 15. september 2006 om forbud mot handel i aksjer mv. og rapporteringsplikt for handel i finansielle instrumenter for tjenestemenn i Finanstilsynet § 1 gjelder forbudet aksjer notert på norsk børs eller autorisert markedsplass eller derivater eller rettigheter til slike. I Finanstilsynets etiske regler og

retningslinjer er det lagt til grunn at dette forbudet også skal gjelde obligasjoner. Dersom forskriften skal endres i samsvar med de etiske retningslinjene, må også forskriftshjemmelen i finanstillsynsloven etter Finanstillsynets vurdering endres. Finanstillsynet har på denne bakgrunn foreslått at finanstillsynsloven § 7 femte ledd første punktum endres på følgende måte:

«Kongen kan i forskrift fastsette forbud mot eller andre begrensninger i adgangen for tilsynets tjenestemenn til å erverve eller avhende **obligasjoner**, aksjer eller andre egenkapitalinstrumenter notert på norsk børs eller autorisert markeds plass, eller derivater eller rettigheter til slike.»

Finanstillsynet har i høringsnotatet bedt departementet om at det foretas en presisering i finanstillsynsloven § 7 dersom departementet har en annen forståelse av bestemmelsen enn det Finanstilsynet legger til grunn. Det følger av finanstillsynsloven § 7 annet ledd at Finanstillsynets styremedlemmer og tjenestemenn ikke kan være ansatt eller ha lønnet arbeid i eller være med i styre, representantskap eller tilsvarende organ i institusjoner som er under tilsyn. Finanstillsynet uttaler i høringsbrevet at tilsynet har lagt til grunn at bestemmelsen ikke er til hinder for at det kan mottas mindre honorarer for enkeltstående foredrag mv. Finanstillsynet understreker imidlertid at problemstillingen er lite relevant, ettersom foredrag mv. anses som en del av tilsynsarbeidet for de ansatte. Etter Finanstillsynets syn kan problemstillingen imidlertid være relevant for styremedlemmer og deres øvrige virksomhet.

8.5 Høringsuttalelser

Finans Norge (daværende Finansnæringens Fellesorganisasjon, FNO) var eneste høringsinstans med merknader i høringen. Finans Norge støttet endringsforslaget i sin helhet og kom ikke med forslag til endringer eller presiseringer av de foreslåtte bestemmelsene. Finans Norge mente det er hensiktsmessig at tilsynets etiske retningslinjer og bestemmelsen i finanstillsynsloven samsvarer, og at reglen om forhåndsgodkjenning kan erstattes av en meldeplikt. Finans Norge viste videre til Finanstillsynets vurdering av kausjonsforbudet i finanstillsynsloven § 7, og fremholdt at det er lite praktisk med et kausjonsforbud som er rettet mot finansinstitusjonene. Finans Norge viste til at øvrige regler i finanstillsynsloven § 7 er rettet mot

Finanstillsynets tjenestemenn, og dette burde også etter Finans Norges syn være tilfellet for et kausjonsforbud. Finans Norge støttet forslaget om å innta en setning om kausjon i Finanstillsynets etiske retningslinjer.

8.6 Departementets vurdering

Finanstillsynets uavhengighet overfor institusjonene er grunnleggende i tilsynsarbeidet. Departementet mener det er viktig å understøtte Finanstillsynets uavhengige stilling med regler som sikrer tilstrekkelig distanse og åpenhet om relasjoner mellom ansatte og styremedlemmer i tilsynet og institusjoner under tilsyn.

Det er viktig med åpenhet om tilknytningsforhold mellom institusjoner under tilsyn og tjenestemenn og styremedlemmer i Finanstillsynet, for å sikre at slike ikke kan brukes til å påvirke tilsynets arbeid overfor institusjonene under tilsyn.

I Ot.prp. nr. 49 (1984–1985) uttalte Finansdepartementet i spesialmerknaden til bestemmelsen om låneopptak at «Departementet bør informeres om disse forhold (...)».

Ordningen med forhåndsgodkjenning ved låneopptak kan virke unødvendig tungvint. Etter dagens ordning skal det ikke gis lån til styremedlemmer og Finanstillsynets tjenestemenn uten samtykke i hvert enkelt tilfelle. Behandlingen av søknadene krever ressurser i tilsynet og departementet. Etter departementets vurdering vil en meldeplikt ved tjenestemenns og styremedlemmers låneopptak sikre åpenhet om hvilke bånd som finnes mellom styremedlemmer, varamedlemmer eller tilsynsdirektøren og institusjonene under tilsyn, og gi grunnlag for å kunne hindre eventuelle uheldige relasjoner. Slik åpenhet vil også bidra til å forhindre at det eksempelvis tilbys særskilte lånevilkår til ansatte og styremedlemmer i Finanstillsynet. En ordning med meldeplikt vil videre virke ressurseffektiviserende i tilsynet og departementet. Den reelle kontrollen vil ikke svekkes nevneverdig ved å erstatte dagens godkjenningsordning med en meldeplikt. Departementet foreslår derfor å endre bestemmelsen slik at pliktsubjektet er tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn som må gi melding om låneopptak i institusjoner under tilsyn. Departementet foreslår på denne bakgrunn at forhåndsgodkjenning av lån i lovens § 7 tredje ledd endres til en meldeplikt ved låneopptak, i tråd med Finanstillsynets forslag.

Formålet med forbudet i § 7 tredje ledd mot at institusjoner under tilsyn kan gi lån mot kausjon m.v. fra styremedlemmer eller ansatte i tilsynet,

tilsvarende som ved låneopptak, er å hindre interessekonflikter mellom institusjoner under tilsyn og tjenestemenn/styremedlemmer i Finanstilsynet. På samme måte som ved låneopptak er det sentralt å sikre åpenhet om eventuelle tilkynningsforhold, samt adgang til om nødvendig å nekte slike tilknytninger. Etter departementets vurdering taler hensynene bak bestemmelsen mot å oppheve lovreguleringen av kausjonsspørsmålet. Også lovteknisk vil det gi dårlig sammenheng å regulere spørsmål om låneopptak, men ikke kausjon. Departementet er imidlertid enig med Finanstilsynet og Finans Norge i at det er lite praktisk å gjøre finansinstitusjonene til pliktsubjekt for bestemmelsen. Departementet foreslår derfor å bringe bestemmelsen om kausjon på linje med bestemmelsen om låneopptak, slik at pliktsubjektet vil være tilsynets tjenestemenn og styremedlemmer mv., samt at det innføres en meldeplikt. En slik endring vil gi gjennomgående sammenheng i pliktsubjekt, samtidig som reglene om kausjon mykes opp og forenkles ved at gjeldende retts forbud erstattes med en meldeplikt. Det foreslås derfor at bestemmelsen endres slik at det fremgår av loven at finanstilsynets tjenestemenn og styremedlemmer mv. plikter å gi melding om kausjon mv. for låneopptak i institusjoner under tilsyn, på samme måte som ved låneopptak.

Den gjennomførte endringen av Finanstilsynets etiske regler og retningslinjer fra 2010 gir etter departementets vurdering ikke i seg selv behov for en justering av finanstilsynsloven. Det er etter departementets syn uproblematisk at Finanstilsynet i interne retningslinjer legger seg på en strengere praksis enn det som følger av lovens krav.

Etter finanstilsynsloven § 7 fjerde ledd kan tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn ikke eie aksjer i eller andeler utstedt av institusjoner som er under tilsyn. Departementet viser til at med «andeler» siktes det til andeler i verdipapirfond, jf. Ot.prp. nr. 47 (1970–71) s. 4. Departementet har tolket bestemmelsen slik at forbudet mot eierandeler i verdipapirfond bare gjelder der verdipapirfondet har eierinteresser i tilsynsenheter. Andeler i fond som plasserer midlene på annen måte, faller utenfor, dette gjelder bl.a. andeler i pengefond. Etter departementets syn er det hensiktsmessig med en utvidelse av forbudet slik Finanstilsynet har foreslått, da det er nødvendig med et strengt forbud mot tjenestemenns handel i finansielle instrumenter. Det foreslås at bestemmelsen endres i tråd med tilsynets forslag til å omfatte derivater og andre rettigheter til slike instrumenter.

Forbud mot handel i aksjer for ansatte i Finanstilsynet følger av forskrift 15. september 2006 nr. 1067 om forbud mot handel i aksjer mv. og rapporteringsplikt for handel i finansielle instrumenter for tjenestemenn i Finanstilsynet. I Finanstilsynets etiske regler og retningslinjer er det lagt til grunn at forbudet også skal gjelde obligasjoner. Finanstilsynet har vist til at dersom forskriften skal endres for å samsvare med de etiske retningslinjene, må også forskriftshjemmelen i finanstilsynsloven endres.

Departementet viser til at hensynet bak bestemmelsene i forskriften fremgår av Ot.prp. nr. 12 (2004–2005) kap. 20:

«Videre har det vært en økende oppmerksomhet mot gode etiske standarder og atferd i institusjonene under tilsyn og i finansmarkedene. Dette vil også reflekteres i de krav som stilles til Kredittilsynet. Kredittilsynet har et grunnleggende behov for en høy grad av allmenn tillit – i samfunnet generelt og hos de institusjoner Kredittilsynet er satt til å føre tilsyn med. Slik tillit, og høy integritet hos de ansatte, er avgjørende for Kredittilsynets gjennomslagskraft i markedet og for en god forvaltning av de oppgaver som skal utføres. Det er derfor vesentlig at det ikke skapes tvil om de ansattes integritet, habilitet og etiske standard, ved mistanker om at fortrolig informasjon kan ha blitt misbrukt ved handel i børsnoterte aksjer, og andre egenkapitalinstrumenter, herunder (noterte eller unoterte) derivater til slike (senere omtalt som «børsnoterte aksjer o.l.») eller at avgjørelser som treffes kan være påvirket av ansattes aksjeeie i berørte selskaper mv.»

Departementet understreker at forskriftsbestemmelsene skal fremme den allmenne tilliten til Finanstilsynet. Finanstilsynet har som følge av økt tilsyn og kontroll med adferd i verdipapirmarkedet, fått en betydelig økning i tilgangen til fortrolig informasjon om børsnoterte selskaper og at det ikke kan risikeres at slik informasjon på noen måte kan misbrukes. Etter departementets syn er det derfor hensiktsmessig at adgangen til å regulere tjenestemenns erverv eller kjøp/salg av aksjer utvides til å omfatte obligasjoner. Det er på denne bakgrunn nødvendig at det settes begrensninger for tjenestemenns adgang til å avhende obligasjoner på lik linje som det allerede eksisterer begrensninger i adgangen til å erverve og avhende andre finansielle instrumenter. Det foreslås på bakgrunn av ovennevnte at forskriftshjemmelen i § 7 femte ledd første punktum og forskrift

15. september 2006 nr. 1067 utvides til også å gjelde obligasjoner.

Etter departementets vurdering er det grunn til å være restriktiv med oppdrag som kan skape bindingsforhold mellom ansatte og styremedlemmer i Finanstilsynet og institusjonene under tilsyn. Dette hensynet ligger også til grunn for ordlyden i finanstilsynsloven § 7 annet ledd. Dette bør imidlertid ikke forhindre leilighetsvise oppdrag, som eksempelvis foredrag.

Etter departementets vurdering forbyr ikke finanstilsynsloven § 7 annet ledd leilighetsvise oppdrag, som eksempelvis foredrag. Departemen-

tet viser til at det i ordlyden heter «(...) ha lønnet arbeid (...)» som indikerer noe annet enn mindre leilighetsvise oppdrag. For ansatte i tilsynet er departementet enig med Finanstilsynet i at eventuelle foredrag e.l. vil være en del av tilsynsarbeidet for den ansatte. Finansdepartementet kan ikke se at bestemmelsen i gjeldende rett forhindrer at Finanstilsynets styremedlemmer kan få dekket mindre kostnader for begrensede enkeltstående oppdrag. Etter departementets vurdering er det ikke nødvendig å endre finanstilsynsloven § 7 annet ledd.

9 Lovfesting av rett til behandling av sensitive personopplysninger ifm. autorisasjonsordning for ansatte i verdipapirforetak, verdipapirfond og finansinstitusjoner mv.

9.1 Bakgrunn

Flere næringsorganisasjoner innen finansnæringen har ulike autorisasjonsordninger for ansatte i organisasjonens medlemsbedrifter. Blant annet har Verdipapirforetakenes Forbund (VPFF) (tidl. Norges Fondsmeglerforbund) en autorisasjonsordning for ansatte i visse definerte stillinger i sine medlemsbedrifter. Tilsvarende har Finans Norge og Verdipapirfondenes forening (VFF) en felles autorisasjonsordning for finansielle rådgivere (AFR). Det er frivillig for medlemsbedriftene å slutte seg til AFR, men per i dag er alle medlemsforetak av Finans Norge, samt de fleste i VFF, som yter investeringstjenester etter verdipapirhandeloven, tilsluttet ordningen. For å drifte ordningen er det etablert et AFR-sekretariat med tre ansatte i en egen juridisk enhet.

Det eksisterer også autorisasjonsordninger innen forsikring. Godkjenningsordningen for selgere og rådgivere i skadeforsikring (GOS) administreres av AFR-sekretariatet. Tre ulike autorisasjonsordninger for hhv. forsikringsrådgivere, personforsikringskonsulenter og skadebehandlingskonsulenter drives i samarbeid mellom Finans Norge og Handelshøyskolen BI.

Norske Finansanalytikerens Forening (NFF) har også en autorisasjonsordning for sine medlemmer. Det er personlig medlemskap i NFF, og medlemmene skal følge foreningens etiske regler. Brudd på regelverket kan sanksjoneres overfor den enkelte av Etisk komité i NFF.

Felles for VPFFs autorisasjonsordning og AFR er at ansatte må gjennomgå et undervisningsopplegg og bestå en kunnskapsprøve/eksamen for å kunne arbeide i en såkalt «autorisasjonskrevende stilling» i medlemsforetakene. Formålet med autorisasjonsordningene er å bidra til at ansatte i medlemsforetakene har høy faglig kompetanse, nødvendig kunnskap om regelverk og etterlever organisasjonenes regelverk og relevant lovgivning. Ansatte som ikke overholder relevant regelverk og/eller organisasjonens etiske retningslin-

jer, kan gis advarsel eller i alvorlige tilfeller få autorisasjonen inndratt. Saksbehandlingen ved eventuell illeggelse av sanksjon er lagt opp slik at den ansatte får anledning til å uttale seg før vedtak fattes. Etter innledende saksbehandling av henholdsvis VPFF eller AFR-sekretariatet, oversendes saken til henholdsvis VPFF disiplinærnemnd eller Autorisasjonsnemnda for AFR, som avgjør om, og eventuelt hvilken, sanksjon som skal ilegges. Vedtak om sanksjon kan påklages til henholdsvis styret i VPFF og et særskilt klageorgan for AFR.

I behandlingen av en sanksjonssak i autorisasjonsordningene kan blant annet følgende opplysninger/dokumenter inngå:

- Personens navn, personnummer, e-post og adresse
- Melding fra tilsluttet bedrift med beskrivelse av saken, rådgivers uttalelse til saken, partenes skriftlige redegjørelser.
- Eventuelle interne undersøkelsesdokumenter
- Referat fra henholdsvis VPFFs eller AFRs samtale med aktuelle ansatt
- Eventuelle tilleggs kommentarer
- Sekretariatets fremstilling av saken og autorisasjonsnemndas behandling
- Utkast til sanksjonsbrev, kommentarer til sanksjonsbrev fra den det gjelder
- Sanksjonsbrev/svarbrev til rådgiver og til bedrift

Opplysninger som ligger til grunn for å vurdere sanksjoner i forbindelse med autorisasjonsordningene, vil kunne være å anse som *sensitive personopplysninger* etter personopplysningsloven (pol.) § 2 nr. 8. Bestemmelsen omfatter etter sin ordlyd opplysninger om at en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling, men har i praksis vært fortolket slik at mulige straffbare forhold kan være å anse som sensitive personopplysninger, slik at opplysninger om ansattes overtredelse av regelverket kan være sensitive, selv om sanksjonsmidlene ikke er å

anse som straff i seg selv. Sensitive personopplysninger kan bare behandles dersom nærmere angitte vilkår i pol. § 9, jf. § 8, jf. § 33 er oppfylt.

9.2 Gjeldende rett

Vilkår for behandling av sensitive personopplysninger etter pol. § 9, jf. § 8 innebærer at det bl.a. enten må foreligge samtykke til behandling, lov hjemmel eller at Datatilsynet har gitt midlertidig konsesjon etter pol. § 9 tredje ledd. I tillegg til et behandlingsgrunnlag som nevnt, vil det være krav om konsesjon fra Datatilsynet etter pol. § 33 første ledd, med mindre Datatilsynet mener konsesjon for behandling vil være åpenbart unødvendig, jf. pol. § 33 tredje ledd.

Det følger videre av personopplysningsloven med tilhørende forskrifter at det er strenge regler for hvordan sensitive personopplysninger skal behandles, slik at grunnleggende personvernhen-syn ikke blir krenket. Dette omfatter blant annet krav til konfidensialitet, oppbevaring, sletting mv.

Per i dag foreligger det ingen lov hjemmel for behandling av sensitive personopplysninger for de nevnte autorisasjonsordningene. Samtykke fra de registrerte til å behandle sensitive personopplysninger anses ikke som et aktuelt grunnlag for behandling, blant annet fordi et avgitt samtykke kan trekkes tilbake og frata autorisasjonsordningen muligheten for å ilegge sanksjon.

Datatilsynet innvilget i 2009 VPFF (daværende Norges Fondsmeglerforbund) midlertidig konsesjon etter unntaksbestemmelsen i pol. § 9 tredje ledd. Datatilsynet begrunnet konsesjonen blant annet med at det var et behov for et slikt autorisasjonsregister ut i fra viktige samfunnsinteresser, og at det ikke fantes offentlige alternativer til Norges Fondsmeglerforbunds register. Konsesjonen har siden blitt forlenget, sist med tidsbegrensning til 1. januar 2015. I forbindelse med tildelingen av den midlertidige konsesjonen i 2009 oppfordret Datatilsynet Norges Fondsmeglerforbund om å arbeide for at forbundets registrering/behandling av sensitive opplysninger i tilknytning til autorisasjonsordningen, får nødvendig lov- eller forskriftshjemmel. Datatilsynet har presisert at ytterligere forlengelser av den midlertidige konsesjonen ikke vil gis med mindre det er igangsatt en prosess for lovfesting av adgangen til å behandle sensitive personopplysninger.

Justis- og beredskapsdepartementet ga i brev til Finansdepartementet 26. april 2012 uttrykk for at personopplysningsloven er generell, og at lovfesting av adgangen til å behandle sensitive per-

sonopplysninger for ansatte i nærmere angitte virksomheter på finansområdet må gjøres i særløvgivningen, og ikke i personopplysningsloven eller forskrifter til denne.

9.3 Høring

På denne bakgrunn ble det utarbeidet et høringsnotat med utkast til en bestemmelse i lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel om at næringsorganisasjon eller annen institusjon som gir opplæring til og autoriserer ansatte i verdipapirforetak, kan behandle personopplysninger som faller innenfor definisjonen av sensitive personopplysninger i personopplysningsloven (pol.) § 2 nr. 8 bokstav b. Finansdepartementet sendte notatet på høring 26. juni 2013, med høringsfrist 15. september 2013. Høringsnotatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Olje- og energidepartementet

Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
Finanstilsynet
Folketrygdfondet
Forbrukerombudet
Norges Bank
ØKOKRIM

Den Norske Advokatforening
Den norske Revisorforening
Finans Norge
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes Forening
Forbrukerrådet
Handelshøyskolen BI
Nasdaq OMX Oslo ASA
Norges Fondsmeglerforbund
Norges Handelshøyskole
Norske Forsikringsmegleres Forening
Norsk Tillitsmann ASA
Norske Finansanalytikeres Forening
Næringslivets Hovedorganisasjon
Oslo Børs ASA
Oslo ClearingASA
Verdipapirfondenes forening
Verdipapirsentralen

Følgende instanser har gitt merknader til forslaget i høringsnotatet:

Norske Finansanalytikerens Forening
Folketrygdfondet
Finansforbundet
Verdipapirforetakenes Forbund
Oslo Børs
Justis- og beredskapsdepartementet
Datatilsynet
Verdipapirfondenes forening
Finanstilsynet
Finans Norge

9.4 Høringsinstansenes syn

Norske Finansanalytikerens Forening («NFF») er enige i at det bør innføres en hjemmel for at næringsorganisasjoner kan behandle sensitive personopplysninger i tilknytning til autorisasjonsordninger og anfører at «for at slike autorisasjonsordninger skal kunne ha praktisk betydning, er det vesentlig at det også finnes sanksjoner, typisk at autorisasjonen kan trekkes tilbake», og at behandling av eventuelle sanksjonssaker nødvendigvis vil innebære behov for å kunne behandle sensitive personopplysninger. NFF påpeker imidlertid at de har personlig medlemskap og at medlemskapet også gjelder for personer som ikke er ansatt i verdipapirforetak. NFF viser til at en eventuell begrensning av hjemmelen til å gjelde de ordninger hvor autoriserte personer må være ansatt i verdipapirforetak, kan medføre at NFF ikke får samme mulighet til å behandle personopplysninger for alle sine medlemmer. NFF foreslår derfor at hjemmelen utvides til også å omfatte autorisasjonsordninger innen finanssektoren generelt, og ikke kun for ansatte i verdipapirforetak.

Folketrygdfondet støtter forslaget om å lovfeste rett for næringsorganisasjoner som gir opplæring til og autoriserer ansatte i verdipapirforetak til å behandle sensitive personopplysninger i tråd med autorisasjonsordningens formål. I likhet med NFF viser imidlertid Folketrygdfondet til at NFFs autorisasjonsordning er personlig og ikke betinget av at man er ansatt i et verdipapirforetak, og at de selv for eksempel ikke er et verdipapirforetak, men har mange ansatte som er autoriserte finansanalytikere. Folketrygdfondet mener derfor at retten til å behandle sensitive opplysninger i forbindelse med autorisasjonsordninger bør knyttes til den organisasjonen som gir opplæring og autoriserer, og ikke hvor den som er autorisert er ansatt.

Finansforbundet mener lovutkastet har fått en for generell utforming, og at det herunder bør

vurderes om lovbestemmelsen skal begrenses til å gjelde behandling av sensitive personopplysninger for opplæring og autorisasjon innenfor verdipapirhandellovens virkeområde. Finansforbundet peker i den sammenheng på viktigheten av å begrense personvernulempene ved utforming av bestemmelser som åpner for enklere tilgang til sensitive personopplysninger.

Verdipapirforetakenes Forbund (tidligere Norges Fondsmeglerforbund) slutter seg til forslaget i høringsnotatet og bemerker at autorisasjonsordningen har allmennpreventiv virkning som bidrar til å opprettholde markedets integritet.

Oslo Børs gir sin tilslutning til forslaget om ny vphl. § 9-28 og den begrunnelse som fremgår i høringsnotatet. Børsen bemerker at de etter handelsreglene har krav til kompetanse hos ansatte i verdipapirforetak som handler på Oslo Børs' markedsplasser, og at børsen i noen utstrekning gir opplæring på eget initiativ eller i kurs arrangert av Norges Fondsmeglerforbund som ledd i dennes autorisasjonsordning.

Justis- og beredskapsdepartementet bemerker at det i proposisjonen bør fremgå tydelig hvilke opplysninger som vil lagres ved behandling i forbindelse med autorisasjonsordningene, og som lovforslaget er ment å omfatte. Videre bør det under omtalen av gjeldende rett sies noe mer om grunnvilkårene for behandling, og for å gi konsesjon til behandling av sensitive personopplysninger etter personopplysningsloven, og hvorfor lovhjemmel for behandlingen er ønskelig i denne sammenheng.

Datatilsynet bemerker at den foreslåtte nye bestemmelsen i verdipapirhandelloven vil være et gyldig behandlingsgrunnlag for behandling av sensitive personopplysninger, jf. personopplysningsloven § 9 første ledd bokstav b, og således erstatte behovet for at konsesjonen fra Datatilsynet tjener som behandlingsgrunnlag. Utover det har Datatilsynet ingen nærmere merknader til bestemmelsens utforming.

Verdipapirfondenes forening slutter seg til forslaget om at næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer ansatte får en lovhjemmel til å behandle sensitive opplysninger i tilknytning til autorisasjonsordningen. Verdipapirfondenes forening er imidlertid bekymret for at lovforslaget synes å være begrenset til kun å gjelde oppbevaring av sensitive opplysninger knyttet til ansatte i verdipapirforetak som er underlagt ordningen. Verdipapirfondenes forening legger til grunn at lovforslaget er ment å gi hjemmel til oppbevaring av opplysninger i tilknytning til autorisasjonsordningen for samtlige

som autoriseres som finansielle rådgivere, herunder ansatte i forvaltningsselskap for verdipapirfond, og at dette er forhold som bør omtales i proposisjonen.

Finanstilsynet mener det bør vurderes å begrense hjemmelen til opplæring og autorisering innenfor verdipapirområdet. Finanstilsynet gir uttrykk for at private autorisasjonsordninger bidrar til å styrke kompetansenivået og integriteten til de ansatte og den generelle tilliten til verdipapirmarkedet. Finanstilsynet viser imidlertid til at de har gitt uttrykk for at en lovhjemmel som utelukkende har som hensikt å regulere private bransjeorganisasjoners mulighet til å innhente og behandle sensitive personopplysninger ikke hører hjemme i verdipapirhandeloven, og det er Finanstilsynets vurdering at verdipapirhandeloven burde begrenses til offentligrettslige krav, og at autorisasjonsordningene burde tilpasses innenfor de alminnelige rammer personopplysningsloven gir for behandling av sensitive personopplysninger. Når det gjelder selve lovutkastet kommenterer Finanstilsynet at utkastet leses dithen at det kun gir hjemmel for å behandle personopplysninger knyttet til personer ansatt i et verdipapirforetak. Finanstilsynet gjør oppmerksom på at svært mange av de foretakene som er tilknyttet AFR-ordningen, er mindre banker uten egen konsesjon etter verdipapirhandeloven, men som opptrer som tilknyttet agent for et verdipapirforetak eller bank med egen konsesjon etter verdipapirhandeloven. Finanstilsynet legger til grunn at hjemmelen til å behandle sensitive personopplysninger også skal gjelde for ansatte i tilknyttede agenter. Tilsvarende har AFR-ordningen også forvaltningsselskaper for verdipapirfond som medlemmer, og hjemmelen bør også gjelde for ansatte i forvaltningsselskaper som er omfattet av ordningen.

Finans Norge støtter prinsipielt lovfesting av rett til behandling av sensitive personopplysninger for næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring og autorisasjon til ansatte. Finans Norge mener lovfesting er et helt nødvendig tiltak for å kunne opprettholde autorisasjonsordninger som bidrar til høy faglig kompetanse, nødvendig kunnskap om regelverk, kunnskap om etiske regler og bransjestandarder, samt etterlevelse av regelverk og relevant lovgivning blant de ansatte i finansnæringen. Finans Norge mener imidlertid at plasseringen av bestemmelsen i verdipapirhandeloven sett i sammenheng med ordlyden «som gir opplæring til og autoriserer ansatte i verdipapirforetak» gjør det uklart i hvilket omfang sekretariatet rent faktisk kan behandle sensitive personopplysninger. Finans

Norge påpeker for det første at det ikke bare er personer som er ansatt i verdipapirforetak som gjennomfører autorisering som finansiell rådgiver. Blant dem som gjennomfører autoriseringen er det også ansatte i finansinstitusjoner som ikke har konsesjon som verdipapirforetak eller er tilknyttet agent. Finans Norge legger til grunn at formålet med den foreslåtte hjemmelen er å åpne for at AFR skal kunne behandle sensitive personopplysninger om alle som autoriseres som finansielle rådgivere.

For det annet påpeker Finans Norge at finansnæringen har flere autorisasjons- og godkjennelsesordninger, herunder Godkjenningsordningen i skadeforsikring samt tre andre autorisasjonsordninger i forsikring. En felles bransjenorm for god rådgivningsskikk gjelder for alle ordningene. Slik disse autorisasjonsordningene/godkjenningsordningene i dag er organisert, vil brudd på god rådgivningsskikk i AFR og i Godkjenningsordningen i skadeforsikring kunne medføre at autorisert rådgiver fratas autorisasjonen. Finans Norge uttaler:

«Etter Finans Norges oppfatning er det svært viktig for ordningenes effektivitet og allmennhetens tillit til ordningene, at Finansnæringens autorisasjonsordninger får mulighet til å behandle saker derigjennom også sensitive personopplysninger – der det er mistanke om brudd på god rådgivningsskikk uavhengig av hvilken autorisasjonsordning den ansatte har gjennomført og uavhengig av hvilken type finansforetak rådgiveren er ansatt i. En fragmentering av regelverket vil vanskeliggjøre det kompetanseløft som nå gjøres i hele næringen gjennom Finansnæringens autorisasjonsordninger. Vi vil også legge til at det også vil være svært upraktisk for Finansnæringens autorisasjonsordninger å måtte håndtere personopplysninger ulikt innen de forskjellige autorisasjons- og godkjennelsesordningene. På denne bakgrunn ber Finans Norge Finansdepartementet om å presisere bestemmelsens rekkevidde. [...]»

9.5 Departementets vurdering

Finansdepartementet mener at autorisasjonsordningene i regi av næringsorganisasjonene er nyttige supplement til offentligrettslig regulering på finansområdet, og at ordningene bidrar til økt faglig og etisk kompetanse, nødvendig kunnskap om regelverk og bransjestandarder og etterlevelse av relevant lovgivning.

Som nevnt over legger departementet til grunn at næringsorganisasjonene må ha lovhjemmel for å kunne behandle sensitive personopplysninger i forbindelse med autorisasjonsordninger for ansatte i verdipapirforetak jf. pol § 9 første ledd bokstav b), og at en eventuell lovhjemmel bør innarbeides i særlovgivningen. Departementet mener det bør gis en slik hjemmel i verdipapirhandeloven. Se forslag til ny § 9-28.

Departementet mener hjemmelen også bør inkludere juridisk enhet tilknyttet næringsorganisasjon som gir opplæring og autoriserer ansatte i verdipapirforetak, jf. eksempelvis AFR-sekretariatet som er etablert som en egen juridisk enhet.

Departementet viser videre til høringsmerknader fra Finanstilsynet og Finans Norge om at flere av medlemmene i AFRs ordning for finansielle rådgivere er agenter for verdipapirforetak. Departementet er enig med disse høringsinstansene i at tilknyttede agenter også bør inntas i bestemmelsen, slik at det ikke er avgjørende om rådgiveren er ansatt i verdipapirforetaket eller hos en tilknyttet agent. Slik departementet ser det er det videre naturlig å inkludere filial av utenlandske foretak som yter investeringstjenester i Norge.

Finans Norge og Verdipapirfondenes forening påpeker at finansielle rådgivere autorisert av AFR også arbeider i finansinstitusjoner som verken har konsesjon som verdipapirforetak eller er tilknyttede agenter for verdipapirforetak. Tall departementet har fått fra Finans Norge viser at dette omfatter ca. 13 % av det totale antall finansielle rådgivere tilsluttet autorisasjonsordningen. Videre viser Finans Norge til at de også har autorisasjonsordninger for forsikringer.

Departementet mener at alle finansielle rådgivere som autoriseres i henhold til AFR-ordningen bør omfattes av hjemmelsgrunnlag for behandling av sensitive personopplysninger. Departementet mener videre at de samme hensyn gjør seg gjeldende også for autorisasjonsordningene innen forsikring.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at næringsorganisasjoner som gir opplæring til og autoriserer ansatte i forvaltningsselskap for verdi-

papirfond, tilknyttet agent, finansinstitusjon, foretak som opptrer som agent eller annen formidler for finansinstitusjon, samt utenlandsk finansinstitusjon som skal drive eller driver virksomhet gjennom filial her i riket, gis hjemmel til å behandle sensitive personopplysninger som ledd i vurderingen av om autorisasjonen skal tilbakekalles for ansatte i foretakene. Se forslag til ny § 1-6 i verdipapirfondloven og § 5-4 i finansieringsvirksomhetsloven.

Folketrygdfondet og NFF gir i sine høringsmerknader uttrykk for at også finansanalytikere som autoriseres av NFF, bør omfattes av hjemmelen til å behandle sensitive personopplysninger. Autorisasjonsordningen for finansanalytikere er personlig og uavhengig av om de autoriserte arbeider i virksomhet som er underlag konsesjon. Et lovgrunnlag for behandling av sensitive opplysninger for autorisasjonsordningene som sådan, uavhengig av hvor de ansatte/medlemmene arbeider, ville kreve et saklig avgrensningskrav knyttet til selve autorisasjonsordningen, og ikke til nærmere angitte lovregulerte virksomheter. Dette ville kreve en mer omfattende lovregulering enn det foreliggende lovforslaget. Departementet følger på denne bakgrunn ikke nå opp forslaget fra NFF og Folketrygdfondet om at retten til å behandle sensitive opplysninger i forbindelse med autorisasjonsordninger bør knyttes til den organisasjonen som gir opplæring og autoriserer, og ikke hvor den som er autorisert er ansatt. Departementet vil vurdere nærmere om det også bør legges frem forslag som følger opp høringsmerknadene fra NFF og Folketrygdfondet.

Departementet vil understreke at forslaget om å gi lovhjemlet behandlingsgrunnlag for behandling av sensitive personopplysninger ikke har som konsekvens at tilsynsoppgaver flyttes fra Finanstilsynet og over til private næringsorganisasjoner. Finanstilsynets oppgaver ligger fast, herunder tilsyn med at foretakene overholder plikten til å ansette medarbeidere med nødvendig kompetanse og kunnskap, og til anmeldelse av ansatte i foretakene til påtalemyndigheten, dersom Finanstilsynet mener det er grunnlag for dette.

10 Gjennomføring av diverse EØS-forpliktelser i verdipapirhandelloven

10.1 Bakgrunn

EØS-regler som svarer til direktiv 2004/39/EF (MiFID) og direktiv 2003/6 EF (markedsmissbruksdirektivet) ble gjennomført i norsk rett ved vedtagelsen av lov 29. juni 2007 om verdipapirhandel.

EFTAs Overvåkingsorgan (ESA) har i åpningsbrev til Finansdepartementet 17. april 2013 gitt uttrykk for at enkelte av EØS-forpliktelsene etter ovennevnte direktiv er ufullstendig og lite presist gjennomført i norsk rett. ESA anførte herunder at gjennomføringen av MiFID artikkel 4(1)(8) (definisjon av «market maker») i verdipapirhandelloven var ufullstendig, at bestemmelsene om nære forbindelser i MiFID artikkel 4(1)(31) og 10 eksplisitt måtte inntas i regelverket, samt at artikkel 27 («obligation of investment firms to make public firm quotes») var utilstrekkelig gjennomført i verdipapirhandelloven.

Videre har ESA uttrykt at EØS-regler som svarer til markedsmissbruksdirektivet artikkel 14. nr. 4. ikke anses korrekt gjennomført i norsk rett. Det følger av markedsmissbruksdirektivet artikkel 14 nr. 4 at tiltak ved overtredelser av bestemmelser inntatt i kapittel 3 og 4 i verdipapirhandelloven, i visse tilfeller unntas offentlighet. ESA er av den oppfatning at de generelle unntakene i offentliglova ikke er tilstrekkelige, slik at det må inntas et særskilt unntak fra offentliglova for at EØS-regelen som svarer til markedsmissbruksdirektivet artikkel 14 nr. 4. skal anses korrekt gjennomført i norsk rett.

Finansdepartementet har opplyst til ESA at departementet vil foreslå nødvendige presiseringer/tilpasninger i lov- og forskriftstekst.

10.2 Gjeldende rett

Prisstiller

Med «prisstiller» menes ifølge vphl. § 2-4 annet ledd «person som på kontinuerlig grunnlag tilbyr kjøp eller salg av finansielle instrumenter for egen

regning». ESA anfører i åpningsbrevet 17. april 2013 at definisjonen av «market maker» i MiFID artikkel 4(1)(8) ikke er korrekt gjennomført i norsk rett i vphl. § 2-4 annet ledd. Bakgrunnen for ESAs anførsel er at uttrykket «against its proprietary capital» og «til priser vedkommende selv fastsetter» er utelatt i vphl. § 2-4 sammenlignet med definisjonen i EØS-regler som tilsvare MiFID artikkel 4(1)(8). I Finansdepartementets svar til ESA 18. juni 2013 gir departementet uttrykk for at «against his proprietary capital» er omfattet av begrepet «for egen regning», og viser herunder til at begrepet «for egen regning» er benyttet gjennomgående i verdipapirhandelloven i betydningen «against his proprietary capital». I nevnte brev skriver departementet videre at den norske oversettelsen av «market maker» er «prisstiller», og at det i dette uttrykket kan innfortolkes at vedkommende også fastsetter prisene, men at departementet likevel vil foreslå å innta dette eksplisitt i loven.

Nære forbindelser

«Nære forbindelser» («close links») er definert i MiFID artikkel 4(1)(31), og uttrykket er brukt i artikkel 10(1) tredje ledd og 10(2) første ledd:

«[...] Dersom det finnes nære forbindelser mellom investeringsforetaket og andre fysiske eller juridiske personer, skal vedkommende myndighet gi tillatelse bare dersom disse forbindelsene ikke hindrer myndigheten i å føre forsvarlig tilsyn.

2. Vedkommende myndighet skal nekte å gi tillatelse dersom de hindres i å føre forsvarlig tilsyn fordi en eller flere fysiske eller juridiske personer som foretaket har nære forbindelser til, er underlagt en tredjestats lover og forskrifter, eller fordi det er vanskelig å håndheve disse lovene og forskriftene.»

Uttrykket «nære forbindelser» er ikke definert eller brukt i verdipapirhandelloven.

I et tidligere brev til ESA 22. februar 2011 har departementet vist til at Finanstilsynet etter vphl. § 9-1 annet ledd kun kan gi tillatelse dersom «organiseringen av foretaket er av en slik art at det kan gjennomføres et effektivt og betryggende tilsyn med verdipapirforetaket» og at det følger av forarbeidene at «close links» vil bli vurdert i forbindelse med søknad om tillatelse, jf. NOU 2006: 3 side 733. I åpningsbrevet anfører ESA at bestemmelsen der uttrykket «close links» blir brukt (MiFID artikkel 10), kan innvirke på rettighetene til private aktører, og at «merely including the concept of «closelinks» in the preparatory works as Norwegian Government has done is not sufficient from a legal certainty perspective».

Systematisk internalisering

EØS-regler som svarer til MiFID artikkel 27 om plikt til å offentliggjøre faste priser ved systematisk internalisering, er gjennomført i vphl. § 10-19. Det følger av NOU 2006: 3 kapittel 4.9.3 at utvalget forsøkte å forenkle lovutkastet sammenlignet med MiFID artikkel 27. I åpningsbrevet skriver ESA at bestemmelsen i artikkel 27 gir rettigheter og plikter til individuelle markedsaktører, og at reglene må være tilstrekkelig klare og presise. ESA anfører på denne bakgrunn at vphl. § 10-19 ikke gjennomfører EØS-bestemmelsen som svarer til MiFID artikkel 27 på en tilfredsstillende måte.

Unntak fra offentliglova

Det er ingen bestemmelser i offentliglova eller andre lover som direkte og i sin helhet hjemler unntak fra offentlighet for opplysninger om tiltak eller sanksjoner som «kan skape alvorlig uro på finansmarkedene eller påføre de berørte parter uforholdsmessig stor skade» jf. markedsmissbruksdirektivet artikkel 14 nr. 4.

10.3 Høring

Departementet sendte høringsnotat utarbeidet av Finanstilsynet om gjennomføring av markedsmissbruksdirektivet artikkel 14 nr. 4, samt forslag til endringer i vphl. §§ 2-4, 2-5, 9-1 og 10-19, på høring ved brev 18. desember 2013, med høringsfrist 17. februar 2014. I høringsutkastet foreslo Finanstilsynet også at reglene i vphl. § 10-19 om systematisk internalisering, som gjennomfører

EØS-regler som svarer til MiFID artikkel 27, utfylles av en bestemmelse i verdipapirforskriften. Formålet med utkastet som ble sendt på høring har vært å gjennomføre de relevante EØS-bestemmelsene i verdipapirhandelloven på en mer korrekt måte, jf. synspunktene fra ESA.

I høringsnotatet foreslo Finanstilsynet videre et avgrenset unntak fra offentliglova i verdipapirhandelloven for å presisere at tiltak ved overtredelser av kapittel 3 og 4 i verdipapirhandelloven i visse tilfeller skal unntas offentlighet. Formålet med forslaget er å gjennomføre EØS-regler som svarer til direktiv 2003/6 EF (markedsmissbruksdirektivet) artikkel 14 nr. 4.

Høringsbrevet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Justis- og beredskapsdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Finanstilsynet
Regjeringsadvokaten
Finans Norge
Norsk Tillitsmann ASA
Norsk Venture
Norske Finansanalytikerens Forening
Næringslivets Hovedorganisasjon
Oslo Børs
Verdipapirforetakenes Forbund
Verdipapirfondenes forening
Verdipapirsentralen ASA

10.4 Høringsinstansenes syn

Verdipapirforetakenes Forbund viser til at MiFID artikkel 27 foreslås gjennomført i verdipapirforskriften, mens lovens system tidligere har lagt opp til at direktivbestemmelsene gjennomføres i loven, og forordninger i forskrifter, og «finner det noe uklart hva forholdet mellom de nye foreslåtte bestemmelsene i forskriften og forskriftenes § 10-40, samt verdipapirhandelloven § 10-19 vil være».

Justis- og beredskapsdepartementet viser til at det i høringsnotatet utarbeidet av Finanstilsynet er tatt inn utkast til et pålagt unntak i verdipapirhandelloven fra innsyn etter offentliglova. Justis- og beredskapsdepartementet mener det er ønskelig at unntak fra innsyn så langt mulig blir samlet i offentliglova, og som følge av at Norge er forpliktet til å innføre unntak fra innsyn for den informasjonen som er omhandlet i utkastet, tilrår de at bestemmelsen isteden tas inn som en bestemmelse om taushetsplikt i verdipapirhandelloven.

10.5 Departementets vurdering

Departementet mener det bør fremkomme eksplisitt av vphl. § 2-4 annet ledd at det er prisstiller selv som fastsetter prisene, slik at bestemmelsen reflekterer ordlyden i EØS-reglene som svarer til MiFID artikkel 4(1)(8) mer presist. Se forslag til endring av vphl. § 2-4 annet ledd.

For å reflektere EØS-regler som svarer til MiFID artikkel 10, mener departementet videre at det i vphvl. § 9-1 annet ledd bør angis at forholdet til nære forbindelser skal vektlegges ved vurderingen av om foretaket skal få tillatelse til å yte investeringstjenester. Når det gjelder gjennomføring av EØS-regler som svarer til MiFID artikkel 4(1)(31) (definisjonen av nære forbindelser), viser departementet til at uttrykket «nære forbindelser» kun benyttes i vphl. § 9-1 annet ledd. Videre er det i finanstillsynsloven § 3a annet ledd en bestemmelse som søker å gjennomføre en definisjon av nære forbindelser som svarer til MiFID artikkel 4(1)(31). Departementet foreslår på denne bakgrunn at det ikke inntas en egen legaldefinisjon av «nære forbindelser» i vphl. § 2-5 nytt annet ledd slik forslått av Finanstillsynet, men at det isteden i vphl. § 9-1 annet ledd vises til definisjonen av «nære forbindelser» i finanstillsynsloven § 3a annet ledd. Se forslag til endring av vphl. § 9-1 annet ledd

I sin høringsmerknad til utkast til gjennomføring av EØS-regler om systematisk internalisering viser Verdipapirforetakenes Forbund til at lovens system tidligere har lagt opp til at direktivbestemmelsene gjennomføres i loven, og forordninger i forskrifter. Departementet bemerker at EØS-regelen om systematisk internalisering som bygger på MiFID artikkel 27, er uvanlig detaljert sett i forhold til de øvrige bestemmelsene i MiFID, og mener det er hensiktsmessig, slik foreslått av Finanstillsynet, at hovedprinsippene fastlegges i verdipapirhandelloven, og utfyllende bestemmelser gis i verdipapirforskriften. Se forslag til endringer i vphl. § 10-19.

Departementet slutter seg til Justis- og beredskapsdepartementet sin høringsmerknad om at bestemmelsen som gjennomfører EØS-regler som svarer til artikkel 14 nr. 4 i direktiv 2003/6 EF (markedsmissbruksdirektivet) bør gis i form av en taushetsplikt, og ikke som et unntak fra offentleglova. Departementet foreslår på denne bakgrunn at ansatte i Finanstillsynet og departementet på nærmere angitte vilkår skal ha taushetsplikt om tiltak og sanksjoner ved overtredelser av kapittel 3 og 4 i verdipapirhandelloven. Departementet mener videre at bestemmelsen bør gjelde tilsvarende for regulert marked som foreslått i Finanstillsynets høringsutkast. Se forslag til nytt tredje ledd i vphl. § 15-6 og § 17-4 tredje ledd nytt femte punktum.

11 Diverse endringer i revisorloven

11.1 Innledning

Finansdepartementet har fått innspill fra Finanstilsynet om behov for enkelte justeringer i revisorlovgivningen. På bakgrunn av innspillene fremmer departementet her forslag om en oppdatering av kravene i innholdet i Revisorregisteret som føres av Finanstilsynet, en opprydding i regelverket hvor det stilles krav om statsautorisert revisor, samt endring i revisjonspliktiges plikt til å sende begrunnelse for opphør av revisjonsoppdrag til Finanstilsynet.

11.2 Høring

Basert på blant annet høringsnotat 31. januar 2012 utarbeidet av Finanstilsynet, sendte Finansdepartementet på høring et høringsnotat 24. oktober 2012 med høringsfrist 24. januar 2013.

Høringsnotatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Alle departementer
Skattedirektoratet
Bedriftsforbundet
Brønnøysundregistrene
Den norske Revisorforening
Hovedorganisasjonen Virke
Landsorganisasjonen
Norske Autoriserte Regnskapsføreres Forening
Næringslivets Hovedorganisasjon
Økonomiforbundet

Følgende høringsinstanser har kommet med merknader til høringsnotatet:

Brønnøysundregistrene
Finanstilsynet
Kunnskapsdepartementet
Den norske Revisorforening
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Skattedirektoratet

Følgende høringsinstanser har opplyst at de ikke har merknader til høringsnotatet:

Arbeidsdepartementet

Barne-, likestillings- og
inkluderingsdepartementet
Fiskeri- og kystdepartementet
Fornyings-, administrasjons- og
kirkedepartementet
Forsvarsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Kulturdepartementet
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
NTL Skatt
Nærings- og handelsdepartementet
Utenriksdepartementet

11.3 Endring av innholdskravet i bestemmelsene om Revisorregisteret

11.3.1 Gjeldende rett

Etter revisorloven § 10-1 skal Finanstilsynet føre et offentlig tilgjengelig elektronisk register over alle godkjente revisorer og revisjonsselskaper (Revisorregisteret). Bestemmelsen i revisorloven kap. 10 om Revisorregisteret ble endret som ledd i gjennomføringen av direktiv 2006/43/EF (revisjonsdirektivet), jf. Ot.prp. nr. 78 (2008–2009), slik at flere opplysninger enn tidligere skulle publiseres. Lovendringen trådte i kraft 1. januar 2011.

11.3.2 Høringsutkastet

I høringsutkastet vises det til at gjennomføringen av EØS-regler som svarer til revisjonsdirektivet krever nye tekniske løsninger. De nye opplysningene til registeret skal innhentes dels fra Finanstilsynets egne systemer, dels ved kobling mot andre offentlige registre og dels ved registrering som revisorene og revisjonsselskapene skal gjøre selv. I arbeidet med de tekniske løsningene har det vist seg å være nødvendig med enkelte justeringer av lovteksten. Dette gjelder blant annet opplysninger om at revisorer som har fått sin godkjenning tilbakekalt eller suspendert, samt at adresse for oppbevaring av dokumentasjon, ikke skal vises i Revisorregisteret. Videre er det behov

for at enkeltpersonforetak bare skal registreres for ansvarlige revisorer, at Finanstilsynet skal ha hjemmel til ikke å tildele revisorregisternummer til revisjonsselskaper som ikke påtar seg revisjonsoppdrag, samt at begrepet «partner» tas ut av loven.

Det er i høringsutkastet redegjort nærmere for de enkelte endringene som foreslås. Om «tilbakekall eller suspensjon av godkjennelse» står det følgende:

«Før lovendringen i 2009, fremgikk det av revisorloven at tilbakekall eller suspensjon av godkjenning skulle registreres i Revisorregisteret. Det var da ikke krav om publisering. Det har vist seg at Finanstilsynets systemer er bygget opp slik at det er tekniske problemer knyttet til publisering av disse opplysningene. Da det ikke er et krav etter revisjonsdirektivet at disse opplysningene skal publiseres, og publisering av slike opplysninger er unødig belastende for de personer det gjelder, foreslår Finanstilsynet at § 10-1 første ledd gis et nytt tredje punktum som unntar disse opplysningene fra publisering. Årsaken til at bestemmelsen ikke ble endret ved gjennomføringen av direktivet, var at det den gang ikke var tilstrekkelig bevissthet rundt koblingen mellom registrering og publisering.»

Om «foretaksnavn for enkeltpersonforetak» står det følgende:

«Det følger av revisorloven § 10-2 første ledd nr. 1, at Revisorregisteret skal inneholde opplysninger om revisors navn og eventuelt foretaksnavn for enkeltpersonforetak. Ordlyd og plassering kan tolkes som om alle enkeltpersonforetak til alle revisorer skal registreres. Finanstilsynet har ikke systemer for å gjennomføre dette. Finanstilsynet legger til grunn at hensikten med bestemmelsen har vært å registrere enkeltpersonforetak som driver revisjonsvirksomhet. Revisor som ikke er ansvarlig revisor, kan ikke påta seg revisjonsoppdrag, heller ikke gjennom enkeltpersonforetak. Kravet bør derfor avgrenses til å gjelde for ansvarlig revisor, slik at problemene med den tekniske gjennomføringen blir redusert. Endringen kan ikke ses å ha betydning i forhold til revisjonsdirektivet. Finanstilsynet foreslår at bestemmelsen flyttes fra § 10-2 første ledd nr. 1, til § 10-2 annet ledd ny nr. 4.»

Om «revisjonsselskap som ikke reviderer årsregnskap for revisjonspliktige» står det følgende:

«Det følger av revisorloven § 10-3 annet ledd at det for revisjonsselskaper, som ikke reviderer årsregnskap for revisjonspliktige, ikke skal registreres revisorregisternummer eller opplysninger om navn og bostedsadresse for revisjonsselskapets styremedlemmer, varamedlemmer, daglig leder og aksjeeiere og deltakere. Finanstilsynet har ikke systemer som kan overvåke hvilke revisjonsselskaper som faktisk påtar seg revisjonsoppdrag. Finanstilsynet foreslår derfor å omformulere bestemmelsen om revisorregisternummer slik at Finanstilsynet kan unnlate å tildele revisorregisternummer, til revisjonsselskaper som ikke utfører virksomhet som faller inn under revisorloven. Bestemmelsen om navn og adresse foreslås opphevet da denne type opplysninger registreres for alle revisjonsselskaper som har godkjenning. Endringene kan ikke ses å ha betydning i forhold til revisjonsdirektivet.»

Om «adresser» står det følgende:

«Revisorloven § 10-2 første ledd nr. 2 krever blant annet at revisor skal oppgi eventuell kontoradresse eller annen adresse for oppbevaring av dokumentasjon som gjelder klienter i Norge. Finanstilsynet antar at allmennhetens interesse i at disse opplysningene publiseres, ikke er tilstrekkelig store til å oppveie de uforholdsmessig store tekniske utfordringer som gjennomføring av bestemmelsen medfører. De tilsynsmessige behov er dekket på annen måte. Endringen foreslås gjennomført ved en tilføyelse i § 10-1 første ledd nytt tredje punktum, slik at det fremgår at eventuell kontoradresse eller annen adresse ikke trenger å publiseres. Revisjonsdirektivets krav om publisering av adresse og nettsideadresse dekkes av § 10-2 annet ledd ny nr. 4.»

Om «partner» står det følgende:

«Revisorlovens kapittel 10 benytter på to steder uttrykket «partner». Uttrykket er benyttet i Revisjonsdirektivet og er utbredt i revisjonsbransjen. Finanstilsynet mener at begrepet ikke er juridisk entydig. I den praktiske gjennomføringen har Finanstilsynet lagt til grunn at en partner er en ansvarlig revisor i revisjonsselskapet som utøver revisjonsvirksomhet, og som ikke er ansatt (registrert i Arbeidsgiver-

og arbeidstakerregisteret). Finanstilsynet legger til grunn at partner dekkes av bestemmelsenes alternativ «på annen måte tilknyttet revisjonsselskapet», og foreslår at begrepet tas ut av lovteksten. Revisorloven § 10-2 nr. 5 og § 10-3 nr. 6 foreslås endret.»

11.3.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har merknader til høringsutkastet.

11.3.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til utkastet til endringer i innholdskravet til opplysninger som skal registreres i Revisorregisteret. Som redegjort for i høringsnotatet foreslås det at opplysninger om tilbakekall og suspensjon av godkjenning, samt opplysninger om adresse hvor dokumentasjon oppbevares, ikke skal være offentlig tilgjengelig i registeret. Videre foreslås det i tråd med høringsutkastet at foretaksnavn for enkeltpersonforetak bare skal registreres for ansvarlige revisorer. Det foreslås også å omformulere bestemmelsen om revisorregisternummer slik at Finanstilsynet kan unnlate å tildele revisorregisternummer til revisjonsselskaper som ikke utfører virksomhet som faller inn under revisorloven, samt at begrepet «partner» tas ut av lovteksten.

11.4 Opprydding i lover hvor det stilles krav om statsautorisert revisor

11.4.1 Gjeldende rett

Etter revisorloven § 2-1, jf. § 2-2, skal revisjonspliktige påse at regnskapet blir revidert av en «registrert revisor eller statsautorisert revisor», som oppfyller kravene til å være ansvarlig revisor. Utgangspunktet etter revisorloven er derfor at en revisjonspliktig fritt kan velge mellom en registrert eller en statsautorisert revisor.

Tidligere var skillet mellom statsautoriserte og registrerte revisorer større enn det er i dag. Det var blant annet krav om at enkelte større foretak måtte velge minst en statsautorisert revisor, jf. tidligere aksjelov § 10-3. Et flertall i Finanskomiteen ønsket imidlertid ikke å videreføre dette skille, jf. Innst. O. nr. 25 (1998–1999) kapittel 3.2.1. Bakgrunnen for dette var blant annet at begge revisorkategorier oppfylte kravet i dagjeldende direktiv 84/253/EF (revisjonsdirektiv), samt at markedet ikke skilte mellom revisorkategorier, men at skille gikk mellom større og min-

dre revisjonsselskaper. Innholdsmessig gjelder det mer eller mindre de samme krav til revisjonen for ulike foretak, og en samlet revisjonsbransje gikk derfor inn for at begge kategorier burde ha de samme formelle rettigheter til utøvelse av yrket. Finanskomiteens flertall uttalte i den forbindelse at «en konsekvens bør være at krav om statsautorisert revisor innenfor spesielle bransjer eller for spesielle organisasjonsformer som fremgår av særlovgivningen [...] må endres», jf. Innst. O. nr. 25 (1998–1999) side 10.

På denne bakgrunn uttrykte departementet i Ot.prp. nr. 13 (2000–2001) s. 25 at «Stortinget har gitt uttrykk for at det ikke ønsker en differensiering av de to revisorkategoriene, verken i revisorloven eller i særlovgivningen».

Departementet fulgte opp Finanskomiteens uttalelse med forslag til endringer i særlovgivning som likestilte registrerte og statsautoriserte revisorer, men forutsatte at fagdepartementene foretok eventuelle andre regelverksendringer. Likevel forekommer det fortsatt lov- og/eller forskriftskrav som stiller krav om statsautorisert revisor. Enkelte av disse bestemmelsene er også nyere enn Finanskomiteens uttalelse.

11.4.2 Høringsutkastet

Om skillet mellom registrerte og statsautoriserte revisorer i eksisterende lovgivning er det i høringsutkastet redegjort for følgende:

«Finanstilsynet har identifisert enkelte steder i lov- og forskrifter hvor det pr. 27. januar 2012, stilles krav om at (a) valgt revisor er statsautorisert og/eller (b) at attestasjonsoppdrag utføres av en statsautorisert revisor. Enkelte steder i lov- og forskrift er det videre stilt krav om at en statsautorisert revisor skal utføre en oppgave på vegne av staten (c), og andre steder er det krav om at en statsautorisert revisor skal være medlem av et organ m.m. (d).

I de situasjonene som faller inn under a og b, opptrer revisor som ansvarlig revisor i samsvarende med revisorlovens bestemmelser, og det er klart at lovgiver ikke ønsker en lovregulert forskjellsbehandling mellom de to revisorkategoriene. I de situasjoner der staten skal utnevne en statsautorisert revisor til å utføre bestemte oppgaver, samt steder hvor det er krav om at en statsautorisert revisor skal være medlem av et organ eller et styre, opptrer ikke revisor i egenskap av å være ansvarlig revisor eller ved å avgi bekreftelser til offentlig myndighet, jf. revisorloven § 1-1. Finanstilsynet for-

står Finanskomiteens uttalelse slik at det kun er der hvor revisor er valgt eller skal avgi attestasjoner, at det ikke skal være anledning til å skille på de to revisorkategoriene. Etter Finanstilsynets vurdering er det imidlertid ikke grunn til å gjøre forskjell på revisorkategoriene i andre sammenhenger heller. I særlig grad er dette tilfellet hvor det er tjenester som revisor utøver på vegne av staten (b). På denne bakgrunn foreslår Finanstilsynet å endre de bestemmelsene hvor det er identifisert at det oppstilles krav om statsautorisert revisor. Hvilke bestemmelser dette gjelder er behandlet i forslag til lovtekst i punkt 5.2.

Det følger av lov av 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor, § 18 annet ledd, at det felles organet skal ha en statsautorisert revisor. Dette foreslås endret i samsvar med overnevnte begrunnelse. Finanstilsynet gjør oppmerksom på at i følge vedtektene til AFP-tilskuddsordningen § 6-6, skal styret i fellesordningen for AFP velge en statsautorisert revisor. Finanstilsynet anbefaler derfor at vedtektsbestemmelsen endres tilsvarende.»

11.4.3 Høringsinstansenes syn

Den norske Revisorforening (DnR) støtter forslagene om endringer i bestemmelser som krever statsautorisert revisor, slik at den funksjonen det er snakk om også kan ivaretas av en registrert revisor. DnR viser imidlertid til at gjeldende krav i børsens noteringsregler om statsautorisert revisor for børsnoterte foretak ikke er omtalt i høringsforslaget. DnR mener at statsautoriserte og registrerte revisorer bør likestilles også her.

Finanstilsynet gjør oppmerksom på at også forskrift 22. november 2012 nr. 1102: Administrasjonsinstruks for pensjonsordningen for apotekvirksomhet avsnitt 2.3 bør tilføyes listen under avsnitt 5.2 bokstav a) i «Høringsnotat basert på utkast til høringsnotat 31. januar 2012 fra Finanstilsynet om endringer i revisorloven mv.».

Kunnskapsdepartementet (KUD) viser til at endringer i studentsamskipnadsloven ble satt i kraft fra 1. januar 2013. En av endringene er at loven setter krav om at revisor skal være statsautorisert, jf. § 8. KUD viser i denne sammenheng til begrunnelsen for dette, som går frem av lovproposisjonen, jf. Prop. 92 L (2011–2012) om endringer i studentsamskipnadsloven.

11.4.4 Departementets vurdering

Departementet viser til at lovgiver har hatt et uttalt ønske om at det ikke skal differensieres mellom registrerte og statsautoriserte revisorer i lovgivningen, jf. Ot.prp. nr. 13 (2000–2001) s. 25 og Innst. O. nr. 25 (1998–1999) kapittel 3.2.1.

Departementet kan ikke se at de forhold som anføres i Prop. 92 L (2011–2012) om endringer i studentsamskipnadsloven er spesielle for studentsamskipnader. Krav om statsautorisert revisor var ikke en del av det opprinnelige forslaget som ble sendt på høring, men ble foreslått av Kunnskapsdepartementet på bakgrunn av innspill fra enkelte høringsinstanser. Det er i Prop. 92 L (2011–2012) ikke redegjort nærmere for hvorfor det skulle være spesielle krav til revisor ved revisjon av studentsamskipnader, som tilsier at det gjøres avvik fra lovgivers intensjon ellers om å likestille registrerte og statsautoriserte revisorer. I Innst. 319 L (2011–2012) uttaler Kirke-, utdannings- og forskingskomiteen at «[k]omiteen mener det er viktig å styrke kontrollen med studentsamskipnadens økonomiske virksomhet, og støtter derfor plikt til statsautorisert revisor», uten at komiteen er invitert til å ta stilling til spørsmålet på bakgrunn av den mer prinsipielle vurderingen som ble lagt til grunn av Finanskomiteen i Innst. O. nr. 25 (1998–1999), og som i etterkant er søkt fulgt opp av lovgiver og forvaltningen. Etter departementets vurdering bør lovgivers intensjon om å likestille registrerte og statsautoriserte revisorer følges opp, slik at regelverket ikke stiller særskilte krav til statsautorisert revisor. Departementet foreslår derfor at kravet til statsautorisert revisor i studentsamskipnadsloven oppheves, i tillegg til de forslag til endringer som er foreslått av Finanstilsynet.

Departementet viser videre til høringsinnspill fra DnR knyttet til at Oslo Børs' regelverk om «Løpende forpliktelser for børsnoterte selskaper», hvor det i punkt 4.2.5 kreves at regnskapet skal revideres av statsautorisert revisor. Regelverket om «Løpende forpliktelser for børsnoterte selskaper» er fastsatt av Oslo Børs. Det er Oslo Børs selv som fastsetter nærmere regler om utsteders rettigheter og plikter som følge av opptak til handel, jf. børsforskriften § 1 tredje ledd, og det er derfor ikke opp til lovgiver eller Finansdepartementet å endre dette regelverket.

Departementet forslår i tråd med dette lovendringer som angitt i høringsnotatet.

11.5 Lovendring om revisorers og revisjonspliktiges plikt til å sende begrunnelse for opphør av revisjonsoppdrag til Finanstilsynet

11.5.1 Gjeldende rett

Det følger av revisorloven (lov 15. januar 1999 nr. 2) § 2-1 syvende ledd at den revisjonspliktige ikke kan avsette revisor uten saklig grunn. Uenighet vedrørende regnskapsmessig behandling eller revisjonshandlinger anses ikke som saklig grunn for avsettelse. Formålet med bestemmelsen er å sikre revisors uavhengighet ved gjennomføring av revisjonen.

For å kunne kontrollere at det foreligger saklig grunn for å avsette revisor er det, dersom et revisjonsoppdrag avsluttes før utløpet av tjenestetiden, en plikt både for revisor og den revisjonspliktige til å sende *begrunnelse* til Finanstilsynet, jf. revisorloven § 2-1 syvende ledd og § 7-1 fjerde ledd, samt henholdsvis aksjeloven (lov 13. juni 1997 nr. 44) og allmennaksjeloven (lov 13. juni 1997 nr. 45) § 7-2 fjerde ledd. Dette kommer i tillegg til plikten til å sende *melding* til Foretaksregisteret i samsvar med foretaksregisterloven (lov 21. juni 1985 nr. 78) § 4-1 (2), jf. § 3-7 første ledd nr. 2.

11.5.2 EØS-rett

De norske bestemmelsene om plikt til å begrunne revisorskifte som skjer på ekstraordinær generalforsamling gjennomfører EØS-regler som svarer til revisjonsdirektivet (2006/43/EF) artikkel 38 punkt 2. Artikkelen oppstiller krav om at revisor og revisjonspliktige skal sende begrunnelse til tilsynsmyndigheten dersom revisjonsoppdraget opphører «i løpet av revisjonsperioden». I Norge velges ikke revisor for en avtalt periode, men fungerer inntil ny revisor blir valgt, noe som normalt skjer på ordinær generalforsamling. Revisjonsdirektivet pålegger ikke medlemslandene å innføre et system med utnevnellesperiode.

På grunn av de ulike systemene for valg av revisor, er det ikke mulig å gjennomføre direktivbestemmelsen direkte i norsk rett. Etter departementets syn foreligger det derfor en nasjonal handlefrihet, også til ikke å innføre krav om begrunnelse. Bestemmelsene om begrunnelsesplikt ble imidlertid tatt inn i norsk rett fordi det var ønskelig å etablere et system for kontroll av om et revisorskifte er saklig begrunnet, også i norsk lovgivning. Som en tilpasning til norsk regelverk ble begrunnelsesplikten knyttet til revi-

sorskifte som finner sted på ekstraordinær generalforsamling.

11.5.3 Høringsutkastet

I høringsnotatet vises det til at Finanstilsynet i brev 4. februar 2010 til departementet foreslo endringer i revisorloven §§ 2-1 syvende ledd og 7-1 fjerde ledd, samt i aksjeloven § 7-2 fjerde ledd og allmennaksjeloven § 7-2 fjerde ledd. Finanstilsynet viser til at tilsynet har mottatt over 3500 meldinger siden bestemmelsene trådte i kraft 1. juli 2009. En svært høy andel av disse meldingene gjelder begrunnelser for revisorskifter i foretak som ikke er underlagt tilsyn av Finanstilsynet, og disse begrunnelsene er derfor uten tilsynsmessig verdi. Det er heller ingen andre offentlige organer som gjør seg nytte av den informasjonen som sendes inn. I høringsutkastet ble det derfor foreslått at begrunnelsesplikten bare bør videreføres for foretak av allmenn interesse og for revisorer som reviderer slike foretak.

11.5.4 Høringsinstansenes syn

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) har i sin høringsuttalelse vært positiv til de foreslåtte endringene av revisorloven og aksjelovene. NHO støtter forslaget om at kretsen av meldepliktige revisjonspliktige blir innskrenket, og viser til at skifte av revisor meldes uansett av revisjonspliktige til Foretaksregisteret, samt at Finanstilsynet kan foreta stikkprøver gjennom den meldeordningen.

Den norske Revisorforening (DnR) viser i høringen til at avgrensningen i praksis allerede er gjennomført, ved at Finanstilsynet i november 2011 opplyste på sin hjemmeside at det for andre foretak enn foretak av allmenn interesse, ikke skal sendes slik melding til tilsynet.

11.5.5 Departementets vurdering

Finansdepartementet viser til den fornyede vurderingen av hvordan revisjonsdirektivet artikkel 38 punkt 2 mest hensiktsmessig bør gjennomføres i norsk rett i høringsnotatet, og foreslår at begrunnelsesplikten bare bør videreføres for foretak av allmenn interesse og for revisorer som reviderer slike foretak. Foretak av allmenn interesse er definert i revisorloven § 5a-1, og omfatter foretak som har utstedt omsettelige verdipapirer som er opp tatt til handel på et regulert marked i EØS-land, banker og andre kredittinstitusjoner, samt forsikringsselskaper. I foretak av allmenn interesse er

det spesielt viktig å sikre revisors uavhengighet gjennom å hindre revisorskifter initiert av revisjonspliktige på et usaklig grunnlag. For denne type foretak vil også Finanstilsynet kunne gjøre seg nytte av meldingene og begrunnelsene i det løpende tilsynsarbeidet, både i kontrollen av foretakenes finansielle rapportering, og i tilsynet med kredittinstitusjoner, herunder banker og forsikringsselskaper.

Selv om begrunnelsesplikten nå foreslås begrenset til å gjelde foretak av allmenn interesse og deres revisorer, foreslår Finansdepartementet en forskriftshjemmel som gir departementet mulighet til å utvide kretsen av foretak og revisorer som skal være omfattet av plikten, dersom særlige behov skulle tilsi dette.

12 Oppretting av inkurier og henvisningsfeil

12.1 Oppretting av inkurier i verdipapirhandelloven og regnskapsloven

Ved lovendring 13. desember 2013 nr. 6, jf. Prop. 1 LS (2013–2014), ble det inntatt nye regler i regnskapsloven § 3-3d og i verdipapirhandelloven § 5-5a med krav om rapportering av betaling til myndigheter mv. Reglene i regnskapsloven § 3-3d annet ledd annet punktum og verdipapirhandelloven § 5-5a tredje ledd annet punktum er likelydende etter sin ordlyd, og gir nærmere bestemte unntak fra rapporteringsplikten. Ved en inkurie ble ordet «morforetakets» anvendt i stedet for «morselskapets» i begge bestemmelsene. Dette foreslås rettet slik at det står «morselskapets» i begge bestemmelsene.

12.2 Oppretting av inkurie i hvitvaskingsloven

Lov 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven) § 33 gir departementet hjemmel til i forskrift å fastsette særskilte regler om rapporte-

ring av transaksjoner til, samt regler om restriksjoner på adgangen til å etablere forretningsforhold med, og å gjennomføre transaksjoner til personer eller foretak med tilknytning til land eller områder som ikke har gjennomført tilfredsstillende tiltak mot handlinger som nevnt i straffeloven § 317 (hvitvasking) og 147 b (finansiering av terrorvirksomhet).

Ved endringslov 21. juni 2013 nr. 85 ble det inntatt en ny bestemmelse i straffeloven, § 147 d, som kriminaliserer kvalifiserte former for tilknytning til terrororganisasjoner. Bestemmelsen utvider også nedslagsfeltet til straffbar finansiering av terrorvirksomhet fra å omfatte finansiering av bestemte terrorhandlinger, jf. straffeloven § 147 b, til også å omfatte økonomisk eller annen materiell støtte til terrororganisasjoner som har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler. Da det i forlengelse av den nye bestemmelsen i straffeloven § 147 d ble foretatt justeringer i hvitvaskingslovens henvisninger til straffelovens terrorbestemmelser, ble hvitvaskingsloven § 33 ved en inkurie ikke oppdatert for å reflektere at nedslagsfeltet til straffbar terrorfinansiering også ble utvidet. Finansdepartementet foreslår at dette rettes opp.

13 Økonomiske og administrative konsekvenser

13.1 Til forslaget om nye eierkontrollregler for børser og verdipapirregistre

Forslaget til nye eierkontrollregler innebærer en endring fra et forbudsbasert system til et mer skjønnsbasert system. Omleggingen i forhold til gjeldende eierbegrensningsregler åpner for at enhver erverver, ikke bare andre infrastrukturforetak, kan søke om å eie mer enn 20 prosent av en børs eller et verdipapirregister, og i den forbindelse bli underlagt en egnethetsvurdering.

Antall foretak som vil bli berørt av endringene, er få. Det er derfor ikke grunn til å tro at det nye regelverket vil få nevneverdige konsekvenser for det offentlige, selv om endringene åpner for at det kan komme søknader fra en videre krets av personer enn tidligere. Regler om hvilke opplysninger søknaden skal inneholde og de nærmere kriterier for skjønnsutøvelsen antas å bidra til effektivisering av saksbehandlingen.

De lovfastsatte skjønnskriteriene antas også å bidra til forutberegnelighet for søkerne i søkeprosessen, og de foreslåtte endringene forventes ikke å få økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning for søkerne.

13.2 Til forslaget om endringer i reglene om sentrale motparter (oppgjørssentraler)

Lovforslaget omfatter enkelte nye og utvidede krav som kan innebære økonomiske og administrative konsekvenser for sentrale motparter. Blant annet utvides personkretsen som egnethetskravene gjelder for, og det innføres krav risikokomite og om betryggende systemer for håndtering av risiko. Det innføres også krav om at sentrale motparter skal ha tilstrekkelig sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet, og kravet til ansvarlig kapital økes fra minst 50 millioner kroner til minst et beløp som svarer til 7,5 millioner euro. Samtidig bemerkes det at sentrale motparter allerede er

omfattet av krav om betryggende systemer for håndtering av risiko gjennom forskrifter fastsatt av Finanstilsynet. Finanstilsynet har også tilsyn med at sentrale motparter har tilstrekkelig sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet. Det kan også legges til grunn at de sentrale motpartene allerede har ansvarlig kapital som overstiger det økte kravet. Lovforslaget gir også enkelte forenklinger, herunder forslaget om at krav til kontrollkomité og om at et beløp tilsvarende minst halvparten av foretakets ansvarlige kapital til enhver tid skal bestå av innskudd eller trekkrettigheter i kredittinstitusjon, oppheves. Også begrensningen i sentrale motparters adgang til å eie underliggende eller finansielle instrumenter knyttet til motpartsvirksomheten foreslås opphevet. Departementet viser videre til at norske sentrale motparter allerede har tilpasset sin virksomhet til kravene som følger av EMIR for å kunne fortsette å drive virksomhet i EU. Samlet sett er det derfor departementets vurdering at forslaget ikke i praksis vil innebære vesentlige økonomiske og administrative konsekvensene for sentrale motparter.

Lovforslaget vil ikke innebære vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige.

13.3 Til forslaget om gjennomføring av EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3 (forordning (EF) nr. 924/2009 og forordning (EU) nr. 260/2012 om grensekryssende betalinger)

Forslaget til endring av finansavtaleloven § 9 som inkorporerer EØS-regler som svarer til forordning 924/2009 og forordning 260/2012 i norsk rett, forventes ikke å få vesentlig økonomiske eller administrative konsekvenser for norske tilsynsmyndigheter. Gjennomføringene av forordningene i norsk rett antas ikke å få konsekvenser for innenlandske betalinger, men kan medføre lavere priser på grensekryssende direkte-debiteringer i euro.

13.4 Til forslaget om kjønnsnøytrale premier og ytelser i livsforsikringskontrakter som er private, frivillige og utenfor arbeidsforhold

Konsekvenser for forsikringstakerne

Individuelle livsforsikringskontrakter omfatter kapitalforsikringer, som gir engangsutbetaling ved død eller uførhet, og rente- og pensjonsforsikringer, som utbetales så lenge forsikringstaker lever eller til et avtalt opphørstidspunkt. Lovforslaget vil omfatte nye kontrakter som tegnes etter tidspunktet for ikrafttredelsen av loven. Ifølge tall fra Finans Norge var det pr. 31.12.2013 tegnet ca. 893 500 individuelle kapitalforsikringer uten investeringsvalg. Dette omfatter dødsrisikoforsikringer og uføreforsikringer. Det ble i 2013 tegnet 98 960 nye slike forsikringer, hvorav tilnærmet like mange ble tegnet av kvinner som av menn. Det var pr. 31.12.2013 tegnet ca. 83 000 individuelle kapitalforsikringer med investeringsvalg. I 2013 ble det tegnet 21 000 nye slike forsikringer, hvorav 47 prosent ble tegnet av kvinner. I gruppen individuelle rente- og pensjonsforsikringer var det pr. 31.12.2013 tegnet 904 200 forsikringer. Det ble tegnet 64 600 nye slike forsikringer i 2013, hvorav tilnærmet like mange ble tegnet av menn som av kvinner.

Finanstilsynet har gjennomført beregninger som viser hvordan innføring av kjønnsnøytral premie for de ulike typer kontrakter vil påvirke premiene for hhv. kvinner og menn i ulike aldersgrupper og med ulik kjønns sammensetning av porteføljen.

For dødsrisikoforsikringer betaler menn i dag høyere premie enn kvinner, fordi slike forsikringer utbetales hyppigere til menn. Eksempelvis betaler en 50-årig kvinne i dag kun 53,2 prosent av den premien en 50-årig mann betaler for en dødsrisikoforsikring. Dersom porteføljen består av like mange kvinner som menn, vil en ny kjønnsnøytral premie for en 50-årig kvinne bli 44 prosent høyere enn dagens kjønnsdifferensierte premie. For en 50-årig mann vil ny kjønnsnøytral premie utgjøre 77 prosent av dagens kjønnsdifferensierte premie. Dødsrisikoforsikringer vil mao. bli billigere for menn og dyrere for kvinner.

For rente- og pensjonsforsikringer betaler kvinner i dag høyere premie enn menn, fordi de lever lenger og derfor oftere får utbetalt slik pensjon og får utbetalt pensjon over en lengre tidsperiode enn menn. Eksempelvis betaler en 50-årig kvinne i dag 16,2 prosent mer i premie enn menn i

samme aldersgruppe. Dersom porteføljen består av like mange kvinner som menn, vil en ny kjønnsnøytral premie for kvinnen utgjøre 93 prosent av dagens kjønnsdifferensierte premie. For mannen vil ny kjønnsnøytral premie bli 8 prosent høyere enn dagens kjønnsdifferensierte premie. Rente- og pensjonsforsikringer vil mao. bli dyrere for menn og billigere for kvinner.

For uføreforsikringer betaler kvinner i dag høyere premie enn menn, fordi det statistisk sett er flere kvinner som blir uføre. Finanstilsynet har også her gjennomført beregninger som viser effekten av å innføre kjønnsnøytrale premier. En 50-årig mann vil med ny kjønnsnøytral premie måtte betale 30 prosent mer for en uførekapitalforsikring enn i dag, mens premien for en 50-årig kvinne vil utgjøre 81 prosent av dagens kjønnsdifferensierte premie, gitt at porteføljen består av like mange kvinner og menn. For uførepensjonsforsikring er bildet omtrent det samme. Uføreforsikringer og uførepensjonsforsikringer vil mao. bli dyrere for menn og billigere for kvinner.

Både Finanstilsynet og Finans Norge har påpekt at selskapene ikke lenger vil ha mulighet til å la kvinner og menn betale for sin risiko, men må vurdere risiko knyttet til kjønn på et mer samlet og overordnet nivå. Selskapene vil da være mer utsatt for risiko for at den underliggende kjønns sammensetningen endres på en måte som det ikke er tatt høyde for ved beregning av premiene. For å avhjelpe dette antas at selskapene vil øke sikkerhetsmarginene for å kunne sikre sine forpliktelser. Dette kan føre til at forsikringene som omfattes av lovforslaget generelt blir dyrere for kundene. Dette vil komme i tillegg til at den underliggende seleksjonen, dvs. hvem som velger å tegne slike forsikringer og hvem som ikke gjør det, også kan bidra til økte forsikringskostnader.

Innføring av kjønnsnøytrale premier for forsikringer som er private, frivillige og utenfor arbeidsforhold, må ventes å føre til at selskapene vil søke å finne andre faktorer enn kjønn som kan brukes ved premieberegningen for slike forsikringer. En forutsetning for at slike faktorer vil kunne brukes er at det kan utarbeides tilstrekkelig statistisk grunnlag for hvilken risiko faktoren utgjør.

Konsekvenser for livsforsikringsselskapene

Som nevnt i avsnittet over vil selskapene kunne være utsatt for risiko for at den underliggende kjønns sammensetningen endres på en måte som det ikke er tatt høyde for ved beregning av premiene. For å avhjelpe dette antas at selskapene vil øke sikkerhetsmarginene for å kunne sikre sine

forpliktelser. Det er også usikkert hvordan forsikringstakerne vil tilpasse seg innføring av kjønnsnøytral premie. Dersom lavrisikogrupper, som vil måtte betale en høyere pris ved innføring av kjønnsnøytrale premier, i større grad trekker seg ut av forsikringsbestanden, vil forsikringsselskapene sitte igjen med «dårlige» risikoer, og utjevningseffekten på premiene blir mindre.

I tillegg vil livsforsikringsselskapene måtte påregne en del kostnader knyttet til aktuarmessige beregninger og utarbeidelse av nye pristariffer, og til IT-messige tilpasninger i programvare mv.

Konsekvenser for det offentlige

Ved innføring av krav om kjønnsnøytrale premier for individuelle livsforsikringskontrakter etter lovforslaget her, vil livsforsikringsselskapene måtte utarbeide nye pristariffer for disse forsikringene. Nye pristariffer skal meldes til Finanstilsynet, som fører kontroll med at pristariffene er forsvarlige og for øvrig i overensstemmelse med forsikringsvirksomhetslovens bestemmelser. Det må påregnes at Finanstilsynet vil få noe økt arbeid med kontroll av forsvarligheten av pristariffene i forbindelse med lovens ikrafttredelse.

13.5 Til forslaget om utkontraktering av virksomhet på finansområdet

De materielle skrankene for finansinstitusjoners adgang til å utkontraktere virksomhet som fremgår av forslaget til § 2-17 a i finansieringsvirksomhetsloven, er i hovedsak en presisering av krav som delvis følger av de alminnelige kravene til forsvarlig drift og organisering av finansinstitusjoner og vilkår som ofte gjøres gjeldende i konsesjonspraksis. Forslaget til ny § 4 c i finanstilsynsloven som innfører meldeplikt om utkontraktering og klargjør Finanstilsynets hjemmel til å gripe inn ved utkontraktering av virksomhet på finansområdet, forventes ikke å få vesentlig økonomiske eller administrative konsekvenser for norske tilsynsmyndigheter eller for institusjonene under tilsyn. Lovendringen vil i hovedsak innebære en tydeliggjøring av Finanstilsynets inngrepskompetanse overfor de institusjoner som er underlagt tilsyn etter finanstilsynsloven § 1.

13.6 Til forslaget om gjennomføring av EØS-avtalen vedlegg IX punkt 31eb (forordning (EF) nr. 1060/2009) – Lov om kredittvurderingsbyråer

Lov om kredittvurderingsbyråer innebærer regulering av tidligere uregulert virksomhet. Som redegjort for over, er det etter det departementet kjenner til ikke nå noen norske kredittvurderingsbyråer. Departementet antar at intern analysevirksomhet i banker og meglerforetak bare i begrenset grad vil rammes av de nye reglene, men viser til at det må foretas en konkret vurdering av om virksomheten er å anse som «kredittvurderingsvirksomhet» etter den nye loven. Forslaget antas derfor å ha begrensede økonomiske og administrative konsekvenser for eksisterende privat virksomhet. Nye lovregler i tråd med forslaget, vil innvil videre ikke gjøre det mulig å etablere norske kredittvurderingsbyråer som driver kredittvurderingsvirksomhet, slik dette er definert i CRA I, før også CRA II er innlemmet i EØS-avtalen, og det er gjennomført EØS-regler som svarer til forordningen i norsk rett. Eventuelle økonomiske og administrative konsekvenser av at det på midlertidig basis ikke blir mulig å etablere kredittvurderingsbyrå i Norge, er vanskelig å anslå. Departementet antar videre at de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget for det offentlige er begrenset.

13.7 Til forslaget om endring av finanstilsynsloven § 7

Forslaget om endring i finanstilsynsloven § 7 forventes ikke å gi økt ressursbruk eller økte kostnader for Finanstilsynet eller departementet.

Forslaget om å erstatte ordningen med forhåndsgodkjenning av ansattes og styremedlemmers låneopptak med en meldeplikt, må antas å frigjøre noe ressurser i Finanstilsynet og departementet.

13.8 Til forslaget om rett til behandling av sensitive personopplysninger ifm. autorisasjonsordninger

Etablering av autorisasjonsordningene er frivillig, og forslaget antas ikke å pålegge økonomiske eller administrative byrder av betydning for næringsorganisasjonene. Forslaget antas heller ikke å medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning for det offentlige.

13.9 Til forslaget om gjennomføring av diverse EØS-forpliktelser i verdipapirhandelloven

Departementet legger til grunn at det ikke vil være økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget til endringer.

13.10 Til forslaget om diverse endringer i revisorloven

Forslaget i punkt 11.3 antas å medføre besparelser for private og offentlige aktører. Forslaget i punkt

11.4 antas ikke å medføre særlige økonomiske eller administrative konsekvenser for private og offentlige aktører. Forslaget i punkt 11.5 medfører besparelser for revisorer, de revisjonspliktige og for Finanstilsynet, ved at det blir færre meldinger å utstede og behandle. Departementet antar imidlertid at besparelsene allerede er tatt ut ved at Finanstilsynet allerede i november 2011 opplyste på sin hjemmeside at det for andre foretak enn foretak av allmenn interesse, ikke lenger skulle sendes slik melding til tilsynet.

14 Merknader til de enkelte bestemmelsene

14.1 Til endringene i domstolloven

Til § 225 annet ledd tredje punktum

Det vises til omtale under punkt 11.4. Lovendringen likestiller registrerte og statsautoriserte revisorer.

14.2 Til endringene i finanstilsynsloven

Til ny § 4 c

Bestemmelsen klargjør Finanstilsynets kompetanse knyttet til tilsyn med utkontraktering av oppgaver på finansområdet. Med utkontraktering forstås her en institusjon under tilsyns bruk av oppdragstakere til å få utført arbeidsoppgaver som omfattes av virksomhetens konsesjon og vanlige virksomhet.

Første ledd pålegger institusjoner under Finanstilsynets tilsyn å melde fra til Finanstilsynet bl.a. ved inngåelse av avtale om utkontraktering. Det er satt en særskilt frist for slik melding. Tilsynsobjektene meldeplikt etter § 4 c gjelder uavhengig av utkontrakterings art, omfang eller varighet. Dersom tilsynsobjektene melding etter § 4 c første ledd ikke gir Finanstilsynet tilstrekkelig grunnlag til å foreta en fullstendig vurdering av om tilsynet bør sette vilkår eller gi pålegg vedrørende utkontrakteringen, vil Finanstilsynet kunne be om en ytterligere redegjørelse om utkontrakteringen, i samsvar med tilsynsobjektene alminnelige plikt til å gi opplysninger til Finanstilsynet etter finanstilsynsloven § 3 annet ledd annet punktum. Meldeplikten vil i utgangspunktet også gjelde utkontraktering innenfor et konsern. Finanstilsynet vil med hjemmel i tredje ledd kunne gjøre unntak fra meldeplikten når dette anses ubetenkelig. Et moment av betydning her vil kunne være om oppgaver utkontrakteres mellom foretak under tilsyn eller til et foretak som ikke er underlagt tilsyn.

Annet ledd gir Finanstilsynet på nærmere vilkår adgang til å gripe inn i utkontraktering.

Finanstilsynet kan gripe inn dersom det anser at tilsynsobjektets utkontraktering faller inn under vilkårene som nevnes i § 4 c annet ledd. Når et eller flere av disse vilkårene er oppfylt vil det være adgang til å gripe inn både i forbindelse med de situasjonene som utløser krav til å gi melding til Finanstilsynet og løpende mens utkontraktering av virksomhet skjer.

Tredje ledd gir Finanstilsynets hjemmel til å fastsette nærmere regler om innholdet i melding etter første ledd samt gjøre unntak fra meldeplikten.

Det vises for øvrig til de alminnelige merknedene til bestemmelsen ovenfor i kapittel 6.

Til § 7 tredje ledd

Endringen innebærer at det åpnes for at Finanstilsynets tjenestemenn og styremedlemmer kan kausjonere for andres låneopptak i institusjoner under tilsyn, men at det må gis melding om dette. Endringen innebærer videre at dagens godkjenningsordning ved låneopptak erstattes med en meldeplikt. Slike meldinger om kausjonering og låneopptak fra tjenestemenn skal gis til Finanstilsynet. Styremedlemmer, varamedlemmer og finanstilsynsdirektøren skal gi tilsvarende melding om kausjon til Finansdepartementet. Slik bestemmelsen er utformet i dag vises det til både «lån mot endossement» og «annen kausjon». Departementet legger til grunn at det er tilstrekkelig å bruke uttrykket «kausjon» i ordlyden, for å understreke at det skal gis melding ved alle former for kausjonsstillelse. Melding om kausjon skal inneholde opplysninger om lånevilkårene som er stilt.

Til § 7 fjerde ledd

Forbudet i bestemmelsens fjerde ledd mot at Finanstilsynets styremedlemmer og tjenestemenn kan eie aksjer i eller andeler utstedt av institusjoner under tilsyn er utvidet til å omfatte derivater og andre rettigheter til slike instrumenter.

Til § 7 femte ledd

Forskriftshjemmelen i bestemmelsen er endret slik at det i forskrift også kan fastsettes forbud mot Finanstilsynets tjenestemenns adgang til å erverve og avhende obligasjoner.

Det vies for øvrig til omtale overfor i punkt 8.6.

14.3 Til endringene i finansieringsvirksomhetsloven

Til ny § 2-17 a

Bestemmelsen trekker opp sentrale lovfastsatte skranker for finansinstitusjoners utkontraktering av virksomhet. Med utkontraktering forstås her en finansinstitusjons bruk av oppdragstakere til å få utført arbeidsoppgaver som omfattes av virksomhetens konsesjon og vanlige virksomhet.

Første ledd første punktum inneholder hovedregelen om at finansinstitusjoner kan utkontraktere oppgaver som ikke er kjerneoppgaver. Det er likevel ikke tillatt å utkontraktere slike oppgaver dersom dette skjer i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som forsvarlig eller som gjør at tilsynet med den utkontrakterte virksomhet eller foretakets samlede virksomhet blir vanskeliggjort.

Skrankene for utkontraktering som følger av § 2-17 a gjelder som utgangspunkt også for utkontraktering til annet foretak i samme konsern. I praksis kan en noe mindre restriktiv holdning til utkontraktering av oppgaver til foretak i samme konsern begrunnes blant annet i at oppdragstaker i slike tilfeller pga. konsernforholdet vil være under tilsyn, jf. finanstilsynsloven § 1 annet ledd.

I vurderingen av om utkontrakteringen kan anses som forsvarlig må det blant annet legges vekt på betydningen for styringen av finansinstitusjonens samlede virksomhet, og de hensyn som lovgivningen om finansinstitusjoner ellers skal ivareta. Om utkontrakteringen skjer til et foretak under tilsyn eller til et foretak som ikke er under tilsyn vil også være relevant.

Det vil også være av betydning om utkontrakteringen skjer til et foretak som ligger i en annen jurisdiksjon. Når den planlagte utkontrakteringen skal skje til et foretak som ligger i en annen jurisdiksjon, vil det generelt kunne være mindre betenkelig om utkontrakteringen skjer til en annen jurisdiksjon innenfor EØS-området enn til en jurisdiksjon utenfor EØS-området.

I vurderingen av om utkontrakteringen kan anses å vanskeliggjøre tilsynet med den utkon-

trakterte virksomhet eller med foretakets samlede virksomhet vil det, på samme måte som for forsvarlighetsvurderingen, være av betydning om utkontrakteringen skjer til et foretak under tilsyn eller til et foretak som ikke er under tilsyn, og i hvilken jurisdiksjon foretaket det utkontrakteres til ligger i. Det vil videre være av betydning om avtalen mellom finansinstitusjonen som utkontrakterer oppgaver og oppdragstakeren gir Finanstilsynet tilfredsstillende adgang til informasjon og mulighet for tilsyn.

Første ledd annet punktum angir at kjerneoppgaver ikke vil kunne utkontrakteres med mindre annet følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov. Hva som skal anses som kjerneoppgaver vil bero på en konkret vurdering med utgangspunkt i om oppgaven er en nødvendig og integrert del av den konsesjonsbelagte virksomheten foretaket driver. Det vil i medhold av adgangen til å gi forskrift om utkontraktering i fjerde ledd kunne gjøres unntak fra forbudet. Det vil også være adgang til å dispensere fra forbud mot utkontraktering i særlige tilfeller, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-3 annet ledd. Der utkontraktering tillates, vil det på vanlig måte kunne settes vilkår for tillatelsen.

I *annet ledd* fremgår det at bestemmelsen i første ledd også gjelder oppdrag som en finansinstitusjon gir til en annen finansinstitusjon eller leverandør av bestemte varer eller tjenester, og som gjelder markedsføring eller salg av finansinstitusjonens finansielle tjenester.

I *tredje ledd* fastslås at en finansinstitusjons bruk av oppdragstakere ikke skal innvirke på foretakets plikter og ansvar overfor kunder og offentlig myndighet etter ellers gjeldende regler. Dette anses å være i samsvar med alminnelige rettsregler. Slike plikter vil f.eks. kunne følge av markedsføringsloven, forsikringsavtaleloven, finansavtaleloven og av avtalen med kunden.

Fjerde ledd inneholder en hjemmel for departementet til å gi nærmere regler om utkontraktering og bruk av oppdragstakere i forskrift. I forskrift kan det blant annet fastsettes forbud mot utkontraktering til nærmere angitte jurisdiksjoner utenfor EØS-området eller fastsettes at slik utkontraktering kun kan skje med tillatelse fra Finanstilsynet, jf. de betenkeligheter som kan gjøre seg gjeldende ved utkontraktering av virksomhet til jurisdiksjoner utenfor EØS, jf. omtalen av dette i avsnitt 6.2 ovenfor.

Det vises for øvrig til de alminnelige merkningene til bestemmelsen ovenfor i kapittel 6.

Til ny § 5-4

Det inntas en bestemmelse om at næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer personer ansatt i finansinstitusjon, og utenlandsk finansinstitusjon som skal drive eller driver virksomhet gjennom filial her i riket, gis hjemmel til å behandle sensitive personopplysninger som ledd i vurderingen av om autorisasjonen for ansatte i foretakene skal tilbakekalles. Se nærmere omtale i pkt. 9.5.

14.4 Til endringene i aksjeloven*Til § 7-2 fjerde ledd annet og nytt tredje punktum*

Endringene er nærmere omtalt foran i punkt 11.5. Endringene innebærer at plikten til å sende begrunnelse til Finanstilsynet dersom et oppdrag bringes til opphør av selskapet før utløpsperioden bare skal gjelde for selskaper av allmenn interesse. Selskaper av allmenn interesse er definert i revisorloven § 5a-1. Det foreslås et nytt tredje punktum som gir departementet en forskriftshjemmel til å fastsette regler om at melding om begrunnelse for avslutning av revisjonsoppdrag etter bestemmelsen i annet punktum, også skal gjelde for andre revisjonspliktige foretak, der som særlige behov skulle tilsi dette.

14.5 Til endringene i allmennaksjeloven*Til § 7-2 fjerde ledd annet og nytt tredje punktum*

Endringene er nærmere omtalt foran i punkt 11.5. Endringene innebærer at plikten til å sende begrunnelse til Finanstilsynet dersom et oppdrag bringes til opphør av selskapet før utløpsperioden bare skal gjelde for selskaper av allmenn interesse. Selskaper av allmenn interesse er definert i revisorloven § 5a-1. Det foreslås et nytt tredje punktum som gir departementet en forskriftshjemmel til å fastsette regler om at melding om begrunnelse for avslutning av revisjonsoppdrag etter bestemmelsen i annet punktum, også skal gjelde for andre revisjonspliktige foretak, der som særlige behov skulle tilsi dette.

14.6 Til endringene i regnskapsloven*Til § 3-3 d annet ledd annet punktum*

Det vises til omtale under punkt 12.1. Endringen retter opp en inkurie.

14.7 Til endringene i revisorloven*Til § 2-1 syvende ledd fjerde og nytt femte punktum*

Endringene er nærmere omtalt foran i punkt 11.5. Endringene innebærer at plikten til å sende begrunnelse til Finanstilsynet dersom et oppdrag bringes til opphør av selskapet før utløpsperioden bare skal gjelde for selskaper av allmenn interesse. Selskaper av allmenn interesse er definert i revisorloven § 5a-1. Det foreslås et nytt femte punktum som gir departementet en forskriftshjemmel til å fastsette regler om at melding om begrunnelse for avslutning av revisjonsoppdrag etter bestemmelsen i fjerde punktum, også skal gjelde for andre revisjonspliktige foretak, der som særlige behov skulle tilsi dette.

Til § 7-1 fjerde ledd annet og nytt tredje punktum

Endringene er nærmere omtalt foran i punkt 11.5. Endringene innebærer at plikten til å sende begrunnelse til Finanstilsynet dersom et oppdrag bringes til opphør av selskapet før utløpsperioden bare skal gjelde for selskaper av allmenn interesse. Selskaper av allmenn interesse er definert i revisorloven § 5a-1. Det foreslås et nytt tredje punktum som gir departementet en forskriftshjemmel til å fastsette regler om at melding om begrunnelse for avslutning av revisjonsoppdrag etter bestemmelsen i andre punktum, også skal gjelde for andre revisjonspliktige foretak, der som særlige behov skulle tilsi dette.

Til § 10-1 første ledd annet punktum

Det vises til omtale under punkt 11.3. Lovendringen innebærer at opplysninger om en revisors eller et revisjonsselskaps godkjenning er tilbakekalt eller suspendert, samt opplysninger om eventuell kontoradresse eller annen adresse for oppbevaring av dokumentasjon, er unntatt offentliggjøring i Revisorregisteret.

Til § 10-2 første ledd nr. 1 og nr. 5

Det vises til omtale under punkt 11.3.

Lovendringen i § 10-2 første ledd nr. 1 må sees i sammenheng med lovendringen i revisorloven § 10-2 annet ledd nytt nr. 4. Lovendringen innebærer at kravet om å opplyse om eventuelt foretaksnavn for enkeltpersonforetak avgrenses til å gjelde for ansvarlig revisor.

Lovendringen i § 10-2 første ledd nr. 5 innebærer at begrepet «partner» tas ut av lovteksten.

Begrepet «partner» anses dekket av formuleringen «på annen måte er tilknyttet et revisjonsselskap».

Til § 10-2 annet ledd nr. 2, 3 og nytt nr. 4

Det vises til omtale under punkt 11.3.

Lovendringene i § 10-2 annet ledd nr. 2 og nr. 3 er en konsekvensjustering som følge av lovendringen i § 10-2 annet ledd nytt nr. 4.

Lovendringen i § 10-2 annet ledd nytt nr. 4 må sees i sammenheng med lovendringen i revisorloven § 10-2 første ledd nr. 1. Lovendringen innebærer at kravet om å opplyse om eventuelt foretaksnavn for enkeltpersonforetak avgrenses til å gjelde for ansvarlig revisor.

Til § 10-3 første ledd nr. 6

Det vises til omtale under punkt 11.3. Lovendringen innebærer at begrepet «partner» tas ut av lovteksten. Begrepet «partner» anses dekket av formuleringen «på annen måte tilknyttet revisjonsselskapet».

Til 10-3 annet ledd

Det vises til omtale under punkt 11.3. Lovendringen innebærer at Finanstilsynet kan unnlate å tildele revisorregisternummer til revisjonsselskaper som ikke utøver virksomhet som faller inn under revisorloven.

14.8 Til endringene i betalingssystemloven

Til § 4-4 nytt annet ledd

Det foreslås at det i § 4-4 nytt annet ledd tas inn en bestemmelse som skal verne systemoperatørens rettigheter når disse stiller sikkerhet til en annen systemoperatør i tilfelle den mottakende operatøren settes under insolvensbehandling. Bestemmelsen er nærmere omtalt i pkt. 3.8.4.2.

14.9 Til endringene i finansavtaleloven

Til § 9 tredje ledd

Bestemmelsen fastsetter at EØS-regler som svarer til forordning 924/2009 og forordning 260/2012 skal gjelde som norsk rett. Det vises til omtale i kapittel 4 ovenfor.

14.10 Til endringene i verdipapirregisterloven

Til § 3-1 første ledd annet og tredje punktum

Bestemmelsen presiserer at det bare kan gis tillatelse til å drive verdipapirregister dersom eiere av betydelige eierandeler er egnet. Ved egnethetsvurderingen skal reglene i § 5-2 gjelde tilsvarende.

Til § 5-2 Kontroll ved erverv av betydelige eierandeler

Første ledd fastslår at erverv av betydelige eierandeler i verdipapirregistre krever tillatelse fra departementet. Bestemmelsen definerer videre hva som menes med begrepet «betydelig eierandel». Alle erverv over 10 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i selskapet skal anses som erverv av betydelig eierandel, alternativt der ervervet på annen måte gjør det mulig å utøve betydelig innflytelse over forvaltningen av selskapet. I tredje og fjerde punktum vises det til at aksjer som eies eller erverves av nærstående til erververen, slik dette er definert i verdipapirhandeloven, regnes likt som vedkommende aksjeeiers egne aksjer. Etter femte punktum vil erverv av opsjoner som reelt sett må anses som et erverv av aksjene i verdipapirregisteret, likestilles med aksjeeie.

I *annet ledd* fremgår det at søknad om tillatelse også må sendes ved passering av 20, 30 eller 50 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i selskapet.

Tredje ledd slår fast at det stilles krav om tillatelse dersom erverver enten direkte eller indirekte erverver 10, 20, 30 eller 50 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i selskapet. Bestemmelsen forutsetter med dette at det ikke bare stilles krav om tillatelse ved erverv av direkte eierandeler i verdipapirregisteret over de gitte terskelverdier, men at det også er krav til tillatelse dersom et erverv av aksjer i et annet selskap enn i verdipapirregisteret vil medføre en indirekte eierandel på mer enn 10, 20, 30 eller 50 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i verdipapirregisteret.

Etter *fjerde ledd* kan tillatelse til erverv av betydelig eierandel bare gis der erververen etter en nærmere vurdering anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket. Det sentrale skjønnstemaet for myndighetenes eierkontroll, vil være om eieren finnes «egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket». I bokstav a til g er det angitt de vurderingskriteriene som det særlig skal legges vekt på ved vurderingen.

Bokstav a: «Erververens tidligere handlemåte»: erververen må gjennom tidligere handlinger har vist seg skikket til å eie den omsøkte eierandel i verdipapirregisteret.

Bokstav b: «Eierens tilgjengelige økonomiske ressurser og hensynet til forsvarlig virksomhet» forutsetter en vurdering av erververens økonomiske bæreevne og vedkommendes mulige bidrag til en forsvarlig drift av verdipapirregisteret.

Bokstav c: «Om eierskapet vil kunne føre til uønskede virkninger for finansmarkedenes virkemåte, eller for verdipapirregisterets funksjon som rettighetsregister»: Vurderingskriteriet retter oppmerksomheten mot strukturelle konsekvenser av ervervet. Etter omstendighetene kan det være relevant å se hen til ervervets konsekvenser for finansmarkedets virkemåte og om ervervet kan ha innvirkning på verdipapirregisterets funksjon som rettighetsregister for norske finansielle instrumenter.

Bokstav d: «Muligheten for å utøve et effektivt tilsyn, herunder om det er etablert samarbeid med tilsynsmyndighetene i eierens hjemland»: dersom eieren er hjemmehørende i et annet EØS-land, antas kriteriet å ha liten selvstendig betydning. Dersom eieren kommer fra land utenfor EØS, vil det kunne være av sentral betydning ved vurderingen om det er etablert et betryggende samarbeid med tilsynsmyndighetene i vedkommende land.

Bokstav e: «Om eierskapet vil kunne påvirke rettigheter og plikter for aktørene i vedkommende verdipapirregister»: et verdipapirregister kan fastsette egne regler og forretningsvilkår som supplerer myndighetsfastsatte lover og forskrifter. Det vil kunne være relevant å vurdere om ervervet vil kunne ha konsekvenser for rettigheter og plikter til verdipapirregisterets kunder og brukere, som fastsatt av verdipapirregisteret.

Bokstav f: «Om den bakenforliggende eierstruktur hos eieren er i samsvar med de hensyn som ivaretas i denne bestemmelse»: angir at også forhold hos erververens bakenforliggende eiere vil kunne være relevant ved vurderingen

Bokstav g: «om det er grunn til å anta at det i forbindelse med ervervet foregår eller blir gjort forsøk på hvitvasking av penger eller finansiering av terrorvirksomhet, eller at ervervet vil øke risikoen for dette»: angir at det ved vurderingen skal legges vekt på om det er grunn til å frykte at ervervet skjer som ledd i forsøk på hvitvasking

eller terrorfinansiering, eller at risikoen for dette vil kunne øke som følge av ervervet.

Femte ledd slår fast at søknad om tillatelse til erverv etter første og annet ledd sendes Finanstilsynet med kopi til Finansdepartementet.

Sjette ledd fastslår at dersom avhendelse av aksjer medfører at samlet eierandel faller under terskelverdiene i første og annet ledd, skal det sendes melding til Finanstilsynet om avhendelsen.

I *syvende ledd* er departementet gitt hjemmel til i tvilstilfeller å avgjøre om nærstående aksjer skal likestilles med erververens egne aksjer.

I *åttende ledd* er departementet gitt hjemmel til å fastsette forskriftsregler om det nærmere innholdet i søknaden, regler for behandling av søknaden, samt plikt for verdipapirregisteret å informere myndighetene om særskilt angitte forhold.

Til § 5-3

Etter *første ledd* kan departementet fastsette en frist for salg av aksjer dersom en aksjeeier er i besittelse av en betydelig eierandel uten nødvendig tillatelse. Departementet kan sørge for å tvangsselge aksjene dersom aksjeeieren ikke har redusert sin eierandel i tråd med departementets anvisning innen fristen.

Etter *annet ledd* kan aksjeeieren ikke utøve andre rettigheter i selskapet enn retten til å heve utbytte og til å utøve fortrinnsrett ved kapitalforhøyelse, inntil nedsalg eller tvangssalg etter første ledd har funnet sted.

14.11 Til endringene i forsikringsvirksomhetsloven

Til § 9-3 a nytt annet punktum

Bestemmelsen gjelder avtaler om private og frivillige forsikringer utenfor arbeidsforhold, og fastsetter at bruk av kjønn som faktor ved beregningen av premier og ytelser i slike avtaler, ikke skal føre til forskjeller i forsikringstakernes premier og ytelser. Dette betyr at premier og ytelser knyttet til samme type forsikringsavtale ikke kan være forskjellige mellom to individer bare på grunnlag av ulikt kjønn. Bestemmelsen er ikke til hinder for at kjønn benyttes som faktor i de underliggende risikoberegningene i forsikringsselskapene, men dette skal ikke gi seg utslag i forskjeller i selve premien eller ytelsen. Det vises til nærmere omtale av bestemmelsen i kapittel 5.

14.12 Til endringene i finnmarksloven

Til § 13 annet ledd første punktum

Det vises til omtale under punkt 11.4. Lovendringen likestiller registrerte og statsautoriserte revisorer.

14.13 Til endringene i børsloven

Til § 5 første ledd

Bestemmelsen presiserer at det bare kan gis tillatelse til å drive regulert marked dersom eiere av betydelige eierandeler er egnet. Ved egnethetsvurderingen skal reglene i §§ 17 og 35 gjelde tilsvarende. Søknanden om tillatelse til å drive regulert marked skal i tillegg til virksomhetsplan og opplysninger om organisering av foretaket inneholde opplysninger som er nødvendig for å gjennomføre eierkontroll etter §§ 17 eller 35.

Til § 17

Bestemmelsen stiller i *første ledd* krav om at det forut for erverv av betydelige eierandeler i regulerte markeder som ikke er børs, skal sendes melding om det forestående ervervet til Finanstilsynet. Bestemmelsen definerer videre hva som menes med begrepet «betydelig eierandel». Alle erverv over 10 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i selskapet skal anses som erverv av betydelig eierandel, alternativt der ervervet på annen måte gjør det mulig å utøve betydelig innflytelse over forvaltningen av selskapet. I tredje punktum vises det til at aksjer som eies eller erverves av personer som nevnt i § 18, regnes likt som vedkommende aksjeeiers egne aksjer. Videre vil erverv av opsjoner som reelt sett må anses som et erverv av aksjene i verdipapirregisteret, likestilles med aksjeeie.

Etter *annet ledd* skal melding til Finanstilsynet også sendes ved passering av 20, 30 eller 50 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i selskapet.

Endringen i *tredje ledd* presiserer at Finanstilsynets frist for eventuelt å nekte ervervet begynner å løpe fra det tidspunktet meldingen er komplett.

Etter *fjerde ledd* er det presisert at melding om avhendelse av eierandeler skal sendes til Finanstilsynet også der terskelverdiene i annet ledd passerer.

Departementet er i *femte ledd* gitt hjemmel til å fastsette nærmere regler om innholdet i meldin-

gen, samt om saksbehandlingsregler knyttet til behandlingen av denne.

Til § 35

Første ledd fastslår at erverv av betydelige eierandeler i verdipapirregistre krever tillatelse fra departementet. Bestemmelsen definerer videre hva som menes med begrepet «betydelig eierandel». Alle erverv over 10 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i selskapet skal anses som erverv av betydelig eierandel, alternativt der ervervet på annen måte gjør det mulig å utøve betydelig innflytelse over forvaltningen av selskapet. I tredje punktum vises det til at aksjer som eies eller erverves av personer som nevnt i § 18, regnes likt som vedkommende aksjeeiers egne aksjer. Etter fjerde punktum vil erverv av opsjoner som reelt sett må anses som et erverv av aksjene i verdipapirregisteret, likestilles med aksjeeie.

I *annet ledd* fremgår det at søknad om tillatelse også må sendes ved passering av 20, 30 eller 50 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i selskapet.

Tredje ledd slår fast at det stilles krav om tillatelse dersom erverver enten direkte eller indirekte erverver 10, 20, 30 eller 50 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i selskapet. Bestemmelsen forutsetter med dette at det ikke bare stilles krav om tillatelse ved erverv av direkte eierandeler i en børs over de gitte terskelverdier, men at det også er krav til tillatelse dersom et erverv av aksjer i et annet selskap enn børsen vil medføre en indirekte eierandel på mer enn 10, 20, 30 eller 50 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i børsen.

Etter *fjerde ledd* kan tillatelse til erverv etter første og annet ledd bare gis der erververen etter en nærmere vurdering anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket. Det sentrale skjønnstemaet for myndighetenes eierkontroll, vil være om eieren finnes «egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket». I bokstav a til g er det angitt de vurderingskriteriene som det særlig skal legges vekt på ved vurderingen.

Bokstav a: «Erververens tidligere handlemåte»: erververen må gjennom tidligere handlinger ha vist seg skikket til å eie den omsøkte eierandel i børsen.

Bokstav b: «Eierens tilgjengelige økonomiske ressurser og hensynet til forsvarlig virksomhet» forutsetter en vurdering av erververens økonomiske bæreevne og vedkommendes mulige bidrag til en forsvarlig drift av børsen.

Bokstav c: «Om eierskapet vil kunne føre til uønskede virkninger for finansmarkedenes virkemåte, eller børsens evne til å betjene det norske kapitalmarkedet»: Vurderingskriteriet retter oppmerksomheten mot strukturelle konsekvenser av ervervet. Etter omstendighetene kan det være relevant å se hen til ervervets konsekvenser for finansmarkedets virkemåte og om ervervet kan ha innvirkning på børsens evne til å betjene det norske kapitalmarkedet.

Bokstav d: «Muligheten for å utøve et effektivt tilsyn, herunder om det er etablert samarbeid med tilsynsmyndighetene i eierens hjemland»: dersom eieren er hjemmehørende i et annet EØS-land, antas kriteriet å ha liten selvstendig betydning. Dersom eieren kommer fra land utenfor EØS, vil det kunne være av sentral betydning ved vurderingen om det er etablert et betryggende samarbeid med tilsynsmyndighetene i vedkommende land.

Bokstav e: «Om eierskapet vil kunne påvirke rettigheter og plikter for aktørene i vedkommende børs»: en børs kan fastsette egne regler og forretningsvilkår som supplerer myndighetsfastsatte lover og forskrifter. Det vil kunne være relevant å vurdere om ervervet vil kunne ha konsekvenser for rettigheter og plikter til børsens kunder og brukere, som fastsatt av børsen.

Bokstav f: «Om den bakenforliggende eierstruktur hos eieren er i samsvar med de hensyn som ivaretas i denne bestemmelse»: angir at også forhold hos erververens bakenforliggende eiere vil kunne være relevant ved vurderingen

Bokstav g: «om det er grunn til å anta at det i forbindelse med ervervet foregår eller blir gjort forsøk på hvitvasking av penger eller finansiering av terrorvirksomhet, eller at ervervet vil øke risikoen for dette»: angir at det ved vurderingen skal legges vekt på om det er grunn til å frykte at ervervet skjer som ledd i forsøk på hvitvasking eller terrorfinansiering, eller at risikoen for dette vil kunne øke som følge av ervervet.

Femte ledd slår fast at søknad om tillatelse til erverv etter første og annet ledd sendes Finanstilsynet med kopi til Finansdepartementet.

Sjette ledd fastslår at dersom avhendelse av aksjer medfører at samlet eierandel faller under terskelverdiene i første og annet ledd, skal det sendes melding til Finanstilsynet om avhendelsen.

I *syvende ledd* er departementet gitt hjemmel til i tvilstilfeller å avgjøre om nærstående aksjer skal likestilles med erververens egne aksjer.

I *åttende ledd* er departementet gitt hjemmel til å fastsette forskriftsregler om det nærmere innholdet i søknaden, regler for behandling av søknaden, samt plikt for verdipapirregisteret å informere myndighetene om særskilt angitte forhold.

Til § 36

Etter *første ledd* kan departementet fastsette en frist for salg av aksjer dersom en aksjeeier er i besittelse av en betydelig eierandel uten nødvendig tillatelse. Departementet kan sørge for å tvangsselge aksjene dersom aksjeeieren ikke har redusert sin eierandel i tråd med departementets anvisning innen fristen.

Etter *annet ledd* kan aksjeeieren ikke utøve andre rettigheter i selskapet enn retten til å heve utbytte og til å utøve fortrinnsrett ved kapitalforhøyelse, inntil nedsalg eller tvangssalg etter første ledd har funnet sted.

Til § 47 annet ledd

Bestemmelsen gir Finanstilsynet kompetanse til å gi pålegg om at stemmerettigheter knyttet til aksjer som er ervervet i strid med §§ 17 eller 35, ikke kan utøves.

14.14 Til endringene i verdipapirhandelloven

Til § 2-4 annet ledd

I definisjonen av prisstiller presiseres det at en prisstiller tilbyr kjøp eller salg av finansielle instrumenter for egen regning, til priser som personen selv fastsetter. Det vises til nærmere omtale i pkt. 10.5.

Til § 2-6

Bestemmelsens *første ledd* endres slik at «oppgjørsvirksomhet» endres til «motpartsvirksomhet». For øvrig videreføres eksisterende første ledd, imidlertid slik at det nå kun er det å tre inn som part som anses som motpartsvirksomhet. Det vises til nærmere omtale i pkt. 3.5.4.

Annet ledd er nytt, og definerer sentral motpart som foretak som driver motpartsvirksomhet.

Til § 5-5 a tredje ledd annet punktum

Det vises til omtale under punkt 12.1. Endringen retter opp en inkurie.

Til § 9-1 annet ledd

Det inntas en presisering av at forholdet til nære forbindelser må være av en slik art at det kan gjennomføres et effektivt og betryggende tilsyn med verdipapirforetaket. Se nærmere omtale i pkt. 10.5.

Til § 9-28

Det inntas en bestemmelse om at næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer personer ansatt i verdipapirforetak, tilknyttet agent, eller filial av utenlandsk foretak som yter investeringstjenester i Norge, gis hjemmel til å behandle sensitive personopplysninger som ledd i vurderingen av om autorisasjonen for ansatte i foretakene skal tilbakekalles. Se nærmere omtale i pkt. 9.5.

Til § 10-6

Bestemmelsens *annet ledd* foreslås opphevet. Bestemmelsens tredje ledd blir nytt annet ledd. Det vises til nærmere omtale i pkt. 3.10.

Til § 10-19 første og annet ledd

I *første ledd* inntas et krav om at verdipapirforetak skal gi melding til Finanstilsynet ved oppstart eller opphør av systematisk internalisering, og i *annet ledd* presiseres det at verdipapirforetaket kan stille ulike kurser for ulike størrelser. Utfyllende regler for systematisk internalisering, bl.a. standard markedsstørrelse, publisering av kurser, utførelse av ordre, antall transaksjoner og tilgang til kurser, gis i forskrift med hjemmel i § 10-19 fjerde ledd. Det vises til nærmere omtale i pkt. 10.5.

Til § 13-1

Første og annet ledd viderefører gjeldende første og annet ledd, men med endring i begrepsbruk fra «oppgjørsvirksomhet» til «motpartsvirksomhet», jf. endringen i definisjon i § 2-6, og fra «oppgjørssentral» til «sentral motpart». Det vises til nærmere omtale i pkt. 3.5.4.

Tredje ledd viderefører gjeldende tredje ledd, men utvider kretsen av personer som omfattes av krav til egnethet fra faktisk leder til styremedlemmer, daglig leder og andre faktiske ledere. Videre er det inntatt presisering om at egnethet skal vurderes ut fra om den aktuelle personen har kvalifikasjoner og yrkeserfaring som er relevant for sin

posisjon. Det innføres også meldeplikt ved skifte av styremedlemmer eller daglig leder på linje med § 9-9. Det vises til nærmere omtale i pkt. 3.7.4.

Fjerde ledd erstatter adgangen etter gjeldende fjerde ledd til å nekte tillatelse når eier av betydelig eierandel ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket med et krav om at eier av betydelig eierandel i en sentral motpart skal være egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket. Det antas at endringen ikke vil få store praktiske konsekvenser. Bestemmelsen er nærmere omtalt i pkt. 3.7.4.

I *femte ledd* endres kravet til kontrollkomité til et krav om risikokomité. Bestemmelsens annet punktum angir at risikokomiteen skal følge opp risikostyringen i foretaket og rapportere til styret. I tredje punktum gis departementet hjemmel til å fastsette forskrift med nærmere regler om risikokomiteens sammensetning og oppgaver. Det vises til nærmere omtale i pkt. 3.7.4.

Sjette ledd viderefører i hovedsak eksisterende sjette ledd, men det er i nytt annet punktum foreslått at departementet ved forskrift eller enkeltvedtak kan gjøre unntak fra lovens bestemmelser for utenlandsk sentral motpart. Bestemmelsen åpner bl.a. for at departementet kan innføre en anerkjennelsesordning. I en slik anerkjennelsesordning vil det kunne legges til grunn at hjemlandets tilsynsmyndigheter skal ha et hovedansvar for tilsynet med den sentrale motparten. Bestemmelsen er nærmere omtalt i pkt. 3.6.4.

Til § 13-2

Første ledd erstatter eksisterende første ledd, og stiller krav om at sentrale motparter skal påse at de til enhver tid har tilstrekkelig sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet til å oppfylle sine forpliktelser. Bestemmelsen innebærer en mer presis og omfattende regulering av de finansielle forsvarsverkene til sentrale motparter enn det som følger av gjeldende rett, og vil kunne omfatte både marginsikkerhet, misligholdsfond og andre finansielle ressurser. Det vises til nærmere omtale i pkt. 3.8.4.1.

Annet ledd viderefører eksisterende annet ledd, men minstekravet til ansvarlig kapital økes fra 50 millioner kroner til et beløp som minst svarer til 7,5 millioner euro.

Tredje ledd erstatter eksisterende tredje ledd, og viderefører § 13-4 første ledd første punktum.

Fjerde ledd er nytt, og erstatter eksisterende fjerde ledd. Bestemmelsen er nærmere omtalt i pkt. 3.8.4.1. Bestemmelsens fjerde ledd første punktum gir departementet hjemmel til å stille

nærmere krav til sentrale motparters sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet i forskrift eller ved enkeltvedtak. I medhold av forskriftshjemmelen vil det for eksempel kunne stilles krav om at sentrale motparter må innkreve bidrag fra sine deltakere til et misligholdsfond, noe som ofte kreves internasjonalt, eksempelvis etter EMIR art. 45 nr. 4. Det vil også kunne stilles andre krav til sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet. Bestemmelsens fjerde ledd annet punktum åpner for at departementet kan gi forskrift med regler om tilsynsmyndighetenes kontroll med og godkjenning av modeller som benyttes for å oppfylle første til tredje ledd.

Gjeldende *femte ledd* oppheves.

Til § 13-3

Første ledd stiller krav om at en sentral motpart skal ha betryggende systemer for håndtering av risiko knyttet til virksomheten. Bestemmelsen er ny og er omtalt i punkt 3.9.4.

Annet og tredje ledd viderefører eksisterende annet og tredje ledd.

Fjerde ledd er nytt. Fjerde ledd første punktum åpner for at departementet kan fastsette forskrift om at sentrale motparter kan drive tilknyttet virksomhet uten hinder av annen lovgivning. I medhold av bestemmelsen kan det eksempelvis gis forskrift om at sentrale motparter kan videreføre virksomhet med å garantere for oppfyllelse av avtaler om verdipapirlån, selv om slik virksomhet ikke lenger omfattes av definisjonen av motpartsvirksomhet etter § 2-6. Bestemmelsen er nærmere omtalt i pkt. 3.5.4. Fjerde ledd annet punktum gir departementet hjemmel til å gi nærmere regler om organiseringen av sentrale motparters virksomhet, herunder om behandling av kundemidler. Bestemmelsen åpner bl.a. for at det kan stilles krav til sentrale motparters internkontroll, samt gis regler om adgang til utkontraktering. I medhold av bestemmelsen kan det også gis nærmere regler om plikt til å holde midler og posisjoner adskilt, samt bestemmelser som ved en deltakers mislighold, pålegger sentrale motparter å tilrettelegge for overføring av midler og posisjoner til andre deltakere (portering). Det vises til nærmere omtalt i pkt. 3.8.4.2.

Til § 13-4

Første ledd og annet ledd viderefører eksisterende § 13-5 første og annet ledd.

Tredje ledd viderefører i hovedsak § 13-5 tredje ledd, men åpner for at departementet i forskrift

kan fastsette unntak fra taushetsplikten samt gi nærmere regler om sentrale motparters plikt til å utlevere opplysninger. Bestemmelsen er nærmere omtalt i pkt. 3.9.4.

Til § 13-5

Første ledd første punktum og annet ledd viderefører eksisterende § 13-6 første og annet ledd. *Første ledd annet punktum* er nytt og gir en definisjon av motpartsordning.

Tredje ledd er nytt, og gir departementet hjemmel til å fastsette forskrift om deltakelse i motpartsordning, herunder om deltakeres behandling av kundemidler. I medhold av bestemmelsen kan departementet fastsette nærmere regler om deltakeres plikt til å holde kundenes midler og posisjoner adskilt. Bestemmelsen er nærmere omtalt i pkt. 3.10.4 og har sammenheng med den lignende hjemmelen for sentrale motparter § 13-3 fjerde ledd.

Til § 13-6

Bestemmelsen er ny, og gir departementet hjemmel til å stille ytterligere krav til sentrale motparter dersom dette finnes nødvendig for at oppgjørsvirksomhet skjer på en sikker, ordnet og effektiv måte. Bestemmelsen vil bl.a. kunne benyttes dersom den internasjonale utviklingen tilsier at det bør oppstilles ytterligere krav til sentrale motparter eller til deltakerne. Bestemmelsen åpner også for at departementet kan fastsette regler om tilbakekall av tillatelse til å drive virksomhet som sentral motpart.

Til § 14-3

Bestemmelsen endres som følge av at betegnelsen «oppgjørssentral» er endret til «sentral motpart» i verdipapirhandelloven kapittel 13. Det er ikke tilsiktet realitetsendringer.

Til § 15-1

Bestemmelsen endres som følge av at betegnelsen «oppgjørssentral» er endret til «sentral motpart» i verdipapirhandelloven kapittel 13. Det er ikke tilsiktet realitetsendringer.

Til § 15-2

Det foreslås at sentrale motparter i *annet ledd* nytt *annet punktum* pålegges plikt til å varsle Finanstilsynet dersom det skjer vesentlige endringer av

betydning for tillatelsen. Bestemmelsen er nærmere omtalt i pkt. 3.11.4.

Til § 15-6 tredje ledd

Det inntas en bestemmelse om at enhver som utfører arbeid eller tjeneste for Finanstilsynet eller departementet, skal ha taushetsplikt overfor uvekdommende om opplysninger som omhandler tiltak og sanksjoner som knytter seg til overtredelse av bestemmelser i kapittel 3, 4, eller 5 i verdipapirhandeloven, dersom offentliggjøring av opplysningene kan skape alvorlig uro på finansmarkedene eller påføre de berørte parter uforholdsmessig stor skade. Se nærmere omtale av bakgrunnen for bestemmelsen i pkt. 10.5.

Taushetsplikten vil gjelde vedtak om overtredelsesgebyrer og vinningsavståelser som er ilagt av Finanstilsynet. Dersom Finanstilsynet i fremtiden får hjemmel til å ilegge flere administrative tiltak eller – sanksjoner, vil bestemmelsen også omfatte slike vedtak. Også opplysninger i andre dokumenter som omhandler tiltaket eller sanksjonen vil kunne omfattes.

Hva som utgjør «alvorlig uro på finansmarkedene» må avgjøres etter en konkret vurdering, og kan blant annet omfatte tilfeller hvor offentliggjøring kan utsette markedet for alvorlig forstyrrelser. Trolig vil dette være mest aktuelt i en situasjon hvor det er generell ustabilitet og hvor markedet kan være spesielt sensitivt for negativ informasjon.

Vilkåret om at offentliggjøring påfører de «berørte parter uforholdsmessig stor skade» vil eksempelvis kunne inntre dersom et utstederselskap blir uforholdsmessig skadelidende ved offentliggjøring av en sanksjon ilagt en fysisk person eller en investor i selskapet. Departementet legger til grunn at det preventive formålet bak offentliggjøring av sanksjoner som hovedregel må veier tyngre enn at selskap blir berørt av effekten av at lovbrudd offentliggjøres, men at tungtveiende grunner kan føre til at hovedregelen fravikes.

Til § 15-7

Første ledd tredje punktum foreslås konsekvensjustert som følge av endringene i § 13-1 tredje ledd.

Fjerde ledd foreslås konsekvensjustert som følge av endringene i § 13-1 fjerde ledd.

Til § 17-3

Endringene i *annet ledd nr. 1* er konsekvensjusteringer som følge av at innholdet i § 13-5 er foreslått flyttet til § 13-4. Det vises til nærmere omtale i pkt. 3.12.4.

Til § 17-4 tredje ledd fjerde punktum

Bestemmelsen om taushetsplikt i § 15-6 tredje ledd gis tilsvarende til anvendelse for regulert marked.

14.15 Til endringene i studentsamskipnadsloven

Til § 8 første ledd fjerde punktum

Det vises til omtale under punkt 11.4. Lovendringen likestiller registrerte og statsautoriserte revisorer.

14.16 Til endringene i hvitvaskingsloven

Til § 33

Det vises til omtale under 12.2. Lovendringen retter opp uteglemt referanse til straffeloven § 147 d.

14.17 Til endringene i AFP-tilskottsloven

Til § 18 annet ledd første punktum

Det vises til omtale under punkt 11.4. Lovendringen likestiller registrerte og statsautoriserte revisorer.

14.18 Til endringene i verdipapirfondloven

Til § 1-6

Det inntas en bestemmelse om at næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer personer ansatt i ansatt i et forvaltningsselskap, tilknyttet agent, eller utenlandsk forvaltningsselskap som nevnt i §§ 3-3 første ledd eller 3-4 første ledd, gis hjemmel til å behandle sensitive personopplysninger som ledd i vurderingen av om autorisasjonen for ansatte i foretakene skal tilbakekalles. Se nærmere omtale i pkt. 9.5.

**14.19 Til ny lov om
kredittvurderingsbyråer**

Til § 1

Formålet med bestemmelsen er å sørge for at EØS-regler som svarer til forordning (EF) nr. 1060/2009 om kredittvurderingsbyråer (CRA I) med de tilpasninger som følger av EØS-avtalen vil gjelde som norsk lov.

Til § 2

Bestemmelsen gir departementet hjemmel til å fastsette forskrift med nærmere regler til gjennomføring av loven.

Til § 3

Departementet fastsetter når loven trer i kraft og kan gi overgangsregler.

Finansdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i børsloven og verdipapirhandelloven mv. og lov om kredittvurderingsbyråer.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i børsloven og verdipapirhandelloven mv. og vedtak til lov om kredittvurderingsbyråer i samsvar med vedlagte forslag.

A Forslag

til lov om endringer i børsloven og verdipapirhandeloven mv.

I

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene skal § 225 annet ledd tredje punktum lyde:

Et medlem skal være *registrert eller statsautorisert revisor*.

II

I lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner mv. gjøres følgende endringer:

Ny § 4 c skal lyde:

§ 4 c. Institusjon som nevnt i § 1 skal melde fra til Finanstilsynet ved inngåelse av avtale om utkontraktering av virksomhet, ved senere endring av slik avtale og ved bytte av oppdragstaker. Meldingen skal gis minst 60 dager før iverksettelsen av avtalen, avtaleendringen eller byttet av oppdragstaker.

Finanstilsynet kan sette vilkår for utkontrakteringen eller gi institusjonen pålegg om ikke å iverksette eller pålegg om å avslutte oppdraget dersom tilsynet finner at utkontraktering skjer i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som forsvarlig, vanskeliggjør tilsynet med den utkontrakterte virksomhet eller med institusjonens samlede virksomhet, eller er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av lov.

Finanstilsynet kan ved forskrift eller enkeltvedtak fastsette krav til melding etter første ledd og kan gjøre unntak fra meldeplikten.

§ 7 tredje ledd skal lyde:

Tilsynets styremedlemmer og finanstilsynsdirektøren skal gi melding til departementet om lån som er innvilget av en institusjon under tilsyn, herunder filialer av utenlandske institusjoner. Tilsynets styremedlemmer og finanstilsynsdirektøren skal gi melding til departementet om kausjon som de stiller for lån gitt av en institusjon under tilsyn, herunder filialer av utenlandske institusjoner. Tilsynets tjenestemenn skal gi tilsvarende melding om lån og kausjon til direktøren for Finanstilsynet. Styremedlemmene, varamedlemmene og tilsynets direk-

tører skal etter nærmere regler gitt av Kongen i forskrift, gi opplysninger om egen handel med finansielle instrumenter og om de kundeforhold de inngår med institusjoner som er underlagt tilsynet.

§ 7 fjerde ledd skal lyde:

Tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn kan ikke eie aksjer i eller andeler utstedt av institusjoner som er under tilsyn. Det samme gjelder adgangen til å eie derivater og andre rettigheter til finansielle instrumenter utstedt av institusjoner under tilsyn. Departementet kan dispensere fra forbudet.

§ 7 femte ledd første punktum skal lyde:

Kongen kan i forskrift fastsette forbud mot eller andre begrensninger i adgangen for tilsynets tjenestemenn til å erverve eller avhende obligasjoner, aksjer eller andre egenkapitalinstrumenter notert på norsk børs eller autorisert markeds plass, eller derivater eller andre rettigheter til slike.

III

I lov 6. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner gjøres følgende endringer:

Ny § 2-17 a skal lyde:

§ 2-17 a. *Utkontraktering mv.*

En finansinstitusjon kan gi et annet foretak i oppdrag å forestå utførelsen av deler av virksomheten som ikke er kjerneoppgaver, med mindre dette skjer i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som forsvarlig, eller som gjør at tilsynet med den utkontrakterte virksomheten eller foretakets samlede virksomhet blir vanskeliggjort. Kjerneoppgaver kan ikke utkontrakteres med mindre annet følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov.

Bestemmelsene i første ledd gjelder også oppdrag som en finansinstitusjon gir til en annen finansinstitusjon eller leverandør av bestemte varer eller tjenester, og som gjelder markedsføring, formidling

eller salg av finansinstitusjonens finansielle tjenester.

Bruk av oppdragstaker er uten innvirkning på finansinstitusjoners plikter og ansvar overfor kunder, offentlig myndighet og andre.

Departementet kan gi forskrift om utkontraktering, herunder fastsette forbud mot utkontraktering til nærmere angitte jurisdiksjoner utenfor EØS-området eller at slik utkontraktering kun kan skje med tillatelse fra Finanstilsynet.

Ny § 5-4 skal lyde:

§ 5-4. *Behandling av personopplysninger i tilknytning til autorisasjonsordninger for ansatte*

Næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer ansatte i finansinstitusjoner, foretak som opptre som agent eller annen formidler for finansinstitusjon, og utenlandsk finansinstitusjon som skal drive eller driver virksomhet gjennom filial her i riket, kan behandle opplysninger som nevnt i personopplysningsloven § 2 nr. 8 bokstav b som ledd i vurderingen av om en ansatt skal gis autorisasjon, fratas autorisasjon eller gis advarsel.

Departementet kan gi forskrift om at andre foretak skal omfattes av reglene i første ledd.

IV

I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper skal § 7-2 fjerde ledd annet og nytt tredje punktum lyde:

Hvis oppdraget opphørte før utløpet av tjenestetiden, skal selskaper av allmenn interesse, jf. revisorloven § 5a-1, sende melding om dette til Finanstilsynet. Departementet kan i forskrift fastsette regler om at melding om begrunnelse for avslutning av revisjonsoppdrag etter andre punktum også skal gjelde andre revisjonspliktige aksjeselskaper.

V

I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper skal § 7-2 fjerde ledd annet og nytt tredje punktum lyde:

Hvis oppdraget opphørte før utløpet av tjenestetiden skal selskaper av allmenn interesse, jf. revisorloven § 5a-1, sende begrunnelse for dette til Finanstilsynet. Departementet kan i forskrift fastsette regler om at melding om begrunnelse for avslutning av revisjonsoppdrag etter andre punktum også skal gjelde andre revisjonspliktige allmennaksjeselskaper.

VI

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. skal § 3-3 d annet ledd annet punktum lyde:

Det samme unntaket gjelder dersom opplysninger etter første ledd første punktum er tatt inn i morselskapets årlige rapport om konsernets betalinger til myndigheter utarbeidet som konsernrapportering etter reglene i denne paragraf med tilhørende forskrift eller etter tilsvarende utenlandsk regelverk.

VII

I lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer gjøres følgende endringer:

§ 2-1 syvende ledd fjerde og nytt femte punktum skal lyde:

Dersom et revisjonsoppdrag for et foretak av allmenn interesse, jf. § 5a-1, avsluttes før utløpet av tjenestetiden, skal den revisjonspliktige dessuten sende begrunnelse for dette til Finanstilsynet. Departementet kan i forskrift fastsette regler om at melding om begrunnelse for avslutning av revisjonsoppdrag etter bestemmelsen i fjerde punktum også skal gjelde andre revisjonspliktige foretak.

§ 7-1 fjerde ledd annet og nytt tredje punktum skal lyde:

Dersom et revisjonsoppdrag for et foretak av allmenn interesse, jf. § 5a-1, avsluttes før utløpet av tjenestetiden skal revisor sende begrunnelse for dette til Finanstilsynet. Departementet kan i forskrift fastsette regler om at melding om begrunnelse for avslutning av revisjonsoppdrag etter bestemmelsen i andre punktum også skal gjelde revisorer som reviderer andre revisjonspliktige foretak.

§ 10-1 første ledd annet punktum skal lyde:

Registeret skal være offentlig tilgjengelig i elektronisk form, med unntak av opplysninger som nevnt i § 10-2 første ledd nr. 4 og § 10-3 første ledd nr. 10 og eventuell kontoradresse eller annen adresse for oppbevaring av dokumentasjon som nevnt i § 10-2 første ledd nr. 2.

§ 10-2 første ledd nr. 1 skal lyde:

1. navn,

§ 10-2 første ledd nr. 5 skal lyde:

5. navn, adresse og organisasjonsnummer på revisjonsselskap dersom revisor er ansatt eller på annen måte er tilknyttet et revisjonsselskap.

§ 10-2 annet ledd nr. 2, 3 og nytt nr. 4 skal lyde:

2. om registrering i annet land, eventuelt navn på tilsynsmyndighet og revisorregisternummer tildelt i annet land,
3. om det foretas revisjon av foretak som er revisjonspliktig i land utenfor EØS, og
4. eventuelt foretaksnavn, adresse, nettstedadresse og organisasjonsnummer for enkeltpersonforetak.

§ 10-3 første ledd nr. 6 skal lyde:

6. navn og revisorregisternummer på ansvarlige revisorer, jf. § 3-7, som er ansatt eller på annen måte tilknyttet revisjonsselskapet,

§ 10-3 annet ledd skal lyde:

Finanstilsynet kan unnlate å tildele revisorregisternummer til revisjonsselskaper som ikke utøver virksomhet som faller inn under revisorloven.

VIII

I lov 17. desember 1999 nr. 95 om betalings-systemer gjøres følgende endringer:

§ 4-4 nytt annet ledd skal lyde:

En operatørs rett til sikkerhet stilt overfor en annen operatør i forbindelse med et samvirkende system skal ikke påvirkes av insolvensbehandling hos mottakende operatør.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

IX

I lov 25. juni 1999 nr. 107 om finansavtaler og finansoppdrag skal § 9 tredje ledd lyde:

(3) EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3 (forordning (EF) nr. 924/2009) om betalinger på tvers av landegrensene i Fellesskapet og oppheving av forordning (EF) nr. 2560/2001 og EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3a (forordning (EU) nr. 260/2012) om tekniske og forretningsmessige krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro, og om endring av forordning (EF) nr. 924/2009 gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XII, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig. Departementet kan gi forskrift om at forordning (EF) nr. 924/2009 også skal gjelde for annen valuta, samt nærmere regler om forordningenes krav til utenrettslig klagebehandling og tvisteløsning.

X

I lov 5. juli 2002 nr. 64 om registrering av finansielle instrumenter gjøres følgende endringer:

§ 3-1 første ledd nytt annet og tredje punktum skal lyde:

Tillatelse kan bare gis dersom eiere av betydelige eierandeler er egnet. Reglene om egnethetsvurdering ved erverv av eierandel i § 5-2 gjelder tilsvarende.

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2. *Kontroll ved erverv av betydelige eierandeler*

Erverv som fører til at erververen blir eier av en betydelig eierandel i et verdipapirregister krever tillatelse fra departementet. Med betydelig eierandel menes direkte eller indirekte eierandel som representerer minst 10 prosent av aksjekapitalen eller stemmene, eller som på annen måte gjør det mulig å utøve betydelig innflytelse over forvaltningen av selskapet. Likt med erververens egne aksjer regnes aksjer som erverves eller eies av erververens nærstående. Verdipapirhandeloven § 2-5 gjelder tilsvarende for hvem som anses som nærstående. Likestilt med eie av aksjer etter første til tredje punktum regnes erverv av rett til å bli eier av aksjer når dette må anses som reelt aksjeeie.

Ethvert erverv som øker eierandelen slik at denne direkte eller indirekte overstiger 20, 30 eller 50 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i et verdipapirregister, krever tillatelse fra departementet. Første ledd tredje til femte punktum gjelder tilsvarende.

Søknad om tillatelse etter første og annet ledd sendes særskilt for hver aksjeeier som ved ervervet direkte eller indirekte får en eierandel i verdipapirregisteret som utgjør eller overstiger 10, 20, 30 eller 50 prosent.

Tillatelse etter første og annet ledd kan bare gis når erververen anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket. Ved denne vurderingen skal det særlig legges vekt på:

- a) erververens tidligere handlemåte,
- b) erververens tilgjengelige økonomiske ressurser og hensynet til forsvarlig virksomhet,
- c) om eierskapet vil kunne føre til uønskede virkninger for finansmarkedenes virkemåte, eller for verdipapirregisterets funksjon som rettighetsregister,
- d) muligheten for å utøve et effektivt tilsyn, herunder om det er etablert samarbeid med tilsynsmyndighetene i erververens hjemland,
- e) om eierskapet vil kunne påvirke rettigheter og plikter for aktørene i verdipapirregisteret,

- f) om den bakenforliggende eierstrukturen hos erververen er i samsvar med de hensyn som ivaretas i denne bestemmelse,
- g) om det er grunn til å anta at det i forbindelse med ervervet foregår eller blir gjort forsøk på hvitvasking av penger eller finansiering av terrorvirksomhet, eller at ervervet vil øke risikoen for dette.

Søknad om tillatelse etter første og annet ledd skal sendes Finanstilsynet med kopi til departementet.

Ved avhendelse av aksjer slik at eierandelen kommer under grensene etter første og annet ledd, skal det gis melding til Finanstilsynet.

Departementet avgjør i tvilstilfelle om nærstående aksjer skal likestilles med erververens egne aksjer etter første ledd tredje og fjerde punktum, jf. annet ledd annet punktum.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innholdet i søknaden som nevnt i femte ledd, regler for behandling av søknaden, samt regler om plikt for verdipapirregister til å gi melding om eiere av betydelige eierandeler i foretaket, og om plikt for juridiske personer som har betydelige eierandeler i et verdipapirregister, til å gi melding om hvem som inngår i styret og ledelsen.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3. Erverv uten tillatelse

Dersom en aksjeeier har ervervet aksjer uten nødvendig tillatelse etter § 5-2, kan departementet fastsette en frist for å redusere eierandelen eller søke nødvendig tillatelse. Dersom denne fristen overskrides, kan departementet selge aksjene. Reglene om tvangssalg av omsettelige verdipapirer gjelder så langt de passer. Tvangsfullbyrdsloven § 10-6, jf. § 8-16, kommer ikke til anvendelse. Aksjeeieren skal varsles om at tvangssalg vil bli foretatt senest to uker før salget gjennomføres.

Inntil nedsalg eller tvangssalg har funnet sted kan aksjeeieren for den del av aksjene som overstiger tillatt nivå, ikke utøve andre rettigheter i selskapet enn retten til å heve utbytte og til å utøve fortrinnsrett ved kapitalforhøyelse.

Nåværende §§ 5-4 og 5-5 oppheves.

§ 10-3 nytt annet ledd skal lyde:

Dersom en aksjeeier med betydelig eierandel ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket, eller har aksjer uten nødvendig tillatelse etter § 5-2, kan Finanstilsynet gi pålegg om at det ikke kan utøves stemmerett for aksjene.

XI

I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. skal § 9-3 a nytt annet punktum lyde:

Ved avtaler om private og frivillige forsikringer utenfor arbeidsforhold skal anvendelse av kjønn som faktor ved beregningen ikke føre til forskjeller i forsikringstakeres premier og ytelser.

XII

I lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke skal § 13 annet ledd første punktum lyde:

Regnskapet skal revideres av registrert eller statsautorisert revisor.

XIII

I lov 29. juni 2007 nr. 74 om regulerte markeder gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd skal lyde:

(1) Departementet kan gi tillatelse som regulert marked til foretak som oppfyller kravene i loven her. Tillatelse kan bare gis dersom eiere av betydelige eierandeler er egnet. Reglene om egnethetsvurdering ved erverv av eierandel i §§ 17 og 35 gjelder tilsvarende. Søknad om tillatelse som regulert marked skal inneholde virksomhetsplan, opplysninger om organiseringen av foretaket som viser at de lovbestemte krav er oppfylt, og opplysninger som er nødvendige for å gjennomføre eierkontroll etter §§ 17 eller 35. Utkast til regler og forretningsvilkår i henhold til § 22 tredje ledd skal vedlegges søknaden. Departementet kan be om ytterligere opplysninger.

§ 17 skal lyde:

§ 17. Eierkontroll i regulert marked som ikke er børs
(1) Erverv som fører til at erververen blir eier av en betydelig eierandel i et regulert marked som ikke er børs kan bare gjennomføres etter at melding om dette på forhånd er sendt til Finanstilsynet. Med betydelig eierandel menes direkte eller indirekte eierandel som representerer minst 10 prosent av aksjekapitalen eller stemmene, eller som på annen måte gjør det mulig å utøve betydelig innflytelse over forvaltningen av selskapet. Likt med erververens egne aksjer regnes aksjer som eies eller erverves av aksjeeiere som nevnt i § 18. Likestilt med eie av aksjer etter første til tredje punktum regnes erverv av rett til å bli eier av aksjer når dette må anses som reelt aksjeeie.

(2) Ethvert erverv som øker eierandelen slik at denne direkte eller indirekte overstiger 20, 30 eller 50 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i et regulert marked som ikke er børs, kan bare gjennomføres etter at melding om dette på forhånd er sendt til Finanstilsynet. Første ledd tredje og fjerde punktum gjelder tilsvarende.

(3) Finanstilsynet skal innen tre måneder fra den dag melding som nevnt i første og annet ledd er komplett, nekte slikt erverv dersom vedkommende aksjeeier ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket.

(4) Ved avhendelse av eierandel som medfører at eierandelens størrelse kommer under grensene som nevnt i første eller annet ledd, skal det gis melding til Finanstilsynet.

(5) Departementet kan gi forskrift om innholdet i melding som nevnt i første og annet ledd, om når denne anses som komplett, og om den nærmere behandlingen av meldingen.

§ 35 skal lyde:

§ 35. Eierkontroll i børs

(1) Erverv som fører til at erververen blir eier av en betydelig eierandel i en børs krever tillatelse fra departementet. Med betydelig eierandel menes direkte eller indirekte eierandel som representerer minst 10 prosent av aksjekapitalen eller stemmene, eller som på annen måte gjør det mulig å utøve betydelig innflytelse over forvaltningen av selskapet. Likt med erververens egne aksjer regnes aksjer som eies eller erverves av aksjeeiere som nevnt i § 18. Likestilt med eie av aksjer etter første til tredje punktum regnes erverv av rett til å bli eier av aksjer når dette må anses som reelt aksjeeie.

(2) Ethvert erverv som øker eierandelen slik at denne direkte eller indirekte overstiger 20, 30 eller 50 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i en børs, krever tillatelse fra departementet. Første ledd tredje punktum gjelder tilsvarende.

(3) Søknad om tillatelse etter første og annet ledd sendes særskilt for hver aksjeeier som ved ervervet direkte eller indirekte får en eierandel i en børs som utgjør eller overstiger 10, 20, 30 eller 50 prosent.

(4) Tillatelse etter første og annet ledd kan bare gis når erververen anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket. Ved denne vurderingen skal det særlig legges vekt på:

- a) erververens tidligere handlemåte,
- b) erververens tilgjengelige økonomiske ressurser og hensynet til forsvarlig virksomhet,
- c) om eierskapet vil kunne føre til uønskede virkninger for finansmarkedenes virkemåte, eller børsens evne til å betjene det norske kapitalmarkedet,

d) muligheten for å utøve et effektivt tilsyn, herunder om det er etablert samarbeid med tilsynsmyndighetene i erververens hjemland,

e) om eierskapet vil kunne påvirke rettigheter og plikter for aktørene på vedkommende børs,

f) om den bakenforliggende eierstrukturen hos erververen er i samsvar med de hensyn som ivaretas i denne bestemmelse,

g) om det er grunn til å anta at det i forbindelse med ervervet foregår eller blir gjort forsøk på hvitvasking av penger eller finansiering av terrorvirksomhet, eller at ervervet vil øke risikoen for dette.

(5) Søknad om tillatelse etter første og annet ledd skal sendes Finanstilsynet med kopi til departementet.

(6) Ved avhendelse av aksjer slik at eierandelen kommer under grensene etter første og annet ledd, skal det gis melding til Finanstilsynet.

(7) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innholdet i søknaden som nevnt i femte ledd, regler for behandling av søknaden, samt regler om plikt for børs til å gi melding om eiere av betydelige eierandeler i foretaket, og om plikt for juridiske personer som har betydelige eierandeler i børs, til å gi melding om hvem som inngår i styret og ledelsen.

§ 36 skal lyde:

§ 36. Erverv uten tillatelse

(1) Dersom en aksjeeier har ervervet aksjer uten nødvendig tillatelse etter § 35, kan departementet fastsette en frist for å redusere eierandelen eller søke nødvendig tillatelse. Dersom denne fristen overskrides, kan departementet selge aksjene. Reglene om tvangssalg av omsettelige verdipapirer gjelder så langt de passer. Tvangsfullbyrdsloven § 10-6, jf. § 8-16, kommer ikke til anvendelse. Aksjeeieren skal varsles om at tvangssalg vil bli foretatt senest to uker før salget gjennomføres.

(2) Inntil nedsalg eller tvangssalg har funnet sted kan aksjeeieren for den del av aksjene som overstiger tillatt nivå, ikke utøve andre rettigheter i selskapet enn retten til å heve utbytte og til å utøve fortrinnsrett ved kapitalforhøyelse.

§ 37 oppheves.

§ 47 annet ledd skal lyde:

(2) Dersom en aksjeeier med betydelig eierandel ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket eller har aksjer i strid med §§ 17 eller 35, kan Finanstilsynet gi pålegg om at det ikke kan utøves stemmerett for aksjene.

XIV

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 2-4 annet ledd skal lyde:

(2) Med prisstiller menes person som på kontinuerlig grunnlag tilbyr kjøp eller salg av finansielle instrumenter for egen regning, *til priser som personen selv fastsetter*.

§ 2-6 skal lyde:

§ 2-6. *Motpartsvirksomhet og sentrale motparter*

(1) Med *motpartsvirksomhet* menes yrkesmessig virksomhet som består i å tre inn som *part i avtaler* som gjelder handel med eller lån av finansielle instrumenter som nevnt i § 2-2.

(2) Med *sentral motpart* menes foretak som driver *motpartsvirksomhet*.

§ 5-5a tredje ledd annet punktum skal lyde:

Det samme unntaket gjelder dersom opplysninger etter første ledd første punktum er tatt inn i *morselskapets* årlige rapport om konsernets betaling til myndigheter utarbeidet som konsernrapportering etter reglene i denne paragraf med tilhørende forskrift eller etter tilsvarende utenlandsk regelverk.

§ 9-1 annet ledd skal lyde:

(2) Tillatelse etter første ledd skal bare gis der konsesjonsmyndigheten anser vilkårene for å yte investeringstjenester i §§ 9-8 til 9-21 oppfylt, og der organiseringen av foretaket og forholdet til *nære forbindelser* er av en slik art at det kan gjennomføres et effektivt og betryggende tilsyn med verdipapirforetaket. Med «*nære forbindelser*» menes en situasjon som definert i *finanstilsynsloven* § 3a annet ledd med tilhørende forskriftsbestemmelser.

Kapittel 9 nytt avsnitt IV skal lyde:

IV. Autorisasjonsordninger for ansatte

§ 9-28. *Behandling av personopplysninger i tilknytning til autorisasjonsordninger for ansatte*

Næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer personer ansatt i verdipapirforetak, tilknyttet agent, eller filial av utenlandsk foretak som yter investeringstjenester i Norge, kan behandle slike opplysninger som nevnt i personopplysningsloven § 2 nr. 8 bokstav b som ledd i vurderingen av om en ansatt skal gis autorisasjon, fratas autorisasjon eller gis advarsel.

§ 10-6 annet ledd oppheves.

Nåværende tredje ledd blir nytt annet ledd.

§ 10-19 første og annet ledd skal lyde:

(1) Verdipapirforetak *skal gi melding til Finanstilsynet ved oppstart eller opphør av systematisk inter-nalisering. Foretaket skal*

1. publisere forpliktende kurser dersom handelen skjer med likvide aksjer som er tatt opp til handel på et regulert marked, eller
2. på forespørsel oppgi kurser til kunder dersom handelen skjer med aksjer som er tatt opp til handel på et regulert marked som ikke er likvide.

(2) De kurser som stilles etter bestemmelsen her, skal reflektere gjeldende markedsforhold for den aksje kursen gjelder. *Verdipapirforetaket kan stille ulike kurser for ulike størrelser.*

Kapittel 13 skal lyde:

Kapittel 13 Sentrale motparter

§ 13-1. *Vilkår for å drive virksomhet som sentral motpart*

(1) *Motpartsvirksomhet* kan bare drives av *sentral motpart* med tillatelse fra departementet.

(2) En *sentral motpart* skal organiseres som allmennaksjeselskap. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra denne bestemmelsen.

(3) *Styremedlemmer, daglig leder og andre som faktisk deltar i ledelsen av en sentral motpart skal ha relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring, ha ført en hederlig vandel, og for øvrig ikke ha utvist utilbørlig adferd som gir grunn til å anta at stillingen eller vervet ikke vil kunne ivaretas på en forsvarlig måte. Ved skifte av styremedlemmer eller daglig leder gjelder meldeplikten etter § 9-9 tredje ledd tilsvarende.*

(4) Eier av en betydelig eierandel i en *sentral motpart* skal være egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket. § 9-10 kommer til anvendelse ved endringer i aksjeeierstrukturen.

(5) En *sentral motpart* skal ha en risikokomiteé. Risikokomiteéen skal følge opp risikostyringen i foretaket, og rapportere til styret. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om risikokomiteeens sammensetning og oppgaver.

(6) Departementet kan gi utenlandsk *sentral motpart* som er gitt tillatelse til å drive *motpartsvirksomhet* og er underlagt betryggende tilsyn i hjemstaten, tillatelse til å drive *motpartsvirksomhet* i Norge. Departementet kan ved forskrift eller

enkeltvedtak gjøre unntak fra bestemmelsene i denne lov for utenlandsk sentral motpart.

§ 13-2. Soliditet og likviditet

(1) En sentral motpart skal påse at den til enhver tid har tilstrekkelig sikkerhet, finansielle ressurser og likviditet til å oppfylle sine forpliktelser.

(2) En sentral motpart skal ha en ansvarlig kapital på minst et beløp tilsvarende 7,5 millioner euro. Departementet kan i forskrift fastsette regler om hva som skal anses som ansvarlig kapital.

(3) En sentral motpart skal løpende beregne og kreve tilstrekkelig sikkerhet for oppfyllelse av de avtaler foretaket trer inn i som part eller på annen måte garanterer for oppfyllelse av.

(4) Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak stille nærmere krav til sentrale motparter sikkerheter, finansielle ressurser og likviditet. Departementet kan ved forskrift videre gi regler om tilsynsmyndighetenes kontroll med og godkjenning av modeller som sentrale motparter benytter for å oppfylle bestemmelsens første til tredje ledd.

§ 13-3. Sentral motparts virksomhet

(1) En sentral motpart skal ha betryggende systemer for håndtering av risiko knyttet til virksomheten.

(2) En sentral motpart skal ha klare, ikke-diskriminerende og objektive regler for deltakelse i motpartsordningen.

(3) En sentral motpart kan bare drive virksomhet som har naturlig sammenheng med motpartsvirksomheten. Finanstilsynet kan pålegge en sentral motpart å holde tilknyttet virksomhet adskilt fra motpartsvirksomheten.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om at en sentral motpart, uten hinder av annen lovgivning, som ledd i motpartsvirksomhet, kan stille garanti istedenfor å tre inn som part. Departementet kan i forskrift videre gi nærmere regler om organiseringen av en sentral motparts virksomhet, herunder krav til behandling av deltaker- og kundemidler, samt om at bestemmelser i konkurs- og dekningsloven ikke skal gjelde for slike deltaker- og kundemidler.

§ 13-4. Taushets- og opplysningsplikt

(1) Ansatte, tillitsmenn og andre personer med bestemmende innflytelse i en sentral motpart har taushetsplikt om det de under sin virksomhet får kjennskap til om andres personlige eller forretningsmessige forhold, med mindre noe annet er bestemt i lov eller forskrift.

(2) Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at ansatte, tillitsmenn og andre perso-

ner med bestemmende innflytelse i en sentral motpart utleverer opplysninger til regulert marked som er nødvendige for at regulert marked skal kunne oppfylle sine plikter etter lov om regulerte markeder § 27.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette unntak fra taushetsplikten etter første og annet ledd, og kan gi nærmere regler om plikt til utlevering av opplysninger, herunder om formål utleverte opplysninger kan benyttes til, samt om og i hvilken utstrekning det skal kunne kreves betaling for kostnader ved utleveringen. Departementet kan i forskrift også gi regler om sentral motparts plikt til å offentliggjøre opplysninger om virksomheten.

§ 13-5. Deltakelse i motpartsordning

(1) Deltakelse i motpartsordning på vegne av kunder kan bare forstås av verdipapirforetak, kredittinstitusjon eller andre foretak som driver virksomhet som omfattes av § 2-1. Med motpartsordning menes ordninger for direkte adgang, gjennom medlemskap, deltakelse eller på annen måte, til tjenester som sentrale motparter tilbyr som ledd i sin motpartsvirksomhet.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om norske verdipapirforetak og regulerte markeders adgang til utenlandske motpartsordninger.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om vilkår for deltakelse i motpartsordning, herunder om deltakeres behandling av kundemidler, samt om at bestemmelser i konkurs- og dekningsloven ikke skal gjelde for slike deltaker- og kundemidler.

§ 13-6. Utfyllende regler

Departementet kan i forskrift stille ytterligere krav til motpartsvirksomhet og fastsette regler om tilbakekall av tillatelse til å drive virksomhet som sentral motpart når det finnes nødvendig av hensyn til at motpartsvirksomhet skal skje på en sikker, ordnet og effektiv måte.

§ 14-3 skal lyde:

§ 14-3. Sikkerhet stilt overfor sentral motpart

Sikkerhet for avtaler som nevnt i § 14-1, som er stilt overfor en sentral motpart i samsvar med de regler som gjelder for den sentrale motparten, kan ikke omstøtes etter dekningsloven § 5-7.

§ 15-1 annet ledd første punktum skal lyde:

(2) Tilsyn med verdipapirforetaks og sentrale motparter virksomhet, samt med overholdelse av denne lovs bestemmelser, skal føres av Finanstilsynet.

§ 15-2 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Sentral motpart skal i tillegg straks varsle Finanstilsynet dersom det skjer andre vesentlige endringer av betydning for tillatelsen.

§ 15-6 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) Enhver som utfører arbeid eller tjeneste for Finanstilsynet eller departementet, har taushetsplikt overfor uvedkommende om opplysninger som omhandler tiltak og sanksjoner som knytter seg til overtredelse av bestemmelser i kapittel 3,4, eller 5 i loven her, dersom offentliggjøring av opplysningene kan skape alvorlig uro på finansmarkedene eller påføre de berørte parter uforholdsmessig stor skade.

§ 15-7 første ledd tredje punktum skal lyde:

Tilsvarende gjelder dersom foretakets ledelse eller styre ikke oppfyller kravene til hederlig vandel og erfaring som fastsatt i § 13-1 tredje ledd, § 9-8 annet ledd og § 9-9.

§ 15-7 fjerde ledd skal lyde:

(4) Dersom en aksjeeier med betydelig eierandel ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket, eller en aksjeeier ikke har gitt melding til Finanstilsynet etter § 9-10 annet eller tredje ledd, eller etter § 13-1 fjerde ledd, eller erverver aksjer i strid med Finanstilsynets vedtak etter § 9-10 fjerde ledd eller § 13-1 fjerde ledd, kan Finanstilsynet gi pålegg om at stemmerettighetene knyttet til aksjene ikke kan utøves, eller at aksjene skal avhendes, etter framgangsmåten i lov om regulerte markeder § 35 fjerde ledd.

§ 17-3 annet ledd nr. 1 skal lyde:

1. overtrer §§ 3-4, 3-5, 3-7, 3-11, 3-14, 7-2, 7-3, 7-7, 7-10, 8-1 til 8-7, 9-1, 9-6, 9-11 første ledd nr. 7, § 10-2 til 10-9, 10-17, 10-18, 13-1 første ledd, 13-4, 15-2, 15-3 eller 17-5, jf. forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene,

§ 17-4 tredje ledd nytt femte punktum skal lyde:

Bestemmelsen i § 15-6 tredje ledd gjelder tilsvarende for regulert marked.

XV

I lov 14. desember 2007 nr. 116 om studentsamskipnader skal § 8 første ledd fjerde punktum lyde:

Revisor skal være registrert eller statsautorisert.

XVI

I lov 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvask og terrorfinansiering skal § 33 lyde:

§ 33. Personer eller foretak med tilknytning til land eller områder som ikke har gjennomført tilfredsstillende tiltak

Departementet kan i forskrift fastsette særskilte regler om rapportering av transaksjoner med eller for personer eller foretak som har tilknytning til land eller områder som ikke har gjennomført tilfredsstillende tiltak mot handlinger som beskrevet i straffeloven §§ 317 og 147 b eller mot finansiering som beskrevet i straffeloven 147 d. Departementet kan videre i forskrift fastsette særskilte regler om forbud mot eller restriksjoner i rapporteringspliktiges adgang til å etablere kundeforhold med eller foreta transaksjoner med eller for personer eller foretak som har tilknytning til land eller områder som ikke har gjennomført tilfredsstillende tiltak mot handlinger som beskrevet i straffeloven §§ 317, 147 b eller mot finansiering som beskrevet i straffeloven 147 d.

XVII

I lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor skal § 18 annet ledd første punktum lyde:

Det felles organet skal ha registrert eller statsautorisert revisor og aktuar.

XVIII

I lov 25. november 2011 nr. 44 om verdipapirfond skal ny § 1-6 lyde:

§ 1-6. Behandling av personopplysninger i tilknytning til autorisasjonsordninger for ansatte

Næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer personer ansatt i et forvaltningsselskap, tilknyttet agent, eller utenlandsk forvaltningsselskap som nevnt i §§ 3-3 første ledd eller 3-4 første ledd, kan behandle slike opplysninger som nevnt i personopplysningsloven § 2 nr. 8 bokstav b som ledd i vurderingen av om en ansatt skal gis autorisasjon, fratas autorisasjon eller gis advarsel.

XIX

1. Lovens del I til X og del XII til XVIII gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Lovens del XI gjelder fra 1. januar 2015. Endringen gjelder for avtaler som inngås etter

- ikrafttreddelsen. Flytting av en kontrakt etter forsikringsvirksomhetsloven kapittel 11, med unntak av spare- og pensjonsavtaler med garanterte ytelser og overskuddsdeling, regnes som inngåelse av ny avtale etter bestemmelsen her.
3. Departementet kan fastsette overgangsregler.

B

Forslag

til lov om kredittvurderingsbyråer

§ 1 EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31eb (forordning (EF) nr. 1060/2009) om kredittvurderingsbyråer gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 2 Finansdepartementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til gjennomføring av denne lov.

§ 3 Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Vedlegg 1**Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1060/2009 av 16. september 2009 om kredittvurderingsbyråer**

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR –

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 95,

under henvisning til forslag fra Kommisjonen,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité¹,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske sentralbank²,

etter framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251³ og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) Kredittvurderingsbyråer spiller en viktig rolle i de globale verdipapir- og bankmarkeder ettersom investorer, låntakere, utstedere og myndigheter lar byråenes kredittvurderinger danne en del av beslutningsgrunnlaget ved investerings- og finansieringsvedtak. Kredittinstitusjoner, investeringsforetak, forsikringsforetak, gjenforsikringsforetak, foretak for kollektiv investering i verdipapirer (UCITS-fond) og tjenestepensjonsforetak kan bruke kredittvurderinger som utgangspunkt for å beregne sine kapitalkrav med hensyn til solvens eller for å beregne risiko i forbindelse med investeringsvirksomhet. Kredittvurderinger har følgelig stor betydning for markedenes funksjon samt for investorer og forbrukeres tillit. Det er derfor viktig at kredittvurderingsvirksomhet utføres i samsvar med prinsippene om integritet, klarhet, ansvar og gode styringsformer for å sikre at de kredittvurderinger som brukes i Fellesskapet, er uavhengige, objektive og av tilstrekkelig god kvalitet.
- 2) For tiden har de fleste kredittvurderingsbyråer hovedkontor utenfor Fellesskapet. De fleste medlemsstater regulerer ikke kredittvurderingsbyråers virksomhet eller vilkå-

rene for å avgi kredittvurderinger. Til tross for kredittvurderingsbyråenes store betydning for finansmarkedenes funksjon, omfattes de bare på begrensede områder av Fellesskapets regelverk, deriblant europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/6/EF av 28. januar 2003 om innsidehandel og markedsmanipulering⁴. Kredittvurderingsbyråer omhandles også i europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/48/EF av 14. juni 2006 om adgang til å starte og utøve virksomhet som kredittinstitusjon⁵ og europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/49/EF av 14. juni 2006 om investeringsforetaks og kredittinstitusjoners kapitaldekningsgrad⁶. Det bør derfor fastsettes regler som sikrer at alle kredittvurderinger som avgis av kredittvurderingsbyråer registrert i Fellesskapet, er av tilstrekkelig god kvalitet og avgitt av kredittvurderingsbyråer som er underlagt strenge krav. Kommisjonen kommer til å fortsette sitt samarbeid med internasjonale organer for å sikre at det blir størst mulig samsvar mellom reglene som får anvendelse på kredittvurderingsbyråer. Det bør være mulig å unnta fra denne forordning visse sentralbanker som avgir kredittvurderinger, forutsatt at de oppfyller de relevante og gjeldende vilkår for å sikre kredittvurderingsvirksomhetens uavhengighet og integritet, og at disse vilkårene er like strenge som kravene fastsatt i denne forordning.

- 3) Denne forordning bør ikke innebære en generell plikt til å kredittvurdere finansielle instrumenter eller finansielle forpliktelser i henhold til denne forordning. Den bør særlig ikke forplikte foretak for kollektiv investering i verdipapirer (UCITS) som definert i rådsdirektiv 85/611/EØF av 20. desember 1985 om samordning av lover og forskrifter

¹ Uttalelse avgitt 13. mai 2009 (ennå ikke offentliggjort i EUT).

² EUT C 115 av 20.5.2009, s. 1.

³ Europaparlamentsuttalelse av 23. april 2009 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og rådsbeslutning av 27. juli 2009.

⁴ EUT L 96 av 12.4.2003, s. 16.

⁵ EUT L 177 av 30.6.2006, s. 1.

⁶ EUT L 177 av 30.6.2006, s. 201.

om visse foretak for kollektiv investering i verdipapirer (UCITS)⁷ eller tjenestepensjonsforetak som definert i europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/41/EF av 3. juni 2003 om virksomhet i og tilsyn med tjenestepensjonsforetak⁸, til å investere bare i finansielle instrumenter som er kredittvurdert i henhold til denne forordning.

- 4) Denne forordning bør ikke innebære en generell plikt for finansinstitusjoner eller investorer til å investere bare i verdipapirer som det er offentliggjort et prospekt for i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/71/EF av 4. november 2003 om det prospekt som skal offentliggjøres når verdipapirer legges ut til offentlig tegning eller opptas til notering⁹ og kommisjonsforordning (EF) nr. 809/2004 av 29. april 2004 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/71/EF med hensyn til opplysninger i prospekter og deres format, innlemming av opplysninger ved henvisning og offentliggjøring av slike prospekter samt annonsering, og som kredittvurderes i henhold til denne forordning. Videre bør denne forordning ikke kreve at utstedere, tilbydere eller personer som søker om opptak til notering på et regulert marked, innhenter kredittvurderinger for verdipapirer som er underlagt kravet om å offentliggjøre et prospekt i henhold til direktiv 2003/71/EF og forordning (EF) nr. 809/2004.
- 5) Et prospekt som offentliggjøres i henhold til direktiv 2003/71/EF og forordning (EF) nr. 809/2004, bør inneholde nøyaktige og tydelige opplysninger om hvorvidt kredittvurderingen av de respektive verdipapirene er avgitt av et kredittvurderingsbyrå som er etablert i Fellesskapet og registrert i henhold til denne forordning. Ingenting i denne forordning bør imidlertid være til hinder for at personer som er ansvarlige for å offentliggjøre et prospekt i henhold til direktiv 2003/71/EF og forordning (EF) nr. 809/2004, tar med andre vesentlige opplysninger i prospektet, herunder kredittvurderinger avgitt i tredjestater samt tilknyttede opplysninger.
- 6) I tillegg til å avgi kredittvurderinger og utføre kredittvurderingsvirksomhet bør kre-

dittvurderingsbyråer kunne yte tilleggstjenester på forretningsmessig grunnlag. Tilleggstjenestene bør ikke undergrave uavhengigheten eller integriteten til byråenes kredittvurderingsvirksomhet.

- 7) Denne forordning bør få anvendelse på kredittvurderinger som avgis av kredittvurderingsbyråer registrert i Fellesskapet. Hovedmålet med forordningen er å beskytte finansmarkedenes stabilitet og investorene. Kredittpoeng, kredittpoengsystemer og lignende vurderinger som gjelder forpliktelser i forbindelse med kunde-, handels- eller bransjeforhold, bør ikke omfattes av forordningen.
- 8) Kredittvurderingsbyråer bør på frivillig basis anvende de grunnleggende atferdsreglene for kredittvurderingsbyråer som er utarbeidet av Den internasjonale organisasjon for tilsynsmyndigheter på verdipapirområdet (heretter kalt «IOSCO-reglene»). I en melding fra Kommisjonen fra 2006 om kredittvurderingsbyråer¹⁰ ble Komiteen av europeiske verdipapirtilsyn (CESR), gjenopprettet ved kommisjonsbeslutning 2009/77/EF¹¹, oppfordret til å overvåke overholdelsen av IOSCO-reglene og årlig rapportere til Kommisjonen.
- 9) På Det europeiske råds møte 13. og 14. mars 2008 ble det enighet om en rekke tiltak for å bedre de største svakhetene som er påvist i finanssystemet. Et av målene var å bedre markedets funksjon og premieringsordninger, herunder kredittvurderingsbyråenes rolle.
- 10) Kredittvurderingsbyråer anses for det første for ikke å ha vært tidsnok ute med å la kredittvurderingene gjenspeile de forverrede markedsforholdene, og for det andre for ikke å ha justert kredittvurderingene tidlig nok da krisen i markedet forverret seg. Disse manglene kan utbedres best gjennom tiltak som gjelder interessekonflikter, kvaliteten på kredittvurderinger, kredittvurderingsbyråenes åpenhet og internstyring, samt overvåking av kredittvurderingsbyråenes virksomhet. Brukerne av kredittvurderinger bør ikke stole blindt på dem, men så vidt mulig foreta egne analyser og alltid vise behørig aktsomhet når det gjelder kredittvurderingenes pålitelighet.
- 11) Det må fastsettes et felles regelverk for å bedre kvaliteten på kredittvurderinger, sær-

⁷ EFT L 375 av 31.12.1985, s. 3. Direktivet erstattes med virkning fra 1. juli 2011 med europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/65/EF (se EUT L 302 av 17.11.2009, s. 32).

⁸ EUT L 235 av 23.9.2003, s. 10.

⁹ EUT L 345 av 31.12.2003, s. 64.

¹⁰ EUT C 59 av 11.3.2006, s. 2.

¹¹ EUT L 25 av 29.1.2009, s. 18.

lig kvaliteten på kredittvurderinger som skal brukes av finansinstitusjoner og personer som omfattes av harmoniserte regler i Fellesskapet. Uten slike felles regler vil det være en risiko for at medlemsstatene treffer ulike tiltak på nasjonalt plan som vil kunne virke direkte negativt på og skape hindringer for det indre markedes gode virkemåte, siden kredittvurderingsbyråer som avgir kredittvurderinger til bruk for finansinstitusjoner i Fellesskapet, da vil være underlagt ulike regler i de ulike medlemsstatene. Ulike kvalitetskrav til kredittvurderinger vil også kunne føre til ulikheter i investor- og forbrukervernet. Brukere bør dessuten kunne sammenligne kredittvurderinger avgitt i Fellesskapet med internasjonalt avgitte kredittvurderinger.

- 12) Denne forordning bør ikke påvirke hvordan kredittvurderinger brukes av andre personer enn de som omhandles i denne forordning.
- 13) Det er ønskelig at kredittvurderinger som avgis i tredjestater, kan brukes for lovgivningsmessige formål i Fellesskapet, forutsatt at de oppfyller krav som er like strenge som kravene fastsatt i denne forordning. Ved denne forordning innføres en godkjenningsordning slik at kredittvurderingsbyråer som er etablert i Fellesskapet og registrert i samsvar med bestemmelsene i fellesskapsretten, kan godkjenne kredittvurderinger avgitt i tredjestater. Når kredittvurderingsbyråer godkjenner kredittvurderinger avgitt i tredjestater, bør de fastsette og løpende overvåke om kredittvurderingsvirksomheten som fører til avgivelse av slike kredittvurderinger, oppfyller krav til avgivelse av kredittvurderinger som er like strenge som kravene fastsatt i denne forordning og som gjør at samme mål og virkninger oppnås i praksis.
- 14) For å ta hensyn til bekymringen om at manglende etablering i Fellesskapet kan utgjøre et alvorlig hinder for et effektivt tilsyn, som er av vesentlig interesse for finansmarkedene i Fellesskapet, bør en slik godkjenningsordning innføres for kredittvurderingsbyråer som er tilknyttet eller har et nært samarbeid med kredittvurderingsbyråer etablert i Fellesskapet. I visse tilfeller kan det imidlertid være nødvendig å justere kravet om fysisk tilstedeværelse i Fellesskapet, særlig for mindre kredittvurderingsbyråer fra tredjestater uten tilstedeværelse eller tilknytning i Fellesskapet. Det bør derfor opprettes

en særskilt sertifiseringsordning for slike kredittvurderingsbyråer, forutsatt at de ikke har systemisk betydning for finansmarkedenes stabilitet eller integritet i en eller flere medlemsstater.

- 15) Sertifisering bør være mulig etter at Kommisjonen har fastsatt at de rettslige og tilsynsmessige rammene i en tredjestat er likeverdige med kravene i denne forordning. Den planlagte ordningen for likeverdighet bør ikke automatisk gi adgang til Fellesskapet, men gjøre det mulig for kvalifiserte kredittvurderingsbyråer fra en tredjestat å bli vurdert i hvert enkelt tilfelle og bli unntatt fra noen av de organisatoriske kravene til kredittvurderingsbyråer som driver virksomhet i Fellesskapet, herunder kravet om fysisk tilstedeværelse i Fellesskapet.
- 16) Denne forordning bør også inneholde krav om at kredittvurderingsbyråer i tredjestater, oppfyller kriterier som utgjør generelle forutsetninger for integritet i deres kredittvurderingsvirksomhet, for å forhindre at vedkommende myndigheter eller andre offentlige myndigheter i tredjestater griper inn i kredittvurderingenenes innhold, og for å sørge for en passende strategi for håndtering av interessekonflikter, en skiftordning for kredittvurderingsanalytikere samt regelmessig og løpende offentliggjøring av opplysninger.
- 17) En annen viktig forutsetning for en velfungerende godkjenningsordning og en likeverdighetsordning er at det finnes gode samarbeidsordninger mellom vedkommende myndigheter i hjemstatene og de relevante vedkommende myndigheter for kredittvurderingsbyråer i tredjestater.
- 18) Et kredittvurderingsbyrå som har godkjent kredittvurderinger avgitt i en tredjestat, bør ha det hele og fulle ansvar for de godkjente kredittvurderingene og for at vilkårene for godkjenning i denne forordning er oppfylt.
- 19) Denne forordning bør ikke få anvendelse på kredittvurderinger som et kredittvurderingsbyrå avgir etter en individuell bestilling og utelukkende til personen som bestilte dem, og som ikke er beregnet på offentliggjøring eller distribuering til abonnenter.
- 20) Investeringsanalyser, investeringsanbefalinger og andre uttalelser om en verdi eller en pris for et finansielt instrument eller en finansiell forpliktelse bør ikke anses som kredittvurderinger.
- 21) En kredittvurdering som avgis på eget initiativ, det vil si en kredittvurdering som ikke

avgis på anmodning fra utsteder eller kredittvurdert enhet, bør være tydelig angitt som sådan og på en passende måte skille seg fra bestilte kredittvurderinger.

- 22) For å forebygge mulige interessekonflikter bør kredittvurderingsbyråer rette sin forretningsvirksomhet mot avgivelse av kredittvurderinger. Et kredittvurderingsbyrå bør ikke ha tillatelse til å yte konsulent- eller rådgivningstjenester. Særlig bør et kredittvurderingsbyrå ikke komme med forslag eller anbefalinger om utforming av strukturerte finansielle instrumenter. De bør imidlertid kunne yte tilleggstjenester når dette ikke kan skape interessekonflikter i forhold til avgivelse av kredittvurderinger.
- 23) Kredittvurderingsbyråer bør bruke vurderingsmetoder som er omfattende, systematiske, kontinuerlige og underlagt validering basert på historisk erfaring og etterkontroll («back-testing»). Nevnte krav bør likevel ikke kunne begrunne en inngripen fra vedkommende myndigheter og medlemsstatene når det gjelder kredittvurderingenes innhold og vurderingsmetodene. Likeledes bør kravet om at kredittvurderingsbyråer minst en gang i året skal gjennomgå kredittvurderingene, ikke påvirke plikten de har til å overvåke kredittvurderingene løpende og om nødvendig revidere dem. Disse krav bør ikke anvendes på en måte som hindrer nye kredittvurderingsbyråers inntreden på markedet.
- 24) Kredittvurderinger bør være velbegrunnede og ordentlig dokumenterte for å unngå tvil om deres pålitelighet.
- 25) Kredittvurderingsbyråer bør offentliggjøre opplysninger om de metoder, modeller og grunnleggende antakelser som brukes i kredittvurderingsvirksomheten. Opplysningene som offentliggjøres om modeller, bør være så detaljerte at brukere av kredittvurderinger får tilstrekkelig med informasjon slik at de selv kan vise behørig aktsomhet når de vurderer om de kan stole på kredittvurderingene eller ikke. Offentliggjøring av opplysninger om modeller bør imidlertid ikke avsløre følsomme forretningsopplysninger eller i alvorlig grad hindre nyskaping.
- 26) Kredittvurderingsbyråer bør innføre passende interne retningslinjer og framgangsmåter med hensyn til ansatte eller andre personer som deltar i kredittvurderingsarbeidet, for å hindre, påvise, løse eller håndtere samt opplyse om eventuelle interessekonflikter

samt hele tiden sikre kvalitet, integritet og grundighet i arbeidet med kredittvurderinger og revideringer. Retningslinjene og framgangsmåtene bør særlig omfatte internkontrollordninger og overholdelsesfunksjonen.

- 27) Kredittvurderingsbyråer bør unngå interessekonflikter og, dersom de ikke kan unngås, håndtere dem effektivt for å sikre byråets uavhengighet. De bør opplyse om eventuelle interessekonflikter i god tid. De bør også dokumentere alle betydelige trusler mot byråets uavhengighet eller uavhengigheten til byråets ansatte eller andre personer som deltar i kredittvurderingsprosessen, samt forholdsreglene som er tatt for å redusere truslene.
- 28) Et kredittvurderingsbyrå eller en gruppe av kredittvurderingsbyråer bør ha ordninger for god foretaksstyring. Når de fastsetter ordningene for god foretaksstyring, bør kredittvurderingsbyrået eller gruppen av kredittvurderingsbyråer ta hensyn til behovet for å sikre at det avgis kredittvurderinger som er uavhengige, objektive og av tilstrekkelig god kvalitet.
- 29) For å sikre at kredittvurderingsprosessen foregår uavhengig av kredittvurderingsbyråets kommersielle interesser som foretak, bør kredittvurderingsbyrået påse at minst en tredjedel, men ikke færre en to, av medlemmene av administrasjons- eller tilsynsorganet er uavhengige i samsvar med avsnitt III nr. 13 i kommisjonsrekommandasjon 2005/162/EF av 15. februar 2005 om rollen til styremedlemmer uten ledelsesansvar og medlemmer av tilsynsorganer i børsnoterte selskaper og om styrets eller tilsynsorganets komiteer¹². I tillegg må flertallet av den øverste ledelsen, herunder alle uavhengige medlemmer av administrasjons- eller tilsynsorganet, ha tilstrekkelig sakkunnskap om relevante felt på området finansielle tjenester. Lederen for overholdelsesfunksjonen bør jevnlig rapportere om sine oppgaver til den øverste ledelsen og til de uavhengige medlemmene av administrasjons- eller tilsynsorganet.
- 30) For å unngå interessekonflikter bør godtgjøringen av uavhengige medlemmer av administrasjons- eller tilsynsorganet ikke være avhengig av kredittvurderingsbyråets driftsresultater.

¹² EUT L 52 av 25.2.2005, s. 51.

- 31) Et kredittvurderingsbyrå bør i sin kredittvurderingsvirksomhet bruke et tilstrekkelig antall ansatte med egnet kunnskap og nok erfaring. Særlig bør byrået sikre at tilstrekkelige personalressurser og midler settes av til å avgi, overvåke og ajourføre kredittvurderinger.
- 32) For å ta hensyn til de særskilte forholdene i kredittvurderingsbyråer med færre enn 50 ansatte, bør vedkommende myndigheter kunne unnta slike byråer fra visse av pliktene i denne forordning med hensyn til rollen til de uavhengige medlemmene av tilsynsorganet, overholdelsesfunksjonen og skiftordningen, forutsatt at disse kredittvurderingsbyråene kan dokumentere at de oppfyller bestemte vilkår. Vedkommende myndigheter bør særlig undersøke om størrelsen på et kredittvurderingsbyrå er blitt fastsatt med henblikk på at kredittvurderingsbyrået eller en gruppe av kredittvurderingsbyråer skal unngå å oppfylle kravene i denne forordning. Medlemsstatenes vedkommende myndigheter bør anvende unntak på en slik måte at de unngår risikoen for å fragmentere det indre marked og slik at de sikrer en enhetlig anvendelse av fellesskapsretten.
- 33) Langvarige forbindelser med de samme kredittvurderte enhetene eller deres tilknyttede tredjeparter kan undergrave uavhengigheten til kredittvurderingsanalytikere og personer som godkjenner kredittvurderinger. Disse analytikerne og personene bør derfor omfattes av en passende skiftordning som sikrer en gradvis utskifting av analysegrupper og kredittvurderingskomiteer.
- 34) Kredittvurderingsbyråer bør sikre at metoder, modeller og grunnleggende antakelser, f.eks. matematiske og korrelative forutsetninger, som benyttes ved fastsettelsen av kredittvurderinger, på passende måte holdes à jour og blir gjenstand for en regelmessig og omfattende gjennomgåelse, samt at beskrivelsene deres offentliggjøres på en måte som gir mulighet for en omfattende gjennomgåelse. I tilfeller hvor mangel på pålitelige opplysninger eller kompleksiteten til en ny type finansielt instrument, særlig strukturerte finansielle instrumenter, reiser alvorlig tvil med hensyn til om kredittvurderingsbyrået kan avgi en troverdig kredittvurdering, bør kredittvurderingsbyrået avstå fra å avgi en kredittvurdering eller det bør trekke tilbake en eksisterende kredittvurdering. Endringer i kvaliteten på de opplysninger som er tilgjengelig for å overvåke en eksisterende kredittvurdering, bør offentliggjøres sammen med gjennomgåelsen, og kredittvurderingen bør eventuelt revideres.
- 35) For å sikre kredittvurderingenes kvalitet bør kredittvurderingsbyråer treffe tiltak for å sikre at opplysningene som kredittvurderingene bygger på, er pålitelige. For dette formål bør kredittvurderingsbyråer blant annet vurdere å benytte seg av uavhengig reviderte regnskaper og offentlige erklæringer, kontrollert gjennomført av velrenommerede tredjeparter, vilkårlige stikkprøver foretatt av kredittvurderingsbyråene selv av de opplysninger de mottar, eller kontraktbestemmelser som tydelig angir at den kredittvurderte enheten eller dens tilknyttede tredjeparter kan stilles til ansvar dersom opplysninger som avgis i henhold til kontrakten, avgis med vitende om at de er vesentlig uriktige eller villedende, eller dersom den kredittvurderte enheten eller dens tilknyttede tredjeparter unnlater å vise behørig aktsomhet med hensyn til nøyaktigheten av de opplysninger som leveres i henhold til kontrakten.
- 36) Denne forordning berører ikke kredittvurderingsbyråers plikt til å sikre fysiske personer personvern i forbindelse med behandling av personopplysninger i samsvar med europa-parlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger¹³.
- 37) Kredittvurderingsbyråer må opprette passende framgangsmåter for den regelmessige gjennomgåelsen av metodene, modellene og de grunnleggende antakelsene de bruker, for at disse på en tilfredsstillende måte skal kunne gjenspeile de endrede forholdene i de underliggende verdipapirmarkedene. For å sikre oversiktighet bør alle vesentlige endringer i kredittvurderingsbyråers metoder og praksis, framgangsmåter og prosesser offentliggjøres innen de trer i kraft, med mindre kredittvurderingene på grunn av ekstreme markedsforhold må endres umiddelbart.
- 38) Et kredittvurderingsbyrå bør alltid offentliggjøre passende advarsler om risiko, herunder en følsomhetsanalyse av de antakelser som ligger til grunn. Av analysen bør det

¹³ EFT L 281 av 23.11.1995, s. 31.

framgå hvordan ulike former for utvikling i markedet, som har betydning for modellens parametere, kan påvirke endringer i kredittvurderinger (for eksempel volatilitet). Kredittvurderingsbyrået bør sikre at opplysninger om historiske misligholdsrater for deres kredittvurderingskategorier, er kontrollerbare og målbare og danner et tilstrekkelig grunnlag for berørte parter til å forstå de historiske resultatene for hver vurderingskategori samt om og eventuelt hvordan vurderingskategoriene har endret seg. Deres historiske misligholdsrate på grunn av kredittvurderingens art eller andre forhold blir uegnet, statistisk ugyldig eller på annen måte kan villedde brukerne av kredittvurderingen, bør kredittvurderingsbyrået sørge for passende avklaringer. Disse opplysningene bør så vidt mulig være sammenlignbare med andre modeller som brukes i bransjen, slik at investorene får mulighet til å sammenligne resultater fra flere kredittvurderingsbyråer.

- 39) For å gjøre kredittvurderinger mer oversiktlige og bidra til vernet av investorer bør CESR opprette et sentralt datalager med opplysninger om kredittvurderingsbyråers tidligere resultater og om tidligere avgitte kredittvurderinger. Kredittvurderingsbyråer bør gi opplysninger til datalageret i standardisert form. CESR bør gjøre opplysningene tilgjengelige for offentligheten og hvert år offentliggjøre et sammendrag av de viktigste utviklingstrekkene.
- 40) Under visse forhold kan strukturerte finansielle instrumenter ha andre virkninger enn tradisjonelle gjeldsinstrumenter for foretak. Det kan virke villedende for investorene dersom samme vurderingskategori anvendes for begge typer instrumenter uten ytterligere forklaring. Kredittvurderingsbyråer bør spille en viktig rolle med hensyn til å bevisstgjøre brukerne av kredittvurderinger på særegenhetene ved strukturerte finansielle produkter i forhold til tradisjonelle produkter. Kredittvurderingsbyråer bør derfor tydelig skille mellom vurderingskategorier som brukes når de vurderer strukturerte finansielle instrumenter, og vurderingskategorier som brukes når de vurderer andre finansielle instrumenter eller finansielle forpliktelser, ved å tilføye et passende symbol til vurderingskategorien.
- 41) Kredittvurderingsbyråer bør treffe tiltak for å unngå situasjoner der utstedere anmoder flere kredittvurderingsbyråer om en foreløpig vurdering av kredittverdigheten for et bestemt strukturert finansielt instrument for at de skal kunne velge det byrået som gir best kredittvurdering av produktet de har til hensikt å tilby. Også utstedere bør unngå slik praksis.
- 42) Kredittvurderingsbyråer bør føre et register over sine kredittvurderingsmetoder og regelmessig ajourføre endringer i dem samt føre et register over de viktigste elementene i kommunikasjonen mellom kredittvurderingsanalytikerne og den kredittvurderte enheten eller dens tilknyttede tredjeparter.
- 43) For å sikre et høyt nivå av investor- og forbrukertillit til det indre marked bør kredittvurderingsbyråer som avgir kredittvurderinger i Fellesskapet, omfattes av en registreringsordning. Registrering er den viktigste forutsetningen for at kredittvurderingsbyråer skal kunne avgi kredittvurderinger for lovgivningsmessige formål i Fellesskapet. Det må derfor fastsettes harmoniserte vilkår og framgangsmåter for innvilgelse, midlertidig oppheving og tilbakekalling av denne registreringen.
- 44) Denne forordning bør ikke erstatte den gjeldende framgangsmåten for anerkjennelse av eksterne kredittvurderingsinstitusjoner (ECAI) i samsvar med direktiv 2006/48/EF. Eksterne kredittvurderingsinstitusjoner som allerede er anerkjent i Fellesskapet, bør søke om registrering i samsvar med denne forordning.
- 45) Et kredittvurderingsbyrå som registreres av vedkommende myndighet i den berørte medlemsstaten, bør ha tillatelse til å avgi kredittvurderinger i hele Fellesskapet. Det må derfor opprettes én framgangsmåte for registrering for hvert kredittvurderingsbyrå, med virkning i hele Fellesskapet. Registreringen av et kredittvurderingsbyrå bør gjelde så snart registreringsvedtaket fra vedkommende myndighet i hjemstaten har trådt i kraft i henhold til den relevante nasjonale lovgivning.
- 46) Det må opprettes en sentral instans som registreringssøknadene kan leveres til. CESR bør ta i mot registreringssøknadene og sørge for at vedkommende myndigheter i samtlige medlemsstater underrettes om dem. CESR bør også rådgi vedkommende myndigheter i hjemstaten med hensyn til om søknaden er fullstendig. Behandlingen av registreringssøknadene bør utføres på nasjo-

- nalt plan av den relevante vedkommende myndighet. For å kunne håndtere kredittvurderingsbyråer effektivt bør vedkommende myndigheter opprette fungerende nett («kollegier») som støttes av en effektiv IT-infrastruktur. CESR bør nedsette en underkomité som har som spesialområde kredittvurdering av de ulike eiendelsklassene som kredittvurderingsbyråene vurderer.
- 47) Enkelte kredittvurderingsbyråer består av flere rettssubjekter som til sammen danner en gruppe av kredittvurderingsbyråer. Ved registrering av hvert av byråene som inngår i en slik gruppe, bør vedkommende myndigheter i de berørte medlemsstatene samordne behandlingen av søknader som er innlevert av kredittvurderingsbyråer som inngår i samme gruppe, samt beslutningstakingen med hensyn til innvilgelse av registrering. Det bør likevel være mulig å avslå å registrere et kredittvurderingsbyrå innenfor en gruppe av kredittvurderingsbyråer når det aktuelle byrået ikke oppfyller kravene til registrering, mens andre medlemmer av gruppen oppfyller alle kravene til registrering i henhold til denne forordning. Ettersom kollegiet ikke bør ha myndighet til å gjøre juridisk bindende vedtak, bør vedkommende myndigheter i hjemstatene til medlemmene av gruppen av kredittvurderingsbyråer hver og gjøre et individuelt vedtak om kredittvurderingsbyrået som er etablert på den berørte medlemsstatens territorium.
- 48) Kollegiet bør være et effektivt sted for utveksling av tilsynsopplysninger mellom vedkommende myndigheter, samordning av virksomhet og tilsynstiltak som kreves for et effektivt tilsyn med kredittvurderingsbyråer. Kollegiet bør særlig gjøre det lett å kontrollere om vilkår er oppfylt med hensyn til godkjenning av kredittvurderinger avgitt i tredjestater, sertifisering, utsettingsordninger og unntak fastsatt i denne forordning. Kollegiets virksomhet bør bidra til en harmonisert anvendelse av bestemmelsene i denne forordning og til en tilnærming av tilsynspraksis.
- 49) For å bedre den praktiske samordningen av kollegiets virksomhet bør medlemmene av kollegiet innbyrdes velge en koordinator. Koordinatoren bør lede kollegiets møter, utarbeide kollegiets skriftlige samordningsrutiner og samordne kollegiets virksomhet. Under registreringsprosessen bør koordinatoren vurdere behovet for å forlenge fristen for behandling av søknader, samordne behandlingene og samarbeide nært sammen med CESR.
- 50) I november 2008 nedsatte Kommisjonen en høynivågruppe som fikk i oppgave å vurdere den framtidige strukturen for tilsyn på området for finansielle tjenester i Europa, herunder rollen til CESR.
- 51) Dagens tilsynsstruktur bør ikke anses som en langsiktig løsning på tilsynet med kredittvurderingsbyråer. Kollegier av vedkommende myndigheter, som forventes å effektivisere tilsynssamarbeidet og tilnærmingen på området innenfor Fellesskapet, er et betydelig framskritt, men kan kanskje ikke erstatte alle fordelene ved et mer konsolidert tilsyn med kredittvurderingsbransjen. Krisen i de internasjonale finansmarkedene har tydelig vist at det er hensiktsmessig å undersøke nærmere behovet for utstrakte reformer av regulerings- og tilsynsmodellen for Fellesskapets finanssektor. For å kunne oppnå det nødvendige nivå av tilnærming og samarbeid for tilsyn i Fellesskapet og for å underbygge stabiliteten i finanssystemet, er det påkrevd med ytterligere og utstrakte reformer av regulerings- og tilsynsmodellen for Fellesskapets finanssektor, og disse bør snarest mulig framlegges for Kommisjonen idet det tas behørig hensyn til konklusjonene som ble framlagt av ekspertgruppen under ledelse av Jaques de Larosiére 25.februar 2009. Kommisjonen bør så snart som mulig, og i alle tilfeller innen 1. juli 2010, underrette Europaparlamentet, Rådet og andre berørte institusjoner om eventuelle resultater i den forbindelse, og den bør framlegge de forslag til regelverk som er nødvendige for å utbedre manglene som er påvist med hensyn til ordninger for tilsynssamordning og tilsynssamarbeid.
- 52) Vesentlige endringer i godkjenningsordningen, utsettingsordninger samt etablering og avvikling av filialer bør blant annet anses som betydelige endringer av vilkårene for førstegangsregistrering av et kredittvurderingsbyrå.
- 53) Tilsynet med kredittvurderingsbyråer bør føres av vedkommende myndighet i hjemstaten i samarbeid med vedkommende myndigheter i øvrige berørte medlemsstater, idet de gjør bruk av det relevante kollegiet og holder CESR behørig underrettet.
- 54) Muligheten vedkommende myndighet i hjemstaten og andre medlemmer av det rele-

vante kollegiet har til å vurdere og overvåke om et kredittvurderingsbyrå oppfyller pliktene i denne forordning, bør ikke begrenses av eventuelle utsettingsordninger som det berørte kredittvurderingsbyrået har inngått avtale om. Kredittvurderingsbyrået bør fortsatt være ansvarlig for alle sine plikter i henhold til denne forordning når det benytter seg av utsettingsordninger.

- 55) For å opprettholde et høyt nivå av investor- og forbrukertillit og muliggjøre løpende tilsyn med kredittvurderinger som avgis i Fellesskapet, bør kredittvurderingsbyråer med hovedkontor utenfor Fellesskapet bli pålagt å opprette et datterforetak i Fellesskapet slik at det blir mulig å føre effektivt tilsyn med deres virksomhet i Fellesskapet og bruke godkjenningsordningen effektivt. Det bør også oppmuntres til inntreden av nye aktører på markedet for kredittvurderinger.
- 56) Vedkommende myndigheter bør kunne utnytte den myndighet som er fastsatt i denne forordning med hensyn til kredittvurderingsbyråer, personer som deltar i kredittvurderingsvirksomhet, kredittvurderte enheter og tilknyttede tredjeparter, tredjeparter som kredittvurderingsbyråene har utsatt visse funksjoner eller oppgaver til, og andre personer som på annen måte er tilknyttet eller forbundet med kredittvurderingsbyråer eller kredittvurderingsvirksomhet. Disse personene bør omfatte aksjeeiere eller medlemmer av tilsyns- eller administrasjonsorganer i kredittvurderingsbyråer og kredittvurderte enheter.
- 57) Bestemmelsene i denne forordning om tilsynsavgifter bør ikke påvirke anvendelsen av relevante bestemmelser i nasjonal lovgivning om tilsynsavgifter eller lignende avgifter.
- 58) Det bør opprettes en ordning for å sikre effektiv håndheving av denne forordning. Medlemsstatenes vedkommende myndigheter bør råde over tilstrekkelige midler for å sikre at kredittvurderinger som avgis i Fellesskapet, avgis i samsvar med denne forordning. Anvendelsen av disse tilsynstiltakene bør alltid samordnes med det relevante kollegium. Tiltak som tilbakekalling av registrering eller midlertidig oppheving av bruken av kredittvurderinger for lovgivningsmessige formål, bør iverksettes når de anses å stå i et rimelig forhold til manglende oppfyllelse av pliktene i henhold til denne forordning. Vedkommende myndigheter bør ved utøvelsen av sin tilsynsmyndighet ta behørig

hensyn til investorenes interesser og markedsstabiliteten. Ettersom kredittvurderingsbyråer bør opprettholde sin uavhengighet når de avgir kredittvurderinger, bør verken vedkommende myndigheter eller medlemsstatene gripe inn når det gjelder kredittvurderingenes innhold eller de metoder som kredittvurderingsbyråene bruker for å utarbeide kredittvurderinger, for å unngå utilbørlig påvirkning på kredittvurderingene. Dersom et kredittvurderingsbyrå utsettes for press, bør det underrette Kommisjonen og CESR. Kommisjonen bør i hvert enkelt tilfelle undersøke om det må treffes ytterligere tiltak overfor den berørte medlemsstaten på grunn av manglende oppfyllelse av pliktene i denne forordning.

- 59) Det bør sikres at beslutningstakingen nevnt i denne forordning bygger på et nært samarbeid mellom medlemsstatenes vedkommende myndigheter, og vedtak om registrering bør derfor gjøres på grunnlag av en avtale. Dette er en nødvendig forutsetning for en effektiv registreringsprosess og et effektivt tilsyn. Beslutningstakingen bør være effektiv, rask og bygge på konsensus.
- 60) For å oppnå et effektivt tilsyn og unngå dobbeltarbeid bør medlemsstatenes vedkommende myndigheter samarbeide.
- 61) Det er også viktig å sørge for utveksling av opplysninger mellom vedkommende myndigheter som har ansvar for tilsyn med kredittvurderingsbyråer i henhold til denne forordning, og vedkommende myndigheter som overvåker finansinstitusjoner, særlig de som har ansvar for tilsyn med kredittvurderingsbyråer eller for den økonomiske stabiliteten i medlemsstatene.
- 62) Andre vedkommende myndigheter i medlemsstatene enn vedkommende myndighet i hjemstaten bør kunne gripe inn og treffe passende tilsynstiltak etter å ha underrettet CESR og vedkommende myndighet i hjemstaten samt etter samråd med det relevante kollegiet, dersom de har fastslått at et registrert kredittvurderingsbyrå hvis vurderinger anvendes på deres territorium, ikke oppfyller pliktene som følger av denne forordning.
- 63) Med mindre denne forordning fastsetter en særlig framgangsmåte for registrering, sertifisering eller tilbakekalling av sertifisering, vedtakelse av tilsynstiltak og utøvelse av tilsynsmyndighet, bør den nasjonale lovgivning som regulerer slike framgangsmåter, herunder språk, taushetsplikt og lovfestede

- yrkesmessige privilegier, få anvendelse, og kredittvurderingsbyråers og andre persons rettigheter i henhold til denne lovgivningen, bør ikke påvirkes.
- 64) Det er nødvendig å forbedre samordningen av vedkommende myndigheters myndigheter for å oppnå en likeverdig håndheving i hele det indre marked.
- 65) CESR bør sikre en ensartet anvendelse av denne forordning. CESR bør forbedre og tilrettelegge samarbeidet og samordningen mellom vedkommende myndigheter i tilsynsarbeidet og ved behov utarbeide retningslinjer. CESR bør derfor innføre en meklingsordning og en fagfellevurdering for å sikre en ensartet tilnærming blant vedkommende myndigheter.
- 66) Medlemsstatene bør fastsette regler for de sanksjoner som får anvendelse ved overtredelse av bestemmelsene i denne forordning, og sikre at de blir gjennomført. Sanksjonene bør være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende, og minst omfatte tilfeller av alvorlig forsømmelse i utøvelsen av yrket og manglende behørig aktsomhet. Det bør være mulig for medlemsstatene å fastsette administrative eller strafferettslige sanksjoner. CESR bør utarbeide retningslinjer for en ensartet praksis i forbindelse med slike sanksjoner.
- 67) All utveksling eller overføring av opplysninger mellom vedkommende myndigheter, andre myndigheter, organer eller personer bør skje i samsvar med reglene for overføring av personopplysninger som fastsatt i direktiv 95/46/EF.
- 68) Denne forordning bør også inneholde bestemmelser om utveksling av opplysninger med vedkommende myndigheter i tredjestater, særlig dem som har ansvar for tilsynet med de kredittvurderingsbyråer som deltar i godkjenning og sertifisering.
- 69) Uten at det berører anvendelsen av Fellesskapets regelverk bør alle krav mot kredittvurderingsbyråer i forbindelse med eventuelle overtredelser av bestemmelsene i denne forordning, skje i samsvar med gjeldende nasjonal lovgivning om erstatningsansvar.
- 70) De tiltak som er nødvendige for gjennomføringen av denne forordning, bør vedtas i samsvar med rådsbeslutning 1999/468/EF av 28. juni 1999 om fastsettelse av nærmere regler for utøvelsen av den gjennomføringsmyndighet som er tillagt Kommisjonen¹⁴.
- 71) Kommisjonen bør særlig gis myndighet, idet det tas hensyn til den internasjonale utvikling, til å endre vedlegg I og II, som inneholder særlige kriterier for vurdering av et kredittvurderingsbyrås oppfyllelse av sine plikter med hensyn til intern organisering, arbeidsrutiner, personalbestemmelser, presentasjon av kredittvurderinger og offentliggjøring, og til å presisere eller endre kriteriene for å fastsette om tredjestaters rettslige og tilsynsmessige rammer er likeverdige med bestemmelsene i denne forordning. Ettersom det dreier seg om generelle tiltak som har som formål å endre ikke-grunnleggende bestemmelser i denne forordning, blant annet ved å supplere dem med nye ikke-grunnleggende bestemmelser, bør de vedtas etter framgangsmåten med forskriftskomite med kontroll fastsatt i artikkel 5a i beslutning 1999/468/EF.
- 72) For å ta hensyn til den videre utviklingen på finansmarkedene bør Kommisjonen framlegge for Europaparlamentet og Rådet en rapport der den vurderer anvendelsen av denne forordning, særlig i hvilken grad kredittvurderingene brukes for lovgivningsmessige formål, samt om det er hensiktsmessig at kredittvurderingsbyrået mottar godtgjøring fra den kredittvurderte enheten. På grunnlag av denne vurderingen bør Kommisjonen framlegge passende forslag til regelverk.
- 73) Kommisjonen bør også framlegge en rapport for Europaparlamentet og Rådet der den vurderer tiltak for å oppmuntre utstedere til å bruke kredittvurderingsbyråer etablert i Fellesskapet for en del av sine kredittvurderinger, mulige alternativer til modellen der utstederen betaler, herunder opprettelse av et offentlig kredittvurderingsbyrå innenfor Fellesskapet, og tilnærming av nasjonale regler om overtredelser av bestemmelsene i denne forordning. På grunnlag av denne vurderingen bør Kommisjonen framlegge passende forslag til regelverk.
- 74) Kommisjonen bør også framlegge en rapport for Europaparlamentet og Rådet der den vurderer utviklingen av de regulerings- og tilsynsmessige rammene for kredittvurderingsbyråer i tredjestater og virkningene av denne utviklingen og av overgangsbestemmelsene nevnt i denne forordning med hensyn til stabiliteten i Fellesskapets finansmarkeder.

¹⁴ EFT L 184 av 17.7.1999, s. 23.

75) Ettersom målet med denne forordning, som er å sikre et høyt nivå av forbruker- og investorvern ved å fastsette en felles ramme med hensyn til kvaliteten på de kredittvurderinger som skal avgis i det indre marked, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene på grunn av den nåværende mangelen på nasjonal lovgivning på området og det forhold at de fleste kredittvurderingsbyråer er etablert utenfor Fellesskapet, og derfor bedre kan nås på fellesskapsplan, kan Fellesskapet treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i traktatens artikkel 5. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går denne forordning ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå disse målene —

VEDTATT DENNE FORORDNING:

Avdeling I

Formål, virkeområde og definisjoner

Artikkel 1

Formål

Ved denne forordning innføres felles reguleringsmetoder for å styrke integriteten, klarheten, ansvarligheten, de gode styringsformene og påliteligheten i forbindelse med kredittvurderingsvirksomhet og dermed bidra til bedre kvalitet på de kredittvurderinger som avgis i Fellesskapet, som i sin tur vil bidra til at det indre marked fungerer godt, samtidig som det oppnås et høyt nivå av forbruker- og investorvern. Det fastsettes vilkår for avgivelse av kredittvurderinger og bestemmelser om kredittvurderingsbyråers organisasjon og atferd for å fremme deres uavhengighet og unngå interessekonflikter.

Artikkel 2

Virkeområde

1. Denne forordning får anvendelse på kredittvurderinger som avgis av kredittvurderingsbyråer registrert i Fellesskapet, og som offentliggjøres eller distribueres til abonnenter.
2. Denne forordning får ikke anvendelse på:
 - a) private kredittvurderinger som avgis etter en individuell bestilling og utelukkende til personen som bestilte dem, og som ikke er beregnet på offentliggjøring eller distribusjon til abonnenter,

- b) kredittpoeng, kredittpoengsystemer og lignende vurderinger som gjelder plikter i forbindelse med kunde-, handels- eller bransjeforhold,
 - c) kredittvurderinger som avgis av eksportkredittorganer i samsvar med nr. 1.3 i del 1 i vedlegg VI til direktiv 2006/48/EC, eller
 - d) kredittvurderinger som avgis av sentralbankene, og som
 - i) ikke betales av den kredittvurderte enheten,
 - ii) ikke offentliggjøres,
 - iii) avgis i samsvar med prinsipper, standarder og framgangsmåter som sikrer tilstrekkelig integritet og uavhengighet for kredittvurderingsvirksomhet i henhold til denne forordning, og
 - iv) ikke gjelder finansielle instrumenter som er utstedt av de respektive sentralbankenes medlemsstater.
3. Et kredittvurderingsbyrå skal søke om registrering etter denne forordning som et vilkår for å bli anerkjent som en ekstern kredittvurderingsinstitusjon i samsvar med del 2 i vedlegg VI til direktiv 2006/48/EF, med mindre det avgir bare kredittvurderingene nevnt i nr. 2.
 4. For å sikre en ensartet anvendelse av nr. 2 bokstav d) kan Kommisjonen på anmodning fra en medlemsstat, etter framgangsmåten med forskriftskomite nevnt i artikkel 38 nr. 3 og i samsvar med nr. 2 bokstav d) i denne artikkel, gjøre et vedtak som fastsetter at en sentralbank oppfyller kravene i denne bokstav, og at dens kredittvurderinger derfor er unntatt fra anvendelsen av denne forordning.

Kommisjonen skal på sitt nettsted offentliggjøre listen over de sentralbanker som omfattes av virkeområdet for nr. 2 bokstav d) i denne artikkel.

Artikkel 3

Definisjoner

1. I denne forordning menes med:
 - a) «kredittvurdering» en uttalelse om kredittverdigheten til en enhet, en gjeldsforpliktelse eller finansiell forpliktelse, obligasjon, preferanseaksje eller andre finansielle instrumenter, eller til en utsteder av en slik gjeldsforpliktelse eller finansiell forpliktelse, obligasjon, preferanseaksje eller et slikt finansielt instrument, som avgis ved hjelp av et etablert og definert klassifise-

- ringssystem med kredittvurderingskategorier,
- b) «kredittvurderingsbyrå» en juridisk person hvis virksomhet omfatter avgivelse av kredittvurderinger på forretningsmessig grunnlag,
 - c) «hjemstat» den medlemsstat der kredittvurderingsbyrået har sitt forretningskontor,
 - d) «kredittvurderingsanalytiker» en person som utfører analytiske oppgaver som er nødvendige for å avgi en kredittvurdering,
 - e) «sjefanalytiker» en person med hovedansvar for å utarbeide en kredittvurdering eller for å kommunisere med utstederen i forbindelse med en bestemt kredittvurdering, eller generelt sett for kredittvurdering av finansielle instrumenter som utstedes av denne utstederen, og eventuelt for utarbeiding av anbefalinger til kredittvurderingskomiteen med hensyn til en slik vurdering,
 - f) «kredittvurdert enhet» en juridisk person hvis kredittverdighet vurderes direkte eller indirekte i kredittvurderingen, uansett om den har anmodet om vurderingen eller ikke, og uansett om den har levert opplysninger i den forbindelse eller ikke,
 - g) «lovgivningsmessige formål» bruk av kredittvurderinger for det formål å overholde bestemmelser i Fellesskapets regelverk, slik det gjennomføres i medlemsstatenes nasjonale lovgivning,
 - h) «kredittvurderingskategori» et symbol, for eksempel en bokstav eller et tall, eventuelt etterfulgt av ytterligere særskilte tegn, som brukes i en kredittvurdering for å angi en relativ grad av risiko for å skille mellom risikoegenskapene som kjennetegner forskjellige typer kredittvurderte enheter, utstedere og finansielle instrumenter eller andre eiendeler,
 - i) «tilknyttet tredjepart» den oppdragsgiver, formidler, sponsor, forvalter eller annen part som har kontakt med kredittvurderingsbyrået på vegne av en kredittvurdert enhet, herunder enhver person som er direkte eller indirekte forbundet med den kredittvurderte enheten gjennom kontroll,
 - j) «kontroll» forholdet mellom et morforetak og et datterforetak, slik det er beskrevet i artikkel 1 i rådsdirektiv 83/349/EØF av 13. juni 1983 om konsoliderte regnskaper¹⁵, eller et nært forhold mellom enhver fysisk eller juridisk person og et foretak,
 - k) «finansielt instrument» et instrument som er oppført på listen i avsnitt C i vedlegg I til europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/39/EF av 21. april 2004 om markeder for finansielle instrumenter¹⁶,
 - l) «strukturert finansielt instrument» et finansielt instrument eller en annen eiendel som er resultatet av en verdipapiriseringstransaksjon eller ordning nevnt i artikkel 4 nr. 36 i direktiv 2006/48/EF,
 - m) «gruppe av kredittvurderingsbyråer» en gruppe av foretak som er etablerte i Fellesskapet og som består av et morforetak og dets datterforetak som definert i artikkel 1 og 2 i direktiv 83/349/EØF samt foretak som er forbundet med hverandre slik det er beskrevet i artikkel 12 nr. 1 i direktiv 83/349/EØF og hvis virksomhet omfatter avgivelse av kredittvurderinger. Med hensyn til artikkel 4 nr. 3 bokstav a) skal en gruppe av kredittvurderingsbyråer også omfatte kredittvurderingsbyråer som er etablert i tredjestater,
 - n) «øverste ledelse» den eller de personer som faktisk leder kredittvurderingsbyråets virksomhet samt administrasjons- eller tilsynsorganets medlem eller medlemmer,
 - o) «kredittvurderingsvirksomhet» analyse av data og opplysninger samt vurdering, godkjenning, avgivelse og revidering av kredittvurderinger.
2. Med hensyn til nr. 1 bokstav a) skal følgende ikke anses som kredittvurderinger:
- a) anbefalinger som nevnt i artikkel 1 nr. 3 i kommisjonsdirektiv 2003/125/EF¹⁷,
 - b) investeringsanalyse som definert i artikkel 24 nr. 1 i direktiv 2006/73/EF¹⁸ og andre former for generelle anbefalinger, f.eks. «kjøp», «selg» eller «behold» i forbindelse med transaksjoner med finansielle instrumenter eller finansielle forpliktelser, eller
 - c) uttalelser om verdien på et finansielt instrument eller en finansiell forpliktelse.

¹⁵ EFT L 193 av 18.7.1983, s. 1.

¹⁶ EUT L 145 av 30.4.2004, s. 1.

¹⁷ EUT L 339 av 24.12.2003, s. 73.

¹⁸ Kommisjonsdirektiv 2006/73/EF av 10. august 2006 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/39/EF med hensyn til organisatoriske krav til og vilkår for drift av investeringsforetak samt definisjon av begreper for nevnte direktivs formål (EUT L 241 av 2.9.2006, s. 26).

Artikkel 4

Bruk av kredittvurderinger

1. Kredittinstitusjoner som definert i direktiv 2006/48/EF, investeringsforetak som definert i direktiv 2004/39/EF, forsikringsforetak som omfattes av første rådsdirektiv 73/239/EØF av 24. juli 1973 om samordning av lover og forskrifter om adgang til å starte og utøve virksomhet innen direkte forsikring med unntak av livsforsikring¹⁹, forsikringsforetak som definert i europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/83/EF av 5. november 2002 om livsforsikring²⁰, gjenforsikringsforetak som definert i europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/68/EF av 16. november 2005 om gjenforsikring²¹, foretak for kollektiv investering i verdipapirer (UCITS-fond) som definert i direktiv 85/611/EØF og tjenstepensjonsforetak som definert i direktiv 2003/41/EF kan bruke kredittvurderinger for lovgivningsmessige formål bare dersom de er avgitt av kredittvurderingsbyråer som er etablert i Fellesskapet og registrert i samsvar med denne forordning.

Når et prospekt som offentliggjøres i henhold til direktiv 2003/71/EF og forordning (EF) nr. 809/2004 inneholder en henvisning til en eller flere kredittvurderinger, skal utstederen, tilbydereren eller personen som søker om opptak til notering på et regulert marked, sikre at prospektet inneholder nøyaktige og tydelige opplysninger om hvorvidt kredittvurderingen er avgitt av et kredittvurderingsbyrå som er etablert i Fellesskapet og registrert i samsvar med denne forordning.

2. Et kredittvurderingsbyrå som er etablert i Fellesskapet og registrert i samsvar med denne forordning, skal anses for å ha avgitt en kredittvurdering dersom kredittvurderingen er blitt offentliggjort på kredittvurderingsbyråets nettsted eller på annen måte, eller blitt distribuert til abonnenter og presentert og offentliggjort i samsvar med pliktene i artikkel 10, og det tydelig framgår at kredittvurderingen er godkjent i samsvar med nr. 3 i denne artikkel.
3. Et kredittvurderingsbyrå som er etablert i Fellesskapet og registrert i samsvar med denne forordning, kan godkjenne en kre-

dittvurdering avgitt i en tredjestat bare dersom kredittvurderingsvirksomheten som førte til avgivelsen av kredittvurderingen oppfyller følgende vilkår:

- a) kredittvurderingsvirksomhet som fører til avgivelse av kredittvurderingen som skal godkjennes, utføres helt eller delvis av det godkjennende kredittvurderingsbyrået eller av kredittvurderingsbyråer som tilhører samme gruppe,
- b) kredittvurderingsbyrået har kontrollert og kan fortløpende dokumentere overfor vedkommende myndigheter i hjemstaten at den kredittvurderingsvirksomhet som utføres av kredittvurderingsbyrået i en tredjestat og som fører til avgivelse av de kredittvurderinger som skal godkjennes, oppfyller krav som er minst like strenge som kravene fastsatt i artikkel 612,
- c) muligheten vedkommende myndighet i hjemstaten for det godkjennende kredittvurderingsbyrået eller kollegiet av vedkommende myndigheter nevnt i artikkel 29 («kollegiet») har til å vurdere og overvåke om kredittvurderingsbyrået etablert i tredjestaten, oppfyller kravene i bokstav b), er ikke begrenset,
- d) kredittvurderingsbyrået gjør på anmodning tilgjengelig for vedkommende myndighet i hjemstaten alle de opplysninger som er nødvendig for at vedkommende myndighet skal kunne føre løpende tilsyn med oppfyllelsen av kravene i denne forordning,
- e) det er en objektiv grunn til at kredittvurderingen skal utarbeides i en tredjestat,
- f) kredittvurderingsbyrået som er etablert i tredjestaten, er godkjent eller registrert samt underlagt tilsyn i tredjestaten,
- g) tredjestatens rammeregler forhindrer inn gripen fra tredjestatens vedkommende myndigheter og øvrige offentlige myndigheter når det gjelder kredittvurderingenes innhold og kredittvurderingsmetodene, og
- h) det er innført en passende samarbeidsordning mellom vedkommende myndighet i hjemstaten til det godkjennende kredittvurderingsbyrået og den relevante vedkommende myndighet for kredittvurderingsbyrået som er etablert i en tredjestat. Vedkommende myndighet i hjemstaten skal sikre at slike samarbeidsordninger minst angir
 - i) rutinen for utveksling av opplysninger mellom berørte vedkommende myndigheter, og

¹⁹ EFT L 228 av 16.8.1973, s. 3.

²⁰ EFT L 345 av 19.12.2002, s. 1.

²¹ EUT L 323 av 9.12.2005, s. 1.

- ii) framgangsmåtene for samordning av tilsynsvirksomhet slik at vedkommende myndighet i det godkjennende kredittvurderingsbyråets hjemstat løpende kan overvåke kredittvurderingsvirksomhet som fører til avgivelse av den godkjente kredittvurderingen.
- 4. En kredittvurdering som er godkjent i samsvar med nr. 3, skal anses som en kredittvurdering avgitt av et kredittvurderingsbyrå som er etablert i Fellesskapet og registrert i samsvar med denne forordning.
Et kredittvurderingsbyrå som er etablert i Fellesskapet og registrert i samsvar med denne forordning, skal ikke utnytte en slik godkjenning med henblikk på å omgå kravene i denne forordning.
- 5. Et kredittvurderingsbyrå som i samsvar med nr. 3 har godkjent en kredittvurdering avgitt i en tredjestat, skal ha det hele og fulle ansvar for kredittvurderingen og for oppfyllelsen av vilkår angitt i den.
- 6. Dersom Kommisjonen i samsvar med artikkel 5 nr. 6 har anerkjent at en tredjestats rettslige og tilsynsmessige rammer er likeverdige med kravene i denne forordning, og samarbeidsordningene nevnt i artikkel 5 nr. 7 fungerer, skal kredittvurderingsbyrået som godkjenner kredittvurderinger avgitt i tredjestaten, ikke lenger være forpliktet til å kontrollere eller dokumentere at vilkåret angitt i nr. 3 bokstav g) i denne artikkel, er oppfylt.
- d) kredittvurderingene avgitt av kredittvurderingsbyrået samt byråets kredittvurderingsvirksomhet ikke har systemisk betydning for finansmarkedenes stabilitet eller integritet i en eller flere medlemsstater, og
- e) kredittvurderingsbyrået er sertifisert i samsvar med nr. 2 i denne artikkel.
- 2. Kredittvurderingsbyrået nevnt i nr. 1 kan søke om sertifisering. Søknaden skal framlegges for Komiteen av europeiske verdipapirtilsyn (CESR) i samsvar med de relevante bestemmelser i artikkel 15. Innen fem virkedager etter at søknaden om sertifisering er mottatt skal CESR sende søknaden til vedkommende myndigheter i samtlige medlemsstater og oppfordre dem til å vurdere å bli medlem av det relevante kollegium i samsvar med artikkel 29 nr. 3 bokstav b). Vedkommende myndigheter som beslutter å bli medlem av kollegiet, skal underrette CESR om dette innen ti virkedager etter at de har mottatt oppfordringen fra CESR. Vedkommende myndigheter som underretter CESR i samsvar med dette nummer, skal være medlemmer av kollegiet. Innen 20 virkedager etter at søknaden om sertifisering er mottatt skal CESR utarbeide og offentliggjøre på sitt nettsted en liste over vedkommende myndigheter som er medlemmer av kollegiet. Innen ti virkedager etter offentliggjøringen skal medlemmene av kollegiet velge en koordinator i samsvar med kriteriene i artikkel 29 nr. 5. Etter kollegiets etablering skal dets sammensetning og funksjon omfattes av artikkel 29.
- 3. Søknaden om sertifisering skal behandles etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 16. Sertifiseringsvedtaket skal bygge på kriteriene i bokstav a)d) i nr. 1 i denne artikkel.
Sertifiseringsvedtaket skal meldes og offentliggjøres i samsvar med artikkel 18.
- 4. Kredittvurderingsbyrået kan også søke separat om å bli unntatt
 - a) på individuelt grunnlag fra plikten til å oppfylle noen eller samtlige krav i vedlegg I avsnitt A og artikkel 7 nr. 4 dersom det kan vise at kravene ikke står i forhold til virksomhetens art, størrelse og kompleksitet og til arten og omfanget av byråets avgivelse av kredittvurderinger,
 - b) fra kravet om fysisk tilstedeværelse i Fellesskapet dersom et slikt krav vil være for tyngende og ikke stå i forhold til virksomhetens art, størrelse og kompleksitet og til

Artikkel 5

Likeverdighet og sertifisering på grunnlag av likeverdighet

- 1. Kredittvurderinger som gjelder enheter etablert i eller finansielle instrumenter utstedt i tredjestater, og som er avgitt av et kredittvurderingsbyrå etablert i en tredjestat, kan anvendes i Fellesskapet i henhold til artikkel 4 nr. 1, uten at de godkjennes i samsvar med artikkel 4 nr. 3, forutsatt at
 - a) kredittvurderingsbyrået er godkjent eller registrert samt underlagt tilsyn i tredjestaten,
 - b) Kommisjonen har gjort et vedtak om likeverdighet i samsvar med nr. 6 i denne artikkel og derved anerkjent at tredjestatsens rettslige og tilsynsmessige rammer er likeverdige med kravene i denne forordning,
 - c) samarbeidsordningene nevnt i nr. 7 i denne artikkel fungerer,

arten og omfanget av byråets avgivelse av kredittvurderinger.

I forbindelse med vurderingen av en søknad skal vedkommende myndigheter ta hensyn til størrelsen på det søkende kredittvurderingsbyrået i forhold til virksomhetens art, størrelse og kompleksitet og til arten og omfanget av byråets avgivelse av kredittvurderinger, samt til virkningen av kredittvurderingsbyråets avgitte kredittvurderinger på finansmarkedenes stabilitet og integritet i en eller flere medlemsstater. På grunnlag av vurderingene kan vedkommende myndighet gi kredittvurderingsbyrået et slikt unntak.

5. Vedtak om unntak i henhold til nr. 4 i denne artikkel skal være underlagt de relevante bestemmelser og framgangsmåter fastsatt i artikkel 16, med unntak av artikkelens nr. 7 annet ledd. Dersom medlemmene av det relevante kollegiet ikke klarer å komme til enighet om hvorvidt kredittvurderingsbyrået skal gis et unntak, skal koordinatoren gjøre et fullt begrunnet vedtak.

For sertifiseringsformål, herunder innvilgelse av unntak, og tilsyn, skal koordinatoren om nødvendig utføre oppgavene til vedkommende myndighet i hjemstaten.

6. Kommisjonen kan gjøre et vedtak om likeverdighet etter framgangsmåten med forskriftskomiteé nevnt i artikkel 38 nr. 3 og deri angi at en tredjestats rettslige og tilsynsmessige rammer sikrer at kredittvurderingsbyråer som er godkjent eller registrert i tredjestaten, oppfyller rettslig bindende krav som er likeverdige med kravene fastsatt i denne forordning og er underlagt effektivt tilsyn og håndheving i tredjestaten.

En tredjestats rettslige og tilsynsmessige rammer kan anses som likeverdige med denne forordning dersom rammene oppfyller minst følgende vilkår:

- a) kredittvurderingsbyråer i tredjestaten er underlagt krav om godkjenning eller registrering og effektivt løpende tilsyn og håndheving,
- b) kredittvurderingsbyråer i tredjestaten er underlagt rettslig bindende bestemmelser som er likeverdige med bestemmelsene i artikkel 612 og vedlegg I, og
- c) tredjestatens rammeregler forhindrer inn gripen fra tredjestatens tilsynsmyndigheter og øvrige offentlige myndigheter når det gjelder kredittvurderingenes innhold og kredittvurderingsmetodene.

Kommisjonen skal fastsette nærmere eller endre kriteriene fastsatt i annet ledd bokstav a)c) for å ta hensyn til utviklingen i finansmarkedene. Disse tiltakene, som er ment å endre ikke-grunnleggende bestemmelser i denne forordning, skal vedtas etter framgangsmåten med forskriftskomiteé med kontroll nevnt i artikkel 38 nr. 2.

7. Koordinatoren skal opprette samarbeidsavtaler med de relevante vedkommende myndigheter i tredjestater hvis rettslige og tilsynsmessige rammer er ansett for å være likeverdige med denne forordning i samsvar med nr. 6. Avtalene skal minst angi
 - a) rutinen for utveksling av opplysninger mellom berørte vedkommende myndigheter og
 - b) framgangsmåtene for samordning av tilsynsvirksomhet.

CESR skal samordne utarbeidingen av samarbeidsavtaler mellom medlemsstatenes vedkommende myndigheter og de relevante vedkommende myndigheter i tredjestater hvis rettslige og tilsynsmessige rammer er ansett for å være likeverdige med denne forordning i samsvar med nr. 6.

8. Artikkel 20, 24 og 25 får tilsvarende anvendelse på sertifiserte kredittvurderingsbyråer og kredittvurderinger de har avgitt.

Avdeling II

Avgivelse av kredittvurderinger

Artikkel 6

Uavhengighet og forebygging av interessekonflikter

1. Et kredittvurderingsbyrå skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at kredittvurderingene de avgir, ikke er blitt påvirket av en eksisterende eller mulig interessekonflikt eller forretningsforhold som berører kredittvurderingsbyrået som avgir kredittvurderingen, byråets ledelse, kredittvurderingsanalytikere, ansatte og andre fysiske personer hvis tjenester stilles til rådighet for eller kontrolleres av kredittvurderingsbyrået, eller enhver person som er direkte eller indirekte forbundet med byrået gjennom kontroll.
2. For å sikre overholdelsen av nr. 1 skal kredittvurderingsbyråer oppfylle kravene fastsatt i vedlegg I avsnitt A og B.
3. På anmodning fra et kredittvurderingsbyrå kan vedkommende myndighet i hjemstaten

unnta et kredittvurderingsbyrå fra plikten til å oppfylle kravene i vedlegg I avsnitt A nr. 2, 5 og 6 dersom kredittvurderingsbyrået kan vise at kravene ikke står i forhold til virksomhetens art, størrelse og kompleksitet og til arten og omfanget av byråets avgivelse av kredittvurderinger, og at

- a) kredittvurderingsbyrået har færre enn 50 ansatte,
- b) kredittvurderingsbyrået har gjennomført tiltak og framgangsmåter, særlig internkontrollordninger, rapporteringsordninger og tiltak som sikrer uavhengigheten til kredittvurderingsanalytikere og personer som godkjenner kredittvurderinger, som sikrer den faktiske overholdelsen av målene i denne forordning,
- c) kredittvurderingsbyråets størrelse ikke er blitt fastsatt med henblikk på at kredittvurderingsbyrået eller en gruppe av kredittvurderingsbyråer skal unngå å oppfylle kravene i denne forordning.

Dersom det dreier seg om en gruppe av kredittvurderingsbyråer, skal vedkommende myndigheter sikre at minst ett av kredittvurderingsbyråene i gruppen ikke er unntatt fra å oppfylle kravene i vedlegg I avsnitt A nr. 2, 5 og 6 og artikkel 7 nr. 4.

Artikkel 7

Kredittvurderingsanalytikere, ansatte og andre personer som deltar i avgivelsen av kredittvurderinger

1. Et kredittvurderingsbyrå skal sikre at byråets kredittvurderingsanalytikere, ansatte og andre fysiske personer hvis tjenester stilles til rådighet for eller kontrolleres av kredittvurderingsbyrået, og som er direkte involvert i kredittvurderingsvirksomheten, har de kunnskaper og den erfaring som kreves for oppgavene de utfører.
2. Et kredittvurderingsbyrå skal sikre at personer nevnt i nr. 1, ikke har tillatelse til å innlede eller delta i forhandlinger om avgifter eller betalinger med en kredittvurdert enhet, tilknyttet tredjepart eller enhver person som er direkte eller indirekte forbundet med den kredittvurderte enheten gjennom kontroll.
3. Et kredittvurderingsbyrå skal sikre at personer nevnt i nr. 1, oppfyller kravene fastsatt i vedlegg I avsnitt C.
4. Et kredittvurderingsbyrå skal innføre en passende skiftordning for de kredittvurderings-

analytikere og personer som godkjenner kredittvurderinger som definert i vedlegg I avsnitt C. Skiftordningen skal gjennomføres slik at enkeltpersoner skiftes ut fortløpende og ikke hele team samtidig.

5. Evaluering av godtgjøring og resultater for kredittvurderingsanalytikere og personer som godkjenner kredittvurderinger, skal ikke være avhengig av inntekten som kredittvurderingsbyrået får fra de kredittvurderte enhetene eller tilknyttede tredjeparter.

Artikkel 8

Metoder, modeller og grunnleggende antakelser

1. Et kredittvurderingsbyrå skal offentliggjøre de metoder, modeller og grunnleggende antakelser som det bruker i sin kredittvurderingsvirksomhet som definert i vedlegg I avsnitt E del I nr. 5.
2. Et kredittvurderingsbyrå skal vedta, innføre og håndheve passende tiltak for å sikre at de kredittvurderinger byrået avgir, bygger på en grundig analyse av alle de opplysninger byrået har tilgang til og som er relevante for analysen innenfor rammen av byråets vurderingsmetoder. Det skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at opplysningene som kredittvurderingene bygger på, er av tilfredsstillende kvalitet og kommer fra pålitelige kilder.
3. Et kredittvurderingsbyrå skal bruke vurderingsmetoder som er omfattende, systematiske, løpende og underlagt validering basert på historisk erfaring, herunder etterkontroll («back-testing»).
4. Når et kredittvurderingsbyrå bruker en eksisterende kredittvurdering som er utarbeidet av et annet kredittvurderingsbyrå med hensyn til underliggende eiendeler eller strukturerte finansielle instrumenter, skal det ikke avslå å avgi en kredittvurdering av en enhet eller et finansielt instrument under henvisning til at en del av enheten eller det finansielle instrumentet tidligere er blitt vurdert av et annet kredittvurderingsbyrå.

Et kredittvurderingsbyrå skal registrere alle de tilfeller hvor det i forbindelse med kredittvurderingsprosessen avviker fra eksisterende kredittvurderinger utarbeidet av et annet kredittvurderingsbyrå med hensyn til underliggende eiendeler eller strukturerte finansielle instrumenter, og begrunne avviket.

5. Et kredittvurderingsbyrå skal overvåke kredittvurderinger og gjennomgå sine kredittvurderinger og metoder løpende og minst en gang i året, særlig når det skjer vesentlige endringer som kan påvirke en kredittvurdering. Et kredittvurderingsbyrå skal opprette interne rutiner for å overvåke hvordan kredittvurderingene påvirkes av endringer i den makroøkonomiske utviklingen eller av endrede forhold i finansmarkedene.
6. Når et kredittvurderingsbyrå endrer metoder, modeller eller grunnleggende antakelser som inngår i kredittvurderingsvirksomheten, skal det
 - a) umiddelbart og med samme kommunikasjonsmiddel som ble brukt ved distribueringen av de berørte kredittvurderingene, offentliggjøre omfanget av de kredittvurderinger som forventes å bli påvirket,
 - b) snarest mulig og senest innen seks måneder etter endringen gjennomgå de berørte kredittvurderingene og samtidig holde disse kredittvurderingene under observasjon, og
 - c) revurdere alle kredittvurderinger som er utarbeidet på grunnlag av gjeldende metoder, modeller eller grunnleggende antakelser, dersom det etter gjennomgåelsen viser seg at den totale kombinerte virkningen av endringene påvirker kredittvurderingene.

Artikkel 9

Utsetting

Utsetting av viktige driftsfunksjoner skal ikke skje på en slik måte at det vesentlig forringer kvaliteten på kredittvurderingsbyråets internkontroll og vedkommende myndigheters mulighet til å kontrollere at kredittvurderingsbyrået oppfyller alle sine forpliktelser i henhold til denne forordning.

Artikkel 10

Offentliggjøring og framlegging av kredittvurderinger

1. Et kredittvurderingsbyrå skal offentliggjøre alle kredittvurderinger og ethvert vedtak om å trekke tilbake en kredittvurdering på ikke selektivt grunnlag og i rett tid. Ved et vedtak om å trekke tilbake en kredittvurdering, skal opplysningene som offentliggjøres, inneholde en fullstendig begrunnelse.

Første ledd får også anvendelse på kredittvurderinger som distribueres per abonnement.

2. Kredittvurderingsbyråer skal sikre at kredittvurderinger framlegges og behandles i samsvar med kravene i vedlegg I avsnitt D.
3. Når et kredittvurderingsbyrå avgir kredittvurderinger for strukturerte finansielle produkter, skal det sikre at vurderingskategoriene som tildeles strukturerte finansielle instrumenter, tydelig skiller seg fra andre ved at de tildeles et symbol som gjør at de skiller seg fra vurderingskategoriene som brukes for andre enheter, finansielle instrumenter eller finansielle forpliktelser.
4. Et kredittvurderingsbyrå skal offentliggjøre sine retningslinjer og framgangsmåter med hensyn til kredittvurderinger som avgis på eget initiativ.
5. Når et kredittvurderingsbyrå avgir en kredittvurdering på eget initiativ, skal det tydelig angi i kredittvurderingen om den kredittvurderte enheten eller tilknyttede tredjeparten har deltatt i kredittvurderingsprosessen og om kredittvurderingsbyrået har hatt tilgang til regnskaper og andre relevante interne dokumenter fra den kredittvurderte enheten eller en tilknyttet tredjepart.

Kredittvurderinger som avgis på byråets eget initiativ, skal angis som sådan.

6. Et kredittvurderingsbyrå skal ikke bruke navnet på en vedkommende myndighet på en slik måte at det angir eller antyder at myndigheten støtter eller godkjenner kredittvurderingsbyråets kredittvurderinger eller kredittvurderingsvirksomhet.

Artikkel 11

Generelle og regelmessige offentliggjøringer

1. Et kredittvurderingsbyrå skal på fullstendig vis offentliggjøre og umiddelbart ajourføre opplysninger om de forhold som angis i vedlegg I avsnitt E del I.
2. Et kredittvurderingsbyrå skal gjøre tilgjengelig i et sentralt datalager opprettet av CESR opplysninger om byråets tidligere resultater, herunder hvor ofte vurderingene er blitt endret, og opplysninger om tidligere avgitte kredittvurderinger og endringer av dem. Et kredittvurderingsbyrå skal gi opplysninger til datalageret i en standardisert form fastsatt av CESR. CESR skal gjøre opplysningene tilgjengelig for offentligheten og

hvert år offentliggjøre et sammendrag av de viktigste utviklingstrekkene.

3. Et kredittvurderingsbyrå skal hvert år gi opplysninger om de forhold som angis i vedlegg I avsnitt E del II nr. 2, til vedkommende myndighet i hjemstaten og CESR. Vedkommende myndighet i hjemstaten skal offentliggjøre opplysningene til medlemmene av det relevante kollegiet.

Artikkel 12

Innsynsrapport

Et kredittvurderingsbyrå skal hvert år offentliggjøre en innsynsrapport med opplysninger om de forhold som angis i vedlegg I avsnitt E del III. Kredittvurderingsbyrået skal offentliggjøre sin innsynsrapport innen tre måneder etter utgangen av hvert regnskapsår og sikre at den er tilgjengelig på byråets nettsted i minst fem år.

Artikkel 13

Avgifter for offentliggjøring av opplysninger

Et kredittvurderingsbyrå skal ikke kreve noen avgift for opplysninger som gis i samsvar med artikkel 812.

Avdeling III

Overvåking av kredittvurderingsvirksomhet

Kapittel I

Framgangsmåte for registrering

Artikkel 14

Krav om registrering

1. Et kredittvurderingsbyrå skal søke om registrering i henhold til artikkel 2 nr. 1 forutsatt at det er en juridisk person som er etablert i Fellesskapet.
2. Registreringen skal gjelde hele Fellesskapets territorium så snart registreringsvedtaket som er gjort av vedkommende myndighet i hjemstaten og omhandlet i artikkel 16 nr. 7 eller artikkel 17 nr. 7, har trådt i kraft i henhold til den relevante nasjonale lovgivning.
3. Et registrert kredittvurderingsbyrå skal til enhver tid oppfylle vilkårene for førstegangsregistrering.

Et kredittvurderingsbyrå skal uten unødige forsinkelser underrette CESR, vedkommende myndighet i hjemstaten og koordinatoren om

alle betydelige endringer i vilkårene for førstegangsregistrering, herunder etablering eller avvikling av en filial innenfor Fellesskapet.

4. Uten at det berører artikkel 16 eller 17 skal vedkommende myndighet i hjemstaten registrere kredittvurderingsbyrået dersom den på grunnlag av søknadsbehandlingen anser at kredittvurderingsbyrået oppfylle vilkårene for avgivelse av kredittvurderinger som fastsatt i denne forordning, idet det tas hensyn til artikkel 4 og 6.
5. Vedkommende myndigheter skal ikke innføre ytterligere registreringskrav enn de som er fastsatt i denne forordning.

Artikkel 15

Søknad om registrering

1. Kredittvurderingsbyrået skal framlegge en søknad om registrering for CESR. Søknaden skal inneholde opplysninger om forholdene angitt i vedlegg II.
2. Når en gruppe av kredittvurderingsbyråer søker om registrering, skal medlemmene av gruppen gi et av medlemmene fullmakt til å framlegge alle søknadene for CESR på vegne av gruppen. Kredittvurderingsbyrået som har fått fullmakten, skal levere opplysninger om forholdene angitt i vedlegg II for samtlige medlemmer av gruppen.
3. Et kredittvurderingsbyrå skal framlegge sin søknad på det språk som kreves i henhold til lovgivningen i hjemstaten samt på et språk som er vanlig i internasjonale finansketser.

En søknad om registrering som CESR sender til vedkommende myndighet i hjemstaten, skal anses som en søknad framlagt av det berørte kredittvurderingsbyrået.

4. Innen fem virkedager etter at søknaden er mottatt skal CESR sende kopier av søknaden til vedkommende myndigheter i alle medlemsstater.

Innen ti virkedager etter at søknaden er mottatt skal CESR rådgi vedkommende myndighet i hjemstaten med hensyn til om søknaden er fullstendig.

5. Innen 25 virkedager etter at søknaden er mottatt skal vedkommende myndighet i hjemstaten og medlemmene av det relevante kollegiet vurdere om søknaden er fullstendig, idet de tar hensyn til rådgivningen fra CESR nevnt i nr. 4. Dersom søknaden ikke er fullstendig, skal vedkommende myndighet i hjemstaten fastsette en frist for kre-

dittvurderingsbyråets framleggelse av tilleggsopplysninger for myndigheten og CESR samt underrette medlemmene av kollegiet og CESR om dette.

Når en søknad er blitt vurdert som fullstendig, skal vedkommende myndighet i hjemstaten underrette kredittvurderingsbyrået, medlemmene av kollegiet og CESR om dette.

6. Innen frem virkedager etter at tilleggsopplysningene nevnt i nr. 5 er mottatt, skal CESR oversende tilleggsopplysningene til vedkommende myndigheter i alle medlemsstater.

Artikkel 16

Vedkommende myndigheters behandling av en søknad om registrering fra et kredittvurderingsbyrå

1. Vedkommende myndighet i hjemstaten og vedkommende myndigheter som er medlemmer av det relevante kollegiet, skal innen 60 virkedager etter underretningen nevnt i artikkel 15 nr. 5 annet ledd
 - a) i fellesskap behandle søknaden om registrering, og
 - b) gjøre alt de med rimelighet kan for å komme til enighet om hvorvidt kredittvurderingsbyrået skal innvilges eller få avslag på registrering på grunnlag av kredittvurderingsbyråets oppfyllelse av vilkårene fastsatt i denne forordning.
2. Koordinatoren kan forlenge behandlingsfristen med 30 virkedager, særlig dersom kredittvurderingsbyrået
 - a) overveier å godkjenne kredittvurderinger som nevnt i artikkel 4 nr. 3,
 - b) overveier å bruke utsetting eller
 - c) anmoder om unntak fra plikten til å oppfylle kravene i samsvar med artikkel 6 nr. 3.
3. Koordinatoren skal samordne behandlingen av søknaden som kredittvurderingsbyrået har framlagt, og sikre at alle opplysninger som er nødvendige i forbindelse med søknadsbehandlingen, distribueres til medlemmene av det relevante kollegiet.
4. Vedkommende myndighet i hjemstaten skal utarbeide et fullt begrunnet utkast til vedtak etter at det er oppnådd enighet som nevnt i nr. 1 bokstav b), og framlegge det for koordinatoren.

Dersom medlemmene av det relevante kollegiet ikke kommer til enighet, skal vedkommende myndighet i hjemstaten utarbeide et

fullt begrunnet utkast til vedtak om avslag på registrering på grunnlag av skriftlige uttalelser fra de av kollegiets medlemmer som motsetter seg registrering, og framlegge det for koordinatoren. De av kollegiets medlemmer som mener at registrering bør innvilges, skal utarbeide og framlegge en detaljert forklaring på sine synspunkter for koordinatoren.

5. Innen 60 virkedager etter underretningen nevnt i artikkel 15 nr. 5 annet ledd, og i alle tilfeller innen 90 virkedager dersom nr. 2 får anvendelse, skal koordinatoren framlegge for CESR det fullstendig begrunnede utkastet til vedtak om innvilgelse av eller avslag på registrering sammen med den detaljerte forklaringen nevnt i nr. 4 annet ledd.
6. Innen 20 virkedager etter at underretningen nevnt i nr. 5 er mottatt skal CESR rådgi medlemmene av det relevante kollegiet med hensyn til kredittvurderingsbyråets oppfyllelse av registreringskravene. Når de har mottatt rådet fra CESR skal medlemmene av kollegiet behandle utkastet til vedtak på nytt.
7. Vedkommende myndighet i hjemstaten skal gjøre et fullt begrunnet vedtak om innvilgelse av eller avslag på registrering innen 15 virkedager etter at den har mottatt rådet fra CESR. Dersom vedkommende myndighet i hjemstaten ikke følger rådet fra CESR, skal den begrunne dette. Dersom CESR ikke har gitt noe råd, skal vedkommende myndighet i hjemstaten gjøre sitt vedtak innen 30 virkedager etter underretningen om utkastet til vedtak til CESR i samsvar med nr. 5.

Dersom medlemmene av kollegiet fortsatt ikke er kommet til enighet, skal vedkommende myndighet i hjemstaten gjøre et fullt begrunnet vedtak om avslag på registrering og deri angi hvilke vedkommende myndigheter som ikke er enige, og vedlegge en beskrivelse av deres synspunkter.

Artikkel 17

Vedkommende myndigheters behandling av søknader om registrering fra en gruppe av kredittvurderingsbyråer

1. Koordinatoren og vedkommende myndigheter som er medlemmer av det relevante kollegiet skal, innen 60 virkedager etter underretningen nevnt i artikkel 15 nr. 5 annet ledd
 - a) i fellesskap behandle søknadene om registrering, og

- b) gjøre alt de med rimelighet kan for å komme til enighet om hvorvidt medlemmene av gruppen av kredittvurderingsbyråer skal innvilges eller få avslag på registrering på grunnlag av kredittvurderingsbyråenes oppfyllelse av vilkårene fastsatt i denne forordning.
2. Koordinatoren kan forlenge behandlingsfristen med 30 virkedager, særlig dersom noen av kredittvurderingsbyråene i gruppen
- a) overveier å godkjenne kredittvurderinger som nevnt i artikkel 4 nr. 3,
- b) overveier å bruke utsetting eller
- c) anmoder om unntak fra plikten til å oppfylle kravene i samsvar med artikkel 6 nr. 3.
3. Koordinatoren skal samordne behandlingen av søknadene som er framlagt av gruppen av kredittvurderingsbyråer, og sikre at alle opplysninger som er nødvendige i forbindelse med søknadsbehandlingen, distribueres til medlemmene av det relevante kollegiet.
4. Vedkommende myndigheter i hjemstatene skal utarbeide et fullt begrunnet og individuelt utkast til vedtak for hvert kredittvurderingsbyrå i gruppen etter at det er oppnådd enighet som nevnt i nr. 1 bokstav b), og framlegge det for koordinatoren.
- Dersom medlemmene av det relevante kollegiet ikke kommer til enighet, skal vedkommende myndigheter i hjemstatene utarbeide fullt begrunnede utkast til vedtak om avslag på registrering på grunnlag av skriftlige uttalelser fra de av kollegiets medlemmer som motsetter seg registrering, og framlegge dem for koordinatoren. De av kollegiets medlemmer som mener at registrering bør innvilges, skal utarbeide og framlegge en detaljert forklaring på sine synspunkter for koordinatoren.
5. Innen 60 virkedager etter underretningen nevnt i artikkel 15 nr. 5 annet ledd, og i alle tilfeller innen 90 virkedager dersom nr. 2 får anvendelse, skal koordinatoren framlegge for CESR fullstendig begrunnede og individuelle utkast til vedtak om innvilgelse av eller avslag på registrering sammen med den detaljerte forklaringen nevnt i nr. 4 annet ledd.
6. Innen 20 virkedager etter at underretningen nevnt i nr. 5 er mottatt skal CESR rådgi medlemmene av det relevante kollegiet med hensyn til kredittvurderingsbyråenes oppfyllelse av registreringskravene. Når de har mottatt rådet fra CESR skal medlemmene av kollegiet behandle utkastene til vedtak på nytt.

7. Vedkommende myndigheter i hjemstatene skal gjøre fullt begrunnede vedtak om innvilgelse av eller avslag på registrering innen 15 virkedager etter at de har mottatt rådet fra CESR. Dersom vedkommende myndigheter i hjemstatene ikke følger rådet fra CESR, skal de begrunne dette. Dersom CESR ikke har gitt noe råd, skal vedkommende myndigheter i hjemstatene gjøre sine vedtak innen 30 virkedager etter underretningen om utkastene til vedtak til CESR i samsvar med nr. 5.

Dersom medlemmene av det relevante kollegiet fortsatt ikke er kommet til enighet med hensyn til registrering av enkelte kredittvurderingsbyråer i gruppen, skal vedkommende myndighet i hjemstaten til det berørte kredittvurderingsbyrået gjøre et fullt begrunnet vedtak om avslag på registrering og deri angi hvilke vedkommende myndigheter som ikke er enige, og vedlegge en beskrivelse av deres synspunkter.

Artikkel 18

Underretning om vedtak om registrering, avslag på registrering eller tilbakekalling av registrering av et kredittvurderingsbyrå

1. Innen fem virkedager etter et vedtak i henhold til artikkel 16 eller 17 skal vedkommende myndighet i hjemstaten underrette det berørte kredittvurderingsbyrået om hvorvidt det er blitt registrert. Dersom vedkommende myndighet i hjemstaten avslår å registrere kredittvurderingsbyrået, skal vedtaket inneholde en fullstendig begrunnelse.
2. Vedkommende myndighet i hjemstaten skal underrette Kommisjonen, CESR og de andre vedkommende myndighetene om ethvert vedtak i henhold til artikkel 16, 17 eller 20.
3. Kommisjonen skal i Den europeiske unions tidende og på nettstedet sitt offentliggjøre en liste over kredittvurderingsbyråer som er registrert i samsvar med denne forordning. Listen skal ajourføres senest 30 dager etter underretningen nevnt i nr. 2.

Artikkel 19

Registrerings- og tilsynsavgifter

Vedkommende myndighet i hjemstaten kan kreve registrerings- og/eller tilsynsavgifter av kredittvurderingsbyrået. Registrerings- og/eller tilsynsavgiftene skal stå i forhold til kostnadene som

vedkommende myndighet i hjemstaten pådrar seg.

Artikkel 20

Tilbakekalling av registrering

1. Vedkommende myndighet i hjemstaten skal tilbakekalle registreringen av et kredittvurderingsbyrå dersom kredittvurderingsbyrået
 - a) gir uttrykkelig avkall på registreringen eller har opphørt å avgi kredittvurderinger i mer enn seks måneder,
 - b) har blitt registrert ved hjelp av uriktige erklæringer eller andre uregelmessigheter,
 - c) ikke lenger oppfyller vilkårene som ble stilt for registreringen, eller
 - d) har gjort seg skyldig i alvorlige eller gjentatte overtredelser av de bestemmelser i denne forordning som gjelder driftsvilkår for kredittvurderingsbyråer.
2. Dersom vedkommende myndighet i hjemstaten anser at et av vilkårene i nr. 1 er oppfylt, skal den underrette koordinatoren og samarbeide nært med medlemmene av det relevante kollegiet for å bestemme om registreringen for kredittvurderingsbyrået skal tilbakekalles.

Medlemmene av kollegiet skal gjennomføre en felles vurdering og gjøre alt de rimelig kan for å komme til enighet om det er nødvendig å tilbakekalle registreringen av kredittvurderingsbyrået.

Dersom det ikke er oppnådd enighet, skal vedkommende myndighet i hjemstaten, på anmodning fra et av de andre medlemmene av kollegiet eller på eget initiativ, be om råd fra CESR. CESR skal gi rådet senest 15 virkedager etter at den har mottatt anmodningen.

Vedkommende myndighet i hver enkelt hjemstat skal gjøre et individuelt vedtak om tilbakekalling på grunnlag av enigheten som er oppnådd i kollegiet.

Dersom det ikke er oppnådd enighet mellom medlemmene av kollegiet innen 30 dager etter at koordinatoren ble underrettet i henhold til første ledd, kan vedkommende myndighet i hjemstaten gjøre et individuelt vedtak om tilbakekalling. Ethvert avvik i vedtaket i forhold til synspunktene til de andre medlemmene av kollegiet, og eventuelt i forhold til rådet fra CESR, skal begrunnes fullt ut.

3. Dersom vedkommende myndighet i en medlemsstat hvor kredittvurderinger avgitt av det berørte kredittvurderingsbyrået brukes, anser at et av vilkårene nevnt i nr. 1 er opp-

fylt, kan den anmode det relevante kollegiet om å granske om vilkårene for tilbakekalling av registrering er oppfylt. Dersom vedkommende myndighet i hjemstaten vedtar å ikke tilbakekalle registreringen av det berørte kredittvurderingsbyrået, skal det gi en fullstendig begrunnelse.

4. Vedtaket om å tilbakekalle registreringen får øyeblikkelig virkning i hele Fellesskapet med forbehold for overgangsperiodene for bruk av kredittvurderinger nevnt i artikkel 24 nr. 2.

Kapittel II

CESR og vedkommende myndigheter

Artikkel 21

Komiteen av europeiske verdipapirtilsyn

1. CESR skal rådgi vedkommende myndigheter i saker som omfattes av denne forordning. Vedkommende myndigheter skal ta rådene i betraktning før de gjør endelige vedtak i henhold til denne forordning.
2. Senest 7. juni 2010 skal CESR offentliggjøre retningslinjer for
 - a) registreringsprosessen og samordningsrutinene for vedkommende myndigheter og CESR, herunder for de opplysninger som angis i vedlegg II, og språket i søknadene som framlegges for CESR,
 - b) kollegienes virkemåte, herunder reglene for fastsettelse av medlemskap i kollegiene, anvendelsen av kriteriene for utvelging av koordinatoren nevnt i artikkel 29 nr. 5 bokstav a)d), de skriftlige avtalene om driften av kollegiene og samordningsrutinene for kollegiene,
 - c) vedkommende myndigheters anvendelse av godkjenningsordningen i henhold til artikkel 4 nr. 3, og
 - d) felles standarder for den framlegging av opplysninger, herunder struktur, format, metode og rapporteringsperiode, som kredittvurderingsbyråer skal offentliggjøre i samsvar med artikkel 11 nr. 2 og vedlegg I avsnitt E del II nr. 1.
3. Senest 7. september 2010 skal CESR offentliggjøre retningslinjer for
 - a) den håndhevingspraksis og virksomhet som vedkommende myndigheter skal utføre i henhold til denne forordning,
 - b) felles standarder for vurderingen av om kredittvurderingsmetoder oppfyller kravene i artikkel 8 nr. 3,

- c) type tiltak nevnt i artikkel 24 nr. 1 bokstav d) for å sikre at kredittvurderingsbyråer fortsetter å overholde lovbestemte krav, og
 - d) opplysninger som kredittvurderingsbyrået må oppgi i forbindelse med søknaden om sertifisering og i forbindelse med vurderingen av byråets systemiske betydning for finansmarkedenes stabilitet eller integritet nevnt i artikkel 5.
4. CESR skal hvert år og første gang senest 7. desember 2010 offentliggjøre en rapport om anvendelsen av denne forordning. Rapporten skal særlig inneholde en vurdering av hvordan kredittvurderingsbyråene som er registrert i henhold til denne forordning, gjennomfører vedlegg I.
 5. CESR skal samarbeide med Den europeiske banktilsynskomiteé, nedsatt ved kommisjonsbeslutning 2009/78/EF²², og med Den europeiske tilsynskomiteé for forsikring og tjenestepensjoner, nedsatt ved kommisjonsbeslutning 2009/79/EF²³, og skal rådspørre disse komiteene før den offentliggjør retningslinjene nevnt i nr. 2 og 3.

Artikkel 22

Vedkommende myndigheter

1. Innen 7. juni 2010 skal hver medlemsstat utpeke en vedkommende myndighet for gjennomføringen av denne forordning.
2. Vedkommende myndigheter skal være bemannet i tilstrekkelig grad med hensyn til antall og kunnskap for å kunne anvende denne forordning.

Artikkel 23

Vedkommende myndigheters myndighet

1. Når de utfører sine oppgaver i henhold til denne forordning, skal verken vedkommende myndigheter eller andre offentlige myndigheter i medlemsstatene gripe inn i innholdet i kredittvurderinger eller kredittvurderingsmetodene.
2. For å kunne utføre sine oppgaver i henhold til denne forordning skal vedkommende myndigheter, i samsvar med nasjonal lovgivning, gis all nødvendig tilsyns- og undersøkelsesmyndighet. De skal utøve denne myndighet

- a) direkte,
 - b) i samarbeid med andre myndigheter, eller
 - c) etter søknad til vedkommende rettsmyndigheter.
3. For å kunne utføre sine oppgaver i henhold til denne forordning, skal vedkommende myndigheter, i samsvar med nasjonal lovgivning, gis tilsynsmyndighet til å
 - a) få tilgang til ethvert dokument uansett form samt motta eller selv ta kopier av dem,
 - b) kreve opplysninger fra enhver person, og om nødvendig innkalle og avhøre en person, for å innhente opplysninger,
 - c) foreta kontroller på stedet med eller uten varsel, og
 - d) kreve opplysninger om telefonsamtaler og datatrafikk.

Vedkommende myndigheter kan utnytte den myndighet som er nevnt i første ledd bare med hensyn til kredittvurderingsbyråer, personer som deltar i kredittvurderingsvirksomhet, kredittvurderte enheter og tilknyttede tredjeparter, tredjeparter som kredittvurderingsbyråene har utsatt visse funksjoner eller oppgaver til, og personer som på annen måte er tilknyttet eller forbundet med kredittvurderingsbyråer eller kredittvurderingsvirksomhet.

Artikkel 24

Tilsynstiltak truffet av vedkommende myndigheter i hjemstaten

1. Dersom vedkommende myndighet i hjemstaten har fastslått at et registrert kredittvurderingsbyrå ikke oppfyller pliktene i henhold til denne forordning, kan den treffe følgende tiltak:
 - a) tilbakekalle registreringen av kredittvurderingsbyrået i samsvar med artikkel 20,
 - b) midlertidig forby kredittvurderingsbyrået å avgi kredittvurderinger med virkning i hele Fellesskapet,
 - c) midlertidig oppheve bruken, for lovgivningsmessige formål, av kredittvurderinger avgitt av kredittvurderingsbyrået med virkning i hele Fellesskapet,
 - d) treffe passende tiltak for å sikre at kredittvurderingsbyråer fortsetter å overholde lovbestemte krav,
 - e) offentliggjøre bekjentgjøringer,
 - f) henvise saker til straffeforfølgning til relevante nasjonale myndigheter.

²² EUT L 25 av 29.1.2009, s. 23.

²³ EUT L 25 av 29.1.2009, s. 28.

2. Kredittvurderingene kan fortsatt brukes for lovgivningsmessige formål etter vedtaket av tiltakene i nr. 1 bokstav a) og c) i et tidsrom på høyst

- a) ti virkedager dersom det finnes kredittvurderinger for samme finansielle instrument eller enhet avgitt av andre kredittvurderingsbyråer som er registrert i henhold til denne forordning, eller
- b) tre måneder dersom det ikke finnes kredittvurderinger for samme finansielle instrument eller enhet avgitt av andre kredittvurderingsbyråer som er registrert i henhold til denne forordning.

En vedkommende myndighet kan forlenge tidsrommet nevnt i første ledd bokstav b) med tre måneder unntaksvis i situasjoner som kan medføre markedsforstyrrelser eller påvirke den finansielle stabiliteten.

3. Før vedkommende myndighet i hjemstaten treffer tiltak nevnt i nr. 1, skal den underrette koordinatoren og rådspørre de andre medlemmene av det relevante kollegiet. Medlemmene av kollegiet skal gjøre alt de rimelig kan for å komme til enighet om det er nødvendig å treffe noen av tiltakene nevnt i nr. 1 eller ikke.

Dersom det ikke er oppnådd enighet mellom medlemmene av kollegiet, skal vedkommende myndighet i hjemstaten, på anmodning fra et av medlemmene av kollegiet eller på eget initiativ, be om råd fra CESR. CESR skal gi rådet senest 10 virkedager etter at den har mottatt anmodningen.

Dersom det ikke er oppnådd enighet mellom medlemmene av kollegiet med hensyn til om de skal treffe noen av tiltakene nevnt i nr. 1 innen 15 virkedager etter at saken ble underrettet koordinatoren som nevnt i første ledd, kan vedkommende myndighet i hjemstaten gjøre et vedtak. Ethvert avvik i vedtaket i forhold til synspunktene som de andre medlemmene av kollegiet har gitt uttrykk for, og eventuelt i forhold til rådet fra CESR, skal begrunnes fullt ut. Vedkommende myndighet i hjemstaten skal uten unødige forsinkelser underrette koordinatoren og CESR om vedtaket.

Dette nummer får anvendelse uten at det berører artikkel 20.

Artikkel 25

Tilsynstiltak truffet av andre vedkommende myndigheter enn vedkommende myndighet i hjemstaten

1. Dersom vedkommende myndighet i en medlemsstat har fastslått at et registrert kredittvurderingsbyrå hvis kredittvurderinger brukes på medlemsstatens territorium, ikke oppfyller pliktene i henhold til denne forordning, kan den treffe følgende tiltak:
 - a) treffe tilsynstiltakene nevnt i artikkel 24 nr. 1 bokstav e) og f),
 - b) treffe tiltak nevnt i artikkel 24 nr. 1 bokstav d) innenfor sin domsmyndighet og, når den gjør dette, ta behørig hensyn til de tiltak som allerede er truffet eller planlagt av vedkommende myndighet i hjemstaten,
 - c) pålegge midlertidig oppheving av bruk for lovgivningsmessige formål av kredittvurderinger fra det berørte kredittvurderingsbyrået for institusjoner nevnt i artikkel 4 nr. 1 hvis forretningskontor omfattes av dens domsmyndighet, med forbehold for overgangsperioden nevnt i artikkel 24 nr. 2,
 - d) anmode det relevante kollegiet om å undersøke om tiltakene nevnt i artikkel 24 nr. 1 bokstav b), c) eller d) er nødvendige.
2. Før vedkommende myndighet treffer tiltakene nevnt i nr. 1 bokstav a), b) eller c), skal den underrette koordinatoren og rådspørre de andre medlemmene av det relevante kollegiet. Medlemmene av kollegiet skal gjøre alt de rimelig kan for å komme til enighet om det er nødvendig å treffe noen av tiltakene nevnt i nr. 1 bokstav a) og b) eller ikke. Ved uenighet skal koordinatoren, på anmodning fra et av medlemmene av kollegiet eller på eget initiativ, be om råd fra CESR. CESR skal gi rådet senest 10 virkedager etter at den har mottatt anmodningen.
3. Dersom det ikke er oppnådd enighet mellom medlemmene av det relevante kollegiet innen 15 virkedager etter at koordinatoren ble underrettet i samsvar med nr. 2, kan vedkommende myndighet i den berørte medlemsstaten gjøre et vedtak. Ethvert avvik i vedtaket i forhold til synspunktene til de andre medlemmene av kollegiet, og eventuelt i forhold til rådet fra CESR, skal begrunnes fullt ut. Vedkommende myndighet i den berørte medlemsstaten skal uten unødige forsinkelser underrette koordinatoren og CESR om vedtaket.

- Denne artikkel får anvendelse uten at det berører artikkel 20.

Kapittel III

Samarbeid mellom vedkommende myndigheter

Artikkel 26

Plikt til å samarbeide

- Vedkommende myndigheter skal samarbeide når dette er nødvendig med henblikk på gjennomføringen av denne forordning, også i tilfeller der atferden som undersøkes, ikke utgjør en overtredelse av gjeldende lover eller forskrifter i den berørte medlemsstaten.
- Vedkommende myndigheter skal også samarbeide nært med vedkommende myndigheter som har ansvar for tilsynet med foretakene nevnt i artikkel 4 nr. 1.

Artikkel 27

Utveksling av opplysninger

- Vedkommende myndigheter skal uten unødige forsinkelser gi hverandre de opplysninger som kreves for at de skal kunne utføre sine oppgaver i henhold til denne forordning.
- Vedkommende myndigheter kan gi videre til vedkommende myndigheter som har ansvar for tilsynet med foretakene nevnt i artikkel 4 nr. 1, sentralbanker, Det europeiske system av sentralbanker og Den europeiske sentralbank, i deres egenskap av monetære myndigheter, og eventuelt til andre offentlige myndigheter med ansvar for å føre tilsyn med betalings- og avregningssystemer, fortløpende opplysninger til bruk ved utførelsen av deres oppgaver. Det er heller ikke noe til hinder for at slike myndigheter eller organer gir videre til vedkommende myndigheter de opplysningene de måtte trenge for å utføre sine oppgaver i henhold til denne forordning.

Artikkel 28

Samarbeid ved en anmodning som gjelder kontroller på stedet eller undersøkelser

- Vedkommende myndighet i en medlemsstat kan anmode vedkommende myndighet i en annen medlemsstat om bistand ved kontroller på stedet eller undersøkelser.

Vedkommende myndighet som fremmer anmodningen, skal underrette CESR om enhver anmodning som nevnt i første ledd. Ved en undersøkelse eller kontroll med virkninger på tvers av landegrensene kan vedkommende myndigheter anmode CESR om å samordne undersøkelsen eller kontrollen.

- Dersom en vedkommende myndighet får en anmodning fra en vedkommende myndighet i en annen medlemsstat om å foreta en kontroll på stedet eller en undersøkelse, skal den
 - selv foreta kontrollen på stedet eller undersøkelsen,
 - la vedkommende myndighet som fremmet anmodningen, delta i en kontroll på stedet eller en undersøkelse,
 - la vedkommende myndighet som fremmet anmodningen, selv foreta kontrollen på stedet eller undersøkelsen,
 - utpeke revisorer eller sakkyndige til å foreta kontrollen på stedet eller undersøkelsen, eller
 - dele bestemte oppgaver i forbindelse med tilsynsvirksomhet med andre vedkommende myndigheter.

Artikkel 29

Kollegier av vedkommende myndigheter

- Senest 10 virkedager etter at den har mottatt en søknad om registrering i henhold til artikkel 15, skal vedkommende myndighet i hjemstaten eller, dersom det dreier seg om en gruppe av kredittvurderingsbyråer, vedkommende myndighet i hjemstaten til kredittvurderingsbyrået som har fått fullmakt etter artikkel 15 nr. 2, opprette et kollegium av vedkommende myndigheter for å lette utøvelsen av oppgavene nevnt i artikkel 4, 5, 6, 16, 17, 20, 24, 25 og 28.
- Kollegiet skal bestå av vedkommende myndighet i hjemstaten og av vedkommende myndigheter nevnt i nr. 3 dersom det dreier seg om ett kredittvurderingsbyrå, eller av vedkommende myndigheter i hjemstatene og vedkommende myndigheter nevnt i nr. 3 dersom det dreier seg om en gruppe av kredittvurderingsbyråer.
- En annen vedkommende myndighet enn vedkommende myndighet i hjemstaten kan når som helst beslutte å bli medlem av kollegiet, forutsatt at

- a) en filial som utgjør en del av kredittvurderingsbyrået eller av et av foretakene i gruppen av kredittvurderingsbyråer, er etablert innenfor dens domsmyndighet, eller
 - b) bruken for lovgivningsmessige formål av kredittvurderinger avgitt av det berørte kredittvurderingsbyrået eller den berørte gruppen av kredittvurderingsbyråer, er utbredt eller kan forventes å få stor betydning innenfor dens domsmyndighet.
4. Andre vedkommende myndigheter enn medlemmene av kollegiet nevnt i nr. 3 i de domsmyndigheter der kredittvurderingene avgitt av det berørte kredittvurderingsbyrået eller den berørte gruppen av kredittvurderingsbyråer brukes, kan delta på kollegiets møter eller i dets virksomhet.
5. Innen 15 virkedager etter kollegiets opprettelse skal kollegiets medlemmer velge en koordinator og rådspørre CESR dersom de ikke kommer til enighet. For dette formål skal det tas hensyn til minst følgende kriterier:
- a) forholdet mellom vedkommende myndighet og kredittvurderingsbyrået eller gruppen av kredittvurderingsbyråer,
 - b) i hvilket omfang kredittvurderingene vil bli brukt for lovgivningsmessige formål på et bestemt territorium eller på bestemte territorier,
 - c) det stedet i Fellesskapet hvor kredittvurderingsbyrået eller gruppen av kredittvurderingsbyråer utfører eller planlegger å utføre den vesentligste delen av sin kredittvurderingsvirksomhet, og
 - d) administrative hensyn, færrest mulig byrder og en hensiktsmessig fordeling av arbeidsoppgavene.
- Medlemmene av kollegiet skal gjennomgå valget av koordinator minst hvert femte år for å sikre at den valgte koordinatoren fortsatt er best egnet i henhold til kriteriene i første ledd.
6. Koordinatoren skal lede kollegiets møter, samordne kollegiets virksomhet og sikre effektiv utveksling av opplysninger mellom kollegiets medlemmer.
7. For å sikre et nært samarbeid mellom vedkommende myndigheter innenfor kollegiet skal koordinatoren senest 10 virkedager etter valget opprette skriftlige samordningsrutiner for kollegiet med hensyn til følgende:

- a) opplysninger som skal utveksles mellom vedkommende myndigheter,
 - b) beslutningsprosessen mellom vedkommende myndigheter, uten at det berører artikkel 16, 17 og 20,
 - c) tilfeller der vedkommende myndigheter må rådspørre hverandre,
 - d) tilfeller der vedkommende myndigheter må benytte meklingsordningen nevnt i artikkel 31, og
 - e) tilfeller der vedkommende myndigheter kan delegere tilsynsoppgaver i samsvar med artikkel 30.
8. Dersom det ikke blir enighet om de skriftlige samordningsrutinene i nr. 7, kan medlemmene av kollegiet henvise saken til CESR. Koordinatoren skal ta behørig hensyn til eventuelle råd fra CESR om de skriftlige samordningsrutinene før vedkommende godkjenner den endelige teksten. De skriftlige samordningsrutinene skal fastsettes i ett dokument som inneholder en fullstendig begrunnelse for eventuelle vesentlige avvik fra rådet fra CESR. Koordinatoren skal oversende de skriftlige samordningsrutinene til kollegiets medlemmer og CESR.

Artikkel 30

Delegering av oppgaver mellom vedkommende myndigheter

Vedkommende myndighet i hjemstaten kan delegere en eller flere oppgaver til vedkommende myndighet i en annen medlemsstat, forutsatt at denne myndighet samtykker i det. Delegering av oppgaver skal ikke påvirke den delegerende vedkommende myndighets ansvar.

Artikkel 31

Mekling

1. CESR skal innføre en meklingsordning for å bidra til et felles standpunkt blant de berørte vedkommende myndigheter.
2. Dersom vedkommende myndigheter ikke kommer til enighet om en undersøkelse eller et tiltak i henhold til denne forordning, skal de henvise saken til CESR for mekling. De berørte vedkommende myndigheter skal ta behørig hensyn til rådet fra CESR og fullt ut begrunne ethvert avvik fra det.

*Artikkel 32***Taushetsplikt**

1. Taushetsplikten skal gjelde alle personer som arbeider eller har arbeidet for CESR, for vedkommende myndighet, eller for enhver myndighet eller person som vedkommende myndighet har delegert oppgaver til, herunder revisorer eller sakkyndige som har inngått en avtale med vedkommende myndighet. De opplysninger som omfattes av taushetsplikten, skal ikke gis videre til noen annen person eller myndighet, unntatt når dette er nødvendig av hensyn til en rettssak.
2. Alle opplysninger som utveksles mellom CESR og vedkommende myndigheter, og mellom vedkommende myndigheter i henhold til denne forordning, skal anses som fortrolige, unntatt når CESR eller den berørte vedkommende myndighet, når de oversender opplysningene, angir at de kan gis videre eller når dette er nødvendig av hensyn til en rettssak.

*Artikkel 33***Utlevering av opplysninger fra en annen medlemsstat**

Vedkommende myndighet i en medlemsstat kan gi videre opplysninger den har mottatt fra en vedkommende myndighet i en annen medlemsstat, bare dersom den har fått uttrykkelig samtykke fra vedkommende myndighet som har gitt opplysningene, og eventuelt bare for de formålene nevnte myndighet har gitt samtykke til, eller dersom dette er nødvendig av hensyn til en rettssak.

*Kapittel IV***Samarbeid med tredjestater***Artikkel 34***Avtale om utveksling av opplysninger**

Vedkommende myndigheter kan inngå samarbeidsavtaler om utveksling av opplysninger med vedkommende myndigheter i tredjestater bare dersom opplysningene som gis videre, omfattes av garantier for taushetsplikt som minst tilsvarer dem som er nevnt i artikkel 32.

Slik utveksling av opplysninger skal være til bruk for nevnte vedkommende myndigheter under utførelsen av deres oppgaver.

For overføring av personopplysninger til en tredjestat skal medlemsstatene anvende direktiv 95/46/EF.

*Artikkel 35***Utlevering av opplysninger fra tredjestater**

Vedkommende myndighet i en medlemsstat kan gi videre opplysninger den har mottatt fra en vedkommende myndighet i en tredjestat, bare dersom den har fått uttrykkelig samtykke fra vedkommende myndighet som har gitt opplysningene, og eventuelt bare for de formålene nevnte myndighet har gitt samtykke til, eller dersom dette er nødvendig av hensyn til en rettssak.

*Avdeling IV***Sanksjoner, komitéframgangsmåte, rapportering samt overgangs- og sluttbestemmelser***Kapittel I***Sanksjoner, komitéframgangsmåte og rapportering***Artikkel 36***Sanksjoner**

Medlemsstatene skal fastsette bestemmelser om sanksjoner som får anvendelse ved overtredelser av bestemmelsene i denne forordning, og skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at de gjennomføres. De fastsatte sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.

Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndighet kan offentliggjøre alle sanksjoner som er iverksatt ved overtredelse av bestemmelsene i denne forordning, med mindre slik offentliggjøring kan skape alvorlig uro i finansmarkedene eller påføre de berørte parter uforholdsmessig stor skade.

Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen om bestemmelsene nevnt i første ledd innen 7. desember 2010. De skal straks underrette Kommisjonen om eventuelle senere endringer av dem.

*Artikkel 37***Endringer til vedlegg**

Kommisjonen kan endre vedleggene for å ta hensyn til utviklingen i finansmarkedene, herunder den internasjonale utvikling, særlig i forbindelse

med nye finansielle instrumenter og med henblikk på en tilnærming av tilsynspraksis.

Disse tiltakene, som er ment å endre ikke-grunnleggende bestemmelser i denne forordning, skal vedtas etter framgangsmåten med forskriftskomite med kontroll nevnt i artikkel 38 nr. 2.

Artikkel 38

Komitéframgangsmåte

1. Kommisjonen skal bistås av Den europeiske verdipapirkomite nedsatt ved kommisjonsbeslutning 2001/528/EF²⁴.
2. Når det vises til dette nummer, får artikkel 5a nr. 14, og artikkel 7 i beslutning 1999/468/EF anvendelse, samtidig som det tas hensyn til bestemmelsene i beslutningens artikkel 8.
3. Når det vises til dette nummer, får artikkel 5 og 7 i beslutning 1999/468/EF anvendelse, samtidig som det tas hensyn til bestemmelsene i beslutningens artikkel 8.

Tidsrommet fastsatt i artikkel 5 nr. 6 i beslutning 1999/468/EF, skal fastsettes til tre måneder.

Artikkel 39

Rapportering

1. Innen 7. desember 2012 skal Kommisjonen foreta en vurdering av anvendelsen av denne forordning, herunder en vurdering av i hvor stor grad kredittvurderinger benyttes i Fellesskapet, av konsekvensene for konsentrasjonsnivået i kredittvurderingsmarkedet, av kostnader og fordeler ved forordningens følgevirkninger, av om det er hensiktsmessig at kredittvurderingsbyråer får godtgjøring fra den kredittvurderte enheten (utsteder betaler), og framlegge en rapport om dette for Europaparlamentet og Rådet.
2. Innen 7. desember 2010 skal Kommisjonen i lys av drøftinger med vedkommende myndigheter, vurdere anvendelsen av avdeling III i denne forordning, særlig samarbeidet mellom vedkommende myndigheter, rettslig status for CESR og tilsynspraksis. Kommisjonen skal framlegge en rapport om dette for Europaparlamentet og Rådet, eventuelt sammen med forslag til endringer av avdelingen.

Rapporten skal inneholde en henvisning til Kommisjonens forslag av 12. november 2008 om en forordning om kredittvurderingsbyråer og til rapporten fra Europaparlamentets komité for økonomiske og monetære spørsmål om dette forslaget av 23. mars 2009.

3. Innen 7. desember 2010 skal Kommisjonen i lys av utviklingen av de regulerings- og tilsynsmessige rammer for kredittvurderingsbyråer i tredjestater, framlegge en rapport for Europaparlamentet og Rådet om virkningene av denne utviklingen og av overgangsbestemmelsene nevnt i artikkel 40 med hensyn til stabiliteten i Fellesskapets finansmarkeder.

Kapittel II

Overgangs- og sluttbestemmelser

Artikkel 40

Overgangsbestemmelser

Kredittvurderingsbyråer som drev virksomhet i Fellesskapet før 7. juni 2010 (eksisterende kredittvurderingsbyråer), og som har til hensikt å søke om registrering i henhold til denne forordning, skal treffe alle de tiltak som er nødvendige for å overholde dens bestemmelser innen 7. september 2010.

Kredittvurderingsbyråer skal framlegge sine søknader om registrering tidligst 7. juni 2010. Eksisterende kredittvurderingsbyråer skal framlegge sine søknader om registrering senest 7. september 2010.

Eksisterende kredittvurderingsbyråer kan fortsette å avgi kredittvurderinger som kan brukes for lovgivningsmessige formål av finansinstitusjonene nevnt i artikkel 4 nr. 1, med mindre de får avslag på registreringen. Når en registrering avslås, får artikkel 24 nr. 2 anvendelse.

Artikkel 41

Ikrafttredelse

Denne forordning trer i kraft den 20. dag etter at den er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

Den får anvendelse fra ikrafttredelsesdatoen. Likevel:

- artikkel 4 nr. 1 får anvendelse fra 7. desember 2010 og
- artikkel 4 nr. 3 bokstav f), g) og h) får anvendelse fra 7. juni 2011.

²⁴ EFT L 191 av 13.7.2001, s. 45.

Denne forordning er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Utferdiget i Strasbourg, 16. september 2009.

For Europaparlamentet

For Rådet

J. BUZEK

C. MALMSTRÖM

President

Formann

Vedlegg I

Uavhengighet og forebygging av interessekonflikter

Avsnitt A

Organisatoriske krav

1. Kredittvurderingsbyrået skal ha et administrasjons- eller tilsynsorgan. Den øverste ledelsen skal påse at
 - a) kredittvurderingsvirksomheten er uavhengig, også fra all politisk og økonomisk innflytelse eller begrensning,
 - b) interessekonflikter påvises, løses og gjøres kjent på en passende måte,
 - c) kredittvurderingsbyrået oppfyller de øvrige krav i denne forordning.
2. Et kredittvurderingsbyrå skal organiseres på en måte som sikrer at dets forretningsinteresser ikke påvirker negativt uavhengigheten og nøyaktigheten i kredittvurderingsvirksomheten.

Den øverste ledelsen i et kredittvurderingsbyrå skal ha godandel og ha den nødvendige kunnskap og erfaring, og skal sikre en sunn og fornuftig ledelse av kredittvurderingsbyrået.

Minst en tredjedel, men ikke færre en to, av medlemmene av administrasjons- eller tilsynsorganet skal være uavhengige medlemmer som ikke deltar i kredittvurderingsvirksomhet.

Godtgjøringen av de uavhengige medlemmene av administrasjons- eller tilsynsorganet skal ikke være knyttet til kredittvurderingsbyråets driftsresultater, og den skal være oppbygd på en måte som sikrer at de er uavhengige når de vurderer. Mandatperioden for de uavhengige medlemmene av administrasjons- eller tilsynsorganet skal være et forhåndsavtalt tidsrom på høyst fem år som ikke kan fornyes. Administrasjons- eller tilsynsorganets uavhengige medlemmer kan avskjediges bare ved tilfeller av tjenestefeil eller utilstrekkelig faglig innsats.

Flertallet av medlemmene av administrasjons- eller tilsynsorganet, herunder de uav-

hengige medlemmene, skal ha tilstrekkelig sakkunnskap om finansielle tjenester. Forutsatt at kredittvurderingsbyrået avgir kredittvurderinger for strukturerte finansielle instrumenter, skal minst et uavhengig medlem og et annet medlem av organet ha inngående kunnskap om og erfaring på ledelsesnivå fra markedene for strukturerte finansielle instrumenter.

I tillegg til administrasjons- eller tilsynsorganets generelle ansvar har de uavhengige medlemmene av organet en særlig oppgave som består i å overvåke

- a) utviklingen av kredittvurderingspolitikken og de metoder som kredittvurderingsbyrået bruker i sin kredittvurderingsvirksomhet,
- b) effektiviteten til kredittvurderingsbyråets system for intern kvalitetskontroll av kredittvurderingsvirksomhet,
- c) effektiviteten til tiltak og framgangsmåter som er innført for å sikre at interessekonflikter påvises, løses eller håndteres samt gjøres kjent, og
- d) overholdelses- og styringsprosesser, herunder effektiviteten til revideringsfunksjonen nevnt i nr. 9 i dette avsnitt.

Uttalelser fra de uavhengige medlemmene av administrasjons- eller tilsynsorganet om forholdene nevnt i bokstav a)d), skal regelmessig framlegges for organet og på anmodning gjøres tilgjengelig for vedkommende myndighet.

3. Et kredittvurderingsbyrå skal innføre tilstrekkelige retningslinjer og framgangsmåter for å sikre at det oppfyller sine forpliktelser i henhold til denne forordning.
4. Et kredittvurderingsbyrå skal ha god forvaltnings- og regnskapspraksis, internkontrollordninger, effektive framgangsmåter for risikovurdering og effektive kontroll- og beskyttelsesordninger for databehandlings-systemer.

Internkontrollordningene skal være utformet for å sikre at vedtak og framgangsmåter på alle nivåer i kredittvurderingsbyrået følges.

Et kredittvurderingsbyrå skal gjennomføre og opprettholde framgangsmåter for beslutningstaking samt organisasjonsstrukturer som klart og på en dokumentert måte fastsetter rapporteringslinjer og fordeler funksjoner og ansvarsområder.

5. Et kredittvurderingsbyrå skal innføre og opprettholde en permanent og effektiv avdeling for overholdelse (overholdelsesfunk-

sjon) som opptrer uavhengig. Overholdelsesfunksjonen skal overvåke og rapportere i hvilken grad kredittvurderingsbyrået og dets ansatte oppfyller kredittvurderingsbyråets plikter i henhold til denne forordning. Overholdelsesfunksjonen skal

- a) overvåke og på regelmessig grunnlag vurdere tilstrekkelighet og effektivitet for de tiltak og framgangsmåter som er fastsatt i samsvar med nr. 3, samt for de handlinger som er foretatt for å rette opp eventuelle mangler med hensyn til kredittvurderingsbyråets oppfyllelse av dets plikter,
 - b) rådgi og bistå byråets ledere, kredittvurderingsanalytikere, ansatte og andre fysiske personer hvis tjenester stilles til rådighet for eller kontrolleres av kredittvurderingsbyrået, eller enhver annen person som er direkte eller indirekte forbundet med byrået gjennom kontroll og som har ansvar for kredittvurderingsvirksomhet, slik at de oppfyller kredittvurderingsbyråets plikter i henhold til denne forordning.
6. For at overholdelsesfunksjonen skal kunne oppfylle sine ansvarsområder på en korrekt og uavhengig måte, skal kredittvurderingsbyrået sikre at følgende vilkår er oppfylt:
- a) overholdelsesfunksjonen har nødvendig(e) myndighet, ressurser, sakkunnskap og tilgang til alle relevante opplysninger,
 - b) det er oppnevnt en leder for overholdelsesfunksjonen med ansvar for denne og for all rapportering med hensyn til overholdelse slik det kreves av nr. 3,
 - c) byråets ledere, kredittvurderingsanalytikere, ansatte og andre fysiske personer hvis tjenester stilles til rådighet for eller kontrolleres av kredittvurderingsbyrået, eller enhver annen person som direkte eller indirekte er forbundet med byrået gjennom kontroll, og som deltar i overholdelsesfunksjonen, deltar ikke i utførelsen av kredittvurderingsvirksomheten de overvåker,
 - d) godtgjøringen av lederen for overholdelsesfunksjonen er ikke knyttet til kredittvurderingsbyråets driftsresultater og er oppbygd på en måte som sikrer at vedkommende er uavhengig i sine vurderinger.

Lederen for overholdelsesfunksjonen skal sikre at eventuelle interessekonflikter som berører personene som stilles til rådighet for overholdelsesfunksjonen, påvises og løses på en passende måte.

Lederen for overholdelsesfunksjonen skal jevnlig rapportere om sine oppgaver til den

øverste ledelsen og til de uavhengige medlemmene av administrasjons- eller tilsynsorganet.

7. Et kredittvurderingsbyrå skal opprette hensiktsmessige og effektive organisatoriske og administrative ordninger med sikte på å hindre, påvise, løse eller håndtere samt opplyse om eventuelle interessekonflikter som nevnt i avsnitt B nr. 1. Det skal også sørge for å dokumentere alle betydelige trusler mot uavhengigheten i kredittvurderingsvirksomheten, herunder mot reglene for kredittvurderingsanalytikere nevnt i avsnitt C, samt over de forholdsregler som anvendes for å redusere disse truslene.
8. Et kredittvurderingsbyrå skal bruke hensiktsmessige systemer, ressurser og framgangsmåter for å sikre kontinuitet og regelmessighet i utøvelsen av kredittvurderingsvirksomheten.
9. Et kredittvurderingsbyrå skal opprette en revideringsfunksjon som har ansvar for en regelmessig gjennomgåelse av byråets metoder, modeller og grunnleggende antakelser, f.eks. matematiske og korrelative forutsetninger, og eventuelle vesentlige endringer av dem samt egnetheten av metodene, modellene og de grunnleggende antakelsene dersom de brukes eller er beregnet på bruk til vurdering av nye finansielle instrumenter.
Revideringsfunksjonen skal være uavhengig i forhold til de forretningsavdelinger som har ansvar for kredittvurderingsvirksomheten, og rapportere til medlemmene av administrasjons- eller tilsynsorganet nevnt i nr. 2 i dette avsnitt.
10. Et kredittvurderingsbyrå skal overvåke og evaluere sine systemers tilstrekkelighet og effektivitet, sine internkontrollordninger og øvrige ordninger opprettet i samsvar med denne forordning, og treffe egnede tiltak for å rette opp eventuelle mangler.

Avsnitt B

Driftskrav

1. Et kredittvurderingsbyrå skal påvise, løse eller håndtere samt klart og tydelig opplyse om eventuelle faktiske eller mulige interessekonflikter som kan påvirke de analyser og vurderinger som foretas av byråets kredittvurderingsanalytikere, ansatte eller andre fysiske personer hvis tjenester stilles til rådighet for eller kontrolleres av kredittvurderingsbyrået og som er direkte invol-

vert i avgivelsen av kredittvurderinger samt personer som godkjenner kredittvurderinger.

2. Et kredittvurderingsbyrå skal offentliggjøre navnene på de kredittvurderte enheter eller tilknyttede tredjeparter som står for mer enn 5 % av byråets årsinntekt.
3. Et kredittvurderingsbyrå skal ikke avgi en kredittvurdering i følgende tilfeller, eller skal, når det gjelder en eksisterende kredittvurdering, umiddelbart opplyse om at kredittvurderingen eventuelt kan ha blitt påvirket av følgende:
 - a) kredittvurderingsbyrået eller personer nevnt i nr. 1 eier, direkte eller indirekte, finansielle instrumenter i den kredittvurderte enheten eller i en tilknyttet tredjepart eller har en annen direkte eller indirekte eierinteresse i enheten eller parten, med unntak av eierandeler i spredte kollektive investeringsordninger, herunder forvaltede midler som pensjonsfond og livsforsikring,
 - b) kredittvurderingen er avgitt for en kredittvurdert enhet eller en tilknyttet tredjepart som direkte eller indirekte er forbundet med kredittvurderingsbyrået gjennom kontroll,
 - c) en person nevnt i nr. 1 er medlem av administrasjons- eller tilsynsorganet i den kredittvurderte enheten eller en tilknyttet tredjepart, eller
 - d) en kredittvurderingsanalytiker som har deltatt i fastsettelsen av en kredittvurdering, eller en person som har godkjent en kredittvurdering, har hatt en forbindelse til den kredittvurderte enheten eller en tilknyttet tredjepart som kan skape en interessekonflikt.

Et kredittvurderingsbyrå skal også umiddelbart vurdere om det er grunnlag for å avgi en ny vurdering eller tilbakekalle den eksisterende kredittvurderingen.

4. Et kredittvurderingsbyrå skal ikke yte konsulent- eller rådgivningstjenester til den kredittvurderte enheten eller en tilknyttet tredjepart med hensyn til foretaksstruktur, juridiske struktur, eiendeler, forpliktelser eller virksomhet.

Et kredittvurderingsbyrå kan yte andre tjenester enn avgivelse av kredittvurderinger (tilleggstjenester). Tilleggstjenester inngår ikke i kredittvurderingsvirksomhet. De omfatter markedsprognoser, evaluering av økonomiske trender, prissettingsanalyser og andre gene-

relle analyser samt tilknyttede distribusjonstjenester.

Et kredittvurderingsbyrå skal sikre at ytingen av tilleggstjenester ikke innebærer noen interessekonflikt i forhold til kredittvurderingsvirksomheten, og skal i de endelige kredittvurderingsrapportene opplyse om hvilke tilleggstjenester som er ytt til den kredittvurderte enheten eller tilknyttede tredjeparter.

5. Et kredittvurderingsbyrå skal sikre at kredittvurderingsanalytikere eller personer som godkjenner kredittvurderinger, verken formelt eller uformelt gir forslag eller anbefalinger om utforming av strukturerte finansielle instrumenter som byrået ventes å avgi en kredittvurdering for.
6. Et kredittvurderingsbyrå skal utforme sine rapporterings- og kommunikasjonsveier slik at de sikrer at personene nevnt i nr. 1, er uavhengige av kredittvurderingsbyråets øvrige virksomhet som utøves på forretningsmessig grunnlag.
7. Et kredittvurderingsbyrå skal sørge for at det finnes tilfredsstillende dokumentasjon og, ved behov, revisjonsspor for byråets kredittvurderingsvirksomhet. Dokumentasjonen skal omfatte følgende:
 - a) for hver kredittvurdering, opplysninger om hvilke kredittvurderingsanalytikere som har deltatt i fastsettelsen av kredittvurderingen, hvilke personer som har godkjent kredittvurderingen, om kredittvurderingen er gjort på anmodning eller eget initiativ, samt datoen for kredittvurderingen,
 - b) regnskaper for avgifter som er mottatt fra kredittvurderte enheter eller tilknyttede tredjeparter eller fra brukere av kredittvurderinger,
 - c) regnskaper for alle brukere som abonnerer på kredittvurderingene eller tilknyttede tjenester,
 - d) dokumentasjon på de etablerte framgangsmåter og metoder som kredittvurderingsbyrået bruker for å fastsette kredittvurderinger,
 - e) den interne dokumentasjonen og saksdokumenter, herunder opplysninger og arbeidsdokumenter som ikke er blitt offentliggjort, som danner grunnlag for vedtak om kredittvurderinger,
 - f) kredittanalyserapporter, kredittvurderingsrapporter og private kredittvurderingsrapporter samt intern dokumentasjon, herunder opplysninger og arbeidsdokumenter som ikke er blitt offentliggjort, som danner

grunnlag for synspunktene som kommer til uttrykk i slike rapporter,

- g) dokumentasjon på de framgangsmåter og tiltak som kredittvurderingsbyrået har gjennomført for å oppfylle bestemmelsene i denne forordning, og
 - h) kopier av interne og eksterne meldinger, herunder elektroniske meldinger, som er mottatt eller sendt av kredittvurderingsbyrået og dets ansatte, om kredittvurderingsaktiviteter.
8. Dokumentasjonen og revisjonssporene nevnt i nr. 7 skal oppbevares i det registrerte kredittvurderingsbyråets lokaler i minst fem år og på anmodning stilles til rådighet for vedkommende myndigheter i den berørte medlemsstaten.
- Ved tilbakekalling av en registrering for et kredittvurderingsbyrå, skal dokumentasjonen oppbevares i et ytterligere tidsrom på minst tre år.
9. Dokumentasjon på kredittvurderingsbyråets og den kredittvurderte enhetens eller den tilknyttede tredjepartens respektive rettigheter og plikter i henhold til en avtale om yting av kredittvurderingstjenester, skal oppbevares minst så lenge som byråets forbindelse til den kredittvurderte enheten eller dens tilknyttede tredjeparter eksisterer.

Avsnitt C

Regler for kredittvurderingsanalytikere og andre personer som er direkte involvert i kredittvurderingsvirksomhet

1. Kredittvurderingsanalytikere, ansatte i kredittvurderingsbyrået og andre fysiske personer hvis tjenester stilles til rådighet for eller kontrolleres av kredittvurderingsbyrået, som er direkte involvert i kredittvurderingsvirksomhet, samt personer med nær tilknytning til disse som definert i artikkel 1 nr. 2 i direktiv 2004/72/EF²⁵, skal ikke kjøpe eller selge eller delta i noen form for transaksjon med finansielle instrumenter som er utstedt, garantert eller på annen måte støttet av en kredittvurdert enhet innenfor deres primære

analysefelt, bortsett fra eierandeler i spredte kollektive investeringsordninger, herunder forvaltede midler som pensjonsfond og livsforsikring.

- 2. Ingen person nevnt i nr. 1 skal delta i eller på annen måte påvirke fastsettelsen av kredittvurderinger for en bestemt kredittvurdert enhet dersom denne personen
 - a) eier finansielle instrumenter i den kredittvurderte enheten, med unntak av eierandeler i spredte kollektive investeringsordninger,
 - b) eier finansielle instrumenter i en enhet som er tilknyttet en kredittvurdert enhet, dersom eierskapet kan medføre eller generelt oppfattes som en årsak til interessekonflikter, bortsett fra eierandeler i spredte kollektive investeringsordninger,
 - c) nylig har vært ansatt eller hatt en forretningsmessig eller annen type forbindelse til den kredittvurderte enheten som kan medføre eller generelt oppfattes som en årsak til interessekonflikter.
- 3. Kredittvurderingsbyråer skal sikre at personene nevnt i nr. 1
 - a) treffer alle rimelige tiltak for å beskytte kredittvurderingsbyråets eiendom og dokumentasjon mot bedrageri, tyveri eller misbruk, idet det tas hensyn til virksomhetens art, størrelse og kompleksitet og til arten og omfanget av kredittvurderingsvirksomheten,
 - b) ikke gir videre opplysninger om kredittvurderingsbyråets kredittvurderinger eller mulige framtidige kredittvurderinger, unntatt til den kredittvurderte enheten eller dens tilknyttede tredjeparter,
 - c) ikke deler fortrolige opplysninger som kredittvurderingsbyrået er blitt betrodd, med kredittvurderingsanalytikere og ansatte hos en person som er direkte eller indirekte forbundet med byrået gjennom kontroll, samt andre fysiske personer hvis tjenester stilles til rådighet for eller kontrolleres av kredittvurderingsbyrået, og som er direkte involvert i kredittvurderingsvirksomhet, og,
 - d) ikke bruker eller deler fortrolige opplysninger med henblikk på handel med finansielle instrumenter eller andre formål, med unntak av utøving av kredittvurderingsvirksomhet.
- 4. Personer nevnt i nr. 1 skal ikke anmode om eller ta imot penger, gaver eller tjenester fra

²⁵ Kommisjonsdirektiv 2004/72/EF av 29. april 2004 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/6/EF med hensyn til gjeldende markedspraksis, definisjonen av innsideinformasjon i forbindelse med råvarederivater, utarbeiding av lister over personer som har tilgang til innsideinformasjon, melding av transaksjoner foretatt av personer med overordnet ansvar samt melding av mistenkelige transaksjoner

noen som omfattes av kredittvurderingsbyråets forretningsvirksomhet.

5. Dersom en person nevnt i nr. 1 anser at en annen slik person har begått en handling som vedkommende mener er ulovlig, skal vedkommende umiddelbart rapportere dette til lederen for overholdelsesfunksjonen uten at dette får negative følger for rapportøren.
6. Dersom en kredittvurderingsanalytiker slutter i stillingen og blir ansatt i en kredittvurdert enhet som vedkommende har vært med å kredittvurdere, eller i et finansforetak som vedkommende har hatt kontakt med i forbindelse med arbeidet i kredittvurderingsbyrået, skal kredittvurderingsbyrået gjennomgå det arbeid analytikerens har utført med tilknytning til enheten eller foretaket under de siste to årene før vedkommende sluttet i stillingen.
7. En person nevnt i nr. 1 kan først tiltre en ledende stilling i den kredittvurderte enheten eller dens tilknyttede tredjepart når det har gått seks måneder siden kredittvurderingen.
8. Ved anvendelsen av artikkel 7 nr. 4 skal kredittvurderingsbyråer sikre at
 - a) sjefanalytikerne ikke deltar i kredittvurderingsvirksomhet som gjelder samme kredittvurderte enhet eller dens tilknyttede tredjeparter i mer enn høyst fire år,
 - b) kredittvurderingsanalytikerne ikke deltar i kredittvurderingsvirksomhet som gjelder samme kredittvurderte enhet eller dens tilknyttede tredjeparter i mer enn høyst fem år,
 - c) personer som godkjenner kredittvurderinger, ikke deltar i kredittvurderingsvirksomhet som gjelder samme kredittvurderte enhet eller dens tilknyttede tredjeparter i mer enn høyst sju år,

Personene nevnt i bokstav a), b) og c) i første ledd skal ikke delta i kredittvurderingsvirksomhet som gjelder den kredittvurderte enheten eller de tilknyttede tredjepartene nevnt i første ledd i de påfølgende to år etter utløpet av tidsrommene fastsatt i nevnte bokstaver.

Avsnitt D

Regler for presentasjonen av kredittvurderinger

1. Generelle krav

1. Et kredittvurderingsbyrå skal sikre at det i en kredittvurdering klart og tydelig angis navn og stilling på sjefanalytikerens for den aktuelle kredittvurderingen samt navn og stilling på personen med hovedansvar for å godkjenne kredittvurderingen.
2. Et kredittvurderingsbyrå skal minst sikre at
 - a) alle vesentlige kilder, herunder den kredittvurderte enheten eller, dersom det er aktuelt, en tilknyttet tredjepart, som ble brukt til å utarbeide kredittvurderingen, angis sammen med en opplysning om hvorvidt kredittvurderingen er blitt framlagt for den kredittvurderte enheten eller dens tilknyttede tredjepart og endret etter denne framleggningen før den ble avgitt,
 - b) den viktigste metoden eller metodeversjonen som ble brukt til å fastsette kredittvurderingen, tydelig angis, sammen med en henvisning til en fullstendig beskrivelse av den; dersom kredittvurderingen bygger på flere metoder, eller dersom henvisningen til bare den viktigste metoden kan få investorer til å overse andre viktige sider ved kredittvurderingen, herunder eventuelle vesentlige endringer og avvik, skal kredittvurderingsbyrået forklare dette forhold i kredittvurderingen og angi på hvilken måte det er tatt hensyn til de forskjellige metoder eller disse andre sidene i kredittvurderingen,
 - c) betydningen av hver vurderingskategori, definisjonen av mislighold eller innndrivning samt eventuelle passende advarsler om risiko, herunder en følsomhetsanalyse av de relevante og grunnleggende antakelser som ligger til grunn, som matematiske eller korrelative forutsetninger, sammen med kredittvurderinger for både et best og et verst tenkelig tilfelle, forklares,
 - d) det klart og tydelig opplyses om den dato kredittvurderingen første gang ble frigitt til spredning og tidspunkt for siste ajourføring, og
 - e) det gis opplysninger om hvorvidt kredittvurderingen gjelder et nylig utstedt finansielt instrument og om hvorvidt kredittvurderingsbyrået vurderer det finansielle instrumentet for første gang.

3. Kredittvurderingsbyrået skal minst 12 timer før offentliggjøringen underrette den kredittvurderte enheten om kredittvurderingen og om de viktigste betraktninger som ligger til grunn for vurderingen slik at enheten har en mulighet å gjøre kredittvurderingsbyrået oppmerksom på eventuelle faktafeil.
4. Et kredittvurderingsbyrå skal ved offentliggjøring av kredittvurderinger angi klart og tydelig vurderingens eventuelle egenskaper og begrensninger. Et kredittvurderingsbyrå skal ved offentliggjøring av kredittvurderinger særlig angi tydelig om det anser at kvaliteten på de opplysninger som er tilgjengelige om den kredittvurderte enheten, er tilstrekkelig, og i hvilken grad det har kontrollert opplysningene som er blitt framlagt av den kredittvurderte enheten eller dens tilknyttede tredjepart. Dersom en kredittvurdering omfatter en type enhet eller finansielt instrument som det finnes begrensede historiske opplysninger om, skal kredittvurderingsbyrået klart og tydelig angi slike begrensninger.

I et tilfelle hvor mangel på pålitelige opplysninger eller kompleksiteten til en ny type finansielt instrument eller kvaliteten på de tilgjengelige opplysninger ikke er tilfredsstillende eller reiser alvorlig tvil med hensyn til om kredittvurderingsbyrået kan avgi en troverdig kredittvurdering, bør kredittvurderingsbyrået avstå fra å avgi en kredittvurdering eller det bør trekke tilbake en eksisterende kredittvurdering.

5. Når et kredittvurderingsbyrå offentliggjør en kredittvurdering, skal det i sine pressemeldinger eller rapporter redegjøre for de viktigste faktorene som ligger til grunn for vurderingen.

Dersom opplysningene nevnt i nr. 1, 2 og 4 blir uforholdsmessig omfattende i forhold til lengden på den utsendte rapporten, skal det være tilstrekkelig i selve rapporten å oppgi en klar og tydelig henvisning til et sted der det er lett å få tilgang til dem, f.eks. en direktekobling til opplysningene på et passende nettsted som tilhører kredittvurderingsbyrået.

II. Tilleggskrav til kredittvurderinger av strukturerte finansielle instrumenter

1. Når et kredittvurderingsbyrå vurderer et strukturert finansielt instrument, skal det i kredittvurderingen oppgi alle opplysninger om de tap- og kontantstrømanalyser det har

utført eller støtter seg til, samt eventuelle forventede endringer av kredittvurderingen.

2. Et kredittvurderingsbyrå skal angi nivået på den evaluering det har foretatt med hensyn til de framgangsmåter for behørig aktsomhet som er gjennomført for strukturerte finansielle instrumenters underliggende finansielle instrumenter eller andre eiendeler. Kredittvurderingsbyrået skal opplyse om det har foretatt en evaluering av slike framgangsmåter for behørig aktsomhet, eller om det har tatt utgangspunkt i evalueringer fra en tredjepart, og det skal angi hvordan resultatet av evalueringen har påvirket kredittvurderingen.
3. Når et kredittvurderingsbyrå avgir kredittvurderinger for strukturerte finansielle instrumenter, skal offentliggjøringen av metoder, modeller og grunnleggende antakelser følges av en rettleiding som forklarer antakelser, parametere, begrensninger og usikkerhet vedrørende modellene og vurderingsmetodene, herunder simuleringer av stressituasjoner, som er utført av byrået i forbindelse med vurderingene. Rettleidingen skal være tydelig og lett forståelig.
4. Et kredittvurderingsbyrå skal fortløpende offentliggjøre opplysninger om alle de strukturerte finansielle produkter som det har mottatt til en første gjennomgåelse eller en foreløpig vurdering. Opplysningene skal offentliggjøres uavhengig av om utstederne inngår en kontrakt med kredittvurderingsbyrået om en endelig vurdering.

Avsnitt E

Opplysninger

I. Generelle opplysninger

Et kredittvurderingsbyrå skal generelt opplyse om at det er registrert i samsvar med denne forordning samt framlegge følgende opplysninger:

1. eventuelle faktiske eller mulige interessekonflikter som nevnt i avsnitt B nr. 1,
2. en liste over byråets tilleggstjenester,
3. kredittvurderingsbyråets retningslinjer med hensyn til offentliggjøring av kredittvurderinger og andre tilhørende meldinger,
4. en generell beskrivelse av byråets godtgjøringsordninger,
5. metoder og beskrivelser av modeller og grunnleggende antakelser, som matematiske og korrelative forutsetninger, som brukes i

- kredittvurderingsvirksomheten, samt vesentlige endringer av dem,
6. eventuelle vesentlige endringer av byråets systemer, ressurser eller framgangsmåter, og
 7. dersom det er relevant, byråets atferdsregler.

II. Regelmessige opplysninger

Et kredittvurderingsbyrå skal regelmessig offentliggjøre følgende opplysninger:

1. hver sjette måned, opplysninger om historiske misligholdsrater for byråets kredittvurderingskategorier, idet det skilles mellom utstedernes hovedsakelige geografiske områder, og om misligholdsratene for disse kategoriene har endret seg over tid,
2. hvert år gis følgende opplysninger:
 - a) en liste over kredittvurderingsbyråets 20 største kunder etter inntekten de står for, og
 - b) en liste over de av kredittvurderingsbyråets kunder hvis bidrag til den vekst som er skapt i byråets inntekt i forutgående regnskapsår, oversteg veksten i byråets samlede inntekt i inneværende år med en faktor på over 1,5. Disse kundene skal oppføres på listen bare dersom de i det aktuelle året stod for over 0,25 % av kredittvurderingsbyråets samlede inntekt på globalt nivå.

I forbindelse med dette nummer menes med «kunde» en enhet og dets datterforetak samt tilknyttede enheter som førstnevnte enhet har over 20 % eierandel i, og alle andre enheter som det har forhandlet fram en strukturering av en gjeldsutstedelse for på vegne av en kunde, og hvor en avgift er blitt betalt direkte eller indirekte til kredittvurderingsbyrået for kredittvurderingen av gjeldsutstedelsen.

III. Innsynsrapport

Et kredittvurderingsbyrå skal hvert år offentliggjøre følgende opplysninger:

1. detaljerte opplysninger om kredittvurderingsbyråets juridiske struktur og eierskap, herunder opplysninger om eierandeler i henhold til artikkel 9 og 10 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/109/EF av 15. desember 2004 om harmonisering av krav til åpenhet med hensyn til opplysninger om utstedere av verdipapirer som er opptatt til notering på et regulert marked²⁶,

2. en beskrivelse av internkontrollordningene som sikrer kvaliteten på kredittvurderingsvirksomheten,
3. statistikk om hvor stor del av personalet som driver med nye kredittvurderinger, gjennomgåelse av kredittvurderinger, evaluering av metoder og modeller samt den øverste ledelsen,
4. en beskrivelse av dokumentasjonspraksisen,
5. resultatet av den årlige interne gjennomgåelsen av den uavhengige overholdelsesfunksjonen,
6. en beskrivelse av skiftordningen for ledelsen og kredittvurderingsanalytikere,
7. finansielle opplysninger om kredittvurderingsbyråets inntekter fordelt etter inntekter fra kredittvurderingsvirksomhet og øvrig virksomhet med en fullstendig beskrivelse av hver, og
8. en redegjørelse for foretaksstyringen i henhold til artikkel 46a nr. 1 i rådsdirektiv 78/660/EØF av 25. juli 1978 om årsregnskapene for visse selskapsformer²⁷. I forbindelse med redegjørelsen skal opplysningene nevnt i artikkel 46a nr. 1 bokstav d) i nevnte direktiv, framlegges av kredittvurderingsbyrået, uavhengig av om det er omfattet av europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/25/EF av 21. april 2004 om overtakelsestilbud²⁸.

Vedlegg II

Opplysninger som skal gis i søknaden om registrering

1. Kredittvurderingsbyråets fulle navn og adressen til byråets forretningskontor i Fellesskapet
2. Navn og kontaktopplysninger til en kontaktperson og til lederen for overholdelsesfunksjonen
3. Rettslig status
4. Kredittvurderingskategorier som kredittvurderingsbyrået søker om å bli registrert for
5. Eierstruktur
6. Organisasjonsstruktur og foretaksstyring
7. Finansielle ressurser for å gjennomføre kredittvurderingsvirksomhet
8. Kredittvurderingsbyråets personale og sakkunnskap

²⁶ EUT L 390 av 31.12.2004, s. 38.

²⁷ EFT L 222 av 14.8.1978, s. 11.

²⁸ EUT L 142 av 30.4.2004, s. 12.

9. Opplysninger om kredittvurderingsbyråets datterforetak
 10. Beskrivelse av framgangsmåter og metoder som brukes for å avgi og gjennomgå kredittvurderinger
 11. Retningslinjer og framgangsmåter for å påvise, løse og opplyse om eventuelle interessekonflikter
 12. Opplysninger om kredittvurderingsanalytikere
 13. Ordninger for godtgjøring og prestasjonsvurdering
 14. Andre tjenester enn kredittvurderingsvirksomhet som kredittvurderingsbyrået akter å utføre
 15. Driftsplan, herunder opplysninger om hvor størstedelen av forretningsvirksomheten sannsynligvis kommer til å bli utøvet, hvilke filialer som skal opprettes, og hvilken type virksomhet som er planlagt
 16. Dokumenter og detaljerte opplysninger om forventet bruk av godkjenning
 17. Dokumenter og detaljerte opplysninger om forventede utsettingsordninger, herunder opplysninger om enheter som har påtatt seg utsettingsfunksjoner
-

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Opplysninger om abonnement, løssalg og
pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: 07 Aurskog AS – 05/2014

